

Proiect co-finanțat de Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul Operațional pentru Asistență Tehnică 2007-2013

RAPORT 2.2

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (2030)

Iunie, 2015

Acest raport corespunde livrabilului „Raport 2.2 - Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă”, ce face parte din contractul de Servicii de Asistență Tehnică privind Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării, semnat între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

Cuprins

Rezumat executiv.....	x
I. Introducere.....	1
1. Contextul Strategiei.....	1
2. Coordonarea cu politicile, strategiile și documentele de la nivelul UE și de la nivel național.....	4
3. Metodologie.....	17
II. Istoric.....	24
1. Analiza diagnostic.....	24
2. Viziunea pentru regiunea Deltei Dunării.....	30
3. Evaluarea nevoilor.....	31
III. Strategia.....	37
1. Principalele teme și direcții.....	37
2. Distribuția teritorială.....	49
3. Rezumat al priorităților sectoriale și al sinergiilor inter-sectoriale.....	53
Pilonul I: Protejarea mediului și a resurselor naturale.....	54
Biodiversitatea și managementul ecosistemului.....	54
Eficiența energetică.....	64
Schimbările climatice.....	67
Managementul riscurilor în caz de dezastre.....	71
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei.....	76
Turismul.....	76
Pescuitul și acvacultura.....	83
Agricultura și dezvoltarea rurală.....	87
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității.....	94
Transportul.....	94
Tehnologia informației și comunicațiilor.....	99
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice.....	102
Alimentarea cu apă și sistemele de canalizare și managementul integrat al apei.....	102
Managementul deșeurilor solide.....	107
Sănătatea.....	112
Educația.....	120
Incluziunea și protecția socială.....	126

Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității.....	130
Capacitatea administrativă și managementul de program	130
4. Măsurile de implementare și mecanismul de monitorizare și evaluare	140
IV. Anexe	151
Anexa 1: Definițiile zonelor	151
Anexa 2: Aplicarea abordării participative	153
Anexa 3: Aplicarea principiilor prioritare – exemplu doar pentru ilustrarea scopului	155
Anexa 4: Tabele de integrare a Programelor Operaționale și a Axelor Prioritare din cadrul acestora...	157

Figuri

Figura 1: Structura actuală de funcționare a regiunii Delta Dunării	x
Figura 2: Viziunea motivează obiectivele strategice, care poate fi organizată în cinci piloni.....	xii
Figura 3: Creșterea estimată a numărului de locuri de muncă în industriile turismului bazat pe natură și pescuit recreativ se așteaptă să ajungă la 42%, în varianta optimistă.	xv
Figura 4: Venit brut anual estimat pe pescar și cherhana în Delta Dunării.	xv
Figura 5: În timp ce nivelul de pătrundere a telefoanelor mobile este destul de ridicat, accesul la internet și deținerea de calculatoare au niveluri scăzute.....	xvi
Figura 6: O mare parte din venitul unei gospodării este cheltuită pe servicii publice	xviii
Figura 7: Perspectivă policentrică asupra regiunii Delta Dunării.....	xx
Figura 8: Comparația privind creșterea anuală a PIB-ului între Tulcea și județele învecinate	25
Figura 9: Ocuparea forței de muncă în sectorul formal pe localitate (2013)	26
Figura 10: Inima Deltei Dunării nu are același acces la serviciile publice în comparație cu zona de studiu și restul țării.....	28
Figura 11: Turismul și accesibilitatea au fost subiectele cele mai des menționate de către comunități în discuțiile despre posibile proiecte, în răspunsul la întrebări de genul: „Cum doriți să arate comunitatea voastră și Delta în 2030” și „care sunt oportunitățile și constrângerile”, puse pe parcursul identificării viziunii.	30
Figura 12: Strategia este structurată pe cinci piloni verticali și este ghidată de cinci principii strategice .	41
Figura 13: Structura funcțională a regiunii Delta Dunării	50
Figura 14: Perspectivă policentrică asupra regiunii Delta Dunării.....	53
Figura 15: Situația actuală a zonelor inundabile.....	72
Figura 16:: Situația actuală a turismului	79
Figura 17: Situația actuală a pisciculturii	84
Figura 18: Situația actuală a agriculturii	89
Figura 19: Rețelele de transport din județul Tulcea	95
Figura 20: Situația actuală privind alimentarea cu apă, canalizarea și managementul integrat al apei ..	104
Figura 21: Situația actuală privind managementul deșeurilor solide	109
Figura 22: Situația actuală și propuneri de modernizare a sistemului de sănătate în județul Tulcea.....	115
Figura 23: Măsuri instituționale.....	141
Figura 24: Principalele criterii de evaluare din matricea logică a proiectului.....	145
Figura 25: Harta Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD).....	151
Figura 26: Zona Deltei Dunării	152

Tabele

Tabel 1: Criterii de ordonare după prioritate	19
Tabel 2: Din viziune rezultă obiectivele strategice, care se ramifică în cinci piloni	31
Tabel 3: Sinteza principalelor nevoi pentru fiecare sector	32
Tabel 4: Exemple în care principiile strategice sunt aplicate în cadrul fiecărui pilon	42
Tabel 5: Biodiversitatea și managementul ecosistemului – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	56
Tabel 6: Eficiența energetică – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	66
Tabel 7: Schimbările climatice – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	69
Tabel 8: Managementul riscurilor în caz de dezastre – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	72
Tabel 9: Situații de urgență cauzate de poluare – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	74
Tabel 10: Turismul – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	79
Tabel 11: Pescuitul și acvacultura – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	84
Tabel 12: Agricultură și dezvoltarea rurală – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	90
Tabel 13: Transportul – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	95
Tabel 14: Tehnologia Informației și Comunicațiilor – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	100
Tabel 15: Sistemele de alimentare cu apă și de canalizare – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare (în conformitate cu ordonarea după prioritate din cadrul PNDL)	105
Tabel 16: Managementul deșeurilor solide – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	110
Tabel 17: Sănătatea – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	115
Tabel 18: Educația – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	121
Tabel 19: Incluziunea și protecția socială – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	127
Tabel 20: Capacitatea administrativă și managementul de program – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare	132
Tabel 21: Responsabilitățile Asociației pentru Dezvoltare Intercomunitară – ITI Delta Dunării	142
Tabel 22: Secțiunea 1 – Relevanța	146
Tabel 23: Secțiunea 2 – Fezabilitatea	147
Tabel 24: Eficiența	147
Tabel 25: Secțiunea 3 – Utilitatea	148

Casete

Caseta 1: Zona de studiu exprimată în numere	xiii
Caseta 2: Integrarea teritorială trece granițele administrative: cele patru comune din Constanța	40

Abrevieri și Acronime

AAC	Alimentare cu apă și canalizare
ABA	Administrația Bazinală de Apă
AD	Analiză Diagnostic
ADI	Asociație pentru Dezvoltare Intercomunitară
ADI - ITI	Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară – Investiții Teritoriale Integrate
ADR	Agricultură și Dezvoltare Rurală
AMP	Asistență Medicală Primar
NAR	Administrația Națională „Apele Române”
APRCI	Analiză Preliminară a Riscurilor în caz de Inundații
ARBDD	Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării
AT	Asistență Tehnică
CE	Comisia Europeană
CJT	Consiliul Județean Tulcea
DBM	Deșeuri Biodegradabile Municipale
DN	Drum Național
DSP	Direcția de Sănătate Publică
EE	Eficiență Energetică
EFP	Educație și Formare Profesională
ÊÎT	Educație și Îngrijire Timpurie
EN	Evaluarea Nevoilor
ESM	Evaluare Strategică de Mediu
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FLAG	Grupuri de Acțiune Locală pentru Pescuit
FSEIC	Forumul Strategic European privind Infrastructuri de Cercetare
GES	Gaze cu Efect de Seră
GFL	Grupuri Funcționale de Lucru
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INHGA	Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor
ISU	Inspectoratul pentru Situații de Urgență
ITI	Investiții Teritoriale Integrate
PV	Învățare pe tot Parcursul Vieții
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
MDS	Managementul Deșeurilor Solide
M&E	Monitorizare și Evaluare
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MMAP	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
MRD	Managementul Riscurilor în caz de Dezastre
O&M	Operare și Mentenanță
OMD	Organizație de Management al Destinației

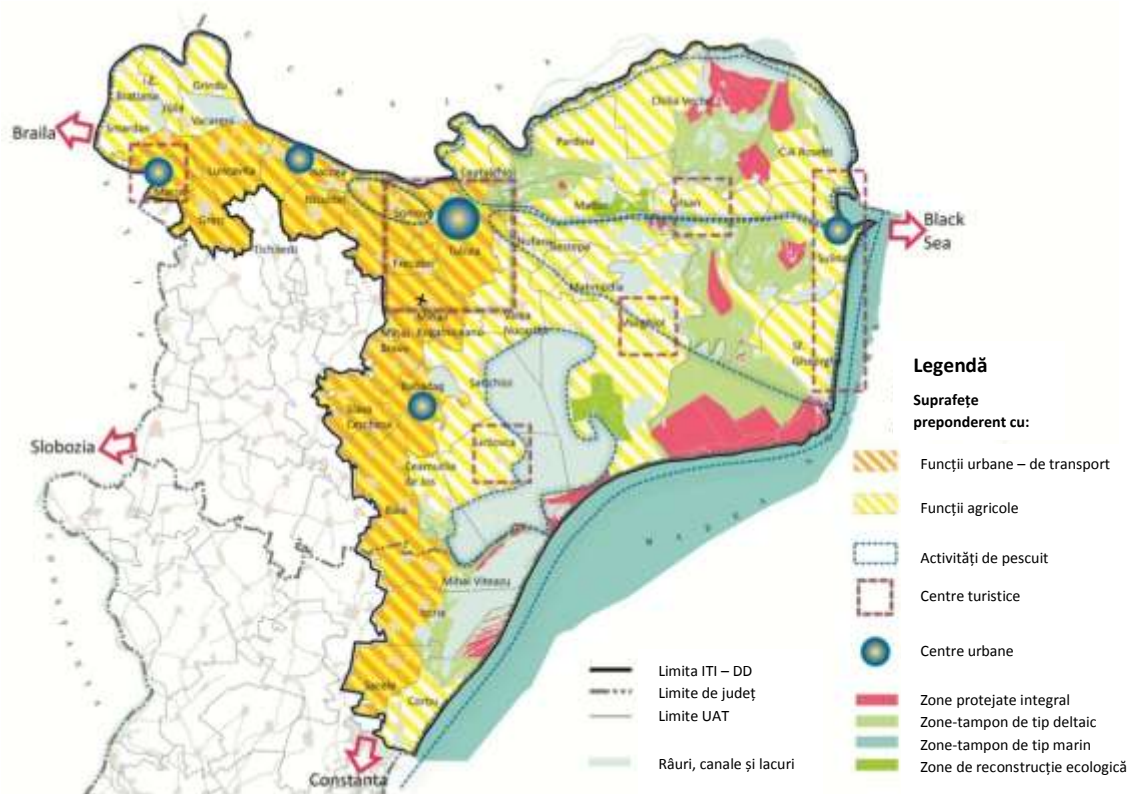

PAC	Politica Agricolă Comună
PEDS	Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială
PEI	Parteneriate Europene pentru Inovare
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PO	Program Operațional
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POCA	Programul Operațional Capacitate Administrativă
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POIM	Program Operațional Infrastructură Mare
POPAM	Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime
POR	Program Operațional Regional
PPP	Parteneriat Public-Privat
PT	Proiect Tehnic
RBDD	Rezervația Biosferei Delta Dunării
RLEE	Recomandări privind Eficiența Energetică Locală
RLSC	Recomandări locale privind schimbările climatice
SAU	Suprafață Agricolă Utilizată
SC	Schimbări Climatice
SIDD(DD)	Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă (a Deltei Dunării)
SEAU	Stație de Epurare a Apelor Uzate
SF	Studiu de Fezabilitate
SIG	Sistem(e) Informatic(e) Geografic(e)
SIIMD	Sistem Informațional Integrat de Management în caz de Dezastru
SIMA	Sistem Integrat de Management al Apelor
SMURD	Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare
STA	Stație de Tratare a Apei
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor
TRACE	Instrument de Evaluare Rapidă a Energiei Orașului
TVA	Taxă pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
UIP	Unități de Implementare a Proiectelor
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
ZRS	Zone cu restricții specifice

Rezumat executiv

Strategia propusă oferă un echilibru între protejarea patrimoniului natural unic și patrimoniul cultural al Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD), venind în întâmpinarea aspirațiilor locuitorilor regiunii pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și pentru identificarea de oportunități economice mai bune.

Figura 1: Structura actuală de funcționare a regiunii Delta Dunării

Strategia a fost dezvoltată în baza unei analize tehnice sistematice și a unui proces participativ. În anul 2013, Guvernul României - prin intermediul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP) - a solicitat Băncii Mondiale furnizarea serviciilor de asistență tehnică, în vederea elaborării unei strategii pentru Delta Dunării și pentru zonele limitrofe ale acesteia (Regiunea Delta Dunării)¹, cu orizont 2030, precum și în vederea identificării planurilor de acțiune pentru implementarea unei astfel

¹ Delta Dunării (DD) este zona la care se face referire ca: **Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD)**. Aceasta acoperă: (i) **inima Deltei** (zona cuprinsă între brațele Sf. Gheorghe și Chilia ale fluviului Dunărea); (ii) complexul lagunar Razim-Sinoe – Babadag, cu zonele limitrofe; și (iii) zona de-a lungul fluviului Dunărea, la vest de orașul Tulcea, spre Galați. **Zona de studiu** – denumită Regiunea Deltei Dunării – acoperă **RBDD** și **zonele sale limitrofe**; zona de studiu cuprinde municipiul Tulcea, patru orașe (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina) și treizeci și două de comune (numărul total de comune din județul Tulcea este de 46). Patru comune (Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele) care fac parte din unitatea administrativ-teritorială a județului Constanța, toate cele patru fiind limitrofe complexului lagunar Razim-Sinoe. A se vedea Anexa I pentru hărți.

de strategii². Dezvoltarea strategiei a început cu Raportul de Diagnostic ce a inclus consultări inițiale, în vederea analizării situației actuale, a oportunităților și constrângerilor. Raportul a relevat dubla provocare privind protecția mediului și îmbunătățirea mijloacelor de trai din regiune.

Au fost definite ulterior viziunea și obiectivele strategice. Definirea viziunii pentru regiune, s-a realizat ca urmare a consultărilor suplimentare cu comunitățile locale și autorități, precum și cu reprezentanți ai unităților guvernamentale și a altor actori și ONG-uri. Atelierele consultative au avut loc în opt locații din regiune, la care au participat, în total, peste 300 de participanți din comunele și/sau orașele din întreaga regiune. Acestea au fost urmate de alte două ateliere de lucru similare organizate în București, unul cu participarea tinerilor care au părăsit Delta, pentru aș urma studiile sau pentru găsirea unui loc de muncă și unul cu reprezentanții tehnici ai Comisiei inter-instituționale înființată pentru efectuarea studiului. S-a acordat o atenție specială creării unui echilibru în ceea ce privește abordarea viziunii „de jos în sus” și „de sus în jos”.

Viziunea pentru regiunea Delta Dunării (2030) a fost definită ca: O zonă atractivă – cu biodiversitate valoroasă și mediu de afaceri dinamic, cu activități economice la nivel mic/mediu atât în domeniile tradiționale cât și în cele moderne – unde oamenii trăiesc în armonie cu natura, integrând activități economice în sectoarele turism, agricultură și piscicultură, cu sprijin adecvat asigurat de către centrele urbane furnizoare de servicii. Aceasta a derivat din următoarele viziuni definite pentru cele două subzone ale regiunii - rezervația biosferei și zonele limitrofe - datorită caracteristicilor diferite ale acestora.

Viziunea pentru Delta Dunării (zona Biosferei Delta Dunării): o „deltă vie” (o zonă unde oamenii trăiesc și muncesc), cu echilibru între mediu și comunitate; cu o economie locală durabilă și sănătoasă – bazată, în principal, pe natură și turism cultural; cu un proces de planificare bazată pe incluziune (localnici, autorități, mediu de afaceri). **Viziunea pentru zonele limitrofe:** o agricultură și mediu de afaceri vibrante, cu rețea de centre urbane de furnizare de servicii și cu un sector turistic integrat în atracțiile zonei și ale Deltei.

Din viziunea acceptată rezultă două obiective strategice

(1) Păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic; și

(2) Dezvoltarea unei economii locale verzi, incluzive, pe baza consumului și protecției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.

Viziunea și obiectivele strategice au oferit direcțiile orientative pentru elaborarea prezentului Raport de Strategie, fundamentat pe abordarea holistică a evaluării nevoilor pe fiecare sector în parte, care au definit nevoile legate de investițiile materiale, de politici publice și de reglementare, de dezvoltarea

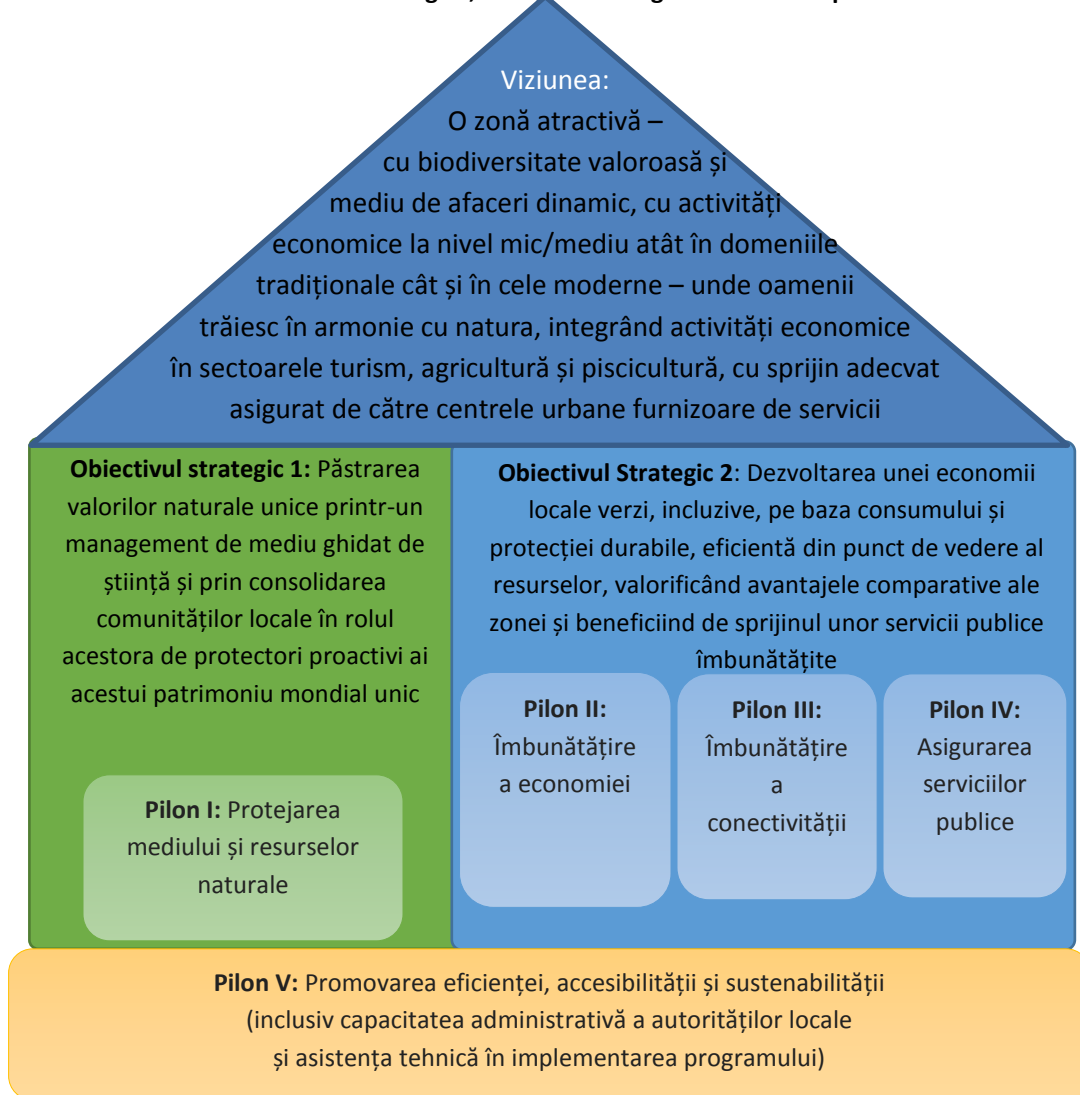
---

² Echipa Băncii Mondiale a dezvoltat propunerea de strategie în strânsă colaborare cu toate părțile interesate, care a fost discutată în continuare cu MDRAP și celelalte instituții relevante și a fost revizuită pe baza observațiilor primite. Această versiune finală este planificată a fi supusă spre aprobare prin Hotărâre de Guvern. O privire de ansamblu asupra rezultatelor preconizate și calendarul privind serviciile de asistență tehnică sunt prezentate în Anexa II.

instituțională și asistență tehnică.

Strategia este structurată pe cinci piloni, care au reieșit din obiectivele strategice. Aceștia corespund celor cinci piloni³ sub care au fost grupate analizele sectoriale rezultate din evaluările anterioare ale nevoilor. Exemple de intervenții prioritare recomandate în urma studiilor sunt indicate mai jos, în cadrul fiecărui pilon.

Figura 2: Viziunea motivează obiectivele strategice, care poate fi organizată în cinci piloni.

³ Un al cincilea pilon, „Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității”, este transversal și a fost adoptat ca unul dintre principiile directoare privind dezvoltarea strategiei.

Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale. Principalul avantaj comparativ pe care îl deține această regiune este reprezentat de bogăția mediului natural. Chiar dacă impune constrângeri anumitor activități economice, aceasta oferă și oportunități semnificative de a aduce un plus de prosperitate regiunii, prin generarea de venit bazat cât mai mult posibil pe utilizarea non-consum a rezervelor naturale vii și pe conservarea tradițiilor culturale locale. Refacerea mediului natural și îmbunătățirea gestionării bunurilor de mediu, reprezintă un pas important. Pe termen lung, durabilitatea va depinde de modul în care localnicii joacă un rol activ de protectori și administratori ai bunurilor culturale și de mediu din Delta, în parteneriat cu Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD). Reducerea amenințării unui consum nesustenabil de resurse, inclusiv pescuit, trebuie să se bazeze pe soluții cooperative care să ofere stimulente localnicilor de a proteja bunurile locale. Acest lucru înseamnă, în general, oferirea unui anumit nivel de „drept de proprietate”, împreună cu responsabilitate și responsabilizare⁴. Toate activitățile promovate în regiunea Delta Dunării trebuie să fie în armonie cu direcțiile orientative care vor fi stabilite în evaluarea strategică de mediu și în regulamentul de guvernare al rezervației biosferei și rezolvarea amenințărilor provocate de schimbările climatice în mod proactiv.

Exemple de intervenții: modelarea hidrologică; decolmatare; restaurarea ecologică; dragare; protecția împotriva inundațiilor; semnalizare; inițiative legate de eficiența energetică; sistem de monitorizare; și consolidare instituțională.

Caseta 1: Zona de studiu exprimată în numere

Populația (Recensământ 2012)	
Județ Tulcea	201 500
Zona de studiu (Regiunea Delta Dunării)	184 000
Din care în inima deltei :	10 700
În zona de studiu:	În zona învecinată: 173 300
Orașul Tulcea	73 700
4 orașe (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina)	4 000 – 9 000
29 Comune în județul Tulcea (din totalul de 46)	500 – 5 900
Din care în inima deltei (7 comune)	500 – 2 100
În zonele limitrofe	1 100 – 5 900
4 Comune în județul Constanța	2 100 – 5 700
<u>Zona</u>	
Județ Tulcea	8 499 km ²
Din care	

⁴ Oferirea de „drepturi de proprietate” localnicilor trebuie să fie însoțită de structuri instituționale care să ofere oportunități și mecanisme de participare a acestora la luarea de decizii care au efect asupra lor. Acest lucru se va aplica suplimentar față de managementul mediului.

Zona de studiu	7 206,6 km ²
Total Rezervația Biosferei (Delta), inclusiv zona mării	6 250 km ²⁵
Din care în România	5 800 km ²⁶
în Ucraina	450 km ²
Zonele limitrofe	(aproximativ 50% din zona de studiu)
<u>Distante</u>	
Oraș Tulcea – București	267 km
Oraș Tulcea – Constanța	125 km
Oraș Tulcea – Sulina	67 km (pe apă)

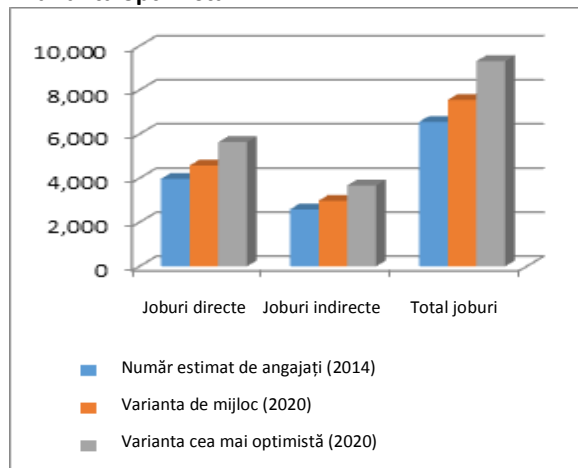
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei. Bogăția și diversitatea culturală și de mediu ale regiunii aduc oportunități economice industriei turismului și co-beneficii pentru pescuitul și acvacultura locale, agricultura și mici ateliere de meșteșugărit. Printr-o gamă mai diversificată de atracții și programe pentru petrecerea timpului în natură, nu numai că va crește numărul de turiști, dar va crește și durata șederii acestora, ceea ce va genera venituri populației locale, atât din cadrul Rezervației Biosferei (în special în Inima Deltei), cât și în orașele și comunele învecinate. Conservarea bunurilor mobile și imobile ale patrimoniului cultural al regiunii - tradițiile, arta, gastronomia locală, siturile și evenimentele culturale - pot aduce un plus de valoare poziționării distincte a zonei, ca și destinație de călătorie, și brandului produselor locale. Eforturi speciale sunt necesare pentru integrarea, în continuare, a grupurilor minoritare în societate și pentru păstrarea patrimoniului cultural al acestora. Pentru a aborda constrângerile legate de capacitate de plată este necesară generarea de oportunități economice și locuri de muncă, cu sprijin variind de la dezvoltarea abilităților și instruire la locul de muncă la scheme de granturi mici pentru microîntreprinderi, inclusiv pentru unități mici agricole și de procesare a peștelui, care să sprijine turismul. Serviciile de consiliere vor ghida consolidarea și modernizarea fermelor, și vor pregăti proprietarii hotelurilor și pensiunilor mici pentru practicarea unui turism de calitate. Pot fi acordate stimulente pentru afaceri mici pilot, care includ un cadru de evaluare adecvat care să permită învățarea și replicarea.

Exemple de intervenții: infrastructură pentru vizitatori; eforturi de cosmetizare; granturi mici; formare turistică; organizarea managementului destinației; infrastructura rurală; susținerea modernizării infrastructurii în agricultură; susținerea acvaculturii, a pescuitului recreativ/sportiv, și procesare la scară mică a peștelui (conservare, afumare); susținerea dezvoltării de afaceri în domenii non-agricole (ex. turism, produse de artizanat/meșteșuguri, energii regenerabile).

⁵ Din care Județul Tulcea (87,73 %); Județul Constanța (12,13 %); Județul Galați (0,14 %).

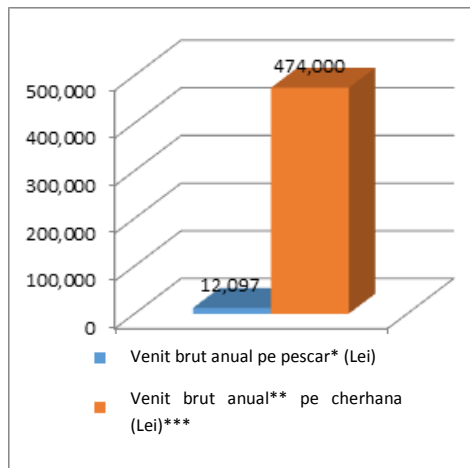
⁶ 2,5 % din suprafața României.

Figura 3: Creșterea estimată a numărului de locuri de muncă în industriile turismului bazat pe natură și pescuit recreativ se așteaptă să ajungă la 42%, în varianta optimistă.

Sursă: Estimarea autorului s-a format în urma cercetărilor efectuate în teren în zona de studiu, precum și din datele din recensământul din 2011, EuroStat și din studii independente.

Figura 4: Venit brut anual estimat pe pescar și cherhana în Delta Dunării.

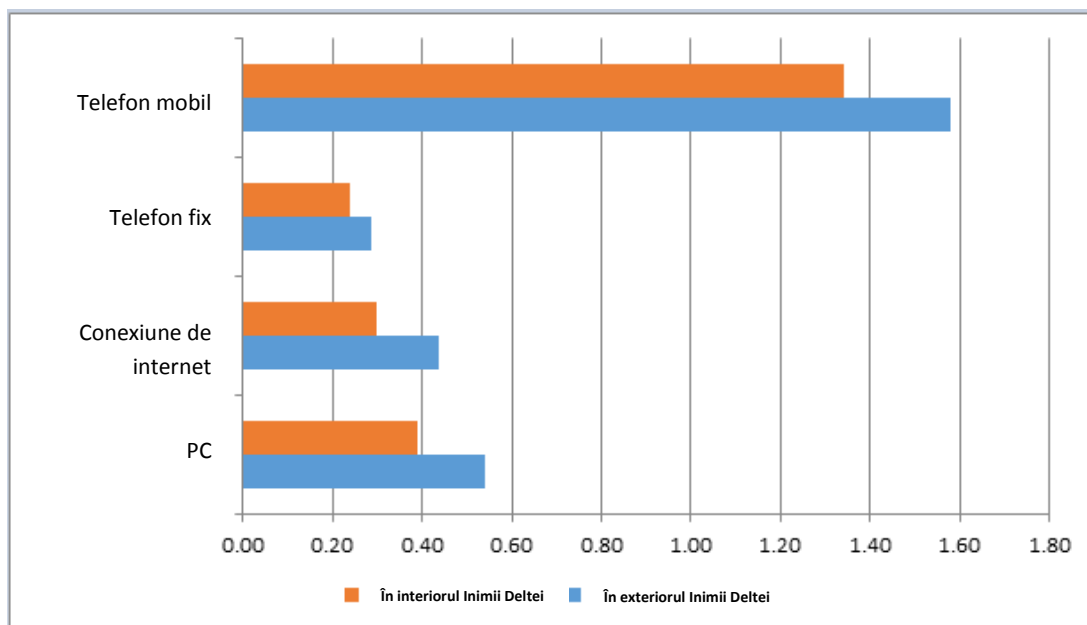
Notă: s-a presupus aproximativ jumătate din estimarea de 10.000 tone, totalul capturilor reieșit din pescuit sportiv/recreativ și familial. * 1488 Licențe; ** minus valoarea la prima vânzare; *** 50 Cherhanale.

Sursă: estimarea autorului în urma cercetării în teren.

Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității. O conectivitate îmbunătățită pentru a spori circulația oamenilor, a bunurilor și a informațiilor va diminua decalajul dintre orașe și locațiile izolate și între regiunile slab dezvoltate și cele dezvoltate (de ex. Constanța, unul dintre poli de creștere ai țării), precum și în cadrul regiunii (de ex. între inima deltei și zonele limitrofe). O infrastructură TIC îmbunătățită și o circulație mai rapidă, vor sprijini dezvoltarea turismului. Se vor îmbunătăți, de asemenea, oportunitățile de afaceri prin conectarea vânzătorilor cu piețele și crearea de oportunități pentru oferirea de servicii inovatoare în sectoarele sănătate și educație.

Exemple de intervenții: modernizarea drumurilor (diferite drumuri județene, comunale); modernizarea portului și aeroportului din Tulcea; îmbunătățirea transportului pe căi navigabile; sporirea accesului la internet în bandă largă.

Figura 5: În timp ce nivelul de pătrundere a telefoanelor mobile este destul de ridicat, accesul la internet și deținerea de calculatoare au niveluri scăzute.

Sursa: Banca Mondială, Sondaj realizat în rândul gospodăriilor din zona de studiu

Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice. Accesul la serviciile urbane de bază (apă, canalizare, eliminarea deșeurilor), la clinici medicale, la educație și servicii sociale în regiune este diferențiat, la fel ca și calitatea serviciilor sus-amintite. Îmbunătățirea acestor servicii și soluționarea decalajelor dintre acestea, vor susține dezvoltarea turismului, iar îmbunătățirea serviciilor, parțial prin folosirea TIC, va fi esențială pentru îmbunătățirea sănătății și a mobilității sociale. Serviciile de bază trebuie să fie furnizate la cele mai mici costuri, ceea ce va impune abordări inovatoare. În privința sănătății, acestea vor însemna bazarea pe prevenirea bolii prin vizitele medicilor la domiciliu (caravană medicală), furnizarea serviciilor medicale și consultații prin TIC. În privința educației, consolidarea școlilor, acolo unde este cazul, cu opțiuni de transport fracționat și cu clase virtuale pentru zonele izolate. În privința apei și a apelor uzate, acestea implică tehnologii accesibile, ușor de întreținut și necostisitoare, pentru care există solicitare certă și voința de a plăti. Cu cât regulamentele de recuperare a costurilor se mută mai mult către principiile economiei de piață, trebuie să fie instituite plase de siguranță sociale corespunzătoare pentru a proteja segmentele defavorizate ale populației. Din punct de vedere al incluziunii sociale se vor avea în vedere intervenții integrate care să rezolve problemele legate de educație, sănătate, asistență socială, locuire și ocupare, în special pentru zonele defavorizate, cu pondere ridicată a populației rome.

Exemple de acțiune: reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă; colectarea și epurarea apelor uzate, la costuri mici; îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor, cu susținerea separării/selectării

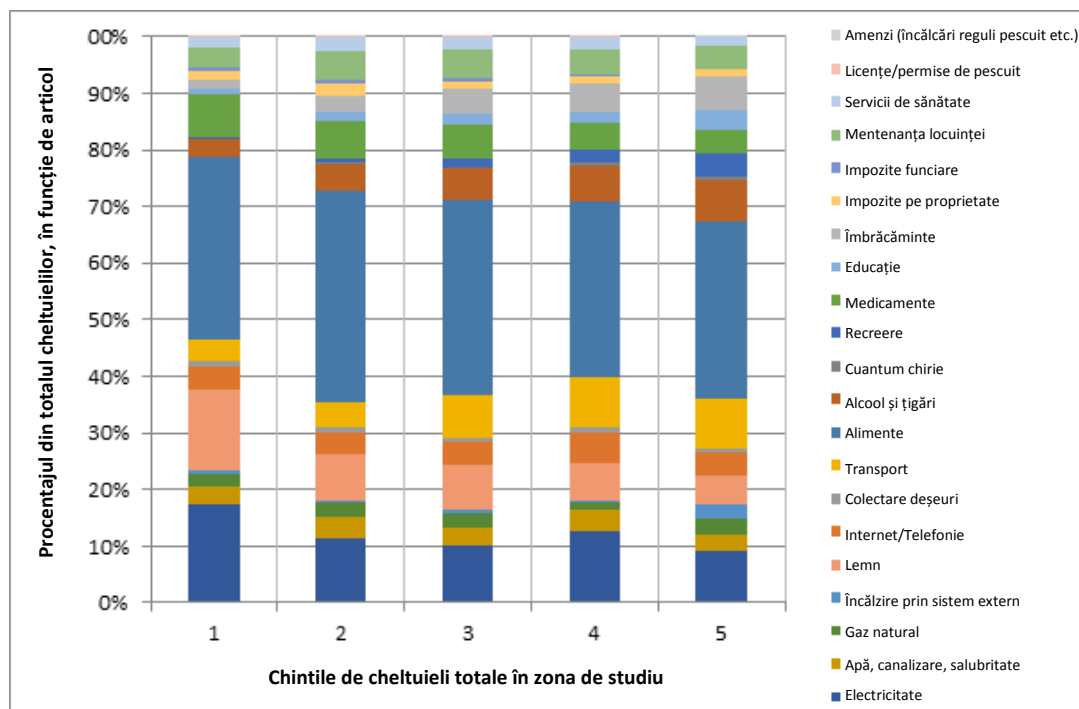

deșeurilor; îmbunătățirea gradului de acces și a capacității de răspuns în sectorul sănătății; telemedicina; susținerea educației pe tot parcursul vieții, crearea legăturilor între școlile vocaționale și piețele de muncă și între educația timpurie și îngrijirea preșcolară; învățământul la distanță; asigurarea accesului categoriilor defavorizate ale populației la servicii de educație, sănătate, locuințe și locuri de muncă; dezvoltarea de întreprinderi sociale.

Pilon V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității. Un factor esențial care ar ajuta la dezvoltarea zonei de studiu îl reprezintă abilitarea autorităților locale de a dezvolta și de a supraveghea furnizarea de servicii publice. Alternativele la autoritățile locale (concesiuni, instituții externe etc.) sunt mai puțin responsabile față de beneficiarii acestor investiții. Dacă nici gospodăriile, nici autoritățile locale nu pot susține nivelul serviciilor locale din zonă, trebuie să se ofere ajutoare financiare venite prin intermediul unor subvenții specifice de la guvernul central sau va fi nevoie ca serviciile să fie ajustate la un nivel accesibil. Nu doar capacitatea autorităților locale, dar și capacitatea tuturor instituțiilor de administrație tipul și nivelul proiectelor avute în vedere necesită consolidare. Resursele bugetare limitate și provocările de a menține personalul în locuri izolate (de ex. în sectoarele sănătate și educație) constituie un stres suplimentar pentru sistemele administrative. Nevoia de coordonare eficientă a intervențiilor va reprezenta o solicitare administrativă suplimentară din partea instituțiilor beneficiare și se propune înființarea unor organizații noi (de ex. o organizație de management a destinației în sectorul turism). Va trebui administrat un program comprehensiv pentru ceea ce înseamnă construirea capacității și a asistenței tehnice, care să vină în sprijinul funcțiilor, stimulentele și responsabilităților viitoare.

Exemple de intervenții: Asistență tehnică pentru îmbunătățirea capacității administrative, asistență tehnică pentru managementul programului, crearea subvențiilor pe gospodării, dezvoltarea serviciilor online.

Figura 6 O mare parte din venitul unei gospodării este cheltuită pe servicii publice

Sursa: Sondaj în rândul gospodăriilor din zona de studiu, Banca Mondială, 2014

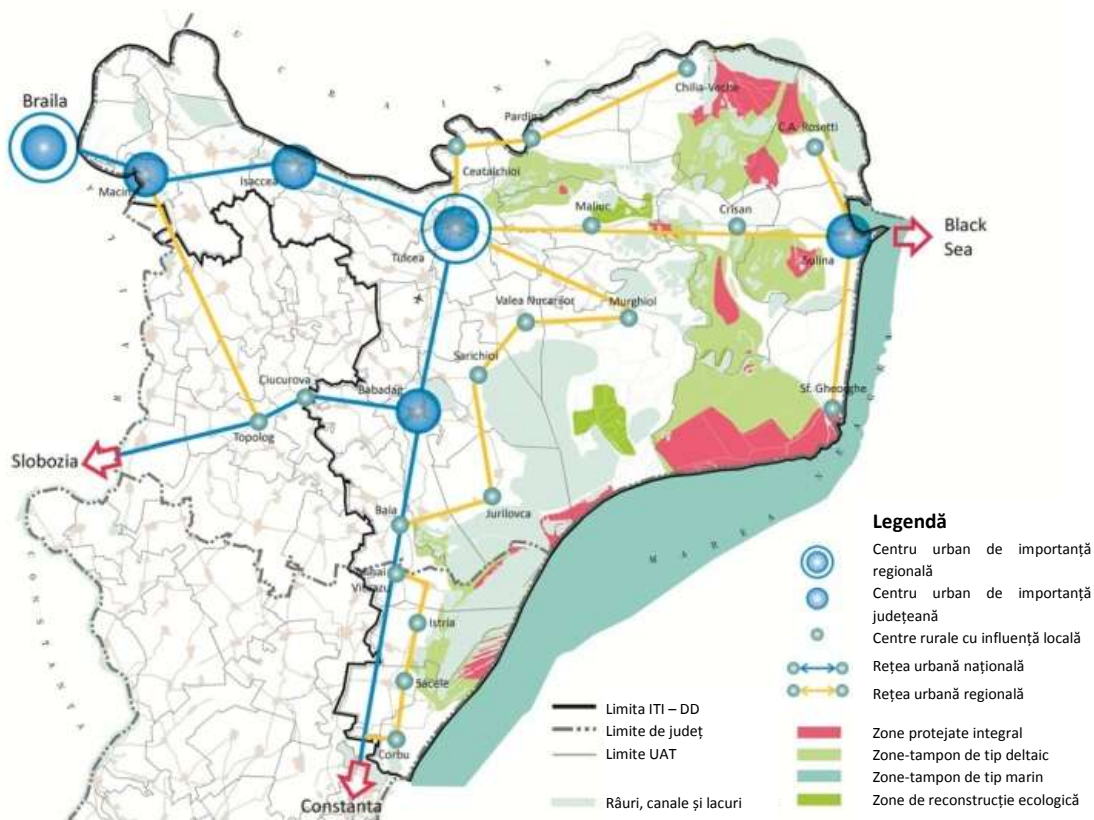
Strategia va fi cea care va ghida integrarea teritorială pentru regiunea Delta Dunării. Cei cinci piloni strategici demonstrează complementaritate. Potențialul turistic va rămâne nevalorificat dacă serviciile urbane (apă, canalizare și colectarea deșeurilor) și infrastructura turistică nu vor fi îmbunătățite. Servicii precum sănătatea și educația se vor baza tot mai mult pe instrumente de comunicare virtuală (TIC). Vor apărea mai multe beneficii pentru turism, dacă atracțiile turistice și pescuitul recreativ, acvacultura, agricultura ecologică, tururi cu ghizi, etc. vor fi dezvoltate. Întrucât bunurile culturale și naturale reprezintă atracția-cheie a regiunii, refacerea, protecția și îmbunătățirea acestora, reprezintă o prioritate de maximă importanță. Dincolo de integrarea și sinergiile dintre sectoare, prin procesele de planificare, pornind de la o bază cât mai extinsă, legăturile dintre investițiile materiale, schimbările de politici publice și de reglementare, dezvoltarea instituțională și asistența tehnică îmbunătățesc beneficiile și susțin patrimoniul. Strategia definește tipul-cheie de intervenții / proiecte în cadrul fiecărui sector și, în acest mod, se completează și se pun în valoare ca parte din programul de dezvoltare teritorială. Proiectele sunt, de asemenea, legate de resursele financiare alocate de guvern prin instrumente ITI, precum și din alte surse de finanțare. Întrucât nivelul de dezvoltare propus va solicita eforturi fără precedent și abilitate de a se reinventa din partea localnicilor și a autorităților locale, este necesară asigurarea de asistență tehnică deosebită.

S-au realizat o serie de compromisuri, principalul fiind acela de a oferi direcții pentru o dezvoltare economică fără a avea un impact nepotrivit asupra mediului, în special în deltă. Adică, de exemplu crearea de facilități în turism, pescuit și transport naval prin dragare și alte lucrări, în același timp cu sporirea bunurilor biodiversității în zona umedă, aducând-o cât mai mult spre cursul său natural;

îmbunătățirea accesului pentru populația din deltă prin reabilitarea drumurilor existente (nu construirea altora noi); căutarea de soluții accesibile pentru serviciile de apă și canalizare pentru locuitori, împreună cu cele privind capacitatea financiară a autorităților locale de a le opera și întreține; accent strategic limitat pe pescuitul comercial versus tranziția către pescuit sportiv/recreativ, cu o valoare mai ridicată; și o atenție aparte în privința sprijinului acordat îmbunătățirii structurilor de cazare actuale, mai degrabă decât pe construirea unor noi, ca parte a propunerii de dezvoltare a unui turism la scară mică, bazat pe natură și cultură, până când cererea va garanta extinderea. Alte compromisuri (ordonare după prioritate) datorate constrângerilor ce țin de fondurile de investiții ar putea fi necesare a se face în perioada următoare de elaborare a planurilor de acțiune.

Multe intervenții contribuie la integrarea spațială în regiune, prin îmbunătățirea transportului, integrarea economică continuă (turism, agricultură, pescuit) și furnizarea anumitor servicii centralizate (de ex. telemedicina propusă, învățământul la distanță, exploatarea și întreținerea serviciilor de alimentare cu apă și de tratare a apei). În mod special: (i) RBDD atrage vizitatori în întreaga regiune (destinație turistică), în timp ce zonele limitrofe susțin RBDD cu economiile lor mult mai puternice; (ii) principalele centre urbane de furnizare de servicii vor fi mai conectate; și (iii) legăturile dintre mediul urban și cel rural vor fi consolidate, mai ales prin integrarea economică indusă de turism, menționată mai sus și prin integrarea serviciilor (infrastructură de cazare, semnalizări, ghizi turistici, etc.). Toate zonele regiunii vor fi reprezentate în cadrul unei organizații/unui mecanism de management al destinației pentru dezvoltarea continuă a turismului.

Figura 7 Perspectivă policentrică asupra regiunii Delta Dunării

Viziunea și strategia, ce au ca termen țintă anul 2030, oferă un cadru pentru propunerea ITI și Planul de Acțiuni pentru implementare până în anul 2020⁷ - dar nu toate nevoile definite pot fi rezolvate până în 2020. În timp ce viziunea definită și strategia conturată au ca orizont 2030, acesta va fi folosit, inițial, ca rezultat pentru un program propus de investiții ITI și un plan de acțiuni și mai amplu până în 2020. În termeni realiști, acest lucru va presupune o ordonare atentă după prioritate și stabilirea unei ordini a intervențiilor, ținând cont de aspectele sustenabilitate și de capacitate de plată. Varianta preliminară a strategiei va fi completată și „verificată” într-o fază de Evaluare Strategică de Mediu (aprilie 2015), urmată de o propunere amănunțită ITI, cu un plan de acțiuni pentru punerea în aplicare pe etape a investițiilor eligibile (detalii la nivel de proiecte prioritare, cu finanțare dedicată din PO-uri). Un plan de acțiuni complet va fi pregătit, inclusiv intervenții ce nu sunt eligibile pentru finanțarea prin ITI. Aceste planuri vor descrie viitoare proiecte clasate după prioritate și vor ajuta la operaționalizarea implementării acestora prin oferirea de specificații suplimentare, legate de ordonarea lor pe etape, măsuri de implementare și sisteme de monitorizare și evaluare (inclusiv indicatori).

⁷ Posibil până în 2022, dacă CE va acorda o extindere de timp similară celei acordate în perioada anterioară de programare.

I. Introducere

1. Contextul Strategiei

În septembrie 2013, Guvernul României a solicitat Băncii Mondiale să ofere servicii de asistență tehnică în scopul de a elabora o strategie pentru Delta Dunării și comunele⁸ din jur. Principalul obiectiv al serviciilor actuale este de a asista la dezvoltarea planificată și sensibilă din punct de vedere al mediului în regiunea Delta Dunării, o zonă bogată a României, dar cu o serie de provocări din punct de vedere economic.

Această strategie va contribui la protejarea și dezvoltarea durabilă a Deltei Dunării, o regiune de însemnătate globală în materie de conservare. Delta este caracterizată de o biodiversitate extraordinară și aduce servicii importante mediului înconjurător. Este cea mai mare deltă naturală rămasă în Europa și una dintre cele mai mari din lume.

Delta Dunării este cea de-a doua deltă ca mărime și cea mai bine conservată din Europa, dispunând de o impresionantă diversitate a habitatelor și a formelor de viață (faună sălbatică) pe care le găzduiește. Delta Dunării este inclusă, încă din anul 1992, în Lista Patrimoniului Mondial Cultural și Natural UNESCO, fiind singura deltă cu statut de rezervație a biosferei din lume. Rezervația Biosferei Delta Dunării cuprinde delta propriu-zisă (2.540 kmp pe teritoriul României), Complexul Lacustru Razim-Sinoe, apele marine până la izobata de 20 m, albia Dunării între Cotul Pisicii și Isaccea și lunca inundabilă a Dunării între Isaccea și Tulcea, cu o suprafață totală de peste 5.000 kmp.

Rețeaua „Natura 2000” de la nivelul Deltei cuprinde:

- situl SPA Delta Dunării și Complexul Razim-Sinoe (ROSPA0031), care găzduiește peste 250 de specii de păsări protejate, dintre care 97 cuprinse în Anexa 1 a Directivei 79/409/CEE, 151 cuprinse în Anexa Convenției asupra speciilor migratoare de la Bonn și 17 specii periclitare la nivel global;
- situl SPA Marea Neagră (ROSPA0076) – este de asemenea un habitat atractiv pentru multe specii de păsări migratoare, sedentare și de pasaj, fiind un culoar de migrație important pentru efectivele din nordul Europei;
- situl SCI Delta Dunării (ROSCI0065) – dispune de un ecosistem deltaic unic în context european și chiar mondial, prin diversitatea de biotipuri și resurse, influențate de apele Dunării și aluviunile depuse de aceasta.

Aceasta se remarcă și prin diversitatea etno-culturală (români, ruși-lipoveni, ucraineni, romi, greci, turci,

---

⁸ **Delta Dunării (DD)** este zona la care se face referire ca: **Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD)**. Aceasta acoperă: (i) **inima Deltei** (zona cuprinsă între brațele Sf. Gheorghe și Chilia ale fluviului Dunărea); (ii) complexul lagunar Razim-Sinoe – Babadag, cu zonele limitrofe; și (iii) zona de-a lungul fluviului Dunărea, la vest de orașul Tulcea, spre Galați. **Zona de studiu – denumită Regiunea Deltei Dunării** – acoperă RBDD și **zonele sale limitrofe**; Regiunea Deltei Dunării cuprinde municipiul Tulcea, patru orașe (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina) și treizeci și două de comune (numărul total de comune din județul Tulcea este de 46). Patru comune (Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele) fac parte din unitatea administrativ-teritorială a județului Constanța, toate cele patru fiind limitrofe complexului lagunar Razim-Sinoe. A se vedea Anexa 1 pentru o hartă a zonei.

bulgari etc.), prin meseriile tradiționale practicate și prin vechimea locuirii teritoriului.

Cea mai semnificativă caracteristică fizică și ecologică a RBDD este marea întindere de zone umede, inclusiv mlaștină cu apă dulce, lacuri și iazuri, cursuri de apă și canale. Doar 9% din suprafață este permanent deasupra apei. Viața pentru cei 10.000 de locuitori din inima Deltei este o provocare, iar accesul la serviciile sociale și economice de bază este limitat. Transportul pe apă este de multe ori singura opțiune pentru a ajunge și a călători către destinații din inima Deltei. Zona are de asemenea acces mai limitat la serviciile de bază, cum ar fi apă curentă și canalizare, decât zonele rurale învecinate. Serviciile de sănătate și educație sunt și ele afectate de inaccesibilitate și de scăderea populației.

S-a realizat un diagnostic amănunțit al situației existente în ceea ce privește accesul la serviciile de bază, oportunitățile de creare de locuri de muncă și creștere economică, precum și obstacolele din calea dezvoltării. Analiza diagnostic a fost completată cu informații ce au provenit din consultările publice, care au fost organizate cu participarea localnicilor și a factorilor interesați pentru definirea viziunii acestora despre modul în care ar trebui să arate regiunea Deltei Dunării în viitor. Aspectele discutate în cadrul întâlnirilor au fost sintetizate într-o declarație de viziune. În cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor au fost identificate modificările necesare pentru a atinge obiectivele strategice identificate și pentru a transforma viziunea în realitate.

Strategia de față reprezintă pasul următor în procesul de planificare a intervențiilor ce vor avea loc în zona Deltei Dunării, prezentând principalele direcții de dezvoltare (obiective, măsuri și tipuri de intervenții). Prin procesul de evaluare a nevoilor (EN) s-au identificat măsurile și intervențiile necesare atingerii obiectivelor strategice generale, precum și a celor sectoriale. Strategia identifică pentru fiecare sector în parte zonele prioritare de intervenție și proiectele cheie recomandate, rezultate din analiză pe baza criteriilor următoare: impact preconizat asupra obiectivelor strategice, întindere geografică, grad de pregătire și sustenabilitate financiară și administrativă. Strategia propune corelarea acestora cu resursele financiare alocate prin instrumentul ITI.

Proiectul Strategiei este construită în jurul Viziunii, care funcționează ca reper și care a fost formulată în urma unui proces de consultare extinsă.

Viziunea pentru Delta Dunării (zona Rezervației Biosferei):

O „deltă vie” (o zonă unde oamenii trăiesc și muncesc), cu echilibru între mediu și comunitate; cu o economie locală durabilă și sănătoasă – bazată, în principal, pe natură și turism cultural; cu un proces de planificare bazată pe incluziune (localnici, autorități, mediu de afaceri).

Viziune pentru Zonele Limitrofe:

O zonă vibrantă, cu o agricultură modernă și mici afaceri, cu o rețea de centre urbane de furnizare de servicii și cu un sector de turism integrat în tot ceea ce înseamnă atracții locale și deltă.

Împreună, acestea formează Viziunea regiunii Delta Dunării (2030):

O zonă atractivă – cu biodiversitate valoroasă și mediu de afaceri dinamic, cu activități economice la nivel mic/mediu atât în domeniile tradiționale cât și în cele moderne – unde oamenii trăiesc în armonie cu natura, integrând activități economice în sectoarele turism, agricultură și piscicultură, cu sprijin adecvat asigurat de către centrele urbane furnizoare de

Declarația de Viziune și Obiectivele Strategice din regiunea Deltei Dunării (2030)

Din această viziune se desprind două obiective strategice:

Obiectivul Strategic 1: Păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic.

Obiectivul Strategic 2: Dezvoltarea unei economii locale verzi, incluzive, pe baza consumului și protecției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.

2. Coordonarea cu politicile, strategiile și documentele de la nivelul UE și de la nivel național

Coordonarea cu politicile, strategiile și documentele UE

La nivel UE, cooperarea teritorială și fluxurile de tehnologie, activele și capitalul reprezintă aspecte fundamentale de dezvoltare și constituie factorii cheie pentru sprijinirea unei dezvoltării durabile. Articolul 3 din Tratatul de la Lisabona (2009) evidențiază faptul că UE promovează coeziunea economică, socială și teritorială, ca răspuns la provocările ce vizează globalizarea, schimbările climatice și demografice, siguranța și energia. Obiectivele UE definite în **Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii sociale** pot fi atinse dacă este luată în considerare dimensiunea teritorială a strategiei, întrucât oportunitățile de dezvoltare pot varia de la o regiune la alta.

Țintele Strategiei Europa 2020 pe care și le-a asumat și România și la care trebuie să contribuie sunt:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 75% (RO 70%);
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 3% din PIB-ul Uniunii Europene (RO 2%);
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
  - emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1990 (RO 20%)
  - 20% din energia produsă să provină din surse regenerabile (RO 24%)
  - creșterea cu 20% a eficienței energetice (RO 19%)
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 10% (RO 11,3%)
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 40% (RO 26,7%)
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 20 de milioane (RO 580.000).

În cadrul acestei strategii au fost propuse ca instrumente de lucru 7 inițiative:

- „*O Uniune a inovării*” are în vedere reorientarea cercetării, dezvoltării și a politicii de inovare către provocările majore, reducând în același timp distanța dintre știință și lansarea pe piață, astfel încât invențiile să fie transformate în produse. Această inițiativă își propune să îmbunătățească condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere economică și locuri de muncă;
- „*Tineret în acțiune*” are în vedere creșterea calității și atractivității internaționale a sistemului european de învățământ superior, prin promovarea mobilității studenților și a tinerilor profesioniști. Ca acțiune concretă, posturile vacante în toate statele membre ar trebui să fie mai accesibile la nivelul întregii Europe, iar calificările profesionale și experiența să fie recunoscute în mod corespunzător. Astfel, se va consolida performanța sistemelor de educație și se va facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- „*O agendă digitală pentru Europa*” are în vedere asigurarea unor avantaje economice și sociale durabile printr-o piață unică digitală bazată pe internet ultra-rapid; toți europenii trebuie să aibă acces la internet de mare viteză până în 2013. Astfel, accentul se pune pe accelerarea dezvoltării serviciilor de internet de mare viteză și valorificarea beneficiilor pe care le oferă gospodăriilor și întreprinderilor o piață digitală unică;

- *„O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”* are în vedere sprijinirea tranziției către o economie care utilizează eficient resursele, cu emisii reduse de carbon. Europa trebuie să își mențină „obiectivele 20/20/20” în ceea ce privește producția și consumul de energie și eficiența energetică. Inițiativa permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;
- *„O politică industrială adaptată erei globalizării”* are în vedere sprijinirea competitivității bazei industriale a UE în lumea de după criză, prin promovarea spiritului antreprenorial și dezvoltarea de noi competențe. Astfel, se va înregistra o îmbunătățire a mediului de afaceri, în special pentru IMM-uri, va fi sprijinită dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile, în măsură să facă față concurenței la nivel mondial și se vor crea milioane de noi locuri de muncă;
- *„O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”* are în vedere crearea condițiilor de modernizare a piețelor forței de muncă și oferirea unei autonomii mai mari cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională. Scopul acestei inițiative este creșterea gradului de ocupare a forței de muncă și asigurarea durabilității modelelor sociale europene, în condițiile ieșirii la pensie a „generației baby-boom”;
- *„Platforma europeană de combatere a sărăciei”* pentru a garanta coeziunea economică, socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii economice și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Formularea strategiei pentru regiunea Delta Dunării este subscrisă principiilor și priorităților politicilor UE, care creează cadrul necesar unei politici teritoriale regionale ce are ca scop dezvoltarea durabilă a acestei regiunii. Următoarele documente reprezintă contextul UE pentru crearea Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (SIDD).

Agenda Teritorială 2020 – Spre o Europă inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, compusă din regiuni diverse evidențiază ca scop comun coeziunea teritorială pentru o dezvoltare mai armonioasă și echilibrată. Conform Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (art. 174 și 175), toate politicile și acțiunile Uniunii ar trebui să contribuie la coeziunea economică, socială și teritorială. De aceea, cei responsabili cu elaborarea și implementarea politicilor sectoriale ar trebui să ia în considerare principiile și obiectivele Agendei Teritoriale. Coerența politicilor naționale și ale UE este de maximă importanță pentru teritorii în diferite moduri. Majoritatea politicilor au impact teritorial semnificativ, influențând oportunitățile de dezvoltare a teritoriilor în moduri diferite. Coordonarea diferitelor politici sectoriale în scopul optimizării impactului teritorial și maximizării coerenței, poate crește în mod semnificativ succesul acestora și poate ajuta la evitarea, la toate nivelurile teritoriale, a efectelor negative ce reies din politicile discordante. Aceasta a constituit ținta de dezvoltare a acestei Strategii. Echilibrul între sustenabilitate, competitivitate și coeziune socială poate fi realizat printr-o astfel de dezvoltare teritorială integrată.

Investind în viitorul Europei – Al cincilea raport pe tema coeziunii economice, sociale și teritoriale (noiembrie 2010): Al 5-lea Raport de Coeziune este primul adoptat sub Tratatul de la Lisabona, care a adăugat coeziunea teritorială celor două scopuri de coeziune economică și socială. Raportul: (i) analizează dimensiunea teritorială a accesului la servicii; (ii) acordă mai multă importanță schimbărilor climatice și mediului și (iii) analizează modul în care poate fi măsurat impactul teritorial asupra politicilor. Politica de Coeziune reprezintă principalul instrument al UE ce urmărește dezvoltarea armonioasă pe teritoriul Uniunii. Aceasta se bazează pe o viziune de ansamblu, care nu cuprinde doar dezvoltarea economică a regiunilor mai puțin dezvoltate și sprijinirea grupurilor sociale vulnerabile, ci și durabilitatea mediului și respectarea trăsăturilor teritoriale și culturale ale diferitor părți din cadrul UE. Așa cum s-a menționat și în revizuirea bugetară a UE, următoarele aspecte necesită, cu precădere, să înregistreze progres: concentrarea resurselor pe obiectivele și țintele stabilite în Strategia Europa 2020; angajarea Statelor Membre în a implementa reformele necesare pentru ca politicile să fie eficiente; și îmbunătățirea eficienței politicii, cu accent sporit pe rezultate. Legătura explicită între Politica de Coeziune și Strategia Europa 2020 oferă oportunitatea: (a) de a ajuta regiunile mai sărace ale UE să ajungă din urmă regiunile mai dezvoltate; (b) de a facilita coordonarea între politicile UE; (c) transformarea Politicii de Coeziune într-un facilitator de prim rang al creșterii economice – inclusiv în termeni cantitativi – în întreaga UE, în timp ce adresează provocări sociale, precum îmbătrânirea populației și schimbările climatice.

SDDI, construită pe cinci piloni, adresează în mod egal probleme de protejare a mediului și nevoi socio-economice – furnizarea de servicii de bază, oportunități de creare de locuri de muncă, conectivitate și accesibilitate. Strategia răspunde politicii de coeziune și, de asemenea, ține cont de prioritățile Strategiei UE pentru Regiunea mai largă a Dunării.

Al 6-lea Raport asupra Coeziunii Economice, Sociale și Teritoriale a fost publicat în iulie 2014. Acest raport indică faptul că Politica de Coeziune a Uniunii Europene este pe cale să își îndeplinească obiectivele de creștere stabilite prin Strategia Europa 2020 la nivelul creării de locuri de muncă și reducerii disparităților în toată Europa. Privind înspre perioada 2014-2020, raportul prezintă modul în care investițiile se vor concentra pe sectoare cheie precum eficiența energetică și schimbările climatice, ocuparea forței de muncă și incluziunea socială. Spre beneficiul cetățenilor, IMM-urile vor primi o mare parte din aceste investiții. Raportul analizează starea de coeziune din cadrul UE și scoate în evidență provocările de care se lovesc autoritățile naționale, regionale și locale în procesul de depășire a efectelor crizei economice. În mod particular, acesta relevă faptul că Politica de Coeziune a atenuat declinul dramatic al investițiilor publice, injectând resurse investiționale în Statele Membre, creând astfel o stabilitate financiară vitală care permite atragerea capitalului privat. În perioada 2014-2020, fonduri în valoare 38 de miliarde de euro din cadrul Politicii de Coeziune vor fi alocate pentru a susține trecerea către o economie mai ecologică prin investiții în eficientizarea energiei și în resursele regenerabile. Aproximativ 33 de miliarde de euro vor fi alocați pentru a crește nivelul de competitivitate al IMM-urilor europene.

Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD), aprobată de CE în decembrie 2010 și adoptată de Comisia Europeană în 2011). Dezbătută și aprobată la nivel de comunitate, acest document definește esențialul dezvoltării regionale în regiunea Dunării. Cele patru axe prioritare ale Strategiei UE sunt: conectivitatea (transport inter-modal, cultură și turism, rețele energetice), protecția mediului (managementul resurselor de apă, biodiversitate și managementul riscurilor), crearea prosperității în regiunea Dunării (educație, cercetare, competitivitate) și o guvernare îmbunătățită

(capacitate instituțională și securitate internă). Acestea sunt, de asemenea, reflectate în această strategie de dezvoltare a regiunii Delta Dunării.

Programul Transnațional Dunărea 2014-2020: Acest program sprijină politica de integrare la nivelul regiunii Dunării și în domenii specifice, conform Regulamentului privind Dispozițiile Comune (RDC) / Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), în relație cu Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD). „Politica de Integrare” care este avută în vedere se află sub nivelul UE (adică să nu fie duplicate eforturile din cadrul politicii de integrare de la nivel UE, ca de ex. TEN-T în sectorul transport), dar peste nivelul național în domeniul respectiv. Proiectele transnaționale ar trebui să influențeze politicile naționale/ regionale/ locale. Pentru a ajunge la un nivel superior de integrare la nivel național a zonei eterogene a Dunării, programul adresează provocări comune și nevoi în legătură cu care se așteaptă ca această cooperare transnațională să dea cele mai bune rezultate (dezvoltarea și implementarea de cadre de politici publice, instrumente, servicii și investiții-pilot concrete). Se vizează complementarități puternice cu varianta extinsă a SUERD. Prioritățile sunt legate de îmbunătățirea calității politicilor și a implementării acestora, îmbunătățind cadrele instituționale de cooperare și oferind soluții prin investiții concrete și acțiuni-pilot. Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD) se coordonează cu Ucraina în această privință.

Următoarele documente sprijină obiectivele de creștere a mobilității în zonă și folosesc cel mai bine rețelele fluviale și maritime:

Cartea albă „Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punctul de vedere al resurselor (EC, 2011). Pornind de la lecțiile învățate, foaia de parcurs are o abordare globală asupra dezvoltărilor din sectorul de transport, luând în considerare viitoarele provocări și inițiative de politici ce trebuie adresate. Viziunea Comisiei în domeniul transporturilor este prezentată împreună cu principalele măsuri în vederea obținerii unei transformări a sistemului european de transport. Una dintre inițiative se concentrează pe Spațiul European de Transport Maritim fără Bariere, care urmează să fie dezvoltat într-o „Centură Albastră” a mobilității maritime libere înăuntrul și în jurul Europei, în baza căreia transportul pe apă să fie folosit la potențialul maxim.

Politica Maritimă Integrată a CE – Creșterea Albastră: Strategia privind „creșterea albastră” este o strategie pe termen lung, ce sprijină creșterea durabilă în sectoarele marin și maritim în ansamblu. Mările și oceanele reprezintă vectori pentru economia europeană și au un mare potențial de inovație și creștere. Această politică reprezintă contribuția maritimă la atingerea scopului Strategiei de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii a Europei 2020.

Inițiativa Conectarea Europei are scopul de a accelera investițiile pe termen lung în drumuri, căi ferate, rețele energetice, conducte și rețele de mare viteză în bandă largă.

- Îmbunătățirea legăturilor de transport – investiții în proiecte de infrastructură menite să faciliteze transportul de mărfuri și călători, în special între vestul și estul Europei. Investițiile se vor axa pe moduri de transport ecologice și durabile.
- Conectarea rețelelor energetice – realizarea de conexiuni între țările UE, care să faciliteze furnizarea energiei – atât a celei tradiționale, cât și a celei provenind din surse regenerabile.
- Sprijinirea rețelelor digitale de mare viteză – crearea de rețele în bandă largă și furnizarea de servicii digitale paneuropene. Se vor acorda subvenții pentru crearea infrastructurii necesare în vederea introducerii serviciilor de identificare digitală, precum și a serviciilor electronice în

domeniul achizițiilor publice, sănătății, justiției și operațiunilor vamale. Banii vor fi utilizați pentru a asigura conectarea și interoperabilitatea serviciilor naționale.

Dezvoltarea spațială a regiunii Delta Dunării se bazează pe următoarele documente UE de planificare generală pentru dezvoltare teritorială urbană și rurală, gândite să asigure un proces democratic și o dezvoltare echilibrată și durabilă:

Carta europeană a amenajării regionale/spațiale a teritoriului – Carta Torremolinos (adoptată pe data de 20 mai 1983 la Torremolinos, Spania). Carta susține că amenajarea regională/spațială ar trebui să fie:

- **Democratică:** condusă în așa fel încât să asigure participarea oamenilor vizați și a reprezentanților lor politici.
- **Comprehensivă:** să asigure coordonarea diverselor politici sectoriale și să le integreze într-o abordare globală.
- **Funcțională:** să țină seama de existența unei conștiințe regionale care se bazează pe valori comune, cultură, interese, trecând uneori de barierele administrative și teritoriale, dar ținând cont de aranjamentele instituționale din diferite țări.
- **Orientare pe termen lung:** să analizeze și să ia în considerare tendințele pe termen lung și dezvoltările și intervențiile în materie de fenomene economice, sociale, culturale, ecologice și de mediu.

Amenajarea regională/spațială caută, în același timp să atingă următoarele obiective fundamentale:

- Dezvoltare socio-economică echilibrată a regiunilor
- Îmbunătățirea calității vieții
- Managementul responsabil al resurselor naturale și protejarea mediului
- Utilizarea rațională a pământului

Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială (PEDS) – Către o dezvoltare echilibrată și durabilă a teritoriului UE (aprobată în cadrul întâlnirii informale a Consiliului Miniștrilor responsabili cu amenajarea teritorială, desfășurată la Potsdam în mai 1999). Scopul acestor politici de dezvoltare spațială este acela de a lucra pentru o dezvoltare echilibrată și durabilă a teritoriului UE. În viziunea miniștrilor este important să ne asigurăm că cele trei scopuri fundamentale ale politicii europene sunt atinse în toate regiunile UE în mod egal: (1) coeziune economică și socială; (2) conservare și management al resurselor naturale și al patrimoniului cultural; și (3) o competitivitate mai echilibrată pe teritoriul Europei.

Carta de la Leipzig privind orașele europene durabile (2007). Această Cartă stabilește principii și strategii comune pentru politica de *dezvoltare urbană*, recomandând: (1) folosirea la scară mai largă a abordărilor de dezvoltare urbană integrată și (2) acordarea unei atenții speciale cartierelor defavorizate în contextul unui oraș privit ca întreg.

Ghid de observare a patrimoniului rural (CEMAT, Ljubljana, septembrie 2003): Ghidul CEMAT contribuie la implementarea Recomandărilor Miniștrilor responsabili cu stimularea dezvoltării *zonelor rurale* atât ca așezări omenești cu activități economice și recreative, cât și ca medii naturale. Documentul caută să instituie echilibrul urban-rural și să promoveze resursele lumii rurale ca factori

de dezvoltare. Este esențial ca aceste principii să fie puse în practică și să se promoveze o planificare rurală durabilă, combinând creșterea economică și protejarea bunurilor de patrimoniu inerente atât din peisajul natural, cât și din cel cultural. Documentul contribuie la atingerea scopului de dezvoltare independentă a zonelor rurale ca spații cu activități economice și recreative, dar și ca regiuni fizice și, de asemenea, oferă direcții orientative în materie de planificare regională/spațială pentru gestionarea acestui patrimoniu.

Politica agricolă comună pentru 2014-2020: PAC reprezintă o punte între așteptările cetățenilor UE privind agricultura și așteptările fermierilor din țările membre care se confruntă cu provocări economice și de mediu. Acest sector este considerat unul strategic în termeni de securitate alimentară, mediu înconjurător și creștere economică în zonele rurale. În conformitate cu direcțiile de evoluție și reforma PAC pentru perioada 2014-2020, aceasta se va concentra pe trei piloni fundamentali: ecologie și eficiență în agricultură, asigurarea unei alimentații sănătoase la prețuri accesibile și revitalizarea zonelor și comunităților rurale.

Politica de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020: PDR se axează pe trei obiective strategice pe termen lung, care se realizează la Strategia Europa 2020 și la obiectivele PAC. Politica de dezvoltare rurală își propune să stimuleze competitivitatea agriculturii, să garanteze o gestionare durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice și să favorizeze dezvoltarea teritorială echilibrată a economiilor și comunităților rurale, incluzând aici și crearea și menținerea locurilor de muncă.

Fondurile alocate în cadrul PAC și al programelor de dezvoltare rurală ale statelor membre vor fi direcționate spre următoarele obiective: creșterea competitivității agriculturii europene la nivel global și național, conservarea diversității sistemelor de producție agricolă din țările UE și adaptarea producției agricole la noile provocări de mediu legate de schimbările climatice și protecția resurselor naturale.

Politica comună în domeniul pescuitului: PCP are scopul de a se asigura că pescuitul și acvacultura sunt sustenabile din punct de vedere ecologic, economic și social și că furnizează alimente sănătoase pentru cetățenii UE. De asemenea, își propune să susțină un sector dinamic al pescuitului și să asigure un nivel de trai decent pentru comunitățile de pescari. Totuși, se subliniază faptul că este necesar să se asigure că practicile de pescuit nu afectează capacitatea de reproducere a populațiilor de pește prin adoptarea unei abordări prudente, care recunoaște impactul activităților umane asupra tuturor componentelor ecosistemului. În domeniul acvaculturii se consideră a fi prioritară păstrarea unui sector viabil din punct de vedere economic, garantarea siguranței alimentare și bunăstării animalelor, rezolvarea problemelor de mediu și stimularea cercetării.

Politica UE în domeniul turismului își propune să mențină Europa pe primul loc în topul destinațiilor și, în același timp, să maximizeze contribuția industriei la creștere și ocupare și să promoveze cooperarea între statele membre UE, în special prin schimbul de bune practici. În cadrul Comunicării Comisiei Europene „Europa, destinația turistică nr. 1 la nivel mondial – un nou cadru politic pentru turism în Europa” au fost identificate patru acțiuni prioritare: stimularea competitivității în sectorul turismului european, promovarea dezvoltării unui turism sustenabil, responsabil și de calitate ridicată și consolidarea imaginii Europei ca ansamblu de destinații sustenabile și de înaltă calitate.

Ținând cont de statutul special al Deltei Dunării de sit UNESCO, dezvoltarea SIDD este în concordanță și cu convențiile și strategiile internaționale de mai jos, care au cerințe specifice privind protejarea și

conservarea patrimoniului natural.

Strategia de la Sevilla pentru rezervații ale biosferei (1995). Acest document identifică rolul specific al rezervațiilor biosferei în dezvoltarea unei viziuni privind relația dintre conservare și dezvoltare. Oferă recomandări pentru dezvoltarea eficientă a rezervațiilor biosferei și pentru stabilirea condițiilor de funcționare corespunzătoare a Rețelei Mondiale de Rezervații ale Biosferei. Strategia include indicatori recomandați de implementare, adică o listă de acțiuni care va permite tuturor celor implicați să urmărească și să evalueze implementarea strategiei.

Convenția pentru protejarea patrimoniului mondial cultural și natural (Paris, 1972), adoptată de România prin Legea nr. 187/1990. Scopul acestei convenții este de a asigura protecția, la nivel internațional, a patrimoniului mondial cultural și natural prin stabilirea unui sistem de cooperare internațională și asistență.

Politica UE în domeniul energiei pentru perioada până în 2020 se bazează pe trei obiective fundamentale: durabilitate – subliniază preocuparea UE pentru schimbările climatice prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) la un nivel care să limiteze efectul de încălzire globală la doar 2°C în plus față de temperaturile din era pre-industrială; competitivitate – vizează asigurarea implementării efective a pieței interne de energie; siguranța în alimentarea cu energie – vizează reducerea vulnerabilității UE în privința importurilor de energie, a întreruperilor în alimentare, a posibilelor crize energetice și a nesiguranței privind alimentarea cu energie în viitor.

Politica UE în domeniul schimbărilor climatice propune ca și obiectiv pe termen lung (2050) reducerea emisiilor cu 80-95% comparativ cu nivelul din 1990. Transformarea Europei într-o economie eficientă din punct de vedere energetic și cu emisii scăzute de carbon va duce și la îmbunătățirea economiei, crearea de locuri de muncă și întărirea competitivității. Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice include măsuri precum: utilizarea unei cantități mai mici de apă, adaptarea regulamentelor privind construcțiile, construcții împotriva inundațiilor, dezvoltarea unor culturi adaptate la condiții de secetă.

Carta albă privind guvernarea pe mai multe niveluri se înscrie într-un demers politic proactiv pentru „Construirea Europei în parteneriat” și fixează două mari obiective strategice: favorizarea participării la procesul european și sporirea eficienței acțiunii comunitare.

Probleme trans-frontaliere

Problemele trans-frontaliere semnificative în atingerea obiectivelor comune de mediu dintre RBDD România și Rezervația Biosferei Dunării în Ucraina sunt recunoscute în mod clar de convențiile internaționale. Rezervația Biosferei Delta Dunării din România și Rezervația Biosferei Dunării din Ucraina sunt recunoscute ca „Rezervația Biosferei Transfrontaliere Delta Dunării România/Ucraina” în cadrul Programului „Om și Biosferă” al UNESCO și ca sit transfrontalier RAMSAR.

Câteva proiecte de cooperare transfrontalieră au fost implementate sau sunt în curs de implementare în regiune. Primul proiect din România finanțat prin Facilitatea Globală de Mediu (FGM) a fost implementat în perioada 1995 – 2000 și a avut ca scop o și mai mare evidențiere a biodiversității în Rezervația Biosferei Delta Dunării, incluzând activități de sprijinire a cooperării transfrontaliere între autoritățile reprezentative ale celor două rezervații ale biosferei. Următoarele proiecte au fost importante: (i) identificarea obiectivelor comune de management în vederea păstrării biodiversității și pentru o dezvoltare durabilă în zona Delta Dunării România/Ucraina și în

Regiunea Prutului de Jos din Republica Moldova (2001-2002); (ii) elaborarea unui program comun de monitorizare (2004-2006); (iii) catalogarea, evaluarea și remedierea surselor antropice de poluare în zona Dunării de Jos din Ucraina, România și Republica Moldova (2013-2015); (iv) consolidarea rețelei de zone de natură protejată pentru conservarea biodiversității și dezvoltare durabilă în Delta Dunării și în Prutul de Jos (2013-2015). În 2004 a fost publicat un document important, denumit „Cooperare transfrontalieră în zonele naturale protejate din Delta Dunării și Prutul de Jos - Obiective de management pentru păstrarea biodiversității și dezvoltare durabilă”, finanțat de UE prin Programul de Cooperare Transfrontalieră TACIS (TSPF 0302/0044).

Coordonarea cu strategiile naționale și regionale

La nivel național, următoarele documente de planificare și strategii naționale, precum și documente specifice pentru amenajarea teritoriilor regionale și naționale, oferă cadrul general și baza pentru SDDI.

Acordul de parteneriat între Comisia Europeană și România (2014-2020) are scopul de a crea coerență în folosirea fondurilor structurale de către România, în eforturile sale de a atinge scopurile înscrise în strategia Europa 2020 de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Documentul oferă un plan strategic de investiții prioritare pentru folosirea Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE), Fondul de Coeziune (FC), Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (FEPAM) și Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR). Acordul de parteneriat este organizat în jurul rezolvării a cinci provocări naționale: (1) competitivitatea și dezvoltarea locală; (2) oamenii și societatea; (3) infrastructura; (4) resursele; (5) administrația și guvernarea. Țelurile definite vor presupune o colaborare eficientă între sectoarele public și privat, precum și mobilizarea fondurilor viitoare.

Strategia de dezvoltare teritorială a României 2035. Această strategie este în lucru (la faza de consultare publică). Ea reprezintă instrumentul de implementare a sistemului de amenajare a teritoriului național – incluzând planurile de dezvoltare regională și planurile urbanistice generale – și sprijină operaționalizarea programelor de investiție sectorială până în 2035. În cadrul acesteia au fost identificate 5 obiective generale:

- Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și bandă largă;
- Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și favorabile incluziunii;
- Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor urbane funcționale;
- Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;
- Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

De asemenea, au fost definite măsuri, acțiuni și exemple de proiecte pentru zone urbane, zone rurale, zone montane, zone transfrontaliere și zona costieră.

Planul de amenajare a teritoriului național (secțiunea 1: Rețeaua de Transport; secțiunea 2: Apă, secțiunea 3: Arii protejate; secțiunea 4: Rețeaua de Așezări Omenești; secțiunea 5: Zone cu Riscuri Naturale; secțiunea 8: Zone Turistice) reprezintă baza de amenajare de la care pornesc programele sectoriale strategice, ea determinând scopul și prioritățile de dezvoltare teritorială a țării în relație cu politicile UE.

Strategia națională privind schimbările climatice 2013-2020 este documentul care oferă direcțiile orientative pentru planul național de acțiune privind schimbările climatice, care are ca scop atingerea țelurilor stabilite în Strategia Europa 2020 – reducerea cu 20% a emisiilor de GES (emisiile de gaze cu efect de seră), îmbunătățirea cu 20% a eficienței energetice și creșterea cu 20% a surselor de energie regenerabilă. Strategia evidențiază provocările sectoriale și recomandă adaptare corespunzătoare și politici de reducere. Această strategie va fi urmată de un plan de acțiuni și de o strategie revizuită până în 2015, dezvoltate cu asistența tehnică a Băncii Mondiale. Strategia și rezultatele disponibile au oferit un punct de plecare pentru documentul de față.

Strategia energetică a României 2007-2020 transpune Directiva 2006/32/EC privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice. Strategia are componente dedicate eficienței energetice în industrie, transport, consumul public și rezidențial și energie regenerabilă. Obiectivul general al strategiei sectorului energetic îl constituie satisfacerea necesarului de energie atât din prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un preț cât mai scăzut, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

Master planul pentru dezvoltarea turismului național 2007-2026 (proiect al Autorității Naționale de Turism, în cooperare cu autoritățile publice centrale, autoritățile administrației publice locale, managerii de arii protejate, societatea civilă) are în vedere următoarele direcții strategice: structuri administrative, planificare și infrastructură fizică, dezvoltarea resurselor umane, îmbunătățirea produselor turistice, servicii de informare, statistici și cercetare, marketingul destinației și mediul natural.

Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România are ca obiectiv general crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor protejate și în zonele din vecinătatea acestora, urmărindu-se realizarea unui produs ecoturistic competitiv pe plan național și internațional. În cadrul strategiei au fost vizate următoarele domenii: cadrul instituțional și asociativ, infrastructura turistică și amenajarea teritoriului, educație și conștientizare, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea afacerilor și dezvoltarea locală, conservarea și protejarea naturii, marketing și promovare.

Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020 definește următoarele obiective strategice sectoriale și transversale: protejarea patrimoniului cultural național (patrimoniul imobil, patrimoniul cultural național mobil, patrimoniul cultural imaterial), susținerea și promovarea creației culturale și artistice contemporane, educație și intervenție culturală, întărirea capacității instituționale și dezvoltarea infrastructurii culturale.

Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul Construit, Istoric și Siturile Naturale prezintă măsuri privind legislația, cadrul instituțional-administrativ, zonele protejate, identificarea și protejarea peisajelor culturale, patrimoniul arheologic, componentele artistice, mediul istoric și schimbările climatice și patrimoniul natural.

Planul strategic național multianual privind acvacultura se concentrează pe următoarele aspecte: simplificarea administrativă, în special pentru evaluări, studii de impact și licențe; securitatea juridică

a operatorilor în sectorul acvaculturii, în ceea ce privește accesul la ape și spațiu; stabilirea unor indicatori pentru sustenabilitate ecologică, economică și socială; evaluarea altor posibile efecte transnaționale asupra statelor vecine.

Programul național de dezvoltare rurală 2014-2020. Documentul reprezintă asumarea României față de implementarea Pilonului II al UE privind Politica Agricolă Comună, reflectată în Regulamentul CE 1305/2013. PNDR oferă oportunitatea de a aborda punctele slabe identificate în analiza SWOT pe baza aplicării punctelor tari și prin folosirea oportunităților disponibile. O atenție specială ar merita să fie îndreptată către învățarea din lecțiile trecute și din progresul obținut prin implementarea PNDR anterior, când s-a pus baza promovării continue și durabile a pământului agricol și forestier, creând astfel baza pentru menținerea patrimoniului natural și cultural și conservarea valorilor din zonele rurale. PNDR a fost dezvoltat în deplină concordanță cu principiile biodiversității și habitatelor naturale, protecției florei și faunei sălbatice, precum și în conformitate cu principiul managementului durabil al resurselor naturale.

Strategia pentru dezvoltarea sectorului agro-alimentar pe termen mediu și lung (orizontul 2020-2030). Acest document oferă o viziune pe termen lung de dezvoltare a agriculturii și zonei rurale cu scopul de a valorifica inteligent și durabil potențialul agro-alimentar și dezvoltarea economiei non-fermiere, orientată către stabilirea unui echilibru corect între dezvoltare economică și impactul asupra mediului agricol. Strategia este rezultatul unei abordări sectoriale sistematice, ținând cont de legăturile cu aspectele de economie, societate, mediu, dar și de recunoașterea nevoilor de coeziune socială, egalitate de șanse, nediscriminare și diversitate.

Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020: asigură o abordare comprehensivă și orizontală în ceea ce privește politicile de dezvoltare în următoarele sectoare: competitivitate industrială și CDI, clustere, specializare inteligentă regională, IMM-uri, eco-inovare și industrii verzi, industrii creative, mediu de afaceri. Prioritățile de investiții se concentrează în acele zone în care România are avantaje competitive. Prioritățile strategice formulate în cadrul strategiei sunt: îmbunătățirea mediului de reglementare; acțiuni parteneriale între mediul public și mediul privat; factori și servicii de suport; promovarea celor 10 sectoare de viitor (turism și ecoturism, textile și pielărie, lemn și mobilă, industrii creative, industria auto și componente, tehnologia informațiilor și comunicațiilor, procesarea alimentelor și băuturilor, sănătate și produse farmaceutice, energie și management de mediu și bioeconomie (agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură), biofarmaceutică și biotehnologii; pregătirea Generației 2050 și provocări societale.

Strategia națională pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare 2014-2020 pune accent pe zonele în care România și regiunile românești au avantaje competitive, specializare inteligentă, sectoare de excelență. Obiectivele generale vizează: creșterea competitivității economiei românești prin inovare; creșterea contribuției românești la progresul cunoașterii de frontieră; creșterea rolului științei în societate.

Master Planul General de Transport al României analizează obiectivele majore ale sistemului național de transport. Prin urmare, acesta constituie un instrument strategic de planificare a intervențiilor majore (proiecte și alte acțiuni), ce sunt semnificative pentru obiectivele de transport la scară națională. Sunt avute în vedere transportul rutier, feroviar, porturi și căi navigabile, aerian și multimodal.

Strategia națională privind agenda digitală pentru România. Principiul care stă la baza Strategiei

naționale este crearea unui mediu competitiv, care să încurajeze și să atragă cetățenii și întreprinderile plătitoare de impozite, care, la rândul lor, să asigure o creștere durabilă pe termen lung. Cele 4 domenii de acțiune ale Agendei digitale pentru România 2014-2020 sunt: *e-Guvernare, Interoperabilitate, Securitate Cibernetică, Cloud Computing, Open Data, Big Data și Media Sociale* – pentru creșterea eficienței și reducerea costurilor din sectorul public din România prin modernizarea administrației; *TIC în Educație, Sănătate, Cultură și e-Incluziune socială* – pentru a răspunde provocărilor sociale de la un nivel sectorial și pentru a asigura faptul că investițiile TIC vor crea un impact pozitiv în context social; *e-Commerce, Cercetare, Dezvoltare și Inovare în TIC* – pentru a valorifica avantajele comparative ale României la nivel regional și sprijini creșterea economică din sectorul privat; *Broadband și Servicii de Infrastructură Digitală* – pentru a asigura incluziunea socială și a permite beneficii în toate celelalte domenii de acțiune.

Strategia națională de gestionare a deșeurilor 2014-2020 și Planul național privind managementul deșeurilor. Scopul este de a îndrepta România către o „societate a reciclării” prin: ordonarea după prioritate a eforturilor din domeniul gestionării deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor; încurajarea prevenirii generării deșeurilor și reutilizarea pentru o mai mare eficiență a resurselor; dezvoltarea și extinderea sistemelor de colectare separată a deșeurilor în vederea promovării unei reciclări de înaltă calitate; dezvoltarea / implementarea tehnologiilor / instalațiilor de reciclare și/sau valorificarea cu randament ridicat de extragere și utilizare a materiei prime din deșeuri; susținerea recuperării energiei din deșeuri, după caz, pentru deșeurile care nu pot fi reciclate; reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare.

Strategia de sănătate 2014-2020. Obiectivul general al strategiei este de a facilita accesul la servicii de sănătate mai bune și mai sigure, în special pentru grupurile vulnerabile, și acoperă patru piloni: infrastructura de sănătate; tehnologii ale informației în sănătate - e-sănătate; cercetare extensivă în domeniul sănătății; servicii de sănătate publică și asistență medicală.

Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii. Măsurile stipulate în strategie au ca obiectiv promovarea și susținerea integrării / reintegrării în sistemul educațional și include de asemenea un sistem eficient pentru colectarea și analiza datelor și informațiilor privind toate aspectele sistemului educațional.

Strategia națională pentru învățarea pe tot parcursul vieții are drept obiectiv crearea cadrului strategic pentru a încuraja și crește participarea la educația pe tot parcursul vieții. Obiectivele strategice sunt creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții, creșterea relevanței sistemelor de educație și formare profesională pentru piața muncii și dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții în strânsă colaborare cu partenerii sociali și cu părțile interesate relevante.

Strategia pentru dezvoltarea infrastructurii educaționale presupune elaborarea unei hărți privind infrastructura educațională și pregătirea profesională.

Strategia națională de reducere a sărăciei 2014-2020. Strategia are scopul de a reduce sărăcia printr-o incluziune activă pe piața muncii a persoanelor marginalizate. Această strategie va constitui principalul cadru strategic în domeniul incluziunii sociale și a reducerii sărăciei, elaborând obiectivele strategice și acțiunile prioritare până în 2020. Vor fi elaborate Planuri de Acțiune separate în

domeniul incluziunii sociale, al combaterii sărăciei și în ceea ce privește serviciile sociale, protecția persoanelor vârstnice și îmbătrânirea activă, protecția copiilor și protecția persoanelor cu dizabilități.

Strategia națională pentru ocupare în Perspectiva 2020 asigură o coordonare mai bună a priorităților politicilor privind ocuparea, luând în considerare obiectivele Strategiei Europa 2020. Principalul obiectiv al strategiei este acela de a asigura un nivel durabil al ocupării în România, susținută de competitivitate economică, incluziune socială și dezvoltare durabilă. Strategia include obiective și măsuri specifice, menite să integreze pe piața muncii categoriile care se confruntă cu dificultăți în materie de ocupare (tineri, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, șomeri pe termen lung, romi etc.).

Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020 propune ca și obiective generale: adaptarea structurii și mandatului administrației la nevoile cetățenilor și la posibilitățile reale de finanțare; implementarea unui management bazat pe performanță în administrația publică; debirocratizare și simplificare pentru cetățeni, mediu de afaceri și administrație; creșterea autonomiei locale și consolidarea capacității autorităților administrației publice locale de promovare și susținere a dezvoltării la nivel local; creșterea calității și accesului la serviciile publice.

Următoarele documente de la nivel subnațional (regional, local), relevante pentru Delta Dunării, sunt de asemenea luate în considerare:

- **Planul de dezvoltare regională a Regiunii Sud-Est pentru perioada de programare 2014-2020.** Acest plan identifică nevoile de dezvoltare ale regiunii în care este localizată Delta Dunării. În cadrul PDR sunt propuse 10 priorități de dezvoltare: dezvoltare urbană durabilă integrată; dezvoltarea infrastructurii de transport la nivel regional; îmbunătățirea competitivității economiei regionale, în contextul promovării specializării economice inteligente; îmbunătățirea calității turismului la nivel regional; conservarea și protecția mediului înconjurător; îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea resurselor regenerabile; îmbunătățirea calității în domeniile educație, sănătate și incluziune socială; valorificarea superioară a resurselor din mediul rural și modernizarea economiei rurale; îmbunătățirea resurselor umane la nivelul regional, în contextul specializării regionale inteligente; promovarea cooperării transfrontaliere și interregionale.
- **Strategia și planul de acțiune cu privire la adaptarea la schimbările climatice în regiunea Delta Dunării** au fost elaborate de WWF în colaborare cu alte instituții pentru Comisia Europeană. Deși acest studiu regional finanțat de către UE se concentrează în primul rând pe Moldova și Ucraina, analiza este o examinare utilă a stării transfrontaliere a Deltei Dunării și a posibilelor impacte ale efectelor climatice, dar datorită tipului de finanțare primită de la UE. Se investighează reziliența DD la impactul schimbărilor climatice și a celor socio-economice asupra sistemelor naturale. Conține recomandări de politici sectoriale îndreptate spre îmbunătățirea capacității de adaptare a bazinului Deltei Dunării și este util pentru dezvoltarea strategiei integrate și a investițiilor ITI din zona de studiu.
- **Planul integrat de dezvoltare urbană pentru Sulina** a identificat 4 direcții strategice de acțiune: dezvoltarea urbană, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea economică și protejarea, dezvoltarea și punerea în valoare a patrimoniului natural și construit.
- **Plan de amenajare a teritoriului zonal pentru Delta Dunării (PATZ Delta Dunării, URBANPROIECT, 2008).** Acest document este un plan ce oferă o analiză a situației actuale, a

tendințelor și problemelor. Include o strategie de dezvoltare, cu viziune, obiective specifice și măsuri de dezvoltare.

- **Plan de amenajare a teritoriului zonal pentru zona costieră a Mării Negre (PATZ Zona Costieră a Marii Negre, URBANPROIECT, 2010).** Documentul este un plan ce oferă o analiză a situației actuale, a tendințelor și problemelor. Include o strategie de dezvoltare cu viziune, obiective specifice și măsuri de dezvoltare.
- **Strategiile de dezvoltare locală 2012-2016** au fost elaborate la nivelul comunelor de pe teritoriul ITI DD în cadrul proiectului Delta Regio Plan.

Raportul „Orașe Competitive” – elaborat de Banca Mondială în anul 2013, propune o strategie pentru dezvoltarea sustenabilă și favorabilă incluziunii a României, prin promovarea principalelor motoare economice ale țării – cele mai importante centre urbane.

Raportul „Identificarea modelelor de selecție a proiectelor pentru POR 2014-2020” – elaborat de Banca Mondială în anul 2014, propune o serie de modele de selecție a proiectelor ce urmează să fie finanțate din POR 2014-2020, în vederea îmbunătățirii eficienței investițiilor sprijinite de acest program.

Raportul „Criterii de îmbunătățite de ordonare după prioritate a proiectelor PNDL” – elaborat de Banca Mondială în anul 2015, propune o metodologie de ordonare după prioritate a proiectelor ce urmează să fie finanțate prin PNDL pe baza unor criterii clare și riguroase, prin care să se evite suprapunerea investițiilor realizate din fonduri guvernamentale cu cele europene.

Raportul „Diagnostic și consultanță pentru politicile de sprijinire a incluziunii romilor din România” – elaborat de Banca Mondială în anul 2013, cuprinde o analiză-diagnostic riguroasă a condițiilor de locuire, educație, sănătate și de ocupare pentru populația de etnie romă, bazată pe metode cantitative și calitative, propunând totodată un set de măsuri pentru îmbunătățirea calității vieții acestora.

3. Metodologie

Procesul de Dezvoltare a Strategiei

Procesul de dezvoltare a strategiei a început cu Raportul de Diagnostic, ce evidențiază oportunitățile și constrângerile pentru zona de studiu. Pasul următor l-a constituit Raportul de Viziune, care a identificat o imagine viitoare ideală asupra a ceea ce comunitatea își dorește ca zona să fie și ce potențial are aceasta să și devină astfel. În baza acestor informații au apărut obiectivele strategice. Raportul de Evaluare a Nevoilor (EN) a identificat măsuri și intervenții cu scopul de a atinge obiectivele strategice generale și obiectivele sectoriale corespunzătoare. Raportul EN prezintă nevoile de investiții materiale, de reforme de politici publice și reglementare, de dezvoltare instituțională și asistență tehnică (AT), pe fiecare subiect în parte.

Într-o fază ulterioară a procesului de dezvoltare a strategiei este nevoie să se facă o ordonare după prioritate și un plan de acțiuni. Lista de nevoi poate fi nesfârșită, dar va fi necesară o ordonare după prioritate bazată pe resursele umane și financiare disponibile. În această etapă, Strategia include proiecte prioritare recomandate în stadiul actual al studiului și le leagă pe acestea de resurse financiare, în special de cele alocate prin instrumentul ITI. Ca pași următori, Evaluarea Strategică de Mediu, Propunerea ITI și Planul de Acțiune vor descrie, vor ordona în funcție de prioritate și vor ajuta la operaționalizarea tuturor proiectelor propuse.

Abordare privind ordonarea după prioritate a proiectelor

Stabilirea unui proces de ordonare după prioritate clar și ușor de înțeles poate ajuta publicul și actorii implicați să înțeleagă mai bine cum și de ce sunt luate deciziile de investiții. Cadrul de ordonare după prioritate care captează o gamă largă de obiective sociale, de mediu și economice este util pentru determinarea unei participări mai largi și mai profunde. Procesul de ordonare după prioritate stabilește criteriile care asigură că toate proiectele sprijină scopurile adoptate și poate ajuta la cultivarea unui nivel inerent de încredere că programele selectate vor aduce cele mai multe beneficii.

Pentru o reală ordonare după prioritate este important să se utilizeze o combinație de instrumente și analize cantitative și calitative. Scorul rezultat pentru un proiect are aceeași valoare pe care o are calitatea informațiilor și estimărilor care se iau în calcul. Unele tipuri de proiecte, cum ar fi proiecte privind condițiile de viață și proiectele de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră ar putea să nu obțină un scor bun la analiza cantitativă, pentru că poate fi dificil să fie măsurate cu exactitate costurile și beneficiile în aceste cazuri. De aceea este important ca în procesul de ordonare după prioritate să se aplice și factorii calitativi, care pot oferi informații suplimentare.

Abordarea privind ordonarea după prioritate a proiectelor și criteriile corespunzătoare de ordonare trebuie definite ținând cont de circumstanțele de dezvoltare. În cazul regiunii Delta Dunării, care beneficiază de o alocare ITI preliminară pe toate axele PO, obiectivul principal al ordonării după prioritate este acela de a se estima în ce mod un proiect va influența cele două obiective majore, definite în cadrul strategiei pentru regiune, dar și de a oferi într-o oarecare măsură orientări privind

stabilirea etapelor implementării⁹. Având la bază o alocare destul de mare pe toate axele PO (posibil cu excepția axei PO dedicate proiectelor de îmbunătățire a mediului; acest aspect este adresat mai jos), procesul de ordonare după prioritate nu va avea loc ca urmare a constrângerilor financiare, dacă vor exista¹⁰ (adică dacă un proiect poate fi implementat sau nu ținând cont de disponibilitatea fondurilor). Proiectele nu sunt „în competiție” unele cu altele de-a lungul axelor PO. În cazul regiunii Delta Dunării, ordonarea după prioritate nu va fi făcută pentru a constata dacă, de exemplu, proiectul pentru transport este mai important decât cel pe educație (deși, în mod curent, ordonarea după prioritate este folosită în acest scop). Proiectele vor fi „în competiție” numai în cazul în care vor fi eligibile pentru aceeași axă PO, dar această situație va fi rară sau nu va apărea deloc.

După cum este menționat mai sus, proiectele de mediu vor fi tratate separat, deoarece există posibilitatea ca totalul costurilor estimate să depășească fondurile ITI alocate până acum pentru un astfel de program. Proiectele de mediu ar trebui să treacă prin același proces de ordonare după prioritate, dar decât să se aleagă ce intervenții discrete trebuie sau nu să fie implementate în cadrul stabilit de disponibilitatea fondurilor alocate pentru axele PO, ar fi mai potrivit ca sfera de cuprindere (ambitiția) setului de programe să fie adaptată în funcție de pachetul financiar aflat la dispoziție¹¹. De exemplu, se alocă o anumită sumă pentru fiecare proiect (de preferat să nu fie toată suma) în funcție de finanțarea disponibilă (acest proces trebuie făcut de un grup de persoane specializate în sectorul de mediu).

Abordarea sugerată privind ordonarea după prioritate și criteriile este simplă. În cazul regiunii Deltei Dunării, contribuția proiectului la cele două obiective majore (reflexate în criteriile 1 și 2) trebuie să fie principalul factor în determinarea nivelului de prioritate al acestuia. Acest fapt se reflectă într-o importanță mai mare acordată acestor două criterii. Adăugarea mai multor criterii nu echivalează neapărat cu consolidarea procesului de ordonare după prioritate. Mai multe detalii pot crește riscul „dublei contabilizări”, adică a acorda în mod neintenționat o importanță mai mare unui aspect decât ar trebui în condiții normale.

Abordare

Abordarea sugerată de ordonare după prioritate este destul de simplă. Sunt folosite cinci criterii. Fiecare criteriu primește un anumit nivel de importanță (totalul ajungând la 100). Fiecare criteriu primește un scor de la 1 la 10 (de la scăzut la ridicat) pentru un anumit proiect. După aceea, aceste scoruri sunt înmulțite cu nivelul acordat de importanță. Cele mai mari cinci rezultate sunt adunate pentru a ajunge la scorul total al proiectului.

Cu scopul de a ajuta procesul de gândire (judecata) prin care se ajunge la cele cinci scoruri principale, un set de sub-elemente (ca memento-uri) sunt incluse în descrierea fiecărui criteriu. Pentru cele două criterii principale (numerele 1 și 2), aceste sub-elemente au fost formalizate ca sub-criterii cu grade specifice de importanță (totalul ajungând tot la 100), oferind o opțiune de a ajunge la cele

---

⁹ Un nivel ridicat de prioritate nu înseamnă că trebuie implementat primul, dar, dacă nu există alți factori de secvențiere, se poate folosi acest criteriu. Secvențierea proiectelor va fi abordată în următoarele rapoarte, propunerea ITI și Planul de Acțiune.

¹⁰ Cu toate acestea, fondurile partenerilor locali pot fi restrânse, fapt ce va influența procesul de secvențiere. Proiectele cu un nivel prioritate scăzut pot să nu fie implementate din cauza lipsei de fonduri a partenerilor noștri.

¹¹ Un exemplu pentru ilustrare: la un anumit punct benefic marginal al proiectului „Restaurarea circulației apei naturale și a habitatelor cheie” ar putea fi mai mic decât eforturile pentru programul „Investiții pentru susținerea acțiunilor locale în reducerea poluării cu nitrați”

două scoruri principale prin calcul. În acest caz, fiecare sub-criteriu primește un scor de la 1 la 10 (de la scăzut la ridicat). Aceste sub-criterii sunt apoi multiplicare cu nivelul lor de importanță. Totalul acestor sub-criterii devine scorul pentru unul dintre principalele criterii (1 sau 2) ale acestui proiect.

Din moment ce evaluarea proiectelor în raport cu aceste criterii reprezintă un proces de gândire (judecată), cel mai adecvat scor pentru proiect tinde să fie cel prin care sunt consolidate scorurile făcute, individual și independent, de către un număr de oameni care sunt specializați în domeniul de dezvoltare al proiectului și în diversele chestiuni ale acestuia (de exemplu, pot fi numiți ca „grupul care se ocupă de ordonarea după prioritate”).¹² Aceste scoruri individuale sunt apoi consolidate (se calculează o medie pentru fiecare proiect pe baza scorurilor primite de la fiecare persoană în parte).

Criteriile propuse

Următoarele criterii de ordonare după prioritate sunt sugerate și trebuie folosite pentru propunerile ITI și Planul de Acțiune. Ordonarea după prioritate (scorul) trebuie făcută în esență pentru toate proiectele și pentru fiecare sector și subiect (turism sector etc.).¹³ Aceleași criterii trebuie utilizate pentru toate subiectele/sectoarele.¹⁴

Tabel 1: Criterii de ordonare după prioritate

Criterii	Importanță
1. Îmbunătățirea Mediului – impactul anticipat pentru Obiectivul Strategic 1	35%
2. Dezvoltarea economică – impactul anticipat pentru Obiectivul Strategic 2	35%
3. Amploarea geografică, numărul de beneficiari	10%
4. Nivelul de dificultate și sustenabilitatea financiară pe termen lung	15%
5. Nivelul pregătirilor (stadiul pregătirilor în vederea implementării)	5%

Descrierea criteriilor

1. Îmbunătățirea Mediului – impactul anticipat pentru Obiectivul Strategic 1 (35%)

Acest criteriu reprezintă impactul anticipat al proiectului asupra primului obiectiv strategic, definit în Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (2030).

Păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic.

Accentul se pune pe impactul pozitiv asupra mediului în zona de dezvoltare, reducerea riscului de

¹² O abordare care se bazează mai puțin pe un proces de judecată, ci pe raportul cost-beneficii al fiecărui proiect și pe comparația valorilor nete. Procesul de judecată cu privire la costurile estimate și cuantificarea beneficiilor anticipate trebuie să fie luate în considerare într-o astfel de abordare.

¹³ Există posibilitatea să nu fie nevoie să se facă scorul unui proiect mai mic cu un scop bine precizat.

¹⁴ În cazul în care proiecte din mai multe sectoare/subiecte sunt eligibile pentru fondurile de pe aceeași axă PO, va fi nevoie de o reevaluare suplimentară, mai ales dacă finanțarea nu este suficientă pentru toate programele. Dacă este nevoie, se pot defini o serie de criterii ca să se facă distincția între diverse grade de importanță pentru sectoarele/subiectele corespunzătoare.

mediu, prevenirea pierderii biodiversității și a serviciilor pe care le aduce ecosistemul, managementul mediului și responsabilizarea comunităților locale. Mediul înconjurător unic al regiunii este foarte important pentru dezvoltarea Deltei Dunării. Proiectele care ajută la menținerea sau îmbunătățirea calității mediului natural și a biodiversității sale și/sau reducerea presiunii asupra lui, ar trebui să obțină un scor mare. În schimb, proiectele care scad calitatea mediului înconjurător sau prezintă un risc de-a lungul timpului trebuie respinse sau cel puțin să obțină un scor redus.

În cazul în care amplasarea criteriilor creează dificultăți în evaluarea de ansamblu a unui proiect, examinarea îndeplinirii unui anumit set de sub-elemente (sub-criterii) îl poate ajuta pe evaluator în obținerea punctajului.

Notă: Sub-criteriile pot fi folosite astfel: (a) ca un memento în procesul de evaluare pentru a determina scorului proiectului; ori (b) pentru un calcul detaliat al scorului se poate folosi nivelul de importanță și se poate acorda un scor pentru fiecare sub-criteriu (a se vedea Anexele pentru un exemplu ilustrat).

Sub criteriile sugerate și nivelul de importanță:

	Importanță (%)
• Proiectul are un impact pozitiv asupra mediului înconjurător în zona de dezvoltare	30
• Proiectul reduce de-a lungul timpului riscurile asupra mediului înconjurător	10
• Proiectul previne pierderi ale biodiversității și ale serviciilor ecosistemice	30
• Proiectul îmbunătățește managementul mediului	15
• Proiectul responsabilizează comunitățile locale	15

2. Dezvoltarea Economică - Impactul anticipat asupra Obiectivului Strategic 2 (35%)

Acest criteriu reprezintă impactul anticipat al proiectului asupra celui de-al doilea obiectiv strategic, definit în Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (2030).

Dezvoltarea unei economii locale verzi¹⁵, incluzive, pe baza consumului și protecției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.

Accentul se pune pe o dezvoltare economică sustenabilă și favorabilă incluziunii sociale. Turismul este un element important în dezvoltarea regiunii Delta Dunării. Proiectele care promovează regiunea ca destinație turistică și atrag vizitatori ar trebui să obțină un scor mare. Un punctaj mare ar trebui să obțină și proiectele care formează sinergii (între diverse domenii, precum mediu, turism, pescuit, afaceri mici, servicii etc.) prin care se îmbunătățesc serviciile publice (transport, distribuția apei, salubritatea etc.) pentru dezvoltarea economiei și a creșterea calității vieții. Aceste criterii acoperă contribuția unui proiect la procesul de eficientizare a folosirii resurselor, în mod special eficiența energetică și, unde este aplicabil, la reducerea emisiilor de carbon.

Notă: Câteva aspecte în legătură cu economia ecologică (în mod particular privind reducerea riscului

¹⁵ O economie care își are fondul în consolidarea bunăstării umane și în echitate socială, în timp ce reduce semnificativ riscurile de mediu, previne pierderea biodiversității și a serviciilor ecosistemice. Economia poate fi considerată ecologică dacă reduce emisiile de carbon, promovează eficiența folosirii resurselor și este favorabilă incluziunii din punct de vedere social (PNUM Inițiativa pentru o Economie Verde).

de mediu și prevenirea pierderii biodiversității și a serviciilor ecosistemice) trebuiau să fie luate în considerare în cadrul primului criteriu, de aceea impactul lor nu trebuie să fie luat în seamă de două ori.

Sub criteriile sugerate și nivelul de importanță:

	Importanță (%)
• Proiectul îmbunătățește imaginea Deltei Dunării ca destinație turistică și atrage vizitatori în regiune	40
• Proiectul îmbunătățește calitatea vieții prin servicii publice ameliorate	40
• Proiectul contribuie la sinergii ¹⁶ care dezvoltă regiunea	10
• Proiectul promovează folosirea eficientă a energiei/reducerea emisiilor de carbon	10

3. *Amploarea geografică, numărul de beneficiari (10%)*

Acest criteriu reflectă impactul anticipat al proiectului față de (a) numărul de comune sau zone urbane (orașe, municipii), și (b) populația din regiune influențată în mod pozitiv (numărul de oameni care vor beneficia de pe urma proiectului). Pentru acest tip de punctaj, ar fi de ajutor dacă clasificăm proiectele în funcție de două dimensiuni. Un proiect de tip A trebuie să obțină un scor mare, în timp ce un proiect de tip D primește un scor mic. Prin aceste criterii, o amploare mai mare a unui proiect în sine va fi considerat un aspect pozitiv.

	Geografie	Beneficiar	
	<u>Scop</u>	<u>Scop</u>	
Tipul proiectului			
A	Mare	Mare	De exemplu, promovarea regiunii ca destinație turistică
B	Mare	Restrâns	
C	Restrâns	Mare	De exemplu, dezvoltarea urbană a municipiului Tulcea
D	Restrâns	Restrâns	

Notă: Pentru persoanele afectate negativ de un proiect trebuie dezvoltate și aplicate mecanisme de compensare, conform reglementărilor guvernamentale.

Scopul acestui tip de abordare a evaluării este simplitatea, piatra de temelie pentru orice proces de ordonare după prioritate. O abordare cantitativă, precum criteriile propuse de ADI ITI – „populația sau turiștii vizați de proiect” – poate crea probleme neintenționate, ceea ce poate duce la un punctaj inconsistent. Dacă evaluatorii vor încerca să ajungă la un consens pe baza unor numere găsite, probabil nu va fi în folosul proiectului, spre deosebire de luarea unei hotărâri ferme cu privire la nivelul de importanță, ce poate fi ridicat/scăzut.

Chiar dacă nici o zonă din Delta Dunării nu este mai importantă decât cealaltă, Delta este scoasă în evidență în mod particular datorită ponderii sale în relație cu criteriul și obiectivul strategic numărul 1. De asemenea, Delta, prin potențialul turistic și de pescuit, are o importanță considerabilă în relație cu criteriul și obiectivul strategic numărul 2.

¹⁶ Sinergia înseamnă o conectare între proiecte ce adaugă valoare (poate fi un potențial efect 2+2=5). Alte relații între proiecte nu trebuie să fie tratate preferențial în acordarea punctajului.

În general, ambalarea proiectului (având la bază o abordare eficientă și economică în procesul de achiziții) trebuie să fie făcută înainte de ordonare după prioritate. Cu toate acestea, proiectele din regiunea Delta Dunării au unele particularități care trebuie luate în vedere. Precum și cu PO, fiecare proiect trebuie asociat cu un Beneficiar (guvern local sau entitate privată) responsabil cu implementarea. Astfel, este recomandat ca procesul de achiziții din cadrul proiectului să fie „ce de-al doilea pas” făcut de diversele comune care se unesc în acest scop. Un nivel îmbunătățit de salubritate pentru mai multe comune oferă un bun exemplu. Deși un proiect individual de salubritate, definit la nivel de comună, ar obține un scor mic pentru criteriul 3 (ampliare), acesta ar primi totuși un punctaj mare pentru criteriile 1 și 2. Chiar dacă un proiect cu ampliare și investiții consistente, adresat tuturor comunelor cu probleme de salubritate, ar obține un punctaj mare pentru criteriul 3, punctarea acestuia ca un singur program sau separat, în funcție de fiecare comună, nu ar conta prea mult.

4. Nivelul de dificultate și sustenabilitatea financiară pe termen lung (15%)

Acest criteriu are scopul de a scoate în evidență nivelul diferit de complexitate, riscurile și incertitudinile în raport cu sustenabilitatea financiară pe termen lung.

Notă: Cu cât gradul de complexitate este mai mare, cu atât scorul obținut este mai mic. Dacă există riscuri și incertitudini mari pentru sustenabilitatea financiară pe termen lung, scorul obținut este mic.

Exemple de factori de luat în considerare în timpul evaluării:

- Complexitate tehnică (de exemplu, care este riscul apariției unor complicații neașteptate sau surprize? O să punem în aplicare un plan nou sau o tehnologie diferită? S-a făcut mai făcut acest lucru înainte sau nu în regiune?)
- Complexitate instituțională (de exemplu, sunt implicate autoritățile locale sau nu? Implementarea proiectului depinde de acțiunile de la nivel central sau de entitățile guvernamentale locale? Sunt de acord toate părțile implicate cu privire la modul de abordare a proiectului? Este beneficiarul principal pregătit și bine instruit pentru a-și asuma responsabilitățile?)
- În legătură cu activitățile proiectului orientate în funcție de cerere (de exemplu, inițiativele agricole), există mecanismele necesare și personalul calificat pentru a face față cererii?
- Complexitatea procesului de achiziții (de exemplu, sunt prezenți contractori experimentați și de încredere? Contractele vor fi simple și concise sau complexe? Personalul beneficiarului este capabil să gestioneze contractele/supervizeze dacă munca este corespunzătoare?)
- În ce măsură condițiile meteo pot afecta procesul de implementare a proiectului?
- Ce nivel de planificare de urgență ar fi recomandabil pentru proiect? (să fii pregătit pentru situația în care nici un aspect nu merge conform planului)
- Fondurile locale vor fi disponibile sau nu pentru implementarea proiectului?
- Care este riscul sau incertitudinea privind lipsa de fonduri adecvate pentru viitoarele activități de operare și mentenanță a acestora (O&M)?
- Alte complicații, riscuri sau incertitudini?

5. Nivel de pregătire (stadiul de pregătire al implementării) (5%)

În principiu, pregătirea completă a proiectului nu trebuie să fie în sine mai importantă din perspectiva ordonării după prioritate. Cu toate acestea, din moment ce programele din regiunea Deltei Dunării sunt finanțate de UE cu fonduri ITI, care trebuie absorbite într-o perioadă prestabilită de timp, ordonarea după prioritate este justificabilă. Astfel, proiectele care, în momentul procesului de ordonare după prioritate, sunt mai avansate în pregătire față de altele, vor primi un nivel de importanță de 5%. Acest fapt reduce diverse riscuri și incertitudini; de exemplu, în ceea ce privește apariția unor dificultăți neașteptate în procesul de pregătire, în absorbirea în timp util a fondurilor etc.

Exemple de factori de pregătire, după aplicabilitate (pot să difere în funcție de tipul proiectului):

- Scopul și obiectivele proiectului sunt clare
- Beneficiarul principal (autoritățile locale sau entitățile private) este definit, implicat și gata de următoarea etapă
- Fondurile necesare proiectului local sunt disponibile (alocate)
- Studiu de pre-fezabilitate, studiu complet de fezabilitate, și/sau există planurile și documentația de la ingineri, iar vechimea lor nu depășește trei ani
- Organizarea implementării proiectului (responsabilități/„cine va face ce”) este definită și acceptată de toate părțile implicate
- Personalul-cheie care se ocupă de implementarea proiectului să aflu pe poziții
- Există planul de achiziții al proiectului
- Există prima variantă a documentelor de achiziție (gata pentru a fi distribuite)
- Întrebările legate de proprietățile de pământ sunt clare
- Orice plan de achiziție de pământ este într-un stadiu avansat
- Consultările publice au avut loc

În plus, orice condiții sau constrângeri pentru începerea implementării proiectului trebuie determinate în momentul în care se acordă „scorul privind stadiul de pregătire”. De exemplu, riscul complicațiilor procedurale în timpul aprobării finale a proiectului, nivelul de dependență față de procesul de implementare al celorlalte proiecte (riscul de întârzieri), calitatea documentelor proiectului trebuie reevaluată (riscul de a face muncă suplimentară mai târziu) și luată apoi în considerare.

II. Istoric

Această secțiune oferă un sumar al celor trei rapoarte anterioare în baza cărora a fost elaborată Strategia: Analiza Diagnostic (AD), Viziunea și Evaluarea Nevoilor.

1. Analiza-diagnostic

O dublă provocare pentru dezvoltarea durabilă a Deltei Dunării este conservarea elementelor sale de patrimoniu natural și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii acesteia. Delta găzduiește o biodiversitate extraordinară și aduce servicii importante mediului înconjurător. Este cea mai mare deltă naturală rămasă în Europa și una dintre cele mai mari din lume. De asemenea, este singura deltă a unui fluviu care este cuprinsă în întregime într-o rezervație a biosferei. Stabilită ca Rezervație a Biosferei UNESCO și ca sit Ramsar în 1990, Delta Dunării este unul din cele mai valoroase habitate de pe continent pentru fauna și biodiversitatea specifică deltei. Caracteristica fizică și ecologică cea mai semnificativă a deltei (RBDD) este întinderea vastă de zone umede, inclusiv mlaștină de apă dulce, lacuri și iazuri, cursuri de apă și canale. Doar 9% din zonă este permanent deasupra apei. Viața pentru o populație mai mică de 10.000 de locuitori din Inima Deltei este o provocare și accesul la serviciile sociale și economice esențiale este limitat. Transportul pe apă este adesea singura opțiune pentru a ajunge și a călători spre și dinspre destinații din Inima Deltei. Zona are, de asemenea, cel mai redus acces la servicii de bază, precum apă curentă și canalizare, față de zonele rurale învecinate. Serviciile de sănătate și educație sunt de asemenea limitate de inaccesibilitate și scăderea populației.

Economie: Pescuitul și agricultura vor rămân importante pentru crearea de locuri de muncă, iar turismul bazat pe natură are potențial de dezvoltare

Dezvoltarea economică durabilă presupune acces la comerț, infrastructură, forță de muncă și la câteva ramuri ale economiei de scară. Resursele umane dezvoltate, urbanizarea puternică și conectivitatea ridicată au constituit elemente determinante de creștere în România (Raportul "Orașe Competitive" al Băncii Mondiale, 2013). Prin contrast, Inima Deltei rămâne – prin natura ei – o zonă izolată, inaccesibilă și – ca urmare a alegerilor făcute de localnici – o regiune care înregistrează un declin în rândul populației. Rata emigrării atât către alte județe, cât și în afara României este una dintre cele mai ridicate din țară și are ca rezultat declinul constant al populației de la 14.000 de locuitori în 2002 la aproximativ 11.000 în 2012. Mai mult decât atât, populația îmbătrânește, având o medie a vârstei de 47 de ani în zona de studiu, comparativ cu 44 de ani în restul țării. În plus, această populație scăzută este împrăștiată pe o suprafață mare, ceea ce duce la constrângeri semnificative la nivelul dezvoltării infrastructurii. Există puține locuri de muncă în sectorul oficial din nucleul Deltei. În 2013, erau doar 10,9 locuri de muncă oficiale la un număr de 100 de adulți¹⁷ apti de muncă în zona de studiu. Județul Tulcea contribuie doar cu 0,84% la PIB-ul țării¹⁸. PIB-ul său aproape că determină calificarea județului Tulcea ca regiune rămasă în urmă.

¹⁷ Listă Firme 2013, adulții apti de muncă au 18-62 de ani.

¹⁸ Recensământ 2010.

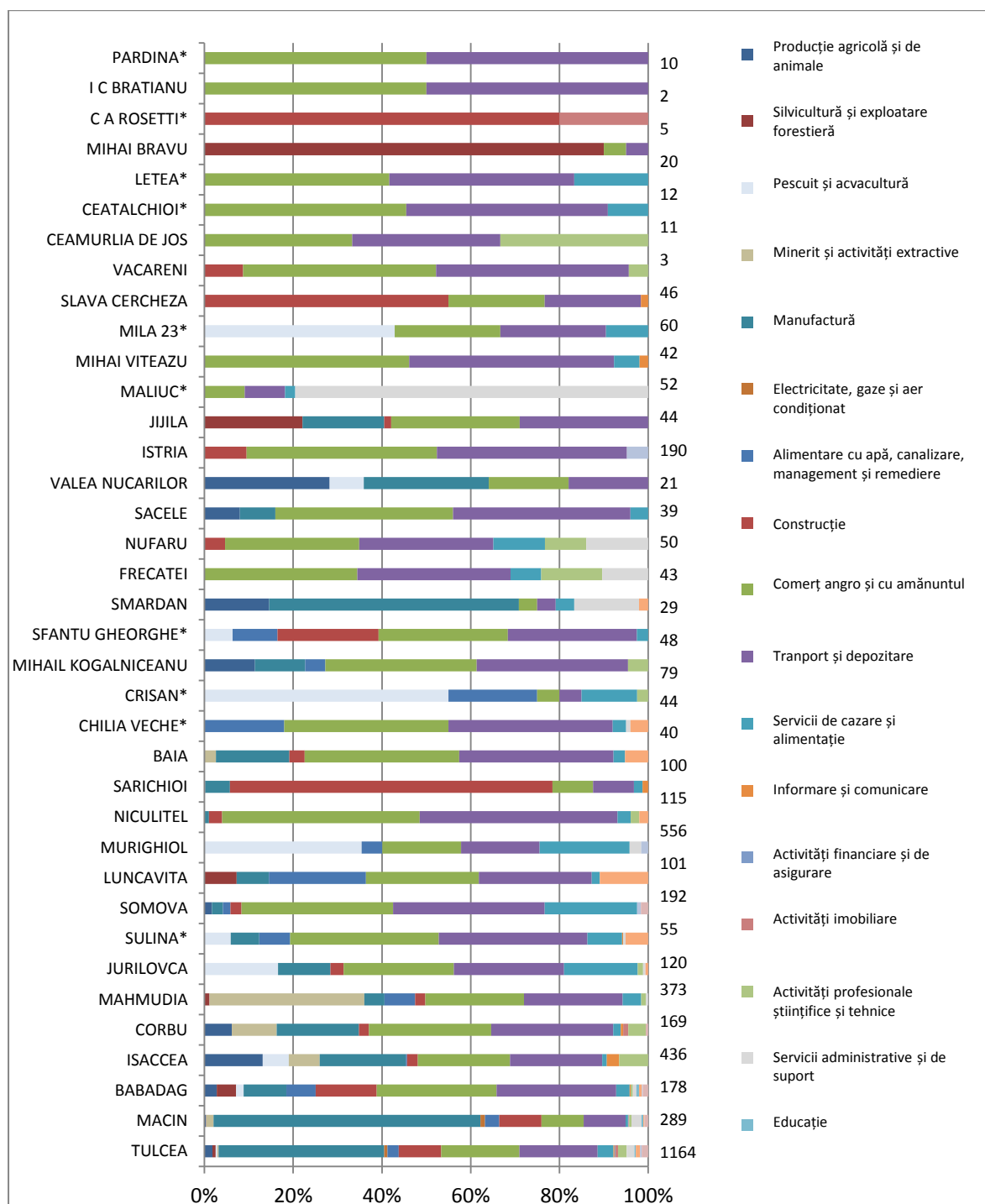
Figura 8 Comparația privind creșterea anuală a PIB-ului între Tulcea și județele învecinate

Sursa: Calculele autorului în baza studiului realizat de Eurostat

Turismul bazat pe natură are un potențial semnificativ de dezvoltare în Deltă, iar prioritar ar fi să se asigure că comunitățile locale beneficiază de pe urma acestui lucru. Caracterul izolat și densitatea redusă reprezintă o constrângere pentru dezvoltarea altor sectoare, însă este un atu pentru turismul bazat pe natură. În timp ce pescuitul și agricultura vor continua să rămână importante pentru ocuparea forței de muncă, aceste sectoare par să aibă un potențial de creștere destul de limitat în Deltă. Ca o industrie relativ intensivă pe partea de capital și extrem de competitivă, turismul are nevoie ca sprijinul și politicile oferite de sectorul public să facă disponibile oportunitățile și beneficiile pentru părțile locale interesate. Rolul sectorului public este de a ajuta dezvoltarea eficientă a unui turism durabil care este orientat de o viziune și direcții clare. Sectorul public poate crea, cu ajutorul unor instrumente politice și mecanisme legislative, un mediu propice, favorizând desfășurarea de activități profitabile în domeniul turismului, care să fie în concordanță cu viziunea și direcțiile strategice.

Figura 9 Ocuparea forței de muncă în sectorul formal pe localitate (2013)

Sursa: Calculele autorului conform bazei de date a Listă Firme

Calitatea vieții: Furnizarea serviciilor publice necesare în Inima Deltei constituie o provocare

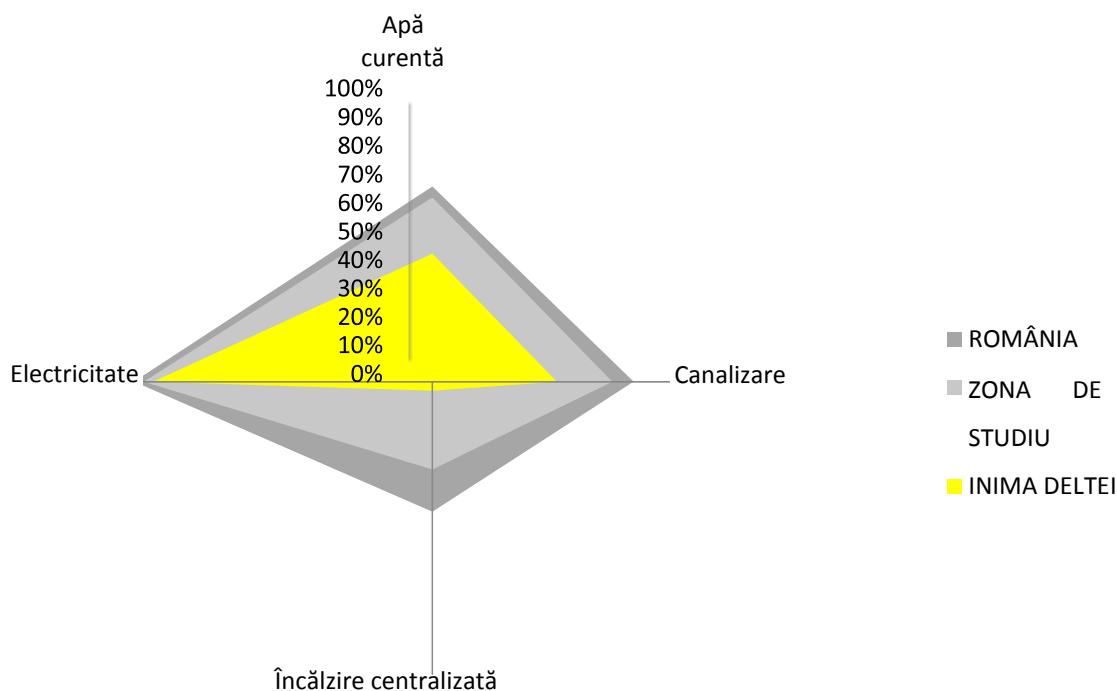
Slaba accesibilitate a ridicat probleme semnificative la nivelul îmbunătățirii standardelor de viață ale rezidenților din inima Deltei. Accesibilitatea la inima Deltei din punctul de vedere al transportului depinde de canalele sale navigabile (616 km). Acestea prezintă potențial pentru un sistem de transport natural, însă constituie și o provocare pentru asigurarea unei accesibilități eficiente. Deși unele șosele locale pentru orice vreme pot spori accesibilitatea în unele părți ale

Inimii Deltei, zona rămâne dependentă de rețeaua de căi navigabile locale. În Inima Deltei există câteva constrângeri semnificative pentru construcția de șosele atât din cauza dificultăților fizice, cât și din cauza constrângerilor ecologice și economice. Rezidenții și-au exprimat nevoia de accesibilitate pe orice vreme la principalele servicii sociale și economice din municipiul Tulcea. Aceasta trebuie să fie pusă în balanță cu fezabilitatea financiară și ecologică a acestor evoluții. Mulți rezidenți au bărci private și există de asemenea servicii publice subvenționate, deși cu orare limitate. Serviciul public de transport pe vas este disponibil pe circa jumătate din lungimea căilor navigabile pe cinci rute separate. Pentru mulți rezidenți din Deltă, acesta este singurul mijloc de transport regulat. Atunci când căile navigabile sunt înghețate, aceste servicii nu mai pot funcționa, iar în cazuri de urgențe medicale, un elicopter (există unul în Tulcea) este singurul sprijin pentru unele comunități.

Sectoarele de sănătate și educație sunt afectate de slaba accesibilitate și densitatea scăzută a populației. Îngrijirea sănătății în inima Deltei nu este limitată doar de calitatea în general scăzută a serviciilor din România, ci și de inaccesibilitate. În județul Tulcea, un medic este responsabil în medie pentru 1.726 de locuitori, și – deși acest număr este mai mic decât nivelul național de 1.894 de locuitori pe medic – deservirea populației dispersate, în special în inima Deltei, este dificilă. Cu mai puțini medici și o populație dispersată, rezidenții din inima Deltei vor trebui să se bazeze în continuare pe spitalele județene și pe telemedicină. Telemedicina a fost demarată în anul 2012 cu câteva rezultate inițiale pozitive. Sectorul educației se confruntă cu probleme similare în ce privește combaterea inaccesibilității și o populație în declin a elevilor. Există proporțional mai puțini profesori atestați în Deltă (67%) față de restul județului (89%). Câteva comune și-au închis școlile din cauza numărului scăzut de elevi și a costurilor de funcționare ridicate, iar transportul la alte școli a devenit o problemă. În plus, școlile se confruntă cu lipsa canalizării, a încălzirii centrale, iar în unele locații cu lipsa apei potabile.

Slaba accesibilitate și constrângerile legate de densitatea scăzută sunt oglindite în sectoarele de servicii publice de bază. În ce privește acoperirea serviciilor, comunele din inima Deltei se află într-o stare mult mai rea decât comunele din zonele adiacente. De exemplu, 62% din gospodăriile rurale din inima Deltei au acces la apă curentă, în timp ce 83% din gospodăriile rurale din zona de studiu au un acces similar. Șapte sate din inima Deltei nu au niciun sistem de distribuire a apei potabile, în timp ce în cinci sate, sistemul de distribuție a apei se constituie în prezent. Exceptând orașul Sulina, gestionarea apei menajere este inefficientă sau inexistentă în inima Deltei. O îmbunătățire a gestionării apei menajere este necesară atât în inima Deltei, cât și în zonele rurale învecinate. Sistemul curent de gestionare a deșeurilor solide este de asemenea inadecvat în general și în special în inima Deltei, cu rate scăzute de reciclare și de colectare a deșeurilor, cu o frecvență redusă de ridicare și costuri foarte mari de transport al acestora către unitățile de eliminare din municipiul Tulcea.

Figura 10 Inima Deltei Dunării nu are același acces la serviciile publice în comparație cu zona de studiu și restul țării

Sursa: Recensământul din 2011

Investițiile în furnizarea serviciilor de bază trebuie să fie însoțite de planuri și acorduri instituționale pentru recuperarea costurilor, precum și pentru operare și mentenanță. Cu fonduri europene, autoritățile locale din Tulcea își vor putea îmbunătăți semnificativ infrastructura publică, însă o problemă esențială este aceea de a se asigura că facilități noi și îmbunătățite vor fi construite și vor funcționa într-un mod durabil. De exemplu, colectarea centralizată a apelor menajere poate să nu fie întotdeauna o opțiune fezabilă; este probabil ca rezervoare septice locale în zone izolate și slab populate să reprezinte o soluție mai viabilă. Pe termen scurt, nu este realist să se anticipeze recuperarea deplină a costurilor de la beneficiari. Populația din inima Deltei primește în prezent o subvenție de 50% pentru utilizatori de la Guvern pentru alimentarea cu apă și alte servicii. Există necesitatea de a realiza un echilibru între nivelul serviciului furnizat, capacitatea de plată și nivelul subvențiilor (vizate).

Protejarea mediului: O structură instituțională complexă frânează eforturile de conservare și dezvoltare economică durabilă

Biodiversitatea este menținută la scară largă datorită eforturilor actuale de protejare a acesteia, dar sistemul ecologic înregistrează un declin. RBDD își îndeplinește, în mare, obiectivele de conservare a unei biodiversități de importanță globală, în special în ceea ce privește păsările. Dar imaginea este mai puțin pozitivă atunci când vorbim despre menținerea sistemelor ecologice și a resurselor naturale. Aceste sisteme, cum ar fi pescuitul, stau la baza vieții localnicilor și au nevoie de o dezvoltare economică durabilă. Cu toate că fiabilitatea datelor de monitorizare este incertă, există un consens general că populațiile de specii de pești valoroase comercial sunt în scădere. Acesta este

rezultatul reducerii habitatelor de zonă umedă, supra-exploatării și a împrăștierii speciilor exotice. Alte tendințe de mediu distrugătoare sunt sedimentarea accelerată și eutrofizarea, împreună cu explozia de alge aferente acestui fenomen în câteva din lacurile din deltă și în unele zone adiacente din Marea Neagră. Declinul mediului este cauzat de factori istorici, cum ar fi transformarea habitatelor la scară mare. Există de asemenea factori activi, cum ar fi pescuitul ilegal și construcțiile neautorizate. Se așteaptă ca presiunile legate de aceste tendințe negative să continue. Pentru a îmbunătăți condițiile ecologice este necesar să se întărească capacitatea și eficiența ARBDD și a altor actori. Aspectele tehnice și instituționale ar putea reprezenta pași spre o bună consolidare. Îmbunătățirile tehnice presupun o mai bună monitorizare de date și instrumente de analiză și modele. Inițiativele instituționale ar trebui să se concentreze pe construcția încrederii și colaborării între diferite agenții și actori implicați. De asemenea, este nevoie ca mecanismele de identificare a soluțiilor și de negociere în vederea ajungerii la un compromis să fie consolidate.

Structura instituțională pentru administrarea teritoriului RBDD este complexă și insuficient coordonată, ceea ce ar putea împiedica eforturile de conservare. Această structură constituie un obstacol în atingerea scopurilor de conservare ecologică și dezvoltare durabilă a mediului. Câteva agenții naționale și locale au roluri semnificative uneori conflictuale sau suprapuse. Și mai important este faptul că din suprafața totală de 580.000 ha a RBDD, un procent de aproximativ 12,3% este deținut de Consiliul Județean Tulcea și 5% de consiliile locale. Sunt incluse aici și zonele cu poldere, care sunt concesionate unor particulari pentru activități agricole, de acvacultură sau de utilizare în silvicultură. Aceste roluri care se suprapun pot face dificilă acțiunea de ajungere la un consens și implementarea deciziilor de conducere, cum ar fi identificarea zonelor de reconstrucție ecologică. Înșuși ARBDD are o gamă variată de responsabilități și funcții. Acestea sunt: (a) reglementare (eliberarea de autorizații de mediu); (b) administrarea terenului (pentru zonele RBDD care nu sunt sub jurisdicția județului sau a consiliului local); (c) planuri de conservare și protecție; și (d) educație ecologică. În practică, localnicii observă cu precădere rolul ARBDD de a stabili și aplica restricții în ceea ce privește folosirea resurselor și accesul.

Managementul de succes al zonelor protejate necesită o strânsă colaborare cu părțile locale interesate. Spre deosebire de situația din multe Rezervații ale Biosferei și alte zone protejate, ARBDD este subordonată Ministerului Mediului și Schimbărilor Climatice, iar nu unui consiliu director format din mai multe părți interesate. ARBDD se bazează frecvent și pe suport financiar și politic din partea ONG-urilor de mediu și a altor organisme naționale și internaționale. Astfel, ARBDD este văzută adesea ca „agent” al grupurilor de interese externe, concentrate pe natură, cu puțină considerație pentru nevoile comunitare și calitatea vieții pe plan local. Pe baza unei largi experiențe internaționale, managementul zonelor protejate are cel mai mult succes atunci când există o combinație între aplicarea legii și colaborarea cu părțile locale interesate. Acest lucru necesită atât construirea încrederii între părți, cât și prezența unor stimulente concrete și pozitive pentru cooperare. De obicei, aceasta înseamnă: (a) un rol semnificativ în management; și (b) un interes direct în ceea ce privește sustenabilitatea resurselor naturale pentru părțile locale interesate.

Stabilirea unui echilibru între conservare și îmbunătățirea mijloacelor de trai va fi critică. Obiectivele esențiale pentru dezvoltarea durabilă a Deltei Dunării sunt păstrarea bunurilor ecologice și a biodiversității și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii săi. Sprijinirea dezvoltării economice durabile și a nivelului de trai al locuitorilor din Deltă întâmpină multe provocări. Locuitorii sunt reduși ca număr, răspândiți pe o suprafață mare; populația e relativ în vârstă (și continuă să

îmbătrânească pe măsură ce tinerii continuă să plece); populația e predominant rurală, cu mijloace de trai ce depind de exploatarea directă a resurselor naturale. Analiza-diagnostic a identificat atât oportunitățile de dezvoltare, cât și posibilele amenințări.

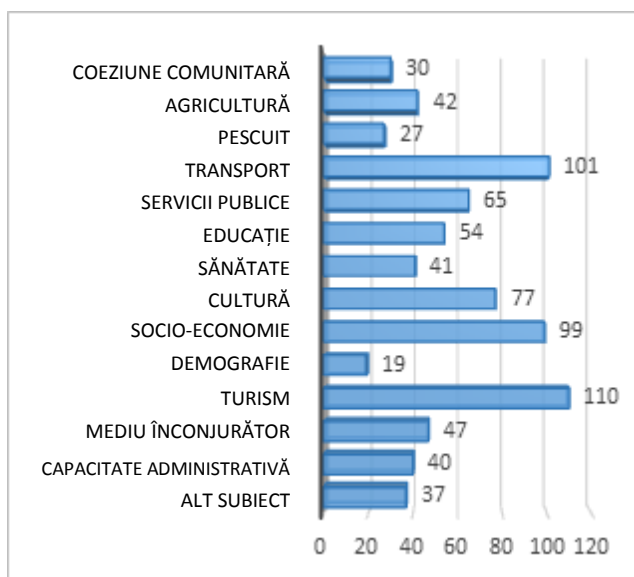
2. Viziunea pentru regiunea Deltei Dunării

Declarația de viziune reprezintă unul dintre elementele necesare formării unui cadru strategic de viitor, ce oferă părților interesate o perspectivă pe termen-lung, ușor de înțeles. Procesul de concepere a viziunii unei comunități este procesul de dezvoltare a unui consens în ceea ce privește viitorul comunității. Declarațiile / descrierile de viziune sunt, de obicei, create în cadrul unui proces de colaborare ce implică un număr important de localnici, părți interesate și reprezentanți politici. Viziunea pentru regiunea Delta Dunării (2030) este: „O zonă atractivă – cu biodiversitate valoroasă și mediu de afaceri dinamic, cu activități economice la nivel mic/mediu atât în domeniile tradiționale cât și în cele moderne – unde oamenii trăiesc în armonie cu natura, integrând activități economice în sectoarele turism, agricultură și piscicultură, cu sprijin adecvat asigurat de către centrele urbane furnizoare de servicii.”

Declarațiile de viziune, prezentate în introducere, se bazează pe o serie de 10 ateliere de lucru consultative, implicând peste 370 de localnici și factori interesați.

O varietate de grupuri de interese au fost reprezentate în cadrul atelierelor de lucru. Aproximativ 43 la sută dintre participanți au fost femei și au fost prezenți actori din principalele sectoare relevante de activitate (autorități locale, turism, pescuit, agricultură). S-a pus accent pe includerea punctelor de vedere ale populației marginalizate, cum ar fi șomerii sau casnicele. S-a acordat o importanță specială creării unui echilibru între abordările de sus în jos și de jos în sus în elaborarea declarației de viziune prin includerea reprezentanților relevanți de la nivelul guvernului, precum și a punctelor de vedere ale experților tehnici. Mai multe declarații de viziune au fost comasate într-o singură Declarație de Viziune pentru regiunea Deltei Dunării (2030), bazată pe teme comune și folosind exact cuvintele și frazele rostite de participanți. În baza Declarației de Viziune au fost creionate două țeluri strategice generale: (1) conservarea elementelor unice de patrimoniu natural și a resurselor naturale printr-un management de mediu ghidat științific și implicarea comunităților locale în a deveni protectori proactivi ai acestui patrimoniu global unic; și (2) dezvoltarea unei economii locale durabile și verzi, valorificând avantajele comparative ale zonei, susținute de servicii îmbunătățite.

Figura 11: Turismul și accesibilitatea au fost subiectele cele mai des menționate de către comunități în discuțiile despre posibile proiecte, în răspunsul la întrebări de genul: „Cum doriți să arate comunitatea voastră și Delta în 2030” și „care sunt oportunitățile și constrângerile”, puse pe parcursul identificării viziunii.

Sursa: Consultările din cadrul exercițiului de formulare a viziunii

3. Evaluarea nevoilor

Evaluarea nevoilor se construiește pe baza viziunii și a obiectivelor strategice pentru regiunea Deltei Dunării. Se concentrează pe tipurile de schimbări și pe rezultatele care sunt necesare într-o serie de sectoare economice și sociale pentru ca cele două obiective strategice să poată fi realizate. Nevoile identificate includ investiții materiale, schimbări de politici publice și de reglementare, dezvoltare instituțională și asistență tehnică (AT).

Evaluările sectoriale au fost structurate pe cinci piloni: (i) protejarea mediului și resurselor naturale; (ii) îmbunătățirea economiei; (iii) îmbunătățirea conectivității; (iv) asigurarea serviciilor publice; și (v) promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității. În timp ce nevoile au fost definite pe aceste linii sectoriale, evaluarea evidențiază și legăturile și sinergiile comune, care au fost ulterior integrate și capturate într-o strategie cuprinzătoare de dezvoltare durabilă. Conexiunile între viziune, obiective, piloni și sectoare sunt prezentate în Tabel 2. Principalele nevoi sunt cuprinse în Tabel 3.

Tabel 2 Din viziune rezultă obiectivele strategice, care se ramifică în cinci piloni

Viziune pentru zona de studiu: <i>O „deltă vie” (o zonă unde oamenii trăiesc și muncesc), cu echilibru între mediu și comunitate; cu o economie locală durabilă și sănătoasă – bazată, în principal, pe natură și turism cultural; cu un proces de planificare bazată pe incluziune (localnici, autorități, mediu de afaceri).</i>					
Obiectiv strategic 1: Păstrarea valorilor naturale unice printr-un management de mediu ghidat de știință și prin consolidarea comunităților locale în rolul acestora de protectori proactivi ai acestui patrimoniu mondial unic.			Obiectivul strategic 2: Dezvoltarea unei economii locale verzi, incluzive, pe baza consumului și producției durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor, valorificând avantajele comparative ale zonei și beneficiind de sprijinul unor servicii publice îmbunătățite.		
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale			Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității	Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice
Mediu, biodiversitate, păduri	Schimbările climatice și Eficiența energetică	Managementul riscurilor în caz de dezastre (MRD) și Situațiile de urgență cauzate de poluare	Turism Pescuit și acvacultură	Transport	Alimentare cu apă și canalizare Managementul deșeurilor solide
			Agricultură și Dezvoltare rurală	Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC)	Educație Sănătate Incluziune socială
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității (inclusiv capacitatea administrativă a autorităților locale și asistență tehnică pentru implementarea programului)					

Va fi o provocare pentru autorități să răspundă efectiv la nevoile definite. Autoritățile locale din zona de studiu au o capacitate administrativă și financiară limitată în ceea ce privește implementarea unor investiții noi sau de reabilitare, precum și pentru operarea și mentenanța

acestora. De aceea, în raport s-a evidențiat nevoia de construire a unei capacități substanțiale și de sprijin prin asistență tehnică.

Urmează ca nevoile definite să fie ordonate după prioritate și se va pregăti un plan de acțiune pentru implementare în viitoarele stadii ale procesului. În cadrul evaluărilor sectoriale de mediu s-a întocmit un clasament al nevoilor în cadrul fiecărui sector. Acestea vor fi ordonate după prioritate mai târziu în cadrul acestei strategii. În plus, va fi necesar ca implementarea să fie atent împărțită pe etape. Acest lucru va fi făcut pentru propunerea ITI (termen mai 2015) și pentru planul de acțiuni (termen iunie 2015).

Tabel 3: Sinteza principalelor nevoi pentru fiecare sector

	Nevoi de investiții materiale	Nevoi de politici și de reglementare	Nevoi de dezvoltare instituțională și asistență tehnică
Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale			
<i>Mediu, biodiversitate, păduri</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Conservarea și reabilitarea biodiversității . Dezvoltarea de instrumente de modelare hidrologică . Realizarea de lucrări de decolmatare și alte îmbunătățiri hidrologice . Restaurarea ecologică, inclusiv reîmpădurirea . Dezvoltarea de facilități de monitorizare și informare . Reducerea poluării cu deșeuri solide în zonele naturale . Investiții în controlul și reducerea poluării cu nitrați a apei 	<ul style="list-style-type: none"> . Revizuirea legii RBDD . Îmbunătățiri aduse altor legi . Politica îmbunătățirilor RBDD 	<ul style="list-style-type: none"> . Monitorizarea și evaluarea stării de conservare a speciilor și habitatelor . Monitorizarea și modelarea dinamicii sedimentelor . Modernizarea punctelor de informare . Organizarea de campanii de informare / conștientizare privind biodiversitatea și protejarea mediului . Înființarea Centrului Internațional de Studii Avansate pentru conservarea biodiversității . Elaborarea de SF și PT pentru proiectele de refacere a habitatelor naturale afectate. Analiza funcțională a RBDD
<i>Eficiența energetică (EE) și schimbările climatice (SC)</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Investiții pentru îmbunătățirea EE în clădiri publice, a iluminatului public, a gospodăriilor . Îmbunătățiri EE în sectoarele de încălzire, apă, deșeuri și de transport public . Dezvoltarea unui program pentru promovarea utilizării surselor regenerabile de energie . Constituirea Fondului pentru schimbări climatice locale pentru rezidenți, IMM-uri . Măsuri de atenuare și ajustare la schimbările climatice 	<ul style="list-style-type: none"> . Dezvoltarea de politici locale EE, inclusiv în materie de stimulente . Politici de monitorizare și raportare în privința climei locale 	<ul style="list-style-type: none"> . Realizarea de audituri energetice ale clădirilor . Elaborarea de planuri de mobilitate în transport . Construirea capacității de planificare a consiliilor locale în domeniile EE și SC . Organizare evenimente de educație publică și conștientizare
Managementul riscurilor în caz de dezastră și situațiile de urgență cauzate de poluare	<ul style="list-style-type: none"> . Dezvoltarea infrastructurii necesare și achiziționarea de ambarcațiuni, vehicule pentru a crește eficiența intervențiilor . Lucrări de protecție împotriva inundațiilor . Echipament de monitorizare a 	<ul style="list-style-type: none"> . Elaborarea unei metodologii de evaluare a riscurilor . Introducerea unui regulament privind monitorizarea ambarcațiunilor . Studii referitoare la răspunderea de mediu și 	<ul style="list-style-type: none"> . Elaborarea unui sistem informațional integrat de management în caz de dezastră (SIIMD) . Evaluarea riscului de inundații, cutremure, eroziune costieră și incendii forestiere

	poluării.	schimbul de date privind incidentele de poluare	. Elaborarea planurilor de intervenție în caz de dezastre . Organizarea de acțiuni de educare și conștientizare la nivelul publicului
Pilonul II: Îmbunătățirea economiei			
<i>Turismul</i>	. Îmbunătățirea accesului (drumuri în jurul punctelor de atracție, semnalizare, poteci, docuri) și a serviciilor . Dezvoltarea infrastructurii turismului (info-chioșcuri, semnalizarea obiectivelor, locuri de odihnă / vederi panoramice, modernizarea centrelor de informare) și restaurarea siturilor culturale . Dezvoltarea infrastructurii de cazare (modernizarea facilităților, zone de campare) . Dezvoltarea forței de muncă (centre de formare pe: ospitalitate, ghid, agricultură, meșteșuguri, pescuit) . Facilități pentru atracții / servicii pentru vizitatori . Restaurarea patrimoniului cultural . Dezvoltarea de centre culturale pentru promovarea și conservarea patrimoniului imaterial . Reconversie funcțională a siturilor industriale și revitalizarea centrelor urbane, în principal în Sulina . Susținerea IMM-urilor din domeniul turismului, în condiții de viabilitate, calitate și durabilitate	. Elaborarea de linii directoare și standarde pentru transport, destinații, facilități și servicii de ospitalitate . Asigurarea unor politici de siguranță, securitate și sănătate în sectorul turismului . Elaborarea de politici care permit și susțin dezvoltarea IMM-urilor și antreprenoriatului . Linii directoare / politici de management al destinației . Asigurarea corelării cu politicile și planurile de la nivel național . Revizuirea sistemului de colectare a impozitelor	. Dezvoltarea unui brand distinct pentru turism și produse conexe . Crearea asociației furnizorilor în domeniul transport . Consolidarea centrelor turistice și a asociațiilor hotelurilor locale . Asigurarea colaborării instituționale (la nivel național și local) și de-a lungul sectoarelor de activitate . Dezvoltarea mecanismului de management al destinației . Dezvoltarea unui sistem pentru colectarea, analiza și diseminarea de date . Proiectarea de trasee, rute pe apă etc. . Elaborarea de direcții orientative în materie de cazare . Realizarea unor analize de piață / strategii de acces pe piață
<i>Pescuit și acvacultură</i>	. Adăposturi pescărești noi, care oferă condiții optime pentru locuire temporară și acostare . Stații de reproducere artificială . Amenajare zone de pescuit recreativ-sportiv . Dragarea căilor navigabile și a lacurilor . Renaturarea polderelor agricole . Zonarea pescuitului . Creșterea valorii adăugate și a competitivității sectorului de pescuit și acvacultură	. Reducerea / eliminarea TVA-ului pentru pescuitul comercial (sistem revizuit de colectare a impozitelor) . Implementarea unui plan de reformă a sistemului de monitorizare, control și supraveghere la nivelul ARBDD	. Modelarea hidrologiei / sedimentării . Evaluarea stocului de pește . Asigurarea și monitorizarea calității apei de acvacultură
<i>Agricultura și dezvoltare rurală</i>	. Modernizarea facilităților pentru producția / colectarea / procesarea / comercializarea	. Concesiunea de teren către fermierii tineri . Extinderea accesului la	. Încurajarea implicării comunității locale în dezvoltarea locală plasată sub

	<p>produselor</p> <ul style="list-style-type: none"> . Reabilitarea infrastructurii de irigare . Diversificarea, creșterea valorii adăugate și a competitivității activităților agricole (inclusiv agricultură eco) și non-agricole (stuf, energii regenerabile, sectoare tradiționale / meșteșuguri) și sprijinirea antreprenoriatului/IMM-urilor în aceste domenii . Stimularea consolidării și întărirea economiei fermelor mici . Conservarea și valorificarea patrimoniului local natural și cultural, inclusiv a tradițiilor 	<p>învățământ profesional</p> <ul style="list-style-type: none"> . Sisteme modernizate de control al calității agricole 	<p>responsabilitatea comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> . Sprijinirea grupurilor de producători . Servicii de consiliere și formare pentru fermieri / forța de muncă din mediul rural
Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității			
<i>Transportul</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Reabilitarea diverselor drumuri județene . Îmbunătățirea căilor navigabile interne și a porturilor . Dezvoltarea infrastructurii de agrement nautic (marină și docuri de acostare) . Modernizarea aeroportului Tulcea. . Mobilitate la nivelul centrelor urbane . Susținerea inițiativelor private în transporturi și logistică 	<ul style="list-style-type: none"> . Dezvoltarea de Politici de concesi de transport, inclusiv a proceselor de achiziții . Elaborarea de Reglementări pentru întreprinderile mici pentru a transporta clienții 	<ul style="list-style-type: none"> . Elaborarea de studii de fezabilitate . Suport pentru tranzacțiile în parteneriat public – privat (PPP)
<i>Tehnologia informației și a comunicațiilor (ICT)</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Modernizarea/extinderea infrastructurii TIC în întreaga zonă studiată . Achiziția de echipament pentru Punctele de Acces Public la Internet (PAPIs) . sprijinirea investițiilor realizate de IMM în domeniul TIC 	<ul style="list-style-type: none"> . Politici în materie de date deschise . Dezvoltarea serviciilor locale de e-guvernare 	<ul style="list-style-type: none"> . Facilitarea utilizării tehnologiei informației și comunicațiilor . Dezvoltarea de programe de alfabetizare digitală . Crearea unui e-portal
Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice			
<i>Alimentarea cu apă și canalizarea</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Extinderea / reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă și colectare și tratare a apelor uzate (sisteme noi sau reabilite) în zona de studiu pentru a îmbunătăți calitatea și eficiența serviciilor 	<ul style="list-style-type: none"> . Revizuirea politicilor de subvenționare 	<ul style="list-style-type: none"> . Elaborarea de studii de fezabilitate (SF) și proiectare de planuri de investiții . Consolidarea capacității operatorilor . Pregătirea de contracte de servicii
<i>Managementul deșeurilor solide</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Dezvoltarea de Sisteme de manipulare selectivă a deșeurilor . Înființarea de puncte de colectare a deșeurilor și facilități de transport în zonele turistice . Achiziția de echipament pentru colectarea deșeurilor plutitoare . Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor colectate de la populație și agenți 	<ul style="list-style-type: none"> . Actualizarea programelor naționale și regionale de management al deșeurilor . Consolidarea reglementării, controlului și aplicării legii în acest sector . Crearea de politici de subvenționare 	<ul style="list-style-type: none"> . Colaborare instituțională și colaborare între orașe / comunități . Realizarea unui studiu privind sustenabilitatea financiară . Elaborarea de studii privind compoziția deșeurilor . Dezvoltarea de programe de conștientizare adresate publicului

	economici		
<i>Educația</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Asigurarea accesului la învățământul primar și gimnazial pentru toți . Asigurarea unui acces crescut la educație și îngrijire timpurie (EÎT) . Crearea de clase virtuale pentru zonele izolate (investiții TIC) pentru învățare la distanță . Asigurarea accesului crescut la învățământ profesional și tehnic 	<ul style="list-style-type: none"> . Suport pentru înscrierea și ne-abandonul EÎT . Abordări pentru a asigura cadre didactice calificate în toate zonele . Abordări pentru a aduce tinerii care abandonează școala devreme înapoi la școală . Stimulente pentru participarea la programe de învățare pe tot parcursul vieții 	<ul style="list-style-type: none"> . Planuri pentru acces la educație . Școala îmbunătățită, programe de „școală după școală” & consiliere a elevilor . Formare profesională îmbunătățită . Parteneriate între angajatori și furnizorii de educație / formare . Sprijinirea Centrelor de Formare Continuă de la nivelul Comunității
<i>Sănătatea</i> ¹⁹	<ul style="list-style-type: none"> . Reabilitare clădiri . Achiziție echipament de laborator și IT; vehicule²⁰, ambarcațiuni pentru urgențe și adăposturi pe lângă spitale . Sprijinirea infrastructurii pentru telemedicină . Modernizarea instalațiilor sanitare în școli . Dezvoltarea de centre multifuncționale în Babadag, Sulina și Sf. Gheorghe . Reorganizarea spațiilor și serviciilor integrate la Spitalul de Urgență din Tulcea . Reabilitarea clădirii spitalului Măcin, dotarea cu echipamente și un centru paliativ 	<ul style="list-style-type: none"> . Revizuirea sistemului de plată a furnizorilor pentru serviciile de îngrijire primară în zonele rurale și în cele izolate . Revizuirea cadrului legislativ pentru asistență ambulatorie din cadrul spitalelor publice . Corelarea cu politica națională pentru telemedicină, cu standarde și protocoale. . Acordarea de stimulente pentru personalul medical care folosește sistemul de telemedicină 	<ul style="list-style-type: none"> . Elaborarea de studii de fezabilitate și proiecte tehnice . Îmbunătățirea capacității instituționale a Direcției de Sănătate Publică (DSP) . Crearea de laboratoare de diagnostic . Instruirea personalului de intervenție de urgență . Construirea de abilități în managementul laboratorului de sănătate publică . Organizarea de campanii de informare / educare . Dezvoltarea serviciilor de ambulatoriu, îngrijire pe termen lung și dezvoltarea capacității paliative
<i>Incluziunea și protecția socială (nevoi preluate din Raportul privind romii, Banca Mondială, 2014)</i>	<ul style="list-style-type: none"> . Dezvoltarea infrastructurii instituționale pentru îngrijirea și educarea preșcolarii (0-6 ani) în comunitățile cu pondere mare a populației de romii . Realizarea de școli mai prietenoase pentru toți copiii . Înființarea de centre comunitare integrative și multifuncționale . Regenerare urbană a cartierelor defavorizate (intervenții integrate privind accesul populației din aceste zone la educație, sănătate, locuințe și ocupare) . Locuințe sociale și pentru tineri . Dezvoltarea de întreprinderi sociale în zonele defavorizate 	<ul style="list-style-type: none"> . Implementarea de măsuri în sectoarele educației, sănătății, locuirii, ocupării . Granturi comunitare ca parte a intervenției educaționale . Reglementarea drepturilor de proprietate asupra locuinței (cadastru) 	<ul style="list-style-type: none"> . Implicarea părinților în parteneriate de educație pentru preșcolari . Implementarea de măsuri de educație formală și informală în afara orelor de școală . Creșterea participării fetelor de etnie romă la toate nivelurile de învățământ . Dezvoltarea capitalului uman în rândul femeilor de etnie romă . Campanii de informare / educare (spirit civic), inclusiv în domeniul planificării dezvoltării
Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității			

¹⁹ Revizuit din Raportul original de Evaluare a Nevoilor.

²⁰ Caravană medicală, vehicul de teren cu o capacitate mare pentru situații epidemiologice, șalupă pentru activități de supraveghere a sistemului de sănătate publică și vehicule dotate cu sistem de răcire pentru transportul de vaccinuri.

(inclusiv capacitatea administrativă a autorităților locale și asistența tehnică pentru implementarea programului)

Capacitate de plată la nivelul gospodăriilor		<ul style="list-style-type: none"> . Dezvoltarea unor politici de subvenționare . Promovarea unui puternic sentiment de proprietate asupra proceselor și rezultatelor intervențiilor în rândul beneficiarilor	<ul style="list-style-type: none"> . Îmbunătățirea accesibilității gospodăriilor la servicii publice
Sustenabilitate		<ul style="list-style-type: none"> . Formularea de politici de operare și mentenanță (O&M)	<ul style="list-style-type: none"> . Revizuirea cerințelor, responsabilităților și capacității în materie de O&M
Capacitate administrativă	Dezvoltarea facilităților, achiziția de vehicule, de echipamente pentru birou	<ul style="list-style-type: none"> . Îmbunătățirea capacității generale de management al proiectului . Întărirea capacității de coordonare între instituțiile publice cu atribuții în conservarea biodiversității și reconstrucția ecologică a Deltei Dunării . Facilitarea accesului publicului la informații și servicii publice și creșterea transparenței serviciilor publice (e-administrație)	<ul style="list-style-type: none"> . Acordarea de asistență tehnică pentru funcțiile administrative prioritare, care include (fără a se limita la) actualizarea / completarea instrumentelor de management teritorial, precum planuri ale orașelor/satelor, baze de date ale orașelor / satelor, cadastrul și cartea funciară etc.
Implementarea programului	Dezvoltarea facilităților, achiziția de vehicule, de echipament pentru birou	<ul style="list-style-type: none"> . Promovarea unui sistem eficace și eficient de implementare și monitorizare / control . Oferirea de măsuri de sprijin specifice, legate de investițiile din cadrul fiecărui Program Operațional	<ul style="list-style-type: none"> . Acordarea de asistență tehnică, care include (fără a se limita la) managementul proiectelor (redactarea documentelor generale și a celor tehnice; achiziții; contabilitate; evaluarea de mediu; supervizarea construcțiilor etc.)

III. Strategia

1. Principalele teme și direcții

Această secțiune aduce în atenție pilonii și principiile strategice de dezvoltare a regiunii Delta Dunării pentru anul 2030. Strategia creează un echilibru între protejarea valorilor naturale și culturale unice ale RBDD și îndeplinirea aspirațiilor locuitorilor din regiune pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și identificarea unor oportunități economice mai bune.

Cinci piloni

Cei cinci piloni derivă din cele două obiective strategice de protejare a mediului și de dezvoltare economică. Pilonii se ramifică descendent, dinspre obiective către intervențiile sectoriale, așa cum este exemplificat în **Tabel 2**. Pilonii au fost identificați în faza de evaluare a nevoilor și ajută la structurarea raportului. Pilonii se consolidează reciproc și sunt foarte strâns interconectați.

⇒ **Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale**

Principalul avantaj comparativ pe care îl deține această regiune este reprezentat de către bogăția mediului înconjurător. Chiar dacă impune constrângeri anumitor activități economice (care nu sunt promovate în cadrul sau în apropierea Rezervației Biosferei Delta Dunării), acesta oferă de asemenea oportunități semnificative de a aduce un plus de prosperitate regiunii, dacă este exploatată corespunzător, prin generarea de venit bazat cât mai mult posibil pe utilizarea responsabilă a resurselor naturale vii și pe conservarea tradițiilor culturale locale. Primul pas important care trebuie făcut este restaurarea mediului natural, parțial distrus de activitățile întreprinse de om în ultimii 50 de ani și îmbunătățirea managementului acestor bunuri de mediu și a resurselor naturale. Pe termen lung, durabilitatea va depinde de oamenii locului care vor juca un rol activ de protectori și administratori ai bunurilor culturale și de mediu din deltă, în parteneriat cu ARBDD.

⇒ **Pilonul II: Îmbunătățirea economiei**

Bogăția și diversitatea culturală și de mediu a regiunii aduc oportunități economice industriei turismului, cu beneficii colaterale pentru pescuitul și acvacultura locale, agricultură și întreprinderi mici și mijlocii, cum ar fi meșteșugăritul, realizarea de bărci, instrumente de pescuit etc. Printr-o gamă mai diversificată de atracții și programe pentru petrecerea timpului în natură, nu numai că va crește numărul de turiști, dar va crește și durata șederii acestora, ceea ce va genera venituri populației locale atât de la nivelul Rezervației Biosferei (în special în Inima Deltei), cât și din orașele și comunele învecinate.

⇒ **Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității**

O conectivitate îmbunătățită pentru a spori circulația oamenilor, a bunurilor și a informațiilor va diminua decalajul dintre orașe și locurile izolate și între regiunile nedezvoltate și cele dezvoltate (de ex. Regiunea Deltei Dunării și Constanța, unul dintre poli de creștere ai țării). O infrastructură TIC îmbunătățită și o circulație mai rapidă atât în

interiorul regiunilor, cât și între acestea, va sprijini dezvoltarea turismului. Se vor îmbunătăți de asemenea oportunitățile de afaceri prin conectarea vânzătorilor cu piețele și prin crearea de oportunități pentru oferirea de servicii mai inovatoare în sectoarele sănătate și educație. Accesibilitatea către punctele de servicii esențiale, în special în rândul localităților din inima Deltei, va fi îmbunătățită prin transportul rutier sau pe apă și prin oferirea de servicii mai bune de internet.

⇒ **Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice**

Accesul la serviciile publice de bază (apă, canalizare, eliminarea deșeurilor), la clinici medicale și la educație în regiune este diferențiat, la fel ca și calitatea serviciilor susținute. Îmbunătățind aceste servicii, parțial prin folosirea unor abordări inovatoare și eficiente din punct de vedere financiar pe baza TIC, va duce la ameliorarea sectorului de sănătate și a mobilității sociale. Soluționarea decalajelor majore referitoare la serviciile de apă și salubritate va contribui la dezvoltarea turismului.

⇒ **Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității**

Un factor important, care ar ajuta la dezvoltarea zonei de studiu, îl reprezintă oferirea de putere autorităților publice de a dezvolta și supraveghea furnizarea de servicii publice, întrucât alternativele (concesiuni, instituții externe) sunt mai puțin responsabile față de cei care se presupune că vor beneficia de aceste investiții. Dacă nici localnicii, nici autoritățile locale nu pot susține nivelul serviciilor locale din zonă, trebuie să se ofere ajutoare financiare venite prin intermediul unor subvenții specifice de la guvernul central sau va fi nevoie ca serviciile să fie ajustate la un nivel accesibil. Nu doar capacitatea autorităților locale de a administra proiecte de diverse tipuri și mărimi trebuie consolidată, ci și aceea a tuturor celorlalte instituții implicate²¹. Resursele bugetare limitate și provocările de a menține personalul în locuri izolate (ex. în sectoarele de sănătate și educație) constituie un stres suplimentar pentru sistemele administrative. Nevoia de coordonare eficientă a intervențiilor va reprezenta o solicitare administrativă suplimentară din partea instituțiilor beneficiare și se propune înființarea unor organizații noi (de ex. o organizație de management al destinației în sectorul turism). Va trebui administrat un program comprehensiv pentru ceea ce înseamnă construirea capacității și în materie de asistență tehnică, care să vină în sprijinul funcțiilor, stimulentele și a responsabilităților viitoare.

Acești cinci piloni nu doar că oferă direcție, dar demonstrează și complementaritate: potențialul turistic va rămâne nevalorificat corespunzător dacă serviciile urbane (apă, canalizare și colectarea deșeurilor) și infrastructura turistică nu vor fi îmbunătățite. Servicii precum sănătatea și educația vor trebui să se bazeze pe instrumente de comunicare virtuală, așa cum se practică în alte zone izolate din lume. Crescând viteza și accesul la servicii TIC, se va permite o mai bună furnizare a serviciilor medicale și de educație. Pe măsură ce se vor dezvolta mai multe puncte de atracție și servicii – de la acvacultură la pescuitul recreativ, de la agricultură organică la excursii cu ghid, vor apărea și mai multe beneficii din turism. Bunurile naturale și culturale ale Rezervației Biosferei Delta Dunării

---

²¹ Principalele instituții beneficiare ale investițiilor din fonduri UE din zona analizată sunt Consiliul Județean Tulcea, 40 de autorități locale (inclusiv orașul Tulcea și 4 alte orașe), ARBDD și alte entități ale administrației publice centrale, localizate în regiune. În plus, se estimează că vor fi beneficiari din sectorul privat.

reprezintă principalele atracții ale regiunii și vor duce la o dezvoltare durabilă – prin restaurarea, protejarea și sporirea acestor bunuri – motiv pentru care acestea constituie cea mai mare prioritate.

Cinci principii strategice transversale

Pentru a obține îmbunătățirile menționate în cadrul celor cinci piloni – investiții, asistență tehnică, construirea capacității, rafinări în materie de reglementare și de politici publice – așa cum este menționat în sintezele evaluărilor sectoriale, acestea au ca reper următoarele cinci principii strategice transversale.

⇒ **Principiul A. Abilitarea localnicilor**

Protejarea bunurilor de mediu și a patrimoniului natural, cât și reducerea pericolului consumului nesustenabil de resurse, inclusiv de pescuit, trebuie să se bazeze pe soluții de cooperare care oferă stimulente pentru localnicii și care ocrotesc bunurile comune locale și mai puțin pe soluțiile de tip „comandă și control”, care au costuri ridicate și eficacitate limitată. Această soluție presupune, în termeni generali, oferirea de „drepturi de proprietate” într-o oarecare măsură, la care se adaugă responsabilitatea și responsabilizarea. Locuitorii vor fi automat responsabilizați prin oportunitatea de a obține competențe mai bine remunerate, care să îi ducă spre o folosire cu valoare adăugată a resurselor mediului și fără un consum intensiv. Această tranziție va implica de asemenea renunțarea la obiceiul de a avea așteptări de la – sau de a se baza pe – subvenții de la guvern și dezvoltarea încrederii în sine prin valorificarea oportunităților de afaceri și alegerea de furnizori de servicii. Întrucât schimbările propuse vor presupune abilitatea fără precedent din partea locuitorilor de a porni de la zero, este necesar să se acorde asistență tehnică considerabilă, care să ușureze această tranziție și care să sprijine învățarea structurată.

⇒ **Principiul B. Instituții favorabile incluziunii sociale, responsabile și mai transparente**

Abilitarea oamenilor trebuie să fie urmată de structuri instituționale care să ofere oportunități și mecanisme care facilitează implicarea oamenilor în deciziile care se răsfrâng asupra lor. În calitate de principale organisme de conducere, ARBDD și autoritățile ce reprezintă guvernul la nivel local trebuie să dezvolte platforme mai eficiente pentru participare publică și cooperare, precum și să devină mai responsabili și transparentți, cu scopul de a câștiga un mai mare respect și sprijin din partea localnicilor și a utilizatorilor de resurse. Transparența va fi, de asemenea, foarte importantă în asigurarea concurenței efective și utilizarea eficientă a instrumentelor, cum ar fi contractele de concesiune și permisele de extracție, pentru a oferi autorităților locale și locuitorilor din zonă valoarea economică maximă din utilizarea resurselor publice.

⇒ **Principiul C. Crearea de servicii accesibile din perspectiva costurilor prin sporirea eficienței**

Serviciile de bază trebuie să fie oferite la cel mai mic preț și în conformitate cu standardele cerute de legislația UE și a României. Din cauza nivelului redus al economiilor de scară din mai multe localități din zona de studiu, acest lucru va necesita, pentru unele sectoare, elaborarea de abordări mai inovatoare pentru a avea aceleași rezultate. Pentru sănătate, aceasta implică bazarea pe oferirea de servicii de sănătate preventivă prin intermediul caravelor medicale, consultații bazate pe TIC, implicarea medicilor rezidenți și crearea de adăposturi pentru a evita spitalizarea inutilă. Pentru

educație, acest lucru înseamnă consolidarea școlilor, după caz, cu opțiuni de transport corespunzător pentru a permite frecventarea lor și săli de clasă virtuale pentru localitățile izolate. Pentru apele uzate, se presupun tehnologii necostisitoare, ușor de întreținut și accesibile la nivel de gospodărie sau de sat, în funcție de mărimea populației, iar pentru apă se vor genera soluții colective necostisitoare pentru care există o cerere clară și disponibilitatea de a plăti. Pe scurt, ineficiențele ce se traduc în costuri ridicate – declanșate de oricare dintre alegerile făcute la nivel de tehnologie, abordare sau administrare – nu ar trebuie să fie plasate în responsabilitatea gospodăriilor sau a guvernului.

⇒ **Principiul D. Capacitate de plată prin generare de venit**

Generarea de oportunități economice și locuri de muncă reprezintă cea mai bună soluție pentru rezolvarea constrângerilor ce țin de acoperirea costurilor. Un set de măsuri de sprijin – de la dezvoltarea competențelor specifice și formarea la locul de muncă până la scheme de granturi mici pentru a înființa micro-afaceri, cum ar fi excursii cu ghid, producere de fulgi de gheață pentru pește proaspăt și alte tipuri de depozitare a alimentelor, procesarea de produse agricole sau din pește etc. – va fi conceput pentru a genera venituri în sectoarele de turism, pescuit și agricultură. Serviciile de asistență vor oferi îndrumări către decizii strategice în ceea ce privește consolidarea și modernizarea de ferme și pregătirea proprietarilor de mici hoteluri sau pensiuni care ar aduce mai mult venit. Toate activitățile generatoare de venit se vor baza pe principiile pieței, dar se pot oferi stimulente pentru mici afaceri-pilot, cu un cadru de evaluare corespunzător pentru a putea permite învățarea și replicarea. Mai mult decât atât, cu cât regulile de recuperare a costurilor se vor baza tot mai mult pe principiile economiei de piață, va fi nevoie să se instituie plase de siguranță adecvate pentru a proteja segmentele mai sărace și dezavantajate ale populației prin asigurarea unui minim decent de consum.

⇒ **Principiul E. Integrare teritorială**

Regiunea cuprinde habitate umane și naturale, unele cu o valoare mare din punctul de vedere al ecosistemului, care necesită protejare. Privind regiunea ca pe un teritoriu integrat, care oferă oportunități specifice, este important să se îndeplinească obiectivele de conservare fără să se compromită dezvoltarea economică sau standardele de viață. Acest lucru va pregăti zona pentru un sistem policentric și echilibrat de localități, cu funcții urbane de înaltă calitate, care va extinde serviciile către zona rurală a acestei regiuni.

Caseta 2 Integrarea teritorială trece granițele administrative – cazul celor patru comune din Constanța

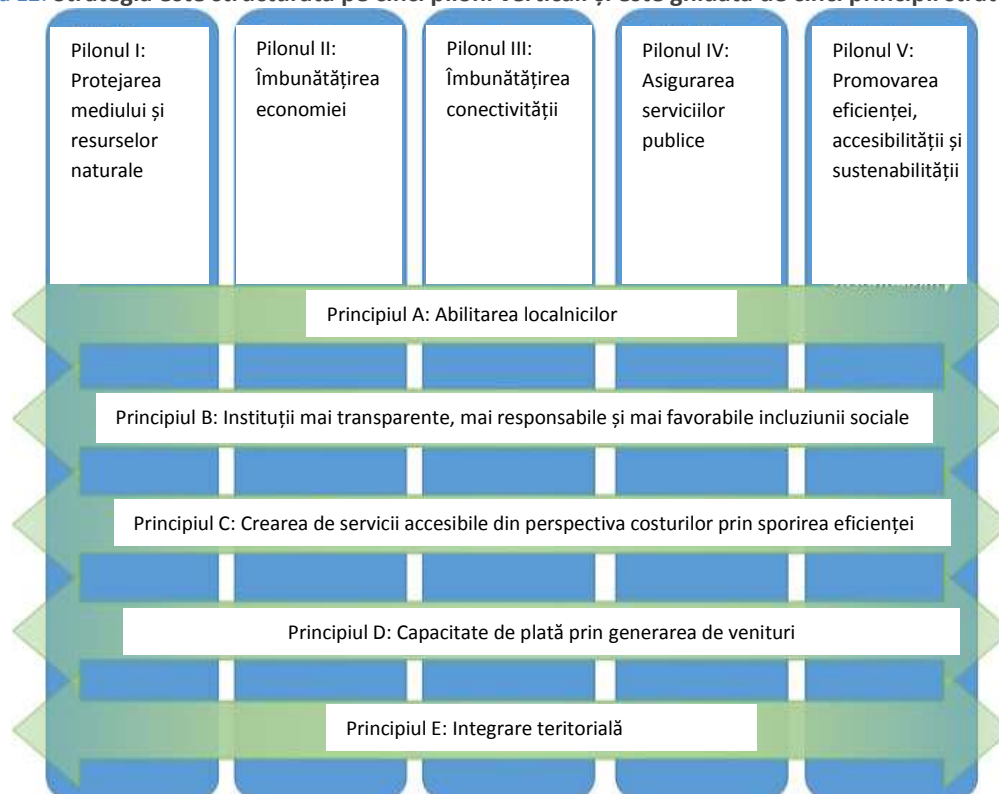
Integrarea teritorială promovată în cadrul acestei strategii trece granițele administrative. Cele patru comune din Constanța - Săcele, Istria, Mihai Viteazu, Corbu - sunt la fel de importante ca orice alt loc din zona de studiu. Acestea vor beneficia de intervenții mari, realizate la nivelul zonei de studiu (de ex. îmbunătățirea economiei), precum și de proiecte bazate pe cerere (de ex. proiecte cu participarea sectorului privat). În plus, aceste patru comune sunt menționate în secțiunile apă, turism și transport prin acțiuni precise.

Aplicarea principiilor strategice transversale fiecărui pilon

Cei cinci piloni (mediu, economie, conectivitate, servicii și eficiență) structurează analiza „pe verticală”, grupând sectoarele relevante în cadrul lor. Principiile strategice, pe de altă parte,

acționează „orizontal” și justifică intervențiile în cadrul tuturor pilonilor. Exemple de feluri în care sunt aplicate principiile strategice în cadrul fiecărui pilon sunt prezentate în **Tabel 4**. De exemplu, „Principiul Strategic A. Abilitarea localnicilor” implică faptul că în „Pilonul II. Mediu” rolul localnicilor în conducerea RBDD este consolidat, în timp ce în „Pilonul II. Economie” același principiu ar sugera dreptul de proprietate asupra resursei piscicole în locul actualului sistem de tip cherhana. În „Pilonul III. Conectivitate” localnicilor li se oferă mai multă putere printr-o mai bună legătură cu piețe și idei. În „Pilonul IV. Servicii”, locuitorii sunt consumatori informați și abilitați, în loc să fie beneficiari ai subvențiilor.

Figura 12: Strategia este structurată pe cinci piloni verticali și este ghidată de cinci principii strategice

Tabel 4 Exemple în care principiile strategice sunt aplicate în cadrul fiecărui pilon

Cinci principii strategice	Cinci piloni				
	Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Pilonul II: Îmbunătățirea economiei	Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității	Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice	Pilonul V ²² : Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității
Principiul A. Abilitarea localnicilor	Creșterea rolului localnicilor în planificarea și implementarea administrării RBDD și a resurselor sale naturale	Pescuit: acordarea drepturilor de pescuit și de vânzare a capturii pentru pescarii locali (drepturi de proprietate) în locul sistemului actual de cherhanale	TIC: o mai bună conectare a oamenilor la piețe, idei, servicii pentru a-i abilita să desfășoare activități economice	Servicii: Consumatori de servicii informați și abilitați, iar nu destinatari ai subvențiilor	Servicii: soluții accesibile și durabile, care le facilitează localnicilor accesul la servicii fără ca aceștia să se bazeze pe subvenții
Principiul B. Instituții mai transparente, mai responsabile și mai favorabile incluziunii sociale	Consolidarea rolului formal al localnicilor și al altor grupuri de actori în procesele de planificare și management ale ARBDD	Pescuit: reglementarea pescuitului prin permise eliberate în funcție de localitate și sezon, nu prin evaluarea capturii; taxele pe venit ale pescarilor să se ia în funcție de facturile eliberate, fără a se restricționa către cine să se facă vânzarea	Transport: beneficii din planificarea drumurilor ca urmare a implicării comunității	Agricultură și dezvoltare rurală: proces extins de consultare locală pentru selectarea, ordonarea și implementarea proiectelor mici de infrastructură rurală	Responsabilizare a promovează sustenabilitatea financiară și administrativă
Principiul C. Crearea de servicii accesibile din perspectiva costurilor prin sporirea eficienței	Creșterea veniturilor ARBDD printr-un mecanism eficient de colectare a taxei de parc	Turism, pescuit: creșterea capacității de administrare și operare a proprietarilor de afaceri locale	Transport: favorizarea de soluții ieftine de transport frecvent către puncte de servicii (accesibilitate)	Ape reziduale: promovarea utilizării opțiunilor tehnice ieftine, tolerante la inundații în zonele cu densitate mică a populației	Acest pilon și acest principiu au aceleași obiective
Principiul D. Capacitate de plată prin generarea de venituri	Generarea de locuri de muncă pentru administrarea mediului, atât în mediul privat, cât și în cel public (curățenie,	Turism, pescuit, agricultură: facilitarea dezvoltării de întreprinderi mici și mijlocii	TIC: servicii și produse mai accesibile în mod direct prin acces la TIC și în mod indirect prin generarea de venit dintr-o mai bună	Generarea de venit îi abilitază pe localnici să își permită servicii care, la rândul lor sunt create astfel încât să	O activitate economică mai intensă înseamnă venituri mai mari și, prin urmare, o mai bună

²² Pilonul V „Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității” are implicații transversale, după cum reiese din **Tabel 2**.

	reciclarea deșeurilor și altele)		conectivitate	fie accesibile	sustenabilitate
Principiul E. Integrare teritorială	Consolidarea identității regionale și menținerea diversității naturale și culturale prin intervenții de conservare și dezvoltare	Turism: dezvoltarea unui portofoliu bogat în atracții turistice diferite, dar complementare în întreaga regiune (de ex. inima Deltei vs. comunele învecinate)	Creșterea conectivității regiunii cu alte teritorii naționale, europene și internaționale	Conectarea zonelor cu o densitate a populației mai redusă la centre de furnizare de servicii și piețe. Asigurarea unui acces echilibrat la infrastructură și informații	Furnizarea apei: prin integrare teritorială, soluțiile pentru furnizarea apei sunt mai accesibile

Integrare și sinergii

Prin abordarea integrată a dezvoltării strategiei sunt realizate sinergii semnificative. Prin planificare integrată, strategia și proiectele rezultate sunt strâns integrate. Strategia are ca scop atingerea a două obiective strategice globale. Fiecare obiectiv strategic se sprijină pe obiective sectoriale. Intervențiile identificate pentru fiecare sector sunt, astfel, puternic orientate spre obiectivele sectoriale și creează sinergii prin designul integrată. Un turism bazat pe o natură de o calitate superioară și un management consolidat al mediului, se întăresc reciproc și sunt sprijinite de o tranziție către pescuit sportiv/recreativ și servicii îmbunătățite.

Se așteaptă ca integrarea la nivel spațial, funcțional și de implementare să contribuie la sinergii ridicate. De exemplu, integrarea spațială va întări legăturile dintre zonele urbane și rurale. Integrarea funcțională/sectorială este de asemenea necesară, întrucât adesea problemele sectoriale se dovedesc a necesita soluții sectoriale. Prezentul studiu are o țintă suficient de vastă pentru a rezolva aceste probleme. Un exemplu ar fi îmbunătățirile aduse clădirilor din punct de vedere seismic, din perspectiva eficienței energetice și a aspectului fațadelor, care, realizate împreună, duc la o rentabilitate maximă a investițiilor. Planificarea implementării va asigura o ordonare corectă a intervențiilor, cum este cazul îmbunătățirilor la sistemul de apă și canalizare, realizate în conjuncție cu reabilitarea drumurilor.

Tabelul de mai jos prezintă schematic obiectivele sectoriale așa cum au fost definite pentru fiecare pilon în parte.

Protejarea mediului și a resurselor naturale	Îmbunătățirea economiei	Îmbunătățirea conectivității	Asigurarea serviciilor publice	Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității
<i>Biodiversitate și managementul ecosistemului</i>	<i>Turism</i>	<i>Transport</i>	<i>Alimentarea cu apă, sistemele de canalizare și managementul integrat al apei</i>	<i>Capacitate administrativă și management de program</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea capacității de planificare și management al biodiversității și ecosistemelor • Conservarea, protejarea și valorificare patrimoniului natural și combaterea / reducerea impactului activităților antropice poluante • Dezvoltarea cercetării, educației și formării în domeniul biodiversității și protecției patrimoniului natural • Sprijinirea IMM-urilor prietenoase cu mediul 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea și promovarea DD ca o destinație turistică integrată, cu un portofoliu bogat de produse și servicii durabile, prin valorificarea patrimoniului natural și cultural • Instituirea unui mecanism de management local al destinațiilor, care să se bazeze pe implicarea activă și asumarea responsabilității din partea actorilor locali • Încurajarea populației locale de a iniția afaceri turistice mici, care să îndeplinească standardele de calitate și sustenabilitate și care să fie viabile din punct de vedere economic 	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea conectivității teritoriale în vederea asigurării accesului la piețele din Tulcea, din restul României și din Uniunea Europeană • Creșterea accesibilității în inima DD pentru a sprijini dezvoltarea turismului și a pescuitului, precum și mobilitatea pentru locuitorii din zonele slab populate • Îmbunătățirea sănătății și protecția mediului prin reducerea emisiilor și a consumului de resurse (inclusiv energie) din sistemul de transport 	<ul style="list-style-type: none"> • Furnizarea de apă potabilă pentru a respecta standardul de calitate a vieții și a îndeplini obiectivele de dezvoltare economică, ținând seama de cerere, fezabilitate financiară și constrângeri de operare și mentenanță • Sprijinirea colectării apelor uzate în mod centralizat (ținând cont de cerere, fezabilitate financiară, precum și de constrângerile de operare și mentenanță) • Adoptarea de metode de epurare a apelor reziduale colectate la nivel central, într-o manieră convențională sau ieftină 	<ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea unor servicii publice eficiente și rentabile • Îmbunătățirea planificării strategice și bugetare bazate pe dovezi la toate nivelurile de autoritate din regiunea DD, în vederea sprijinirii obiectivelor economice și de mediu • Intensificarea utilizării modalității participative de luare a deciziilor,

				în sinergie cu obiectivele de mediu în sinergie
<i>Eficiență energetică</i>	<i>Pescuit și acvacultură</i>	<i>TIC</i>	<i>Managementul deșeurilor solide</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea eficienței energetice în zona de studiu în ceea ce privește domeniul economic, clădirile rezidențiale și publice și furnizarea serviciilor publice • Creșterea folosirii surselor regenerabile de energie în zona de studiu • Îmbunătățirea expertizei locale, a disponibilității informațiilor și a conștientizării privind eficiența energetică 	<ul style="list-style-type: none"> • Neutralizarea dezechilibrului ecologic din rândul speciilor de pești prădători și pașnici și restaurarea calității mediului înconjurător • Creșterea valorii economice a activităților de pescuit și acvacultură • Creșterea numărului de oportunități de angajare de calitate în sectorul de pescuit 	<ul style="list-style-type: none"> • Asigurarea accesului deplin la rețeaua de internet în bandă largă • Sprijin pentru utilizarea pe scară largă a TIC în mediul privat, de afaceri și public • Asigurarea sinergiilor cu alte sectoare pentru a promova transferul de cunoștințe, serviciile și dezvoltarea economică 	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea ratei de reciclare, astfel încât să se atingă obiectivul corespunzător al UE de 50%, la care România s-a angajat • Reducerea efectivă a nivelului de deșeuri, reutilizarea și reciclarea acestora în comunitățile locale • Gestionarea deșeurilor plutoare • Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor colectate de la populație și agenți economici 	
<i>Schimbări climatice</i>	<i>Agricultură și dezvoltare rurală</i>		<i>Sănătate</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea unei zone receptive la problemele climatice prin integrarea lor în planurile și politicile publice locale 	<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea integrării producătorilor din sectorul agro-alimentar (în special produse organice) în lanțul valoric 		<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea accesului la serviciile de asistență medicală primară (AMP), axate pe măsuri de prevenție și detectare 	

<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea dezvoltării unei economii cu emisii scăzute de carbon prin luarea unor măsuri țintite de adaptare și reducere a emisiilor GES • Dezvoltarea parteneriatelor în domeniul schimbărilor climatice și a unor instrumente de finanțare • Conștientizarea la nivelul populației și a mediului de afaceri privind adaptarea la schimbările climatice 	<ul style="list-style-type: none"> • Susținerea diversificării activităților agricole și non-agricole pentru crearea de locuri de muncă, încurajând implicarea activă a comunităților locale • Promovarea accesului tinerilor agricultori la terenuri pentru a permite îmbunătățirea fluxurilor de venit pentru populația locală • Conservarea, protejarea, valorificarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, mobil și imobil, din mediul rural • Îmbunătățirea accesului populației/agricultorilor locali la informarea privind posibilitățile de a obține fonduri PAC – crearea unei echipe speciale de extensie pentru Delta Dunării 		<p>timpurie și tratare a bolilor cronice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprijinirea unui control eficient al epidemiilor, cu avertizare rapidă și răspuns coordonat, precum și monitorizarea factorilor de risc • Îmbunătățirea infrastructurii de sănătate pentru asistență medicală primară, secundară și terțiară și un sistem de furnizare a serviciilor adaptat la tehnologii moderne 	
<p>Managementul riscurilor în caz de dezastre</p>			<p>Educație</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea vulnerabilității la toate tipurile de riscuri, în același timp cu îmbunătățirea calității serviciilor de urgență, cu 			<ul style="list-style-type: none"> • Oferirea de oportunități de învățare pe toată durata vieții pentru crearea de abilități de muncă necesare în economia secolului 21 	

<p>dezvoltarea și menținerea unei capacități de răspuns corespunzătoare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea principalelor tipuri de riscuri și elaborarea unor hărți de risc pentru cutremure și inundații, precum și implementarea proiectelor pentru reducerea acestor riscuri; • Elaborarea unui Sistem Județean Informațional Integrat pentru Managementul Situațiilor de Urgență ca parte a Sistemului Național Informațional de Management în caz de Dezastru 			<ul style="list-style-type: none"> • Sprijinirea învățământului secundar și profesional și tehnic care să pregătească elevii atât pentru o economie globală a cunoașterii globale, cât și pentru o economie locală cu anumite particularități. • Îmbunătățirea calității sistemului educațional primar și preșcolar 		
<p>Situații de urgență cauzate de poluare</p>				<p>Incluziune și protecție socială</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea unui sistem avansat de gestionare a informației în cazul deșeurilor periculoase, care pot determina scurgeri și care reprezintă o amenințare pentru DD • Reducerea riscurilor de poluare și a timpului de 			<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea disparităților legate de piața muncii și de capitalul uman în rândul persoanelor de etnie romă prin furnizarea de servicii îmbunătățite la nivelul fiecărei dimensiuni a excluziunii și în ansamblul său (educație, sănătate, 		

<p>răspuns prin elaborarea unui plan de prevenție, dotarea cu echipamente adecvate și formarea resurselor umane</p>			<p>locuire, ocupare)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conservarea patrimoniului cultural al minorităților etnice din zona de studiu • Îmbunătățirea rezultatelor sociale prin creșterea relevanței și a eficacității programelor de protecție socială derulate pe teritoriul ITI Delta Dunării 	
--	--	--	--	--

2. Distribuția teritorială

2.1 Introducere

Obiectivul acestui capitol este de a prezenta structura spațială a zonei de studiu (Regiunea Delta Dunării) și distribuția nevoilor de investiții în zona Deltei (RBDD) și zonele limitrofe. Secțiunea a 3-a din cadrul acestui capitol, „Sinteza priorităților sectoriale și a sinergiilor inter-sectoriale”, prezintă distribuția intervențiilor în fiecare sector, împreună cu o scurtă descriere a zonei.

Zona de studiu este reprezentată de un amestec de zone locuite, cu mari disparități demografice, socio-economice și în materie de densitate. Comunitățile sunt răspândite în interiorul Rezervației Biosferei (mai ales în inima Deltei) și în exteriorul ei (zonele limitrofe), majoritatea zonelor având o mare valoare ecologică.

Principalele caracteristici ale zonei care au fost luate în considerare în programul de dezvoltare sunt următoarele:

- (a) Zonele urbane cu activități economice diferite (municipiul Tulcea și patru orașe);
- (b) Zone cu amplasamente periferice, izolate sau cu acces limitat spre Tulcea și alte orașe;
- (c) Zone în declin demografic (depopulare);
- (d) Zone cu activitate economică slabă (oportunități puține de angajare și risc crescut de sărăcie); și
- (e) Zone cu un patrimoniu natural unic, cu sensibilitate din punct de vedere ecologic și un potențial mare pentru dezvoltarea turistică și cercetarea biosferei.

Dezvoltarea spațială ia în considerare rolul orașelor și relația acestora cu zonele rurale și cu cele protejate. Strategia propusă și lista corespunzătoare de proiecte prioritare se concentrează pe: (a) protejarea valorii RBDD din punct de vedere ecologic; (b) competitivitatea crescută atât a zonelor construite majore (municipiul Tulcea și cele patru orașe), cât și a sectorului agricol din zonele rurale (în special zonele limitrofe); (c) legături îmbunătățite între zonele urbane; și (d) susținerea coeziunii urban – rural, prin dezvoltarea infrastructurii publice.

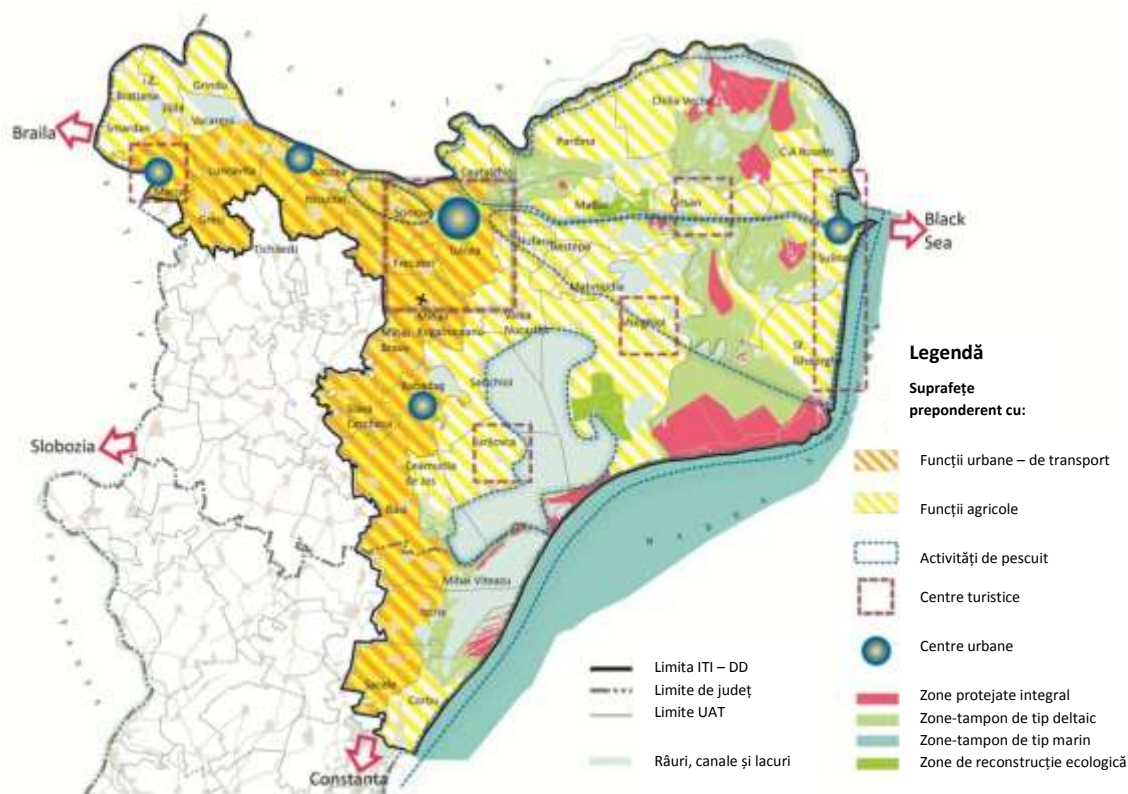
2.2 Structura funcțională

Regiunea Delta Dunării are o structură funcțională mixtă, cu diverse activități economice, care se desfășoară în diferite sub-zone. Profilul economic general se bazează pe activități de turism, pescuit și agricultură, aflate în strânsă legătură cu resursele naturale și pe funcțiuni mai diversificate în zonele urbane, unde se desfășoară cele mai multe dintre activitățile din sectoarele industriale și de servicii. Se pot identifica patru sub-zone (a se vedea harta de mai jos):

- (a) Zone cu funcții urbane semnificative – coridorul Măcin – Isaccea – Tulcea – Babadag, de-a lungul drumului național DN 22, continuând spre sud către Constanta;
- (b) Zone cu activități agricole preponderente – localizate în partea de nord a județului Tulcea (Pardina, Chilia Veche, Ceatalchioi, Maliuc, Somova, Niculițel, Frecăței, Văcăreni, Mihail Kogălniceanu, Luncavița, Grindu, Slava Cercheză, Sarichioi, Baia, Beștepe, Jurilovca, Mahmudia, Mihai Bravu, Murighiol, I.C. Brătianu, Jijila, Smârdan);
- (c) Zone cu activități preponderent de pescuit – în jurul lacului Razim, de-a lungul canalelor navigabile din inima Deltei și a litoralului Mării Negre;
- (d) Zone cu activități turistice semnificative (în special în Deltă, unde sunt oferite diverse

produse turistice)²³: turism rural (Sf. Gheorghe, Crișan, Caraorman, Murighiol, Mahmudia, Chilia Veche, Periprava); turism recreațional – sport și navigație (Sulina, Crișan); turism pentru pescuit sportiv/recreativ (Lacul Razim, Caraorman și alte comune, precum și pe Coasta Mării Negre); și turism de litoral (Sf. Gheorghe, Sulina, Perișor-Portița).

Figura 13 Structura funcțională a regiunii Delta Dunării

2.2.1 Zonele urbane și împrejurimile lor

Gradul de urbanizare al regiunii este foarte scăzut, luând în considerare indicatorii demografici și economici. Rețeaua de orașe se constituie dintr-un municipiu și patru orașe mici compacte, fiecare având un profil și un caracter specific. Rețeaua urbană cuprinde Tulcea²⁴ drept punct central conectat terestru cu orașele Babadag, Isaccea și Măcin²⁵, și pe fluviul Dunărea cu Sulina²⁶. De-a lungul coridorului Babadag – Tulcea – Măcin, se înregistrează cea mai mare densitate demografică, de aproximativ 50 locuitori/km².

Există oportunități pentru cooperare între mediul urban și cel rural pe baza economiilor specifice așezărilor umane, culturii și naturii acestora. Tulcea, Babadag, Isaccea și Măcin atrag comunele înconjurătoare, formând mici zone incipient interconectate, care mizează pe rezervele de terenuri și pe atracțiile turistice. Orașul Sulina este poarta de intrare la Marea Neagră, legătura cu orașul Tulcea realizându-se prin inima Deltei pe canalul Sulina.

²³ Potențial turistic semnificativ există și în alte zone; de ex.: Parcului Național Măcin, complexului lagunar, Razim-Sinoe, etc.

²⁴ Tulcea este un oraș de mărime medie cu un număr de aproximativ 90.000 de locuitori.

²⁵ Orașele au între 5.000 - 10.000 de locuitori.

²⁶ Coridorul deservește o zonă cu o densitate foarte mică, sub 5 locuitori/km².

Dezvoltarea regiunii este influențată în special de rețeaua economică și socială a orașelor. Obiectivul este îmbunătățirea sistemului urban și a teritoriului înconjurător printr-o serie de măsuri. Investițiile propuse se susțin unele pe altele pentru a asigura coerența dezvoltării. Procesul anticipat de urbanizare continuă este susținut printr-o varietate de măsuri precum creșterea conectivității și mobilității în regiune și îmbunătățirea accesibilității dinspre/către Constanța și Galați / Brăila. Din perspectiva locuirii, vor fi abordate investițiile în servicii urbane de bază, condiții sănătoase de locuit, mediu înconjurător sigur și spații publice atractive. Pentru dezvoltarea economică a zonelor urbane, investițiile publice vor permite crearea de locuri de muncă și vor susține bugetele locale.

2.2.2 Zonele rurale

Regiunea Delta Dunării (zona de studiu) este formată în cea mai mare parte din zone rurale cu comune dispersate. În zonele limitrofe, accesul către și între acestea se face ușor folosind rețeaua de drumuri rutiere, în timp ce, în majoritatea cazurilor, comunele din inima Deltei comunică prin intermediul sistemului de canale navigabile. Populația din majoritatea comunelor numără între 2.500 și 3.000 de locuitori, doar patru dintre aceste comune care se află în apropierea orașelor Măcin și Babadag au mai mult de 5.000 de locuitori. În inima Deltei, populația din comune numără între 500 și 2.000 de locuitori, răspândiți de obicei în câte 2 și chiar 4 sate.

Spațiul rural este complementar zonelor urbane, oferind peisaje valoroase, precum și patrimoniu natural și recreațional. În aceste zone, diversitatea și identitatea peisajului trebuie protejate, iar investițiile trebuie să aducă valoare adăugată țesutului rural existent; de exemplu, reabilitarea patrimoniului tangibil istoric și arhitectural, precum și conservarea infrastructurii ecologice. Investițiile în infrastructura publică sunt necesare pentru a îmbunătăți standardul de viață al comunităților locale și pe cel de cazare pentru turiști. Astfel de investiții vor susține economiile rurale – în special activitățile agricole și de pescuit.

2.2.3 Zone naturale protejate și zonele-tampon

RBDD este localizată dispersat de-a lungul canalelor Dunării, în jurul sistemului de lacuri Razim-Sinoe și pe litoralul Mării Negre. Zona aparține domeniului public al statului și este administrată de Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, (ARBDD). Din suprafața totală a rezervației, doar 19% aparține administrațiilor publice locale sau proprietarilor privați. Tipologia zonei este următoarea: zone protejate integral (50.904 ha), zonă-tampon marină (103.000 ha), zonă-tampon deltaică (119.996 ha) și cea destinată reconstrucției ecologice (101.695 ha). Ca sit de patrimoniu universal, RBDD necesită investiții în conservarea biodiversității și peisajelor, a ecosistemelor acvatice și terestre; și în monitorizarea și îmbunătățirea calității apei și în managementul riscurilor.

2.3. Dezvoltarea spațială

Teritoriul prezintă două axe majore de dezvoltare. Axa de dezvoltare Nord – Sud face legătura dintre principalele zone urbane – Constanța (pol național de creștere) și Tulcea, Brăila, Galați (poli naționali de dezvoltare), asigurând conexiunea cu teritoriul național și măbind accesibilitatea dinspre coridorul extins TEN-T Constanța – Varna (Bulgaria). Axa de dezvoltare Est – Vest are Tulcea ca punct central și Chilia Veche, Sulina și Sfântu Gheorghe drept destinații principale din inima Deltei, unde intervențiile trebuie realizate prudent, având în vedere patrimoniul bogat de resurse naturale.

Dezvoltarea spațială trebuie să respecte profilul unic al Regiunii Delta Dunării și să evidențieze diversitatea spațială și coerența zonelor. Planul strategic european privind resursele naturale,

Directivele „Păsări” și „Habitat” ale CE, precum și măsurile privind patrimoniul cultural european, formează cadrul ferm pentru protejarea zonelor deosebit de sensibile ale Deltei Dunării.

Delta (RBDD). Importanța ecologică a Deltei cere un management foarte atent. Dezvoltarea zonei va presupune inițiative și acțiuni care împreună conduc la conservarea vitalității sistemului ecologic (conservarea naturii) și crearea unor condiții sănătoase de viață și spațiu pentru desfășurarea activităților economice (în special în turism, acvacultură, pescuit și agricultură).

Zonele limitrofe. Acest spațiu combină caracteristici de locuire, de muncă și de natură. Dezvoltarea zonei ar trebui să vizeze îmbunătățirea infrastructurii, diversitatea și calitatea spațiului și condițiilor de viață, creșterea atractivității zonei și să promoveze echitatea socială. Va diferenția și consolida diversele centre de dezvoltare. În conjuncție cu îmbunătățirile la nivel de eficiență energetică, dezvoltarea urbană va include măsuri care determină creșterea atractivității spațiului construit, promovarea patrimoniului cultural și va mări oferta de teren/spații comerciale pentru noi afaceri. Dezvoltarea zonei rurale trebuie planificată pentru utilizare integrată, având în vedere avantajul oferit de varietatea de activități agricole, de peisaje și de agrement.

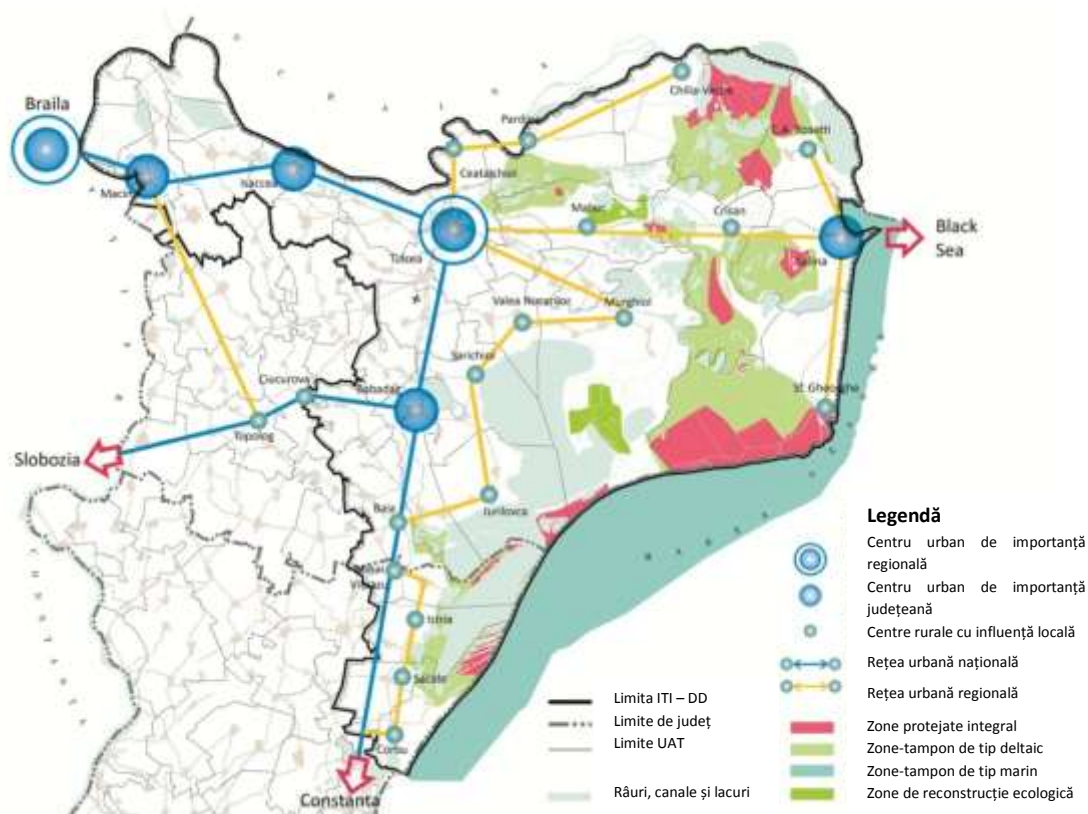
Rețeaua de localități. Dezvoltarea viitoare a Regiunii Delta Dunării se reflectă într-o perspectivă policentrică, care se concentrează pe oameni și activități (a se vedea harta de mai jos). Modelul prezintă trei niveluri de centre care joacă un rol important în teritoriu:

1. Centre urbane de importanță regională – municipiul Tulcea (având o influență metropolitană și de centru de servicii asupra localităților învecinate și jucând un rol regional foarte important datorită aeroportului, terminalelor fluviale și feroviare în ceea ce privește accesul în Regiune în scopuri turistice);
2. Centre urbane de importanță județeană – Babadag, Măcin, Isaccea, și Sulina (ca noduri de transport/servicii și spații pentru diverse activități economice);
3. Centre rurale cu influență locală – incluzând Sf. Gheorghe, C.A. Rosetti, Chilia Veche și Luncavița, Murighiol, Sarichioi, Jurilovca, Baia, Mihai Viteazu, Istria, Săcele, Corbu.

Această rețea de localități prezintă perspective de dezvoltare atât la nivelul zonelor urbane, cât și la nivelul celor rurale prin îmbunătățirea legăturilor economice și sociale. Zona limitrofă trebuie pregătită pentru o mai bună integrare spațială viitoare prin conexiuni de transport corespunzătoare, care să permită operațiuni la scară regională, inclusiv în sectorul turistic.

Figura 14: Perspectivă policentrică asupra regiunii Delta Dunării

3. Sinteza priorităților sectoriale și a sinergiilor inter-sectoriale

Această secțiune descrie raționamentul intervențiilor de dezvoltare sugerate, ele fiind prezentate în funcție de pilon și sector, și însoțite de legături inter-sectoriale importante. Fiecare sinteză sectorială stabilește obiectivele sectoriale care susțin cele două obiective strategice și este urmată de justificarea intervenției și tabele cu câteva exemple de proiecte, programe sau intervenții prioritare. Justificări tehnice mai detaliate se află în raportul de Evaluare a Nevoilor.

Pilonul I: Protejarea mediului și resurselor naturale

Această sub-secțiune identifică nevoile pentru o administrare mai bună a bunurilor naturale în zona de studiu și a riscurilor existente, determinate de potențiale incidente de poluare, care pot avea un impact major negativ asupra ecosistemului. Administrarea și refacerea bunurilor de mediu este văzută drept o modalitate de a echilibra conservarea cu o utilizare sustenabilă și cu promovarea dezvoltării economice. De asemenea, această secțiune identifică nevoia de a promova acțiuni de atenuare și adaptare privind schimbările climatice. Se așteaptă ca aceste acțiuni să contribuie la conservarea bunurilor publice globale (clima) și la prevenirea/atenuarea riscurilor legate de creșterea frecvenței sau dimensiunii dezastrelor naturale (în special cele legate de inundații). Îmbunătățirea eficienței energetice în câteva orașe din zona de studiu reprezintă una dintre principalele nevoi și acțiuni reciproc avantajoase privind atenuarea schimbărilor climatice.

Biodiversitatea și managementul ecosistemului

Obiective Sectoriale

- Dezvoltarea capacității de planificare și management al biodiversității și ecosistemelor (inclusiv monitorizare)
- Conservarea, protejarea și valorificare patrimoniului natural și combaterea/reducerea impactului activităților antropice poluante
- Dezvoltarea cercetării, educației și formării în domeniul biodiversității și protecției patrimoniului natural
- Sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii prietenoase cu mediul înconjurător

Statutul RBDD de rezervație a biosferei presupune ca prioritățile de acțiune să se bazeze pe nevoia de atinge un echilibru durabil între obiectivele în egală măsură importante, dar și inextricabil interdependente de protecție a biodiversității, a ecosistemelor naturale și a proceselor, pe de o parte, și de satisfacere a nevoilor economice și sociale și a aspirațiilor rezidenților, pe de altă parte. Din cauza moștenirii acțiunilor din trecut, cum ar fi construcția canalelor, defrișările, pescuitul excesiv al speciilor valoroase și introducerea speciilor invazive, provocările legate de management se referă nu doar la conservarea, ci și la refacerea elementelor-cheie ale ecosistemelor și a funcțiilor acestora.

Prima prioritate în acest „sector” este aceea de atinge gradul maxim posibil de înțelegere a ecosistemului deltaic dinamic și complex, în baza unor date exacte și actualizate, utilizate de modele predictive „de ultimă tehnologie”, în special a celor hidrologice și a celor legate de debitul de sedimente. Aceste modele sunt esențiale pentru a anticipa impactul intervențiilor asupra sistemului în ansamblu, cum ar fi dragarea și îndepărtarea construcțiilor/refacerea canalelor, digurilor și barajelor în anumite zone, în scopuri cum ar fi menținerea sau îmbunătățirea navigației și a accesului, refacerea habitatelor acvatice și managementul inundațiilor. Managementul inundațiilor constituie un exemplu excelent de management al provocărilor, dat fiind că inundațiile sezoniere reprezintă un proces natural esențial al ecosistemul deltaic, deși inundarea anumitor zone trebuie prevenită pentru a proteja viețile localnicilor, proprietățile și infrastructura economică. Chiar dacă anumite zone trebuie să fie în continuare protejate prin infrastructură fizică, cum ar fi digurile, strategia generală a managementului inundațiilor ar trebui să se axeze pe o abordare de tip

„management al terenului”, în care zonele inundabile să fie păstrate în stare naturală, sau printr-o utilizare a terenurilor care să tolereze și să ajute la preluarea apei rezultate din inundații.

La fel de importante sunt datele exacte și abordările de management efectiv pentru speciile-cheie de floră și faună, inclusiv a speciilor amenințate și aflate pe cale de dispariție, de importanță națională, regională și globală din punctul de vedere al conservării, precum și „resursele naturale vii”, valoroase și abundente în mod natural, pe care se bazează economia din zonă. Chiar dacă ARBDD are responsabilitatea principală de a planifica și implementa un management al RBDD „fundamentat științific”, acesta poate fi pus în practică prin cooperare pe termen lung și cu susținere din partea localnicilor și a utilizatorilor resurselor, care trebuie să primească în schimb informare, înțelegere, oportunități economice și stimulente adecvate pentru susținerea protecției ecologice și a biodiversității și a unui management durabil al resurselor naturale.

Prioritățile legate de managementul biodiversității și al ecosistemelor se suprapun și oferă sinergii importante în sectoare economice-cheie, cum ar fi turismul și pescuitul. Mediul natural unic al zonei, biodiversitatea și moștenirea culturală sunt recunoscute ca fiind atracțiile principale pe baza cărora o industrie a turismului modern și durabil poate fi dezvoltată. Îmbunătățirea ecosistemelor acvatice și a calității apei sunt esențiale pentru refacerea populațiilor sănătoase de pește, inclusiv a speciilor de prădători mari, care reprezintă baza pentru pescuitul comercial și sportiv/recreativ și pentru acvacultură în amenajări piscicole. Sinergii puternice există și în sectoare cum ar fi adaptarea la schimbările climatice (de ex. managementul durabil al inundațiilor) și furnizarea serviciilor de bază (de ex. îmbunătățirea și menținerea calității apei, managementul deșeurilor solide etc.)

În baza celor de mai sus, măsurile care se impun în acest „sector” cuprind: (i) sprijin financiar și tehnic pentru monitorizarea/culegerea datelor și modelarea sistemului și pentru implementarea activităților esențiale de management, după cum au fost acestea identificate – dragare, managementul infrastructurii (inclusiv menținerea și îndepărtarea selectivă pentru re-naturalizarea principalelor zone umede și a zonelor defrișate) și protecție și management durabil al speciilor de importanță economică și/sau de conservare; (ii) susținerea dezvoltării și a managementului ecologic la nivelul turismului durabil prin, de pildă, marcarea granițelor zonei (de ex. pentru zonele principale cu protecție exclusivă) și prin îmbunătățirea serviciilor de informare a vizitatorilor; (iii) reforme instituționale, de reglementare și de politici publice, precum și dezvoltarea capacității – toate pentru a se asigura stimulente mai mari, platforme mai bune, cunoștințele și structurile instituționale necesare pentru rezidenți, pentru utilizatorii resurselor, ARBDD și autoritățile locale, astfel încât să devină parteneri mai eficienți și mai utili în ceea ce privește managementul RBDD (atât la nivel de planificare, cât și la nivel de implementare); (iv) acțiuni urgente de „management teritorial”, cum ar fi planificarea dezvoltării urbanistice locale și înscrierea la cadastru a clădirilor publice de interes național; și (v) îmbunătățirea facilităților RBDD pentru susținerea cercetării și educației de nivel național și internațional privind ecologia și biodiversitatea deltei, conservarea și utilizarea ei durabilă (de ex. dezvoltarea propunerii pentru un Centru Internațional de Studii Avansate Dunăre – Delta Dunării – Marea Neagră).

Table 5: Biodiversitatea și managementul ecosistemului – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Achiziționarea de echipamente necesare pentru intervențiile materiale pentru a restabili circulația naturală a apei și zonele cu habitate importante	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 4 (cu excepția activităților de dragare, care sunt activități de mentinere)	<p>Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor de a sprijini obiectivul de conservare și restaurare a mediului natural și a biodiversității de însemnătate la nivel global.</p> <p>Înlăturarea unor obstacole din calea circulației apei, care au fost instalate în ultimii 50 de ani, urmărindu-se apropierea actualului model de scurgere a apelor prin teritoriul RBDD, cât mai mult posibil, de modelul natural existent înaintea lucrărilor de îndiguire și desecare executate în secolul trecut, poate determina îmbunătățirea calității apei și a habitatelor naturale acvatică și terestre, iar prin scăderea turbidității și eutrofizării se poate reduce prezența speciilor invazive, precum cele de caras. Această acțiune presupune, în principal, lucrări de dragare/excavare pentru reconectarea amenajărilor/polderelor agricole, piscicole și silvice, care nu mai sunt folosite în scopul pentru care au fost amenajate (renaturalizare), la regimul hidrologic natural, eliminarea aluviunilor care au colmatat/închis gârle, canale și lacuri din Delta Dunării. Restabilirea circulației apei în polderele agricole din zona I.C. Brătianu ar determina reducerea presiunii apei asupra barajelor de protecție, permițând astfel inundarea unei suprafețe mai mari cu apele Dunării. Există câteva locații (Sinoe-Istria-Nunțași, Razim-Sinoe, etc.) unde este evident faptul că îndepărtarea aluviunilor este necesară de urgență și trebuie inițiată sau continuată pe baza informațiilor existente. Sunt prevăzute și lucrări hidrotehnice pentru refacerea regimului salmastru din lacul Sinoie din complexul lacustru Razim-Sinoie.</p>
Refacerea sistemelor ecologice și a habitatelor naturale din cadrul rețelei „Natura 2000”	Tulcea, Sulina, Sfântu Gheorghe, Pardina, Ceatalchioi, Chilia Veche,	POIM Axa Prioritară 4	<p>Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor de a sprijini obiectivul de conservare și restaurare a mediului natural și a biodiversității de însemnătate la nivel global.</p> <p>Intervențiile prioritare sunt necesare pentru restaurarea ecosistemelor și habitatelor afectate</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
<p>pentru speciile care fac obiectul preocupărilor europene legate de conservare, prin lucrări de reconstrucție ecologică în lacurile din complexele lacustre naturale, afectate de procese de aluvionare cauzată de intervenții antropice</p>	<p>Mahmudia, Murighiol, C.A. Rosetti, Maliuc, Crișan</p>		<p>precum și pentru repopularea speciilor afectate. Extinderea habitatelor acvatice pentru speciile de pești și păsări se poate realiza ușor prin refacerea mlaștinilor. Conform ARBDD, s-a observat o scădere a populațiilor acestor specii și, în consecință, programele anterioare (care au fost doar parțial implementate din cauza lipsei de fonduri) de protejare și conservare trebuie continuate și intensificate. De exemplu, investițiile necesare pentru securizarea și îmbunătățirea condițiilor de reproducere în locurile prielnice reproducerii, și pentru asigurarea protecției corespunzătoare a acestor specii; în paralel, se pot desfășura alte intervenții, precum un sistem integrat de monitorizare a întregii zone.</p>
<p>Refacerea/restaurarea habitatelor naturale afectate de activitățile non-ecologice din polderele agricole, pescărești și forestiere.</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POIM Axa Prioritară 4</p>	<p>Această intervenție satisface necesitatea identificată în Raportul de Evaluare a nevoilor, de a susține obiectivul conservării și restabilirii mediului natural și a biodiversității de importanță la nivel global. Această intervenție are ca scop refacerea habitatelor naturale afectate prin îndiguiuri și desecări în amenajările piscicole și agricole abandonate și care nu mai sunt folosite, în totalitate sau parțial, în scopul pentru care au fost construite (A.P. Stipoc, A.P. Murighiol, A.P. Perișor, A.P. Periteașca, A.A. Sireasa, A.A. Pardina, etc.) și implică reconectarea acestora la regimul natural de inundare, prin lucrări de dragare/excavare, pe baza soluțiilor stabilite prin studii de fezabilitate documentate și rezultatelor cercetărilor desfășurate în acest scop. Îmbunătățirea soluțiilor identificate pentru restabilirea habitatelor va îmbunătăți și calitatea și cantitatea creaturilor vii care trăiesc în sau în vecinătatea acestor habitate naturale restabilite.</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
<p>Refacerea sistemelor ecologice și a habitatelor naturale în cadrul rețelei "Natura 2000" pentru speciile care fac obiectul preocupărilor europene legate de conservare, prin lucrări de reconstrucție ecologică pentru îmbunătățirea regimului hidrologic și hidrochimic din complexele lacustre naturale din RBDD, împreună cu dezvoltarea unui sistem de monitorizare integrat performant care să acopere întreaga zonă a Rezervației Biosferei Delta Dunării (inclusiv zonele transfrontaliere).</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POIM Axa Prioritară 4</p>	<p>Această intervenție satisface necesitatea identificată în Raportul de Evaluare a nevoilor, de a susține obiectivul conservării și restabilirii mediului natural și a biodiversității de importanță la nivel global.</p> <p>Sunt necesare intervenții prioritare pentru refacerea ecosistemelor și a habitatelor afectate ca urmare a unei alimentări deficitare cu apă din fluviu, bazat pe dezvoltarea și implementarea modelului matematic hidrologic, sedimentologic și hidrochimic, precum și pentru refacerea populațiilor speciilor afectate. Extinderea habitatelor acvatice pentru pești și specii de păsări poate fi realizată destul de ușor prin optimizarea regimului hidrologic din lacurile și zonele inundabile aferente.</p> <p>Conform ARBDD, a fost observată o scădere a populațiilor acestor specii și din acest motiv programele anterioare de protecție/conservare (implementate insuficient din cauza lipsei de fonduri) trebuie continuate și intensificate. Investițiile fizice necesare sunt, de exemplu, cele pentru asigurarea și îmbunătățirea condițiilor de reproducere în locurile de reproducere și pentru asigurarea protecției adecvate a coloniilor acestor specii; în paralel cu intervențiile indirecte, precum un sistem de monitorizare integrat pentru întreaga zonă.</p>
<p>Refacerea sistemelor ecologice și a habitatelor naturale în cadrul rețelei "Natura 2000" pentru speciile care fac obiectul preocupărilor europene legate de conservare, prin lucrări de igienizare a stufăriilor</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POIM Axa Prioritară 4</p>	<p>Această categorie de intervenții satisface necesitatea identificată în Raportul de Evaluare a nevoilor, de a susține obiectivul conservării și restabilirii mediului natural și a biodiversității de importanță la nivel global.</p> <p>În această categorie sunt incluse intervenții considerate necesare pentru refacerea și/sau îmbunătățirea calității habitatelor naturale afectate de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea excesivă a stufului care a condus la degradarea stufăriilor și la afectarea habitatelor naturale specifice; - creșterea suprafețelor ocupate de specii invazive (<i>Amorfa fruticosa</i>, <i>Carasius carasius</i>, etc.); - managementul deficitar al animalelor domestice

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
<p>degradate, implementarea măsurilor pentru managementul speciilor invazive, salubritatea ecosistemelor naturale, gestionarea animalelor domestice abandonate, implementarea măsurilor pentru protecția speciilor afectate, inclusiv stație pentru monitorizarea speciilor migratoare și amenajări pentru susținerea populațiilor unor specii de floră și faună în declin sau afectate (platforme pentru cuibărit, cuiburi artificiale, centru pentru tratarea animalelor bolnave sau rănite, etc.).</p>			<p>abandonate în mediu natural (cabaline, bovine) care afectează habitatele naturale în special cele forestiere, precum și pentru susținerea populațiilor unor specii aflate în declin sau afectate de impactul antropoc (Pelicanul creț, cormoranul pitic, nurca europeană, sturionii, etc.), exemplare de faună rănite sau afectate de diverse îmbolnăviri sau epizootii.</p>
<p>Lucrări pentru asigurarea unei protecții eficiente și a unui management performant în RBDD prin marcarea și semnalizarea limitelor zonelor funcționale din RBDD, amenajare trasee de acces pentru vizitarea RBDD cu impact minim asupra habitatelor</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POIM Axa Prioritară 4</p>	<p>Primele lucrări de marcarea și semnalizare în RBDD au fost făcute în prima parte a anilor 90, lucrări care s-au dovedit, în timp, insuficiente și ineficiente și este necesară, în prezent o abordare integrată a activității de marcarea și semnalizare pentru creșterea eficienței managementului RBDD, prin creșterea vizibilității acestor lucrări și prin acoperirea tuturor categoriilor de zone funcționale: zone strict protejate, zone tampon, zone de pescuit recreativ-sportiv, zone de campare și parcare, trasee de acces și vizitare, inclusiv pentru implementarea și dezvoltarea unor trasee pentru ambarcațiuni tradiționale nepropulsate mecanic (lotca pescărească cu rame, canotca, etc.) sau propulsate cu metode ecologice (electrică, fotovoltaică, eoliană, etc.). Este necesară, de asemenea, dezvoltarea și</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
naturale.			îmbunătățirea infrastructurii existente: extindere sediu ARBDD, introducerea tehnologiilor ecologice pentru alimentare cu energie electrică, încălzire și producerea apei calde menajere, implementarea unui sistem de monitorizare și securizare, în special a zonelor strict protejate sau a altor zone de interes deosebit (colonii izolate, habitate protejate, etc.).
Reîmpădurirea zonelor unde vegetația naturală a dispărut sau s-a degradat	RBDD De-a lungul canalelor navigabile și în câteva ex-poldere unde se desfășurau activități de agricultură sau piscicultură	Guvernul României	Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor de a sprijini obiectivul de conservare și restaurare a mediului natural și a biodiversității de însemnătate la nivel global. Se observă defrișarea de vegetație naturală a aproximativ 200 de km de-a lungul brațelor canalelor naturale din Delta. Suprafața ce trebuie împădurită de-a lungul canalelor este de aproximativ 400 de ha; iar în ceea ce privește polderile agricole și piscicole este de aproximativ 5,000 ha.
Dezvoltarea și implementarea unor acțiuni pentru reducerea deversării deșeurilor solide în zonele naturale	Zona întreagă a RBDD	POIM Axa Prioritară 3	Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor de a sprijini obiectivul de conservare și restaurare a mediului natural și a biodiversității de însemnătate la nivel global. Ecosistemele naturale sunt afectate de cantitățile mari de deșeuri solide (în special cele din plastic) care sunt transportate de ape din bazinul lărgit al fluviului Dunărea (în special în timpul inundațiilor) sau care sunt generate la nivel local de rezidenți sau turiști. Printre măsurile care se impun se numără stabilirea unor centre de colectare, echipamente și costuri de operare pentru colectarea și distrugere lor (în mod ideal acestea ar cuprinde reciclarea de materiale care permit acest lucru, precum sticlele de plastic). De asemenea, se mai pot lua în considerare și îndepărtarea reziduurilor și refacerea generală ecologică a pământului degradat sau abandonat datorită unor activități industriale anterioare, cu accent pe acele suprafețe care se situează în apropierea zonelor protejate.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Investiții pentru a susține acțiunile locale de reducere a poluării cu nitrați a canalelor navigabile, rezultată din activități agricole sau de creștere a animalelor	Întreg teritoriul RBDD	Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Măsura 6 6.1 & 6.3 (prin acțiuni individuale) Măsura 19 LEADER (acțiuni locale)	Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor de a sprijini obiectivul de conservare și restaurare a mediului natural și a biodiversității de însemnătate la nivel global. Prin Directiva UE privind poluarea cu nitrați România s-a obligat să facă investiții și să ia măsuri, iar acestea sunt cu mult urgentate de decizia recentă de a declara că teritoriul întreg al României dezvoltă un potențial mare de vulnerabilitate privind poluarea cu nitrați. Cele mai multe comune din afara inimei Deltei dețin populații numeroase de animale, în special la nivelul gospodăriilor și nu au luat niciun fel de măsuri pentru a împiedica gunoiul de grajd să pătrundă în pânda freatică. Primul pas ar fi să se inventarieze numărul de animale și să se definească și evalueze alte criterii pentru a identifica acele zone în care investițiile sunt critice (e.g. din cauza unui număr mare de puțuri contaminate); majoritatea fântânilor au apele poluate, cu o cantitate mare de nitrați din cauza unei gestionări defectuoase a gunoiului de grajd. În ceea ce privește inima Deltei, se pot lua în considerare alte soluții practice de gestionare a gunoiului de grajd, adaptate condițiilor respective.
Dezvoltarea și implementarea unui sistem modern/eficient de monitorizare și a unui model de previzionare privind procesul de sedimentare dinamică din Delta Dunării	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 5 Ministerul Mediului	În opinia noastră, această intervenție este strict necesară pentru a îmbunătăți capacitatea ARBDD și a instituțiilor conexe în executarea acțiunilor adecvate pentru decolmatarea canalelor, dragarea și gestionarea depunerilor de sedimente. RBDD este un sistem hidrologic complex care unifică fluxurile de ape din canale și suprafețele inundabile. Apele aduc o încărcătură mare de sedimente, colectată din amonte fluviului Dunărea. Aceste sedimente aduc cantități importante de nutrienți ecosistemului deltei, dar, de asemenea, pot determina schimbări fizice și ecologice, precum blocarea canalelor de acces și eutrofizarea în zonele cu un flux redus de apă. Unele dintre aceste probleme, care au legătură cu depunerea sedimentelor, s-au creat ca urmare a construirii unor canale artificiale perpendicular pe direcția de deplasare a fluxului natural al apelor. Aceasta este o cerință serioasă printre localnicii din zona RBDD, și anume dragarea canalelor și lacurilor

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>pentru a păstra zonele de acces și pescuit. De asemenea, aceasta este inclusă și în planul anual de lucru al ARBDD. Totuși, fiecare schimbare a vitezei sau direcției de deplasare a fluxurilor de apă și depunerea sedimentelor într-o anumită parte a Deltei pot determina consecințe oriunde în aval de acel loc. Astfel, este esențial ca ARBDD să dețină cele mai serioase informații și mijloace pentru a preveni impactul înaintea efectuării acțiunilor de dragare, construire sau distrugere a digurilor sau orice alte activități care pot schimba fluxul de apă.</p>
<p>Asistență tehnică privind o examinare instituțională aprofundată (analiză funcțională) a ARBDD, având scopul de a îmbunătăți performanțele manageriale și cadrul legislativ care guvernează zona RBDD, precum și de a garanta populației acces direct la servicii și resurse naturale</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POAT</p>	<p>Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a Nevoilor, de a sprijini obiectivul de protecție directă și conservare a habitatelor naturale, iar în ceea ce privește ARBDD, de a-si îndeplini funcțiile sale principale.</p> <p>Cadrul instituțional privind administrarea RBDD este complex și câteodată ambiguu, cu un număr diferit de instituții naționale și locale, cu responsabilități și competențe diverse și uneori suprapuse, aflându-se fie la niveluri paralele în ierarhia administrație publice, fie în raport de subordonare unele față de altele.</p>
<p>Dezvoltarea unui Centru Internațional de Studii Avansate despre Dunăre - Delta Dunării – Marea Neagră pentru conservarea biodiversității</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POIM Axa Prioritară 4</p>	<p>Această intervenție răspunde necesității identificate în cadrul Raportului de Evaluare a nevoilor, de a sprijini obiectivul de protecție directă și conservare a habitatelor naturale.</p> <p>Acest centru va cerceta principalele procese care influențează sistemele fluviu – deltă – mare și va dezvolta soluții viabile pentru gestionarea lor durabilă, folosind o abordare multidisciplinară integrată prin combinarea cercetărilor aplicative și fundamentale. Acest lucru se aliniază cu Strategia Verde a UE (2013), dezvoltată pentru a conserva și crește capitalul natural și pentru a atinge obiectivele Strategiei Europa 2020. De asemenea, corespunde și cu Prioritatea-cheie 3 a programului</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>Orizont Europa 2020, Provocările Societății – priorități și acțiuni pentru conservarea biodiversității în Delta Dunării – Marea Neagră. Acest centru, care face parte din programul Forumul Strategic European pentru Infrastructuri de Cercetare (FSEPIC), va facilita realizarea de parteneriate între organizațiile naționale și internaționale de cercetare (din România, Germania, Ungaria etc.) și inclusiv utilizarea facilităților proprii. Conceptul impune construcția de noi facilități de tip "hub" (centru de interes) în RBDD. Dezvoltarea infrastructurii este prevăzută să se desfășoare în trei etape, prin fonduri UE, ce vor fi accesate în etapa 1 și în fazele ulterioare, ce se vor desfășura cu susținere internațională. A fost selectat un amplasament pe brațul Sf. Gheorghe, la Murighiol, datorită faptului că de aici se ajunge ușor în deltă, atât pe uscat, pe șosea, cât și pe apă, pe Fluviul Dunărea și în zona costieră. Consiliul Local Murighiol a aprobat concesionarea a trei hectare de teren pentru <i>Hub</i>.</p>

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Refacerea sistemului ecologic și habitatelor naturale din cadrul rețelei „Natura 2000” și dezvoltarea unui sistem integrat de monitorizare, care să acopere toată zona Delta Dunării
- Reîmpădurirea zonelor unde vegetația naturală a dispărut sau s-a degradat
- Dezvoltarea și implementarea unor acțiuni pentru reducerea deversării deșeurilor solide în zonele naturale
- Dezvoltarea unui Centru Internațional de Studii Avansate ale Dunării - Delta Dunării – Marea Neagră pentru conservarea biodiversității

Obiective Sectoriale

- Creșterea eficienței energetice în zona de studiu în ceea ce privește domeniul economic, clădirile rezidențiale și publice și furnizarea serviciilor publice
- Creșterea folosirii surselor regenerabile de energie în zona de studiu
- Îmbunătățirea expertizei locale, a disponibilității informațiilor și a conștientizării pe tema eficienței energetice

Acțiunea în sectorul eficienței energetice este complementară cu aproape toate intervențiile și trebuie să constituie un principiu călăuzitor în dezvoltarea locală. În ceea ce privește iluminatul public, de exemplu, utilizarea tehnologiilor de eficientizare a utilizării energiei poate reduce în mod considerabil costurile publice și poate face ca investițiile să fie mai sustenabile. Totuși, aceste tipuri de investiții sunt foarte specializate și localizate. De aceea, a fost conceput un instrument de evaluare rapidă a energiei orașului (*Tool for Rapid Assessment of City Energy – TRACE*), pentru a identifica eficiența energetică a orașului Tulcea. Perioada de timp disponibilă nu a permis ca această evaluare să fie făcută în toată zona de studiu.

După consultarea autorităților locale din Tulcea, pe baza analizelor sectoriale efectuate asupra celor șase zone de servicii publice, sectoarele care au potențialul de a face cele mai semnificative economisiri ale energiei și în care autoritățile locale dețin un grad de control însemnat sunt următoarele: sistemul centralizat de încălzire, clădirile publice, rețeaua publică de apă potabilă, transportul public și sistemul de management al deșeurilor publice. Schimbări ale echipamentelor și practicilor folosite ar putea determina o creștere semnificativă a eficienței energetice a serviciilor publice de utilități, în timp ce s-ar oferi o calitate mai bună a acestor servicii și s-ar îmbunătăți calitatea vieții localnicilor, în special prin folosirea unei instalații eficiente de cogenerare. Stabilirea unor parametri locali de referință odată cu modernizarea clădirilor publice va juca un rol important în eforturile autorităților locale în ceea ce privește controlul și managementul performanței măsurilor implementate.

Abordarea recomandată este aceea de a stabili o serie de parametri locali de referință în materie de eficiență energetică și de a construi expertiză pe baza recomandărilor privind eficiența energetică locală (REEL) înainte de efectuarea investițiilor materiale. Este de asemenea esențial ca acestea să aibă la bază un proces transparent de învățare și dialog între autoritățile publice și sectorul privat în așa fel încât să se poată beneficia de oportunitățile economice. De exemplu, unul dintre avantajele comparative ale zonei îl constituie cantitatea mare de stuf, care în prezent nu este exploatată suficient și care ar putea fi folosită ca material de izolare în construcții sau ca biomasă, de exemplu.

Zona beneficiază de un vast sector financiar și de construcții, care ar putea fi ajutat să își îmbunătățească experiența în a construi *clădiri* cu consum de *energie* aproape egal cu *zero* și care să funcționeze chiar și drept companii de servicii energetice. Există o cerință legală de a moderniza clădirile publice pentru a atinge un standard de consum energetic zero, lucru care presupune mai mult decât izolarea termică, și anume o schimbare a practicilor și a tipurilor de energie folosite. Pe

de altă parte, procesul asociat proiectelor de sprijin oferit proprietarilor pentru modernizarea caselor trebuie să devină mai flexibil și mai puțin birocratic, mai ales că statul deține doar 1,17% din clădirile din zona de studiu. Nevoia de modernizare și tipurile de măsuri necesare trebuie să fie evaluate la nivel local, motiv pentru care, în completarea oricărei inițiative naționale, programele care vor finanța lucrările de modernizare pentru sporirea eficienței energetice și care vor încuraja folosirea surselor de energie regenerabilă în sectorul rezidențial trebuie să fie însoțite de ghiduri cu recomandări locale, studii de piață și evaluări la fața locului în vederea asigurării că toți consumatorii sunt informați înainte de a lua o decizie. Acest lucru va determina un efort suplimentar atât din partea administrațiilor locale, cât și a sectorului privat pentru a oferi suportul necesar. Mulți localnici și multe întreprinderi private au depus deja eforturile necesare pentru modernizarea clădirilor, iar aceste tipuri de eforturi trebuie încurajate prin măsuri de politici publice – de exemplu, scăderea taxelor locale pentru proprietarii care și-au reabilitat casele în zona de studiu.

Concentrarea eforturilor în sectorul de eficiență energetică are ca scop acordarea de sprijin atât sectorului public, cât și sectorului privat pentru atingerea standardelor europene de eficiență energetică, permițând totodată ca economiile locale să crească în timp ce emisiile de carbon să scadă. **Tabel 6** prezintă o selecție a proiectelor prioritare și a intervențiilor în domeniul eficienței energetice.

Investițiile propuse mai sus privind eficiența energetică atât în sectorul public, cât și în cel privat și-au găsit corespondența în perioada financiară anterioară, dar nu au existat mecanisme eficiente de implementare și procese de monitorizare a rezultatelor. În consecință, aceste investiții presupun o bază de cunoaștere solidă și un nivel ridicat de expertiză, precum și studii de piață pentru a asigura eficiența costurilor și o cunoaștere mai largă a beneficiilor determinate de îmbunătățirea eficienței energetice. Investițiile în eficiența energetică a iluminatului public pot conduce la reducerea costurilor publice și creșterea siguranței publice, precum și a calității vieții. Mai mult decât atât, sectorul construcțiilor are un rol important în zona de studiu și aceste investiții vor determina creșterea activității companiilor locale și însușirea expertizei la nivel de eficiență energetică. Se recomandă o abordare care să aibă în centru o companie furnizoare de servicii energetice, unde reducerea emisiilor este compensată, precum și folosirea beneficiilor economiei de scară.

Investițiile crescute în folosirea energiei regenerabile pot conduce și ele la reducerea costurilor. De asemenea, pot conduce la diversificarea tipurilor de energie regenerabilă – momentan parcurile eoliene reprezintă singurele surse de energie folosite substanțial, așa cum se detaliază în Raportul de Diagnostic. Diversificarea va stimula afacerile locale și ar putea duce la inovare în utilizarea resurselor locale, precum stuful și biomasa.

Toate investițiile în eficiența energetică propuse aici au beneficii multiple: reducerea costurilor de energie la nivelul clădirilor publice și al gospodăriilor, precum și reducerea emisiilor de carbon, în timp ce economia locală poate să devină mai verde, mai eficace și bazată pe cunoaștere. În acest sens, aceasta se îndreaptă către atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020 de a crește cu 20% eficiența energetică și de a utiliza cu 20% mai multă energie din surse regenerabile. În același timp, aceste inițiative sunt aliniate la atingerea obiectivelor generale ale strategiei de a proteja mediul și populația Deltei Dunării.

Tabel 6: Eficiența energetică – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare²⁷

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (școli, spitale, clădiri administrative etc.; lista de clădiri va fi dezvoltată pe parcurs)	Întreg teritoriul RBDD	POR Obiectivul Tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele Axa Prioritară 3.1.	Directiva eficienței energetice presupune ca 3% din numărul clădirilor cu peste 500 m ² să fie reabilitate în fiecare an, urmând ca limita de suprafață să scadă la 250 m ² până în 2015.
Extinderea și îmbunătățirea eficienței energetice a iluminatului public	Întreg teritoriul RBDD	POR Obiectivul Tematic 4: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele Axa Prioritară 3	
Susținerea îmbunătățirii eficienței energetice în rândul gospodăriilor	Întreg teritoriul RBDD	POR Obiectivul Tematic 4: Susținerea tranziției către o economie cu consum scăzut de carbon Axa Prioritară 3	Pentru a-și atinge obiectivele, România trebuie să reducă emisiile cu 3 kg CO ₂ / (m ² *an) ²⁸ . Un program foarte bine conceput de eficiență energetică poate stimula economia locală și poate reduce costurile aferente gospodăriilor din zona de studiu.
Promovarea folosirii surselor de energie regenerabilă	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 6 POR Obiectivul Tematic 4: Promovarea folosirii energiei regenerabile Axa Prioritară 3	Această măsură este prevăzută printre obiectivele Strategiei Europa 2020 și pentru diversificarea economiei locale.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Extinderea și îmbunătățirea eficienței energetice a iluminatului public
- Susținerea îmbunătățirii eficienței energetice în rândul gospodăriilor
- Promovarea folosirii surselor de energie regenerabilă

²⁷ Intervenții ulterioare sunt sugerate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, în recomandările studiului TRACE și în tabelul de evaluare a nevoilor și a eficienței energetice.

²⁸ Implementarea conceptului de „clădiri cu consum de energie aproape de zero” (nZEB) în România - către o definiție și o foaie de parcurs, 2012, Bogdan Atanasiu, BPIE.

http://bpie.eu/documents/BPIE/publications/Romania_nZEB/EN/EN_full_report.pdf.

Obiective Sectoriale

- Dezvoltarea unei zone receptive la problemele climatice prin integrarea lor în planurile și politicile publice locale.
- Promovarea dezvoltării unei economii cu emisii scăzute de carbon prin luarea unor măsuri țintite de adaptare și reducere a emisiilor GES
- Dezvoltarea parteneriatelor în domeniul schimbărilor climatice și a unor instrumente de finanțare
- Conștientizarea din partea populației și a mediului de afaceri cu referire la adaptarea la schimbările climatice

Schimbările climatice (SC) au atât un impact global, cât și unul local. Este foarte probabil ca acestea să inducă riscuri de dezastre naturale, precum inundații, secetă și incendii produse din cauze naturale, care vor amenința comunitățile locale și zona de studiu. UE și-a asumat responsabilitatea de a aborda schimbările climatice și cere ca 20% din fondurile europene alocate în perioada 2014-2020 să fie cheltuite pentru acțiuni legate de schimbările climatice, precum cele de atenuare și adaptare la schimbările climatice. Astfel de acțiuni care abordează SC trebuie incluse și integrate în activitățile ITI din Delta Dunării. Abordarea unor activități precum reducerea emisiilor de carbon și îmbunătățirea rezistenței la schimbările climatice este în interesul comunităților locale din zona de studiu. Pe termen lung, zona de studiu își va dori să devină o societate caracterizată prin reducerea emisiilor de carbon și rezistența la schimbările climatice. Ar trebui să se numere printre primele regiuni din țară care îndeplinesc obiectivele privind reducerea emisiilor GES și a consumului de energie, precum și creșterea cantității de energie din surse regenerabile, care reprezintă un angajament național în Strategia Europa 2020.

Schimbările climatice sunt un subiect multisectorial și majoritatea măsurilor de adaptare și atenuare vor fi specifice fiecărui sector în parte. De exemplu, măsurile de reducere a emisiilor GES aparțin sectoarelor industriale, de transport și energetic, de exemplu: eforturile de a promova eficiența energetică, așa cum se specifică în recomandările privind eficiența energetică locală (REEL), folosirea energiei regenerabile în sectoarele privat și public, investițiile în dezvoltarea sistemului de transport navigabil și în alte tehnologii de transport cu emisii scăzute de dioxid de carbon și îmbunătățirea eficienței la nivelul entităților industriale și utilităților publice. Reîmpădurirea, la rândul ei, este propusă în sectorul biodiversității. Măsurile de adaptare la SC sunt prin natura lor sectoriale și trebuie să fie integrate în activități sectoriale, precum protejarea de inundații în zonele rurale și urbane și adoptarea unor practici de pescuit și agricultură rezistente la schimbările climatice.

Deși există diferite tipuri de măsuri sectoriale, există o nevoie generală de a îmbunătăți capacitatea locală de a planifica, finanța și implementa, dar și de a crește gradul de conștientizare a publicului din zona de studiu. Primul pas ar fi acela de a formula recomandări locale privind schimbările climatice (RLSC) pe baza unui fundament științific solid și a unor studii privind condițiile locale. Se va stabili un Parteneriat privind Schimbările Climatice (PSC) care va oferi suport prin: (1) un program de micro-împrumuturi pentru adaptarea la schimbările climatice sub direcția comunității, ce se va adresa familiilor cu venituri mici. (2) acordarea de microcredite sau scheme de împrumut pentru a

ajuta IMM-urile să achiziționeze tehnologii cu consum redus de carbon; și (3) facilitarea parteneriatelor dintre instituțiile de cercetare și companiile private. O parte din fondurile ITI este desemnată să facă parte din PSC și va fi folosită în zonele rurale și urbane, urmând a fi complementară și integrată în inițiative și investiții sectoriale relevante, propunând anumite standarde și practici. Dar PSC nu este izolat, ci este un instrument de concentrare și coordonare a eforturilor, care ține cont de politicile naționale privind schimbările climatice precum și de ansamblul priorităților locale. Investițiile recomandate în secțiunile privind agricultura sau turismul, dedicate IMM-urilor, de exemplu, ar fi putea fi considerate parte din PSC dacă este cazul. Toate investițiile PSC deservește scopurile descrise în această strategie cu beneficiul adițional de a atenua sau îmbunătăți adaptarea la schimbările climatice.

Aceste eforturi vor trebui corelate cu eforturile de educare și de comunicare pentru a avea certitudinea că schimbările climatice și tehnologiile bazate pe emisii reduse de carbon vor fi integrate în gândirea locală și în planificările din cadrul sectorului public și privat de la nivel local.

Pentru a coordona și implementa eficient activitățile legate de schimbările climatice, se va crea o mică unitate responsabilă de domeniul schimbărilor climatice, cu un mandat clar, cu personal calificat și informat, capabil de cooperare inter-sectorială și care va colabora cu sectorul public și privat, ghidându-i în eforturile lor de a aborda schimbările climatice. Aceasta unitate va lucra cu experții, atunci când este necesar, pentru a dezvolta ghiduri și va funcționa posibil ca parte din administrația ITI, asigurându-se că investițiile SC sunt coordonate, administrate, monitorizate și evaluate, precum și că toți practicienii și publicul sunt bine informați asupra impactului și potențialelor beneficii ale SC. Având în vedere că metodologiile de evaluare a efectelor SC vor fi o parte din diverse investiții și că experiența este foarte limitată în zona de studiu, această unitate esențială, chiar dacă este formată doar din unul sau doi angajați.

Multe din investițiile care vor ajuta zona de studiu să fie mult mai rezistentă la schimbările climatice și care vor determina reducerea emisiilor sunt de natură sectorială și, în consecință, se impun mijloace de monitorizare pentru a se observa progresul. Gradul de informare privind pericolele și potențialul schimbărilor climatice de la nivelul sectorului public cât al celui privat este scăzut. Există o lipsă de acțiuni care să abordeze îngrijorările legate de schimbările climatice. Propunerile de finanțare iau în considerare o abordare țintită și pragmatică pentru a crește nivelul de informare locală și a impulsiona inițiative și parteneriate verzi din zona de studiu. Investițiile propuse sunt complementare investițiilor sectoriale și țin să se asigure de faptul că atenuarea și adaptarea la schimbările climatice sunt monitorizate atent, se bazează pe informații științifice trans-sectoriale și promovează o politică publică bine documentată și o dezvoltare durabilă, cu emisii de carbon reduse. Unitatea de schimbări climatice va asigura că aceste acțiuni climatice se vor dezvolta pentru și cu ajutorul autorităților, comunităților și întreprinderilor locale. Tipurile multiple de instrumente, care vor fi angajate vor asigura faptul că beneficiile din investițiile privind schimbările climatice vor fi împărțite și se va pune accent pe inovație. Sursele multiple de finanțare disponibile privind acest subiect pot fi cumulate pentru a determina un efort agregat de a implica comunitatea afacerilor în inovare la nivelul tehnologiilor cu emisii reduse de carbon și în adoptarea acestora și, de asemenea, pentru a asigura faptul că familiile cu venituri mici își pot reduce costurile facturilor la energie sau își pot reduce expunerea la riscurile asociate schimbărilor climatice.

Tabel 7: Schimbările climatice – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Crearea unei platforme de parteneriat privind SC, inclusiv a unui fond de adaptare climatică pentru comunitate, care să vizeze familiile cu venituri mici, un mecanism de micro-împrumut pentru a susține IMM-urile, și o structură de parteneriat pentru a promova colaborarea publică și privată privind acțiunile inovatoare în ceea ce privește SC.	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 6: Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon POR Axa Prioritară 2: Sprijinirea competitivității mediului de afaceri POR Axa Prioritară 5: Conservarea patrimoniului cultural POR Axa Prioritară 7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului POC Axa Prioritară 1: Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării	Deși este concepută pentru a finanța măsuri de reducere a emisiilor GES și de adaptare, această inițiativă are multe beneficii colaterale privind dezvoltarea socio-economică a zonei de studiu (construcții, comerț, industrie, etc.). Pot fi găsite surse pentru finanțări adiționale (de exemplu, fonduri de la BERD).
Crearea unei unități cu un mandat clar pentru a aborda situații de schimbări climatice, din care să facă parte un număr mic, dar dedicat, de persoane pregătite să colaboreze inter-sectorial	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente	Unitatea poate face parte din administrația ITI. Este esențial să se asigure că investițiile privind SC sunt bine țintite și monitorizate și că solicitanții și publicul sunt bine informați. Se va coordona cu sectorul public și cu cel privat pentru a le ghida în adresarea schimbărilor climatice. Această unitate va lucra cu experții pentru a dezvolta ghiduri și va funcționa ca parte din administrația ITI, asigurându-se ca investițiile sunt coordonate, administrate, monitorizate, evaluate, iar practicienii și publicul sunt bine informați asupra impactului și potențialelor beneficii ale SC.
Dezvoltarea unui ghid local clar și ușor de folosit privind schimbările climatice și programele de eficiență energetică.	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 5: Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor; POCU Axa Prioritară 6: Educație și competențe	Ghidurile vor oferi o bază pentru inițiativele publice și private, precum și pentru finanțarea unei platforme de parteneriat privind SC. Va fi nevoie ca personalul din administrațiile locale, dar și din sectorul privat să fie calificat pentru a le folosi.

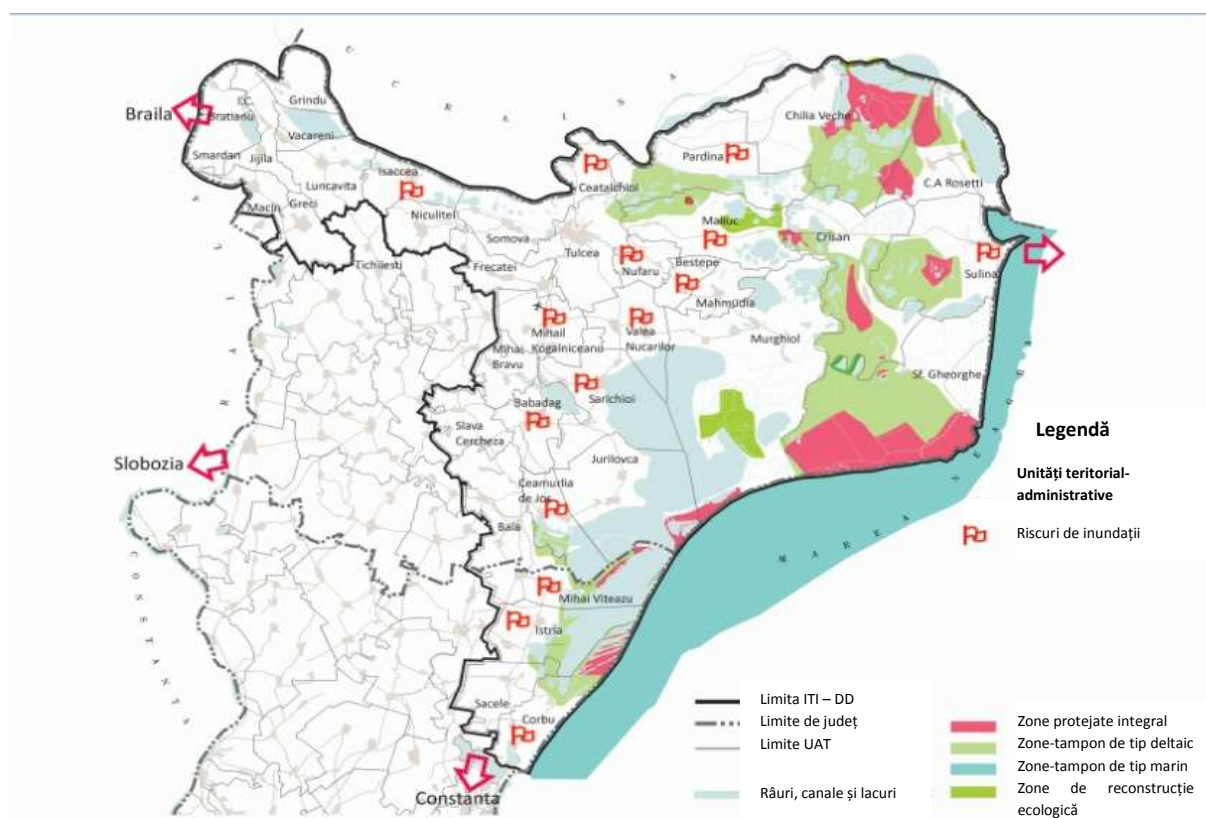
Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarei intervenții: crearea unei platforme de parteneriat privind SC, inclusiv a unui fond de adaptare climatică pentru comunitate, care să vizeze familiile cu venituri mici, un mecanism de micro-împrumut pentru a susține IMM-urile și o structură de parteneriat pentru a promova colaborarea publică și privată privind acțiunile inovatoare în ceea ce privește SC.

Obiective Sectoriale

- Reducerea vulnerabilității la toate tipurile de riscuri în același timp cu îmbunătățirea calității serviciilor de urgență, pe baza evaluării riscurilor la nivel național și județean, dezvoltarea și menținerea unei capacități de răspuns corespunzătoare;
- Evaluarea principalelor tipuri de riscuri și elaborarea unor hărți de risc pentru cutremur și inundații, precum și implementarea proiectelor pentru reducerea acestor riscuri;
- Elaborarea unui Sistem Județean Informațional Integrat pentru Managementul Situațiilor de Urgență ca parte a Sistemului Național Informațional privind Managementul Dezastrelor

Politica de dezvoltare, programele și investițiile în zona de studiu ar trebui să se bazeze pe evaluarea riscurilor. Măsurile în acest domeniu vizează: (1) promovarea sistemelor și planurilor de management local și național al riscurilor asociate dezastrelor, cu implicarea mai multor părți interesate și sprijinite de promovarea unui cadru legislativ eficient și de eforturi coerente de dezvoltare a capacității instituționale; și (2) abordarea integrată a pregătirii pentru dezastre la nivel de asistență și recuperare și a programelor de dezvoltare care reduc riscurile asociate dezastrelor și determină creșterea capacității de adaptare. Intervențiile vor include: (a) „investiții soft” și asistență tehnică, în mod special pentru: (i) evaluarea riscurilor privind inundațiile, cutremurele, eroziunile costiere și incendiile; (ii) elaborarea unui sistem informațional integrat de management în caz de dezastru (SIIMD) pentru zona de studiu; și (iii) planuri de intervenție în caz de dezastre, inclusiv alocarea de resurse în baza scenariilor dezastrelor folosind SIIMD; și (b) investiții în infrastructură, inclusiv în: (i) furnizarea de mașini speciale și echipamente pentru intervenții în caz de dezastre; (ii) construcția și reabilitarea centrelor specializate pentru managementul situațiilor de urgență; și (iii) infrastructură pentru prevenirea și reducerea efectelor dezastrelor naturale cauzate de cutremure și inundații.

Figura 15: Situația actuală a zonelor inundabile

Tabel 8: Managementul riscurilor în caz de dezastru – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de Finanțare	Justificare
Achiziția de mașini speciale și echipamente necesare ISU și SMURD pentru intervenții în caz de dezastru	ISU Delta Tulcea	POIM Axa Prioritară 5	Nivelul actual de protecție împotriva diferitelor tipuri de dezastru este neadecvat, având în vedere riscurile identificate în fiecare localitate.
Modernizarea, reabilitarea și construcția infrastructurii Inspectoratului pentru Situații de Urgență (ISU) în TULCEA	ISU Delta Tulcea Măcin Crișan Babadag	POIM Axa Prioritară 5	Criteriile de performanță stabilite de lege impun adoptarea unor măsuri pentru a îmbunătăți capacitatea de reacție a entităților implicate. Principala slăbiciune a sistemului de intervenție este lipsa unor vehicule / mașini corespunzătoare și insuficiența sau lipsa centrelor de formare multidisciplinară în situații de urgență. O mare parte din flota ISU din Deltă este învechită, aproximativ 75% din ea având o vechime de mai mult de 10 ani, și aproape 60% cu o vechime de peste 20 de ani. Investițiile din 2007-2013 acoperă doar 30% din nevoi. Dezvoltarea

			unui sistem de formare de profesioniști pentru situații de urgență reprezintă o altă nevoie critică în zona de studiu.
Lucrări pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor.	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa prioritară 5	Managementul riscurilor în caz de inundații este realizat de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAPI), Administrația Națională centrală a „Apelor Române” (ANAR) și Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor (INHGA). Conform legislației naționale, evaluarea preliminară a riscului în caz de inundații (EPRI) ține de responsabilitatea MMAPI, ANAR, de Administrația Bazinală de Apă (ABA) și INHGA și se realizează în trei pași: (1) evaluarea preliminară a riscului la inundații (EPRI) (martie 2012); (2) proiectarea hărților de risc în materie de inundații (martie 2014); (3) planificarea privind managementul riscurilor în caz de inundații (martie 2016). Localitățile menționate ca având nevoie de lucrări pentru protejarea împotriva inundațiilor au fost identificate pe baza acestor activități.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea lucrărilor pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor.

Situațiile de urgență cauzate de poluare

Obiective Sectoriale

- Dezvoltarea unui sistem avansat de gestionare a informației în cazul deșeurilor periculoase care pot determina scurgeri și reprezintă o amenințare pentru DD
- Reducerea riscurilor de poluare și a timpului de răspuns prin elaborarea unui plan de prevenție, dotarea cu echipamente adecvate și formarea resurselor umane

Delta Dunării, văzută drept o zonă cu biodiversitate și valori naturale prețioase, trebuie să implementeze standarde ridicate de gestionare a mediului înconjurător și să fie protejată de orice dezastru generat de poluare, precum scurgerile de substanțe chimice provenite de la nave sau de la surse fixe din inima Deltei sau din aval. Analiza situației arată că există loc pentru îmbunătățiri privind coordonarea și colaborarea între agențiile guvernamentale care pot interveni în situațiile de urgență generate de poluare, precum și privind prevenirea și accesibilitatea în anumite părți din inima Deltei, mai ales având în vedere tendința de creștere a traficului maritim, așa cum reiese din studiul solicitat de Banca Mondială pentru zona de studiu. Deși Comitetele Județene pentru Situații de Urgență reprezintă principalul corp de coordonare locală, agențiile care preiau conducerea operațiunilor sunt diferite în funcție de localizare și de gravitatea poluării. Canalele navigabile

interne sunt de multe ori dificil de monitorizat și accesat mai ales dacă se situează la distanță mare de canalele principale. Agențiile responsabile trebuie să își îmbunătățească în mod continuu nivelul de pregătire și capacitatea de intervenție, având în vedere riscurile în creștere de poluare a apei din interiorul Deltei. Unitățile de intervenție nu dețin suficiente vase echipate adecvat pentru a putea gestiona incidentele de poluare a apei în anumite părți din inima Deltei, iar timpii actuali de răspuns sunt estimați în prezent la 3-8 ore, ceea ce nu este corespunzător.

Drept urmare, mai multe eforturi trebuie efectuate pentru ca zona de studiu să nu fie predispusă la situații de urgență generate de poluare. Acțiunile se vor concentra pe îmbunătățirea timpilor de răspuns, coordonarea inter-instituțională și monitorizarea incidentelor de acest tip. Este nevoie să se formeze o echipă de intervenție inter-instituțională pentru situații de urgență generate de poluare pentru a se îmbunătăți coordonarea dintre diferitele instituții. Este necesar a se elabora planuri coerente și clare de prevenire și răspuns pentru situații de urgență cauzate de poluare, aplicabile corespunzător atât în zonele de teren cât și în cele de apă, atât în cazul surselor fixe de poluare, cât și în cazul celor mobile. Autoritățile locale au estimat că va fi nevoie de cel puțin două nave dotate corespunzător și de echipament pentru a îndrepta timpii de reacție către un nivel satisfăcător în inima Deltei.

De asemenea, este nevoie de suport tehnic pentru a îmbunătăți sistemele de inventariere a substanțelor poluante, de monitorizare și de schimb de informații între agenții, precum și de coordonare și evaluare. Schimbul de informații presupune suport TIC pentru a se asigura că monitorizarea surselor potențiale de poluare de către diferitele instituții să fie centralizată într-o bază de date inter-sectorială și comună, pentru a fi accesată foarte ușor în cazul unei situații de urgență. De asemenea, este nevoie de un mecanism de schimb de date între instituții. Cunoașterea celor mai bune practici internaționale la nivelul intervențiilor în situațiile de urgență generate de poluare și la nivelul conștientizării riscurilor de către agențiile guvernamentale relevante și de către companii se vor îmbunătăți în continuare prin cursuri de pregătire și programe de conștientizare.

Tabel 9: Situații de urgență cauzate de poluare – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tip intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Achiziționarea de echipamente pentru a li se permite echipelor de intervenție să acceseze rapid locul incidentului de poluare în DD	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 5: Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor	Solicitată conform comisiei conduse de ANR și necesară pentru reducerea timpului de răspuns și pentru creșterea randamentului echipei de intervenție la locul incidentului de poluare.
Crearea și menținerea unei baze de date inter-instituționale pentru schimb de date și o mai bună coordonare între agenții	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente	Necesară pentru a se asigura că există o imagine cuprinzătoare a riscului de poluare la nivel local. Instrumentul poate fi folosit și pentru a spori coordonarea inter-instituțională, pentru a contribui la creșterea gradului de sensibilizare publică și pentru a reduce costurile publice.
Elaborarea unui plan de intervenție și prevenire,	Întreg teritoriul	POCA Axa Prioritară 1: Administrație	Planul va spori uniformitatea politicilor de intervenție în cazuri

complet și cuprinzător, în incidente de poluare care acoperă atât apa, cât și pământul precum și surse mobile și fixe de poluare	RBDD	publică și sistem judiciar eficiente	de urgență și va căuta metode de scădere a tuturor riscurilor de poluare . Dunărea face parte din rețeaua TEN-T. Se preconizează o activitate economică crescută în zona de studiu, justificând astfel o vigilență sporită.
Crearea unei echipe inter-instituționale de intervenție în cazul incidentelor de poluare	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente	Echipa inter-instituțională va administra și întreține baza de date și planul, va lua parte la intervenții și va coordona prevenirea la nivel local a situațiilor de urgență generate de poluare sub autoritatea Comitetului local pentru situații de urgență.

Aceste propuneri de investiții sunt menite să sporească randamentul agențiilor din subordinea autorităților locale, în special a echipelor de intervenție, pentru a răspunde rapid și eficient la incidentele de poluare, de exemplu, să dezvolte un răspuns eficient în cazul de poluare, precum și un mecanism de prevenire în zona de studiu. Investițiile în achiziționarea de bărci ar reduce dependența de terți și ar ajuta la reducerea timpului de răspuns, îndeosebi în inima Deltei, care este cel mai important bun ecologic și cel mai greu de atins de echipele de intervenție. Crearea unei echipe inter-instituționale pentru situații de urgență generate de poluare este esențială pentru funcționarea mecanismului, deoarece aceasta va asigura uniformitate și continuitate. Membrii se vor antrena împreună în centrul de urgență propus, vor duce campanii de sensibilizare și vor forma o unitate eficientă și coezivă. Formarea echipei va presupune actualizarea procedurilor inter-instituționale de cooperare, alături de o creștere a schimbului de date și de o aliniere internă din punct de vedere procedural. Baza de date propusă ar asigura faptul că toate formele de riscuri de situații de urgență generate de poluare sunt monitorizate de agențiile relevante. Aceasta ar conține totodată cele mai bune practici și informații cu privire la riscurile asociate și costurile pentru sectorul public.

Pentru orizontul 2030 se recomandă menținerea unei baze de date inter-instituționale pentru schimbul de date și o mai bună coordonare între agenții.

Pilonul II: Îmbunătățirea economiei

Intervențiile prezentate în cadrul acestui pilon au drept scop accentuarea perspectivelor economice ale turismului, pisciculturii și agriculturii. Se preconizează că îmbunătățirea serviciilor publice (pilonul 4) va îndepărta piedicile din calea dezvoltării turismului, însă acest lucru nu este de ajuns. O infrastructură specifică de turism – de la trasee la structuri de cazare și excursii cu ghid – trebuie să fie dezvoltată pentru a atrage turiști în diferite perioade ale anului, iar promovarea atracțiilor culturale și naturale ale zonei trebuie realizată mai agresiv. Sprijinul pentru pescuitul sportiv/recreativ, o inițiativă susținută în cadrul evaluării sectorului piscicol, se va realiza în același timp cu dezvoltarea unor activități turistice atractive.

Turismul

Obiective Sectoriale

- Dezvoltarea și promovarea DD ca destinație turistică integrată, cu un portofoliu bogat de produse și de servicii durabile prin valorificarea patrimoniului natural și cultural
- Instituirea unui mecanism de management local al destinațiilor, care să se bazeze pe implicarea activă și pe asumarea responsabilității din partea actorilor locali
- Încurajarea populației locale de a deschide mici afaceri turistice, care să îndeplinească standardele de calitate și sustenabilitate și care să fie viabile din punct de vedere economic

Pornind de la faza de diagnostic a proiectului, s-a concluzionat că zona Deltei Dunării are un potențial semnificativ pentru dezvoltarea unui turism durabil, bazat pe natură și cultură. Turismul din zonă a rămas subdezvoltat, ceea ce oferă oportunități de creștere. Luând în considerare sensibilitatea resurselor naturale și culturale – principalul capital al turismului – dezvoltarea turismului trebuie să se facă în baza unei planificări atente și a înțelegerii câștigurilor și pierderilor aferente activităților din turism. O oportunitate semnificativă este aceea că tipul de turism care se potrivește caracteristicilor regiunii corespunde celui care se află în curs de dezvoltare și care va face progrese și în viitor²⁹. Turismul bazat pe explorarea culturii locale și pe cunoașterea naturii este asociat cu perioade prelungite de ședere, o medie mai mare a cheltuielilor și un comportament mai responsabil față de comunitățile locale și de biodiversitate³⁰. Potrivit unui studiu recent al Comisiei Europene și al Consiliului Europei privind impactul turismului cultural asupra IMM-urilor, acesta deține un potențial semnificativ pentru stimularea inovației și îmbunătățirea competitivității afacerilor locale și a întreprinzătorilor din zonă³¹. Turismul cultural este esențial pentru a se asigura că dezvoltarea ofertelor de turism bazat pe natură și de turism cultural sunt bine integrate în economia Deltei Dunării și sunt în beneficiul comunităților și afacerilor din zonă.

²⁹ Într-o sinteză recentă a tendințelor și statisticilor, Centrul de Călătorii Responsabile (CREST) se evidențiază că există un interes susținut, dovedit în rândul călătorilor în jurul lumii față de produsele și serviciile care protejează mediul și respectă culturile locale.

³⁰ 2013 Industry Snapshot, Adventure & Trade Association.

³¹ Comisia Europeană și Consiliul Europei (2012) Impactul rutelor culturale europene asupra Inovației și Competitivității Întreprinderilor Mici și Mijlocii.

Rezultatele analizei-diagnostic și viziunea definită pentru zona Deltei Dunării constituie baza celor trei obiective de dezvoltare pentru sectorul turismului.

Aceste obiective au condus la identificarea unei liste de nevoi, care au fost grupate în șapte zone de intervenție:

- *Accesul și transportul*, care se referă la nevoia generală de a îmbunătăți legăturile dintre Delta Dunării și restul României, precum și de a îmbunătăți mobilitatea în cadrul regiunii.
- *Infrastructura turistică și serviciile de informare* se referă la importanța existenței unei infrastructuri fizice ușoare, care să susțină dezvoltarea unor activități precum drumețiile, ciclismul, echitația și sporturile nautice, precum și explorarea patrimoniului cultural al regiunii. Serviciile de informare se referă la nevoia de a deține informații de bază pentru vizitatori, precum și programe de interpretare³², prin care să se spună poveștile zonei și să se dezvăluie cultura autentică și caracteristicile sale. Infrastructura turistică și programele de informare sunt importante pentru protecția mediului și a siturilor culturale deoarece servesc ca instrumente pentru gestionarea fluxului și a tipurilor frecvente de vizitatori. De asemenea, ele reprezintă un element foarte important pentru dezvoltarea unui portofoliu atractiv de oferte culturale, ceea ce este esențial pentru regiunea Deltei Dunării.
- *Intervențiile în materie de cazare* sunt asociate cu îmbunătățirea calității generale a facilităților de cazare care există deja mai degrabă decât cu investițiile în noi facilități de cazare. Nivelurile de ocupare în regiune sunt extrem de scăzute, ceea ce atrage după sine și un grad slab de profitabilitate. Investițiile în facilități noi de cazare sunt necesare doar dacă acestea se fac în scopul dezvoltării facilităților cu impact redus, cum ar fi spațiile de campare, care vor diversifica ofertele existente, în loc să mărească pur și simplu capacitatea.
- *Sănătatea, siguranța și securitatea* se referă la importanța respectării standardelor / normelor internaționale pentru aceste sectoare de servicii. Acestea sunt importante pentru orice fel de destinație care se vrea competitivă pe piețele internaționale.
- *Nevoile de dezvoltare a forței de muncă* sunt clasate în două grupe majore. În primul rând, există o nevoie generală de a îmbunătăți capacitatea și calificările angajaților din firmele de turism pentru a le permite acestora să furnizeze servicii de calitate superioară. În al doilea rând este necesară îmbunătățirea managementului și a operării afacerilor pentru a le permite proprietarilor de firme și antreprenorilor să își desfășoare mai eficient activitatea.
- *Legăturile economice* adresează potențialul turismului de a genera beneficii socio-economice crescute prin legăturile sale cu alte sectoare. Turismul trebuie să fie mai bine integrat în economia locală și legat în mod profitabil de agricultură, pescuit, transport și alte sectoare, în special prin intermediul IMM-urilor. Există oportunități specifice economice, care dezvoltă un potențial mare de creare de locuri de muncă și de îmbunătățire a calității atracțiilor turistice în regiunea Deltei Dunării. Acestea sunt cultura și arta locală, bucătăria tradițională și meșteșugurile tradiționale.

---

³² Interpretarea reprezintă un mod de face cunoscute atracțiile și activitățile turistice. Se bazează pe împărtășirea cunoștințelor care sunt noi pentru turist (experiență prin învățare), într-un fel care să îi atragă emoțional. Interpretarea implică producerea de materiale de informare, montarea de semnalizări, punând la dispoziție servicii de informare și cel mai important, servicii de ghid. Interpretarea eficientă presupune planificarea și conceperea programelor de interpretare și instruirea specială a ghizilor și a altor furnizori de servicii turistice.

- *Managementul destinației și accesul pe piață* sunt asociate cu gestionarea regiunii Deltei Dunării ca destinație turistică integrată. Datorită complexității sectorului și implicării mai multor parteneri, este necesară dezvoltarea unui mecanism local de management al destinației care să implice partenerii locali în mod participativ. O Organizație de Management al Destinației (OMD) va fi responsabilă cu managementul brandului Delta Dunării, cu poziționarea și cu promovarea sa efectivă pe piețele internaționale.

Luarea de măsuri necesită timp și un set de intervenții foarte bine organizate în etape. Turismul este foarte dependent de multiple sectoare socio-economice și implică o rețea complexă de părți interesate. Având în vedere acest lucru, eforturile de investiții și dezvoltare planificată în vederea promovării turismului din regiunea DD vor trebui să construiască gradual capacitatea umană și fizică locală, dar și rețele de legături economice și între diversele părți interesate. Succesul intervențiilor menționate în secțiunile referitoare la turism din acest document depinde de calendarul și succesul intervențiilor din alte sectoare, precum cel de transport (pentru îmbunătățirea accesului și accesibilității), educație (pentru dezvoltarea forței de muncă și formarea abilităților necesare), sănătate (servicii sociale și de siguranță de o calitate superioară), agricultură și piscicultură (legături economice mai bune).

Aceste aspecte complexe justifică importanța unui mecanism de management al destinațiilor (MMD local) deja sugerat. Unul dintre rolurile esențiale ale MMD este acela de a coordona relațiile cu alte entități publice, private și neguvernamentale, ce operează în domenii socio-economice importante. La nivelul design-ului instituțional și sferei funcționale de acțiune ale MMD din DD ar trebui să se ia în considerare importanța acestei funcții de coordonare.

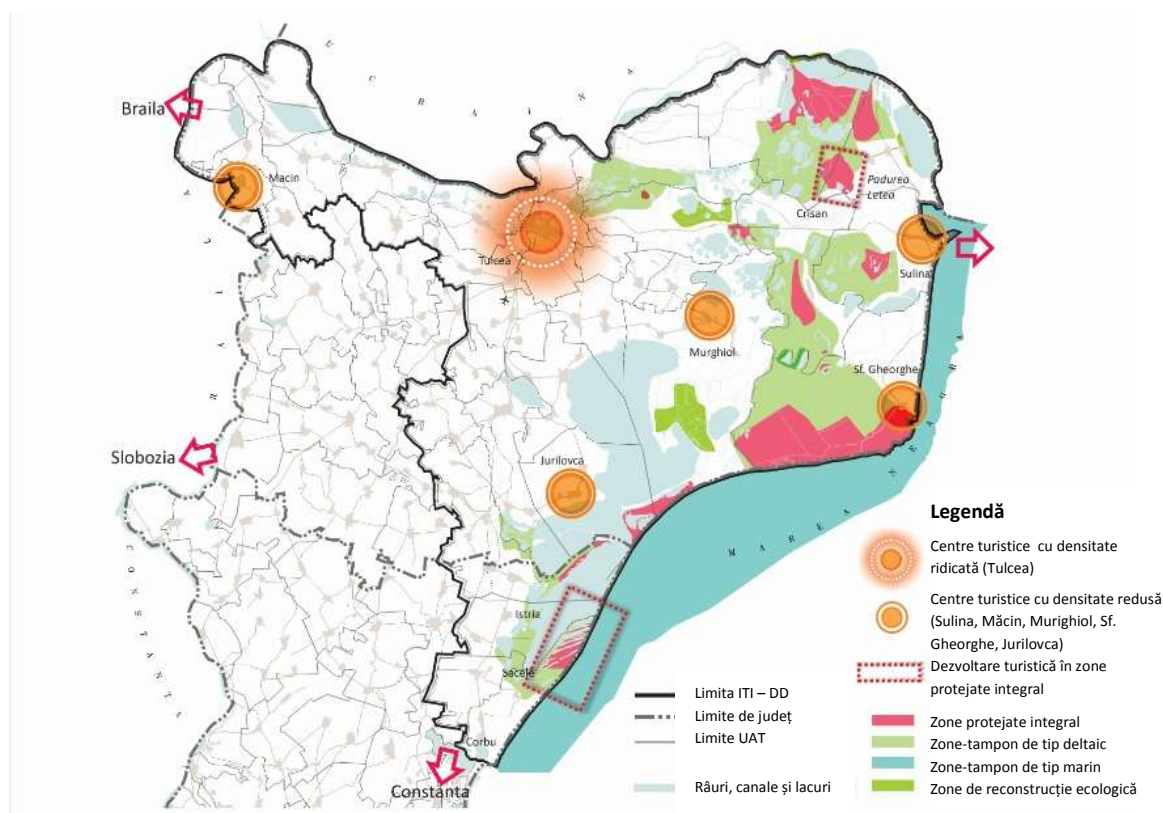
Un aspect important al dezvoltării DD ca destinație turistică competitivă îl reprezintă puternicul avantaj dat de cultura și caracterul distinctiv al regiunii. Natura este clar capitalul care va sta la baza atracției DD și a portofoliului său de obiective turistice. În același timp, cultura locală distinctă este o altă particularitate care poate constitui un ingredient esențial pentru poziționarea destinației DD pe piețele internaționale. Se recomandă ca intervenția prioritară de dezvoltare a produsului DD și a portofoliului său de atracții să se concentreze pe dezvoltarea ofertelor în jurul varietății bogate de bunuri culturale imobile, precum siturile culturale, istorice și religioase, dar și în jurul patrimoniul cultural intangibil: arta și meșteșugul local (incluzând muzica, artele, suvenirurile etc.), activitățile economice tradiționale (stuful, acoperișurile din stuf etc.), bucătăria locală (nu numai felurile de mâncare din restaurant, dar și prin demonstrații de gătit, cursuri de gătit etc.), tradiții și sărbători etc. Infrastructura de vizitare, interpretarea și dezvoltarea de produse ar trebui să contribuie la îmbunătățirea atractivității și experienței turistice referitoare la actualele locuri culturale și religioase (muzee, biserici, mănăstiri, situri și locuri istorice importante etc.), dar și la dezvoltarea altora noi.

Un alt aspect important al acestei abordări strategice, specifice dezvoltării turismului în DD, este de a-l integra în economia locală. Acest lucru este posibil doar dacă acțiuni bine țintite creează un mediu favorabil și mecanisme de susținere a întreprinderilor micro, mici și mijlocii și, în special a celor sociale³³, care contribuie la formarea unei economii locale verzi. O analiză a întreprinderilor

³³ Întreprinderile sociale sunt întreprinderi comerciale, care funcționează după principiile economiei de piață și care maximizează îmbunătățirile privitoare la starea de bine a oamenilor și a mediului înconjurător, mai degrabă decât să se concentreze exclusiv pe profit monetar. Modelele de afaceri se bazează pe vânzarea de bunuri și/sau servicii prin care se rezolvă probleme sociale sau de mediu și prin care se ameliorează calitatea generală a vieții în comunitățile respective.

turistice din regiunea DD a identificat o serie de oportunități pentru inițiative antreprenoriale și dezvoltarea afacerilor locale existente.

Figura 16: Situația actuală a turismului

Tabel 10: Turismul – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursă de finanțare	Justificare
Dezvoltarea și instalarea infrastructurii turistice	Întreg teritoriul RBDD	<p>POR Axa Prioritară 7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului</p> <p>Programul Național de Dezvoltare Rurală Prioritatea 6: promovarea incluziunii sociale, reducerea nivelului de sărăcie și dezvoltarea economică în zonele rurale</p> <p>POIM</p>	<p>Dezvoltarea și instalarea infrastructurii turistice în Delta Dunării este de o importanță fundamentală în vederea dezvoltării în zonă a unui turism durabil, bazat pe natură și cultură. În primul rând, călătorii interesați de experiențe în natură caută să o exploreze activ prin activități precum drumețiile, ciclismul, călăria, sporturile nautice etc. Aceste activități necesită rute și infrastructură corespunzătoare. În al doilea rând, rutele și traseele care ușurează deplasarea în întreaga regiune DD vor crește plăcerea de a vizita diferite părți ale destinației și vor încuraja vizitatorii să stea mai mult și să viziteze mai multe locuri. În al treilea rând, deplasarea nemotorizată este asociată cu un impact redus asupra biodiversității și ecosistemelor.</p> <p>În al patrulea rând, infrastructura turistică permite accesul la siturile din patrimoniul cultural și facilitează cunoașterea culturii</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursă de finanțare	Justificare
		Axa Prioritară 2: Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient	locale. Infrastructura pentru vizitatori este o componentă esențială a dezvoltării portofoliului de atracții și produse ale DD. De exemplu, semnalizarea, băncile, potecile amenajate etc. pot transforma o mică biserică ce nu reprezenta o atracție pentru turiști într-un punct de interes turistic. De asemenea, semnalizarea, băncile și potecile amenajate pot transforma o pajiște liberă într-un loc important de popas pentru cei care iubesc natura.
Instituționalizarea unei Organizații de Management al Destinației în Delta Dunării (OMD)	Sediul central al OMD poate fi în Tulcea, dar poate avea birouri în întreaga regiune.	POCA Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente Axa prioritară 2: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente	Instituționalizarea unei Organizații de Management al Destinației în DD (OMD) este necesară pentru coordonarea managementului regiunii ca destinație integrată de călătorie. Acest proiect ar implica dezvoltarea capacității de leadership și de management local în ceea ce privește dezvoltarea politicii din domeniul turismului, planificarea strategică a turismului și managementul destinației turistice, incluzând managementul brandului local al DD ca destinație de vacanță. Unul dintre rolurile importante ale OMD este acela de a planifica și implementa dezvoltarea integrată de produse și marketingul destinației. Acest lucru înseamnă că OMD DD preia conducerea privind dezvoltarea portofoliului de atracții și produse specifice regiunii pentru a se asigura că oferă numeroase oportunități de explorare și recreere în Delta Dunării și de cunoaștere a culturii și tradițiilor specifice regiunii. OMD este managerul și proprietarul brandului DD ca destinație turistică.
Planificarea și implementarea unui program - extins la nivelul întregii destinații pentru dezvoltarea de produse și atracții turistice	Întreg teritoriul RBDD	POR Axa Prioritară 7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului Programul Național de Dezvoltare Rurală Prioritatea 6: Promovarea incluziunii sociale, reducerea nivelului de sărăcie și dezvoltarea	Caracteristica regiunii DD de a fi o destinație turistică depinde de bogăția și particularitățile produselor și atracțiilor oferite. Un program extins la nivelul întregii destinații pentru dezvoltarea de produse și atracții naturale și culturale ar trebui să includă o evaluare detaliată a atracțiilor și a bunurilor existente deja, ce pot fi integrate în noi oferte turistice. Elementele de patrimoniu natural și cultural ale regiunii oferă oportunitatea realizării unei multitudini de activități și experiențe în exterior și de a se beneficia de particularitățile culturii și tradițiilor locale. În ceea ce privește dezvoltarea produselor și atracțiilor ar trebui să se pună un accent

Tipul intervenției	Localizare	Sursă de finanțare	Justificare
		economică în zonele rurale	deosebit pe dezvoltarea ofertelor turistice care includ evenimente culturale locale, arte și meșteșuguri, tradiții culinare specifice, elemente de patrimoniu cultural, locuri și situri istorice. O atenție specială trebuie îndreptată către evidențierea patrimoniului cultural tangibil (situri culturale, istorice și religioase), precum și către promovarea valorilor culturale intangibile din regiune. Cu toate că dezvoltarea produselor și atracțiilor turistice este o activitate ce ține de sectorul privat, sectorul public și OMD-urile locale au un rol esențial în instalarea infrastructurii și în introducerea stimulentei potrivite de dezvoltare, în conformitate cu strategia și cu caracterul managementului destinației în general.
Implementarea unui mecanism de sprijin pentru un turism durabil și inovator, bazat pe natură și pe cultură și pentru microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii și de turism social pentru o economie locală verde ³⁴	Întreg teritoriul RBDD	POCU: Axa Prioritară 1: Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri” Axa Prioritară 2: Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEET Axa Prioritară 3: „Locuri de muncă pentru Toți” Axa Prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei Axa Prioritară 5: Educație și competențe POR Axa Prioritară 2: Sprijinirea competitivității mediului de afaceri	Pentru a maximiza potențialul economic al dezvoltării unui turism durabil în DD, acesta trebuie să fie integrat în economia locală. Acest lucru este posibil numai dacă există sisteme de sprijin suficiente și relevante, care să faciliteze înființarea și dezvoltarea unor microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii și întreprinderi de turism social inovative și sustenabile, care construiesc o economie locală verde. Regiunea DD necesită un efort proactiv de a promova și încuraja antreprenoriatul în zone turistice naturale și culturale, precum și dezvoltarea întreprinderilor locale, inclusiv a celor sociale. Pe lângă serviciile turistice standard (precum cele de cazare și masă), există un potențial semnificativ de dezvoltare a antreprenoriatului local și a unor afaceri noi în domeniile legate de promovarea particularităților culturii locale: cu gastronomie tradițională, arte și meșteșuguri, servicii de ghid și interpretariat. O componentă importantă a acestui efort potențial de a încuraja dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii este mediul de afaceri îmbunătățit la care se adaugă și disponibilitatea unor opțiuni de finanțare flexibile pentru antreprenorii și afaceriștii locali, întreprinderi Micro, mici și mijlocii
Implementarea unui program	Tulcea, Sulina,	POR Axa Prioritară 5:	Transformarea orașelor și satelor în locații mai primitoare în toată regiunea Deltei

³⁴ Întreprinderile sociale sunt afacerile comerciale și conduse de piață care încurajează mai mult o stare de bine prin dezvoltarea oamenilor și a mediului decât să se concentreze exclusive pe obținerea profitului. Modelul lor de afaceri se bazează pe vânzarea serviciilor și/sau bunurilor în același timp rezolvând o problemă socială sau de mediu și îmbunătățirea calității vieții comunității.

Tipul intervenției	Localizare	Sursă de finanțare	Justificare
extins pentru înfrumusețarea așezărilor și revitalizarea centrelor urbane	Crișan, Sf. Gheorghe, Chilia Veche și altele	Conservarea patrimoniului cultural Programul Național de Dezvoltare Rurală Măsura 7: Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale	Dunării va determina creșterea competitivității ofertelor turistice în DD și va crea un mediu favorabil antreprenorilor locali de a oferi servicii turistice

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Înființarea și dezvoltarea infrastructurii turistice
- Implementarea unui mecanism de susținere pentru sprijinirea turismului durabil, bazat pe natură și cultură și inovativ prin crearea Întreprinderilor micro, mici și mijlocii și turismul social
- Implementarea unui program extins pentru înfrumusețarea așezărilor și revitalizarea centrelor urbane.

Pescuitul și acvacultura

Obiective Sectoriale

- Neutralizarea dezechilibrului ecologic din rândul speciilor de pești prădători și pașnici și restaurarea calității mediului înconjurător.
- Creșterea valorii economice a activităților de pescuit și acvacultură
- Creșterea numărului de oportunități de angajare de calitate în sectorul pescuit

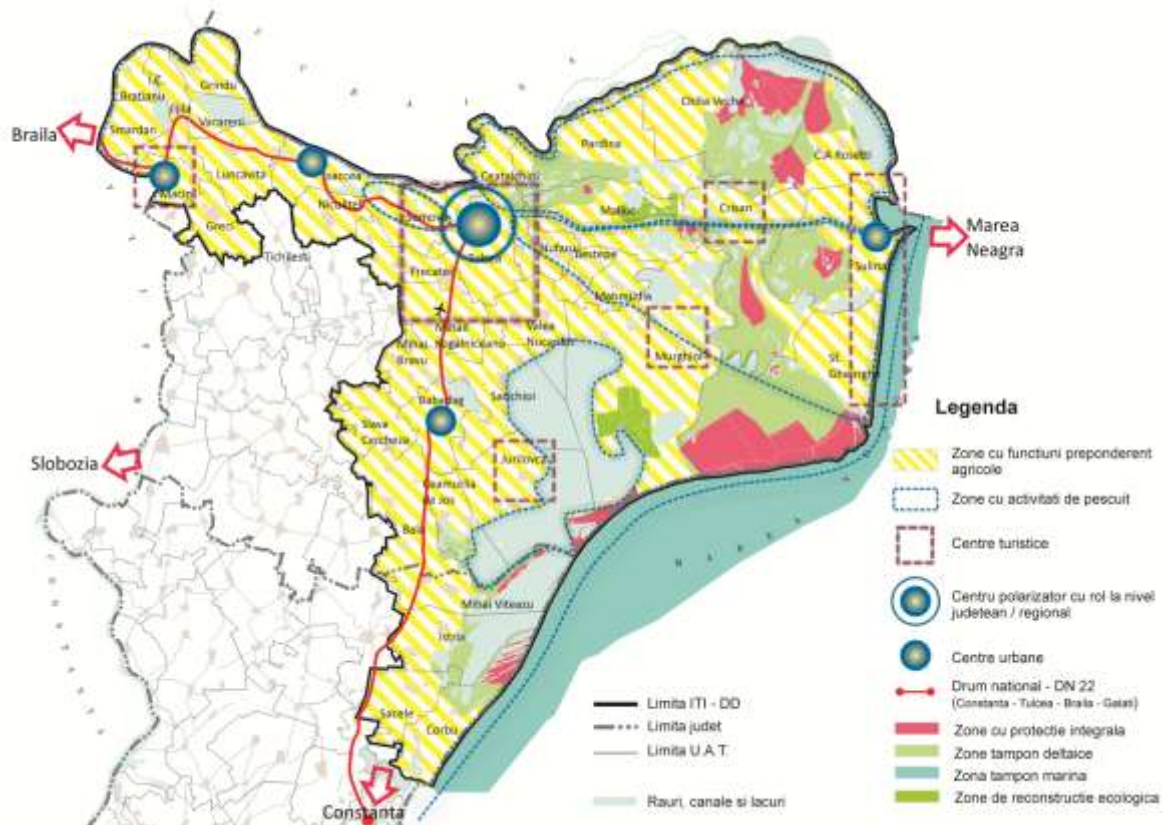
Productivitatea și profitabilitatea pisciculturii și acvaculturii sunt în prezent sub standardele așteptate. Ambele activități suferă din cauza managementului slab și a lipsei pregătirii tehnice. În cazul pescuitului, unele specii străine cum ar fi carasul, perturbă sistemul, care, la rândul lui, este supus schimbării continue de mediu. Colmatarea masivă a lacurilor crește mult turbiditatea apelor, care au un nivel ridicat de eutrofizare. Aceasta a cauzat pierderea habitatului reproductiv, mai ales în cazul unor specii de mare valoare cum ar fi știuca și șalăul, care ar fi putut controla speciile străine într-un mediu mai bun. Considerând motivele de natură biologică și pescuitul drept principalele cauze care au condus la declinul speciilor de valoare, reproducerea artificială asistată³⁵ poate fi justificată pentru că va determina îmbunătățirea posibilităților de dezvoltare a activităților de pescuit recreativ/sportiv și comercial.

Există și factorii antropici care cauzează probleme în zonele de pescuit. Sistemul monopolist de distribuție prin piețe de tip cherhana pare să reducă profiturile pescarilor și a dus la o disponibilitate redusă a peștelui de bună calitate pe piața locală. Percepția globală asupra acestui fapt este aceea că pescuitul profesional devine din ce în ce mai mult o meserie neatractivă, pentru că presupune o muncă grea. Prin urmare, locațiile ecoturistice ar trebui să fie îmbunătățite pentru a oferi condiții mai bune pescarilor sportivi locali și internaționali. Prelucrarea peștelui la nivel de gospodărie și sat (conservarea la scară mică a peștelui și o afumare îmbunătățită) ar adăuga valoare capturii și ar îmbunătăți legătura cu turismul. Eliminarea sau scăderea TVA-ului la produsele piscicole ar putea ajuta pescarii să desfășoare această profesie dificilă în zonă pentru cel puțin câțiva ani în plus. Relocarea sau mărirea numărului de pescari presupune construirea unei infrastructuri specifice.

Este necesară revizuirea concesiunilor existente pentru a beneficia de potențialul pe care îl oferă o acvacultură profitabilă și durabilă, în special prin combinarea acestora cu pescuitul sportiv/recreativ. Aceasta necesită identificarea unor surse de finanțare dedicate modernizării și exploatării instalațiilor de acvacultură. Eliminarea taxei de acces și de pescuit ar trebui reconsiderată drept o compensație pentru dezvoltarea acvaculturii în zonă. Este importantă asigurarea că specii străine nu vor mai pătrunde în zonele de acvacultură și că apele uzate care provin de la fermele piscicole respectă toate normele UE privind nitrații și fosfații.

³⁵ O astfel de asistență ar putea include cuiburi făcute de om într-un lac, unde știuca și șalăul ar putea depune ouăle în astfel „coșuri”, iar prădatul (dinspre caras etc.) va fi mai mic decât în suprafețele de depunere a icrelor care sunt mai deschise. Acest tip de asistență de reproducere este de uz comun în Ungaria (pentru șalău) și în Finlanda (pentru știuca și biban).

Figura 17: Situația actuală a pisciculturii

Tabel 11: Pescuitul și acvacultura – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Înmulțirea habitatelor cu pește, reducerea acțiunii de sedimentare în majoritatea lacurilor prin instalarea unor ecluze și dragarea marilor lacuri pentru a restabili adâncimea apei	Lacurile Fortuna și Uzlina (în primă fază)	POIM Axa Prioritară 4 - Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric	Întreaga solicitare a CJT în valoare de 122 mil euro pentru decolmatarea lacurilor este prea costisitoare (preț recurent 10 mil. euro/an) și nu este conformă cu obiectivele de conservare ale rețelei „Natura” și ale ARBDD. Toate părțile consultate sunt de acord că nu se poate fundamenta un program durabil de dragare / decolmatare în baza datelor hidrologice existente
Diversificarea activităților pescarilor care practică pescuit comercial prin asigurarea de servicii pentru un pescuit recreativ / sportiv durabil - îmbunătățirea locațiilor eco-turistice pentru a satisface nevoilor pescarilor sportivi	Inima Deltei cu concentrare pe partea de nord a canalului Sulina	POPAM	CJT nu consideră pescuitul recreativ ca pe o alternativă viabilă la pescuitul comercial. Datele noastre relevă o situație diferită, adică faptul că potențialul pescuitului recreativ depășește orice îmbunătățire previzibilă privind pescuitul comercial, fiind mai compatibil cu ecoturismul și obiectivele de conservare a naturii

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
<ul style="list-style-type: none"> - stabilirea unei zone restricționate pentru pescuitul tradițional și cel recreativ în inima Deltei - mărirea taxelor de obținere a autorizațiilor de pescuit și monitorizarea capturilor - promovarea și furnizarea de servicii de pregătire pentru un pescuit recreativ/sportiv durabil (pescuit de tip: prinde și eliberează etc.) - reglementarea sau eliminarea campării necontrolate în vederea pescuitului. 			
<p>Îmbunătățirea acvaculturii</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii privind concesiunile actuale pentru a stabili dacă acestea pot deveni profitabile, inclusiv prin pescuitul recreativ/sportiv - aplicarea FLAG pentru susținerea investițiilor în concesiuni pentru acvacultură - furnizarea instruirii tehnice pentru o acvacultură durabilă și procesarea peștelui în ferme pentru a câștiga valoare adăugată - Luarea în considerare a unor stimulente fiscale, precum eliminarea taxei de acces la pescuit 	Concesiunile actuale în acvacultură	POPAM	Planurile actuale sunt de a rezilia contractele de concesiune neproductive pentru acvacultură și renaturalizarea zonelor respective. Această abordare presupune anumite costuri fără niciun beneficiu evident și ar aduce un profit mic sau inexistent economiei locale. Chiar dacă anumite concesiuni nu sunt viabile, acvacultura/pescuitul recreativ la scară redusă nu ar afecta în mod negativ fauna și flora sau calitatea apei.
<ul style="list-style-type: none"> - susținerea procesării peștelui la scară mică - diversificarea procesării peștelui la nivel de gospodărie și sat prin introducerea unităților de procesare prin conservare la scară mică pentru caras și îmbunătățirea sistemelor de afumare (afumătoare simple sau afumătoare electrice de mici dimensiuni), în principal pentru producerea de delicatese pentru turiști 	Inima Deltei	POPAM	Există potențial de a exploata carasul, care în prezent este o specie cu valoare economică scăzută, din pescuitul tradițional pentru conservarea acestuia la scară mică (cu condimente) și îmbunătățirea sistemelor locale de afumare, pentru producția locală de delicatese. Aceasta ar contribui la crearea de oferte turistice locale, mai ales în Inima Deltei. Pescuitul de caras ar trebui permis și în perioadele în care este interzis. Acest lucru presupune schimbarea legislației.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Adăposturi pescărești cu facilități de acostare pentru susținerea activității tradiționale de pescuit comercial.	Inima Deltei	POPAM	Sprijinul pentru tranziția la pescuitul de agrement va duce, pe termen lung, la o dezvoltare durabilă a zonelor de pescuit prin accesul îmbunătățit la locuri de muncă, implicarea activă a comunității locale și coeziunea teritorială sporită.
Stație de reproducere a speciilor de pești autohtoni pentru susținerea și refacerea populațiilor unor specii sălbatice în declin (șalău, știucă, crap sălbatic, caracudă, etc.).	Inima Deltei	POPAM	
<p>Susținerea sistemului de reproducere artificială a speciilor valoroase, precum știuca și șalăul, și construirea unor debarcadere în cazul creșterii numărului de pescari</p> <p>- Îmbunătățirea colectării și analizei datelor legate de pescuit</p> <p>- Îmbunătățirea sistemului de colectare a peștelui în Delta Dunării</p> <p>- Consolidarea capacității de analiză a INCDD</p> <p>- Îmbunătățirea activităților de cercetare și dezvoltare în cadrul institutelor de cercetare, instituțiilor publice și asociațiilor de pescari</p>	Inima Deltei și Lacul Razim	<p>PO Competitivitate Axa Prioritară 1: Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor</p>	<p>CJT și ARBDD sunt de acord cu necesitatea unui sistem de reproducere artificială a speciilor valoroase, precum și cu construirea unor debarcadere.</p> <p>De asemenea, sunt de acord cu necesitatea colectării de date legate privind activitatea de pescuit și înțelegerea anumitor defecte legate de pescuitul de tip cherhana; totuși, pentru a oferi alternative credibile sunt necesare studii suplimentare.</p> <p>Eliminarea sau scăderea TVA-ului la produsele piscicole poate determina îmbunătățirea condițiilor de viață. Acest lucru este în acord cu poziția favorabilă a autorităților.</p>

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Înmulțirea habitatelor cu pește, reducerea acțiunii de sedimentare în majoritatea lacurilor prin instalarea unor ecluze și dragarea marilor lacuri pentru a restabili adâncimea apei
- Diversificarea activităților pescarilor care practică pescuit comercial prin asigurarea de servicii pentru pescuitul recreativ/sportiv durabil
- Susținerea procesării peștelui la scară mică
- Susținerea sistemului de reproducere artificială a speciilor valoroase, precum știucă și șalău, și construirea unor debarcadere în cazul creșterii numărului de pescari (cercetare)

Obiective Sectoriale

- Promovarea integrării producătorilor din sectorul agro-alimentar (în special produse organice) în lanțul valoric pentru a-i ajuta să beneficieze de avantajul proximității față de piețele externe și de oportunitățile turismului în zonă
- Susținerea diversificării activităților agricole și non-agricole pentru crearea de locuri de muncă, încurajând implicarea activă a comunităților locale
- Promovarea accesului tinerilor agricultori la terenuri pentru a permite îmbunătățirea fluxurilor de venit pentru populația locală
- Conservarea, protejarea, valorificarea și promovarea patrimoniului natural și cultural, mobil și imobil, din mediul rural
- Îmbunătățirea accesului populației/agricultorilor locali la informarea privind posibilitățile de a obține fonduri PAC – crearea unei echipe speciale de extensie pentru Delta Dunării

Agricultura și sectorul de dezvoltare rurală ocupă un loc foarte important în economia din România. Cu aproape 30% din populație ocupată în sectorul primar și o parte importantă a populației locuind în zonele rurale, activitățile agricole joacă un rol central în viața multor români. Similar cu situația la nivel național, agricultura a fost întotdeauna o activitate economică importantă pentru locuitorii din zona de studiu și este de așteptat să rămână o sursă importantă de venit pentru majoritatea acestora. După cum s-a menționat în Raportul Diagnostic, agricultura și silvicultura integrează o treime din totalul forței de muncă în județul Tulcea, fiind urmate de pescuit, industrie și servicii.

Structura de producție în zona de studiu este în mare parte dominată de culturile de câmp. Din suprafața totală cultivată, mai mult de 95% este reprezentată de culturi de câmp, cea mai mare parte fiind reprezentată de cereale (67%), urmată de floarea-soarelui (21%), furaje (7%) și legume (3%). Podgoriile acoperă doar 3% din suprafața totală cultivată având drept scop principal producția de vin, în timp ce livezile sunt total absente, reducând posibilitatea de venituri agricole mai mari.

Productivitatea principalelor culturi din județul Tulcea este mai mică decât mediile naționale și ale UE 15. Randamentele medii la grâu în România sunt 2,8 t / ha, mai puțin de jumătate din media UE 15, în timp ce în județul Tulcea, cifra este chiar mai mică: 2,2 tone / ha. O situație similară este înregistrată pentru porumb, în cazul în care media națională reprezintă o treime din media UE 15 (3,4 tone / ha raportat la 9,5 tone / ha), în timp ce media pe Tulcea este de numai 2,9 tone / ha. Mediile sunt pentru perioada 2006-2011³⁶. Diferențele în randamente sunt explicate prin particularitățile inimii Deltei: calitatea scăzută a solului (nisipos, cu umiditate ridicată), precum și de condițiile climatice nefavorabile (temperaturi ridicate și precipitații reduse).

Dualitatea fermelor este o altă provocare structurală în zona de studiu și chiar mai mult în inima Deltei. În inima Deltei, doar 1% din totalul proprietăților au peste 100 de ha, dar cultivă 93% din totalul suprafeței agricole utilizate (SAU), în timp ce 82% din totalul proprietăților agricole cu mai puțin de 1 ha cultivă mai puțin de 2% din terenul disponibil. Divizarea dintre fermele mari și fermele mici, de subsistență este, prin urmare, mai pronunțată în inima Deltei decât în restul județului.

³⁶ Datele statistice au fost furnizate de Direcția Județeană de Statistică și Direcția Agricolă Tulcea.

Inima Deltei se confruntă cu limitări severe în ceea ce privește productivitatea agricolă, ca o consecință a calității scăzute a resurselor de sol, a condițiilor climatice aspre și a densității scăzute a populației. Ca urmare, aceasta a fost declarată Zonă Semnificativ Defavorizată în Programul de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2007-2013, iar fermierii au beneficiat de forme special adaptate de sprijin.

Se preconizează că agricultura va rămâne o activitate economică importantă pentru locuitorii Deltei Dunării (DD) și a zonelor limitrofe. Strategia DD-ADR trebuie să se alinieze la Strategia pe termen mediu și lung pentru dezvoltarea sectorului agro-alimentar (2020-2030) elaborată de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) în 2014. Mai mult, aceasta trebuie să se alinieze la obiectivul primordial al acestei strategii MADR: acela de a stabili calea de a ajunge la „o agricultură cu valoare adăugată mare, centrată pe export și rezistentă la schimbările climatice, cu condiții rurale de trai mai strâns aliniată la standardele urbane”. Date fiind particularitățile zonei de studiu, din cauza cărora inima Deltei se confruntă cu limitări severe în privința productivității agricole, dezvoltarea agriculturii și a spațiului rural trebuie să se ghideze după următoarele obiective strategice:

Promovarea integrării producătorilor din sectorul agro-alimentar (în special produse organice) în lanțul valoric pentru a-i ajuta să beneficieze de avantajul proximității față de piețele externe și oportunitățile turismului în zonă. Integrarea pe piață și în lanțul valoric sunt importante pentru majoritatea producătorilor din sectorul agro-alimentar din Deltă și din zonele limitrofe ale acesteia (zona de studiu). Accesul la informații și linii de creditare, precum și pătrunderea pe piață sunt împiedicate de fragmentarea ofertei, cu implicații enorme asupra dezvoltării multor sub-sectoare. O integrare mai bună pe piață și în lanțul valoric a producătorilor din sectorul agro-alimentar poate fi realizată prin acordarea de prioritate următoarelor aspecte: (i) diversificarea recoltei și a producției de animale, mai ales prin activități de tip organic; (ii) investiții pentru modernizarea fermelor și pentru dezvoltarea industriei alimentare (inclusiv instituirea de mărci și certificarea produselor) în afara zonelor strict protejate; (iii) încurajarea înființării grupurilor de producători, în paralel cu (iv) dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare, în beneficiul activităților turistice.

Susținerea diversificării activităților agricole și non-agricole pentru crearea de locuri de muncă, încurajând implicarea activă a comunităților locale. Economia județului Tulcea depinde într-o foarte mare măsură de activitățile agricole, alte activități de producție și de comerț având un rol marginal. Din cauza lipsei oportunităților de angajare, veniturile mici rezultate din activități agricole de semi-subzistență și din lipsa unei culturi antreprenoriale, zonele rurale din regiunea Deltei Dunării se confruntă cu provocări uriașe. Sunt necesare mai multe eforturi pentru instaurarea unei medii de afaceri sănătoase, pentru a dezvolta o infrastructură de bază, pentru înființarea de unități de procesare și diversificare a activităților non-agricole, precum turismul, meșteșugurile, logistica, serviciile etc. În acest sens, se impune acordarea unei atenții strategice: (i) susținerii activităților non-agricole în zonă, inclusiv a protecției și promovării patrimoniului cultural; (ii) încurajarea inițiativelor „de jos în sus” pentru dezvoltarea locală; și (iii) îmbunătățirea accesului la infrastructură și la servicii de bază adecvate.

Promovarea accesului tinerilor agricultori la terenuri pentru a permite îmbunătățirea fluxurilor de venit pentru populația locală. Agricultura de subzistență este una obișnuită în zona de studiu. Fragmentarea terenurilor și fermelor, lipsa accesului la finanțări și investiții, nivelul precar al instruirii și informării în rândul agricultorilor și îmbătrânirea populației rurale reprezintă obstacole în calea modernizării și a creșterii competitivității în sectorul agricol. Mai mult, zona de studiu este afectată

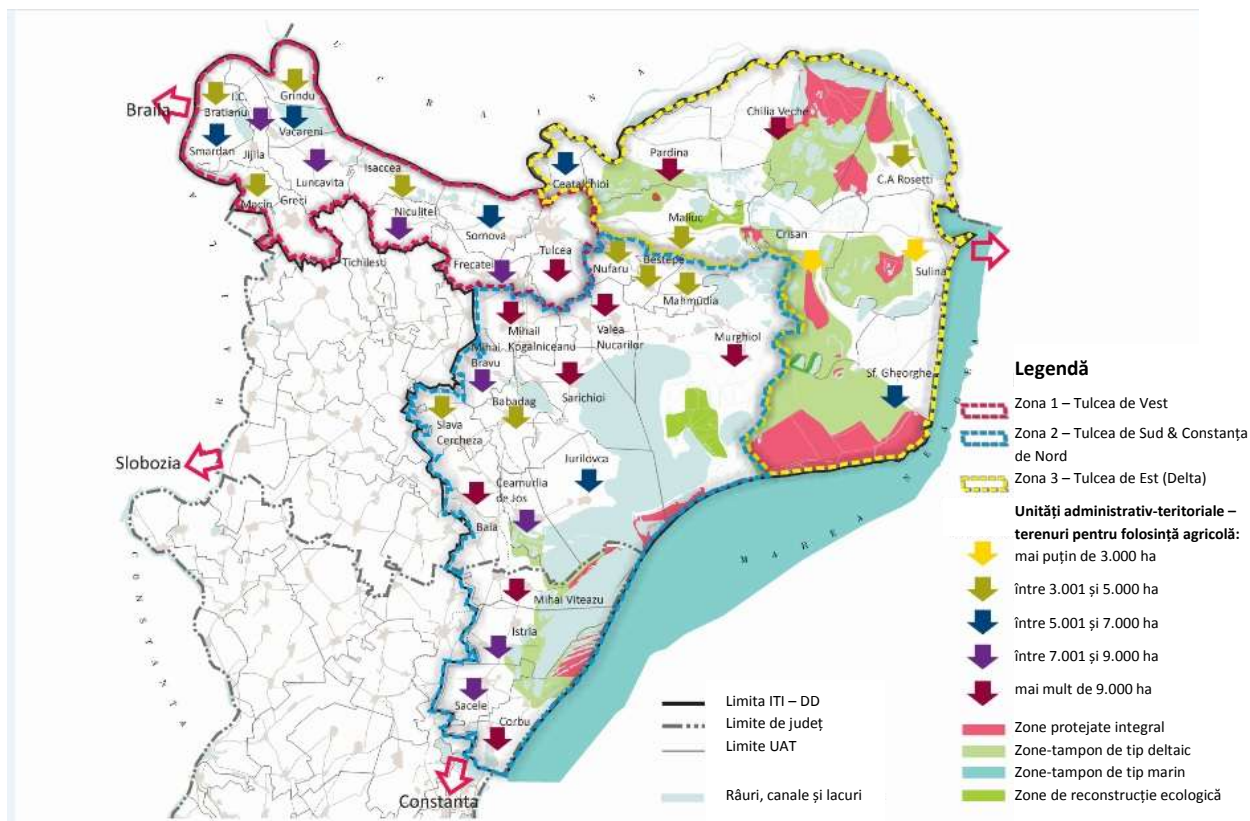
de fragmentarea proprietăților private de pământ – în gospodării mici, de subsistență – iar o mare parte a terenurilor aflate în proprietate publică și aparținând Consiliului Județean (inițial ferme agricole și piscicole de stat) s-au transformat în ferme mari, comerciale. Comunitățile locale pot fi promotorul principal al unei dezvoltări durabile în zonă, întrucât acestea încearcă să identifice surse de creștere, dar au nevoie de stimulente și de un mediu favorabil pentru a acționa. Facilitarea accesului la teren public pentru tinerii agricultori/fermieri va fi un factor-cheie în acest proces. Vor fi luate în considerare: (i) eliberarea terenurilor prin acordarea de concesiuni de către Consiliul Județean Tulcea; (ii) crearea de oportunități pentru noii fermieri; și (iii) oferirea de soluții viabile pentru soluționarea problemelor fermierilor bătrâni și transferul de bunuri.

Îmbunătățirea accesului populației/agricultorilor locali la informații privind posibilitățile de a obține fonduri PAC – crearea unei echipe speciale de extensie pentru Delta Dunării. Gradul redus de accesibilitate și densitatea scăzută a populației au un impact semnificativ asupra livrării serviciilor din zona de studiu și au condus la un nivel scăzut de instruire și de calificare a populației implicate în activități agricole sau alte activități. În agricultură cunoștințele și informațiile au devenit factori critici în desfășurarea unei afaceri profitabile, iar agricultorii sunt acum, mai mult decât oricând, conștienți de nevoia de a fi la curent cu informațiile, tehnologiile și dezvoltările de ultimă oră. Accesul redus la cunoștințe, inovație și rezultatele cercetărilor au avut un impact puternic asupra agricultorilor din zona de studiu, proprietățile mici fiind cele mai afectate de lipsa de resurse și rețele. Aceasta a contribuit la crearea unui decalaj general în tehnologia agriculturii moderne și a avut efecte negative asupra competitivității acestor ferme mici. Pentru a facilita accesul agricultorilor și al populației rurale la cunoaștere, consiliere și informare, va trebui să se acorde o atenție deosebită: (i) îmbunătățirii accesului la servicii de extensie și la alte rețele atât pentru agricultori, cât și pentru populația rurală (prin intermediul unei echipe de extensie speciale); (ii) extinderea accesului la instruire și formare profesională; și (iii) îmbunătățirea accesului la infrastructura TIC pentru atragerea afacerilor și a populației tinere.

Aspecte orizontale ce necesită soluționare: obiectivele strategice ADR și direcțiile de acțiune subordonate acestora vor fi greu de realizat în lipsa unei serii de instrumente de politici publice, care ar trebui să fie urmărite la nivel național. Acestea includ următoarele:

- Soluționarea deficiențelor legate de proprietățile de terenuri pentru a asigura un transfer lin al bunurilor prin intermediul unei piețe active a terenurilor
- Promovarea unui pachet social de stimulente pentru agricultorii mai în vârstă care doresc să se retragă din activitate și să elibereze terenurile (complementar la reforma terenurilor și la transferul bunurilor)
- Implementarea unui cadru fiscal predictibil în agricultură pentru stimularea viitoarelor investiții private și a încrederii în sector
- Eforturi naționale pentru formarea profesională a fermierilor și a locuitorilor din mediul rural prin reformarea sistemelor de consultanță, cercetare și inovare și prin încurajarea înscrierii fermierilor în Parteneriate Europene pentru Inovare (PEI).

Figura 18: Situația actuală a agriculturii

Tabel 12: Agricultură și dezvoltarea rurală – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
A. Investiții materiale			
Modernizarea instalațiilor de colectare / procesare / comercializare a produselor agricole	Întreg teritoriul RBDD	Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Măsura 4	Modernizarea instalațiilor de colectare și prelucrare a produselor agricole este extrem de necesară în zona de studiu, ținând cont că produsele agricole sunt fie utilizate pentru consumul propriu, fie vândute direct pe piață. Cumulul de activități de prelucrare și comercializare a produselor ar favoriza dezvoltarea economiei locale și ar crea legături puternice între producătorii din sectorul agroalimentar, operatorii de turism și consumatori. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 1.
Modernizarea infrastructurii rurale (apă, canalizare, drumuri, școli, dispensare, etc.)	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 4 POR/PNDL (pentru activitățile nefinanțate de PNDR)	Starea precară a infrastructurii rurale împiedică dezvoltarea zonei de studiu și menține decalajul rural-urban. Modernizarea și extinderea infrastructurii legate de alimentarea cu apă, canalizare, drumuri locale și școli sunt esențiale pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale comunităților rurale din Delta și împrejurimi. Infrastructura adecvată și serviciile de bază sunt, de asemenea, condiții prealabile pentru intrările de capital străin și pentru creșterea atractivității zonei.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.
Diversificarea activităților non-agricole (inclusiv meșteșuguri)	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 6	Agricultura joacă un rol disproporționat în țesătura socio-economică a zonei de studiu. Cu locuri de muncă limitate în alte domenii economice, cea mai mare parte a populației din mediul rural fiind ocupată cu agricultura de subzistență și semi-subzistență, tânăra generație pleacă din Deltă în căutare de oportunități mai bune. În timp ce agricultura va rămâne una dintre cele mai importante activități în zonele rurale, diversificarea activităților non-agricole pentru a include turismul, serviciile, artizanatul, logistica etc. vor fi de cea mai mare importanță pentru furnizarea de venituri suplimentare pentru populația rurală și pentru absorbția forței de muncă dinspre activitățile agricole de subzistență. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.
Crearea de locuri de muncă	Toate comunele	PNDR Măsura 4 Măsura 6	Economia zonei de studiu depinde aproape în întregime de micile activități de producție agricolă și de creșterea animalelor, în timp ce veniturile și oportunitățile în alte sectoare sunt limitate. Prin urmare, există o nevoie mare de a crea noi locuri de muncă în alte sectoare economice, astfel încât să se absoarbă surplusul forței de muncă înscrisă în prezent în activități agricole de subzistență și pentru a crea noi oportunități de venituri. Crearea de noi locuri de muncă ar putea fi realizată prin investiții în crearea de activități neagricole, cum ar fi meșteșugurile, fabricarea sau chiar activități de procesare. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.
Inițierea de acțiuni de protejare, îmbunătățire și promovare a resurselor naturale și culturale	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 10 POR Axa Prioritară 5	Schimbările climatice și intensificarea lor constituie un risc pentru activitățile agricole în zonă și durabilitatea resurselor de apă și sol. Stimulente pentru utilizarea practicilor agricole ecologice, tehnologiile cu impact minim asupra solului, dotări adecvate pentru depozitarea gunoierului de grajd, etc. sunt prin urmare necesare, în scopul de a menține peisajele și a proteja mediul. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 1.
Finalizarea restituirii terenurilor și înregistrarea în cartea funciară pentru consolidarea terenurilor / fermelor	Întreg teritoriul RBDD	POR (Programul Național de Cadastru și Înregistrare Sistematică	Reforma incompletă a pieței imobiliare și înregistrarea nefinalizată a proprietăților reprezintă constrângeri severe în dezvoltarea sectorului ADR în zona de studiu. În plus, aceasta afectează accesul la resurse financiare și contribuie la un climat de insecuritate. Intervenția răspunde nevoii identificate

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
		în mediul rural)	în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină soluționarea principalei probleme orizontale.
Sprijin pentru activități agricole ecologice în cadrul zonelor „Natura 2000”	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 10	O dezvoltare durabilă a zonelor protejate, în special a zonelor „Natura 2000”, este de cea mai mare importanță pentru Delta. Agricultorii din aceste zone au nevoie de sprijin adecvat să își continue activitățile agricole în armonie cu obiectivele de protecție a mediului. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.
Extinderea accesului la educația profesională pentru agricultură	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 7 POCU Axa Prioritară 6	Dezvoltarea capitalului uman prin intermediul educației și formării profesionale este esențială pentru dezvoltarea durabilă în zonele rurale și diversificarea ocupațională. Evoluția și specializarea sectorului agricol necesită un nivel corespunzător de pregătire tehnică și profesional economică, precum și o capacitate crescută de a accesa cunoștințe și informații, inclusiv prin acțiuni de diseminare a informației. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.
Modernizarea sistemelor de control al calității pentru produsele agricole	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 4	Odată cu dezvoltarea de oportunități de piață în domeniu (inclusiv prin lanțuri scurte de aprovizionare a centrelor turistice), creșterea controlului calității produselor vegetale și animaliere devine critică. Fermierii și procesatorii agricoli ar trebui să investească în dotări tehnice generate de respectarea standardelor naționale și europene impuse de legislația europeană. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 1.
Managementul riscurilor la nivelul fermelor	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 17	Producția agricolă este puternic dependentă de schimbările climatice, situație care impune accesul agricultorilor la fonduri specifice pentru a compensa (parțial) pierderile generate de calamități naturale sau de alte evenimente adverse și pentru a permite restaurarea bunurilor deteriorate. Sistemele de management al riscurilor ar trebui să fie în măsură să acopere pagubele provocate nu numai de evenimentele climatice adverse, dar și de dăunătorii plantelor și animalelor, de boli, precum și de incidente de mediu. Astfel de sisteme ar trebui să ofere o protecție generală a fermierilor care se confruntă cu pierderi de activitate și/sau de producție. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 1.
Organizarea de evenimente de informare cu privire la	Toate comunele	PNDR Măsura 1	Îmbunătățirea gradului de conștientizare și informarea adecvată cu privire la oportunitățile de finanțare UE existente și viitoare, naționale și locale

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
finanțările locale și europene, inclusiv în materie de pregătire de proiecte		POCA	printre agricultori, locuitori din mediul rural, autorități publice și alte părți interesate sunt nevoi de bază, în scopul accelerării capacității de absorbție. Intervenția răspunde necesității identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.
Furnizarea de consultanță și formare profesională pentru fermieri / forța de muncă din mediul rural	Întreg teritoriul RBDD	PNDR Măsura 2 POCA	Activitățile de consultanță și de formare sunt necesare pentru agricultori deoarece acestea sporesc viabilitatea economică și performanțele proprietăților și oferă acces la cele mai recente evoluții, inovații și tehnologii. Serviciile de consultanță agricolă ar sprijini micii agricultori, tinerii agricultori, alte persoane fizice care doresc să înceapă activități rurale non-agricole, grupurile de producători care doresc să dezvolte și să gestioneze procesul de implementare, precum și să elaboreze planuri de afaceri pentru dezvoltarea de ferme orientate către piață. Cu toate acestea, serviciile de consultanță ar trebui să insufle actorilor din mediul rural practicarea unei agriculturii durabile și ecologice, în conformitate cu cerințele specifice ale zonei. Intervenția răspunde nevoii identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, Pilonul II, Secțiunea 3 și sprijină atingerea Obiectivului Strategic # 2.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Modernizarea instalațiilor de colectare / procesare / comercializare a produselor agricole
- Diversificarea activităților non-agricole (inclusiv meșteșuguri)
- Crearea de locuri de muncă
- Inițierea de acțiuni de protejare, îmbunătățire și promovare a resurselor naturale și culturale
- Sprijin pentru activități agricole ecologice în cadrul zonelor „Natura 2000”
- Extinderea accesului la educația profesională pentru agricultură
- Organizarea de evenimente de informare cu privire la finanțările locale și europene, inclusiv proiecte de pregătire
- Furnizarea de consultanță și formare profesională pentru fermieri / forța de muncă din mediul rural

Pilonul III: Îmbunătățirea conectivității

Transportul eficient al persoanelor, mărfurilor, serviciilor și a ideilor este o condiție esențială pentru a acoperi decalajul dintre o regiune slab dezvoltată și una dezvoltată. După cum s-a subliniat în cele două capitole anterioare privind infrastructura TIC și transportul, adresarea nevoilor de investiții și constrângerilor în materie de politici publice în ambele sectoare va genera oportunități nu numai pentru sectoarele de producție (pilonul 2), dar și pentru servicii de educație și sănătate mai inovatoare, pentru a le ajuta să depășească lipsa unor economii de scară sau lipsa unor alternative viabile de transport (pilonul 4).

Transportul

Obiective Sectoriale

- Creșterea conectivității teritoriale în vederea asigurării accesului la piețele din Tulcea, din restul României și din Uniunea Europeană; asigurarea accesului egal al întreprinderilor, cetățenilor și bunurilor în teritoriul Deltei Dunării, cu o atenție sporită acordată protejării patrimoniului natural existent
- Creșterea accesibilității în inima DD pentru a sprijini dezvoltarea turismului și a pescuitului, precum și mobilitatea pentru locuitorii din zonele slab populate
- Îmbunătățirea sănătății și protecției mediului prin reducerea emisiilor și a consumului de resurse (inclusiv energie) în sistemul de transport

Transportul eficient al persoanelor, bunurilor și serviciilor este o condiție esențială pentru a acoperi o decalajul dintre o regiune slab dezvoltată și una dezvoltată și există două obiective majore pentru dezvoltarea transportului în zona de studiu. Primul obiectiv este de a crește conectivitatea teritorială și de a asigura accesul la piețele din Tulcea, din restul României, precum și din UE. Al doilea obiectiv este de a crește accesibilitatea în inima Deltei pentru a sprijini dezvoltarea turismului și a pescuitului, dar și mobilitatea pentru zonele slab populate.

Obiectivul conectivitate necesită un sistem modern de infrastructură, care să reducă timpii de deplasare pentru oameni și timpii de transport al mărfurilor dinspre și înspre Delta. Dacă fiind disponibilitatea resursei de transport naturale pe căile navigabile, este esențială dezvoltarea acestui mod de transport prin protecția canalelor (în special protecția malurilor de-a lungul canalului Sulina), dezvoltarea porturilor (în special a celui de la Tulcea) și promovarea transportului de tip multimodal. O parte-cheie a strategiei de transport este aceea de a promova transportul pe căi navigabile, întrucât este eficient din punctul de vedere al costurilor, deși sensibil din punctul de vedere al mediului, iar prin transferul modal, reprezintă un factor-cheie ce contribuie la reducerea emisiilor de carbon. Strategia de transport are, de asemenea, în vedere modernizarea aeroportului, reabilitarea drumului spre Constanța, inclusiv construirea unui pod la Brăila, pentru a crea o legătură mai bună cu partea de nord a României, cu Republica Moldova și cu Ucraina.

Obiectivele privind accesibilitatea se vor concentra pe utilizarea căilor navigabile, concomitent cu dragarea țintită a canalelor în conformitate cu cerințele impuse în sectoarele de turism și pescuit;

Într-o măsură la fel de importantă, accesibilitatea va viza și servicii de transport cu navele mai regulate și îmbunătățite. În prezent o serie de porturi existente (în special de-a lungul canalului Sulina) necesită modernizări pentru a facilita deplasările locale, dar și în scopul promovării turismului. În afara zonei inimii Deltei, drumurile județene vor înlesni accesul comunităților locale la facilitățile economice și sociale-cheie. În inima Deltei un drum reabilitat între orașul Tulcea și Chilia Veche va aduce beneficii unei serii întregi de comunități. Acesta va trebui executat cu aplicarea unor măsuri corespunzătoare de protecție a mediului.

Doar infrastructura în sine nu va fi suficientă pentru îmbunătățirea sistemelor de transport în Delta Dunării. Este necesară revizuirea cadrului legislativ privind furnizarea serviciilor de transport. Sunt necesare schimbări care să asigure o mobilitate mai mare și care să protejeze în același timp mediul. Sunt necesare studii de mobilitate pentru a analiza situația transportului urban în orașul Tulcea și pentru a face o evaluare a capacității și a problemelor de gestionare a traficului. Sectorul privat poate avea un rol cheie în operarea unor facilități de transport și portuare din Delta Dunării, iar sectorul public – de a crea un mediu permisiv pentru dezvoltarea sectorului privat.

Harta de mai jos prezintă localizarea proiectelor de transport identificate: drumuri naționale și județene, porturi, aeroporturi, căi ferate, drumuri și piste pentru biciclete.

Figura 19: Rețelele de transport din județul Tulcea

Tabel 13: Transportul – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Modernizarea	Tulcea, Sulina,	POIM	Portul principal al Deltei Dunării este Tulcea. Există

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
porturilor	Măcin, Isaccea, Mahmudia și Chilia	Axa Prioritară 2	<p>planuri de dezvoltare a acestui port în scopul îmbunătățirii conexiunilor inter-modale și de dezvoltare a platformelor logistice, care să acopere nevoile de transport rutier în regiunile învecinate. Există de asemenea potențial de dezvoltare a portului pentru activități recreative cu nave de croazieră și ambarcațiuni de agrement. Portul din Tulcea este principala poartă către Delta Dunării și face parte din rețeaua extinsă TEN-T.</p> <p>Pentru a asigura condiții de trafic normale pentru cargouri și pasageri, Administrația Portului Tulcea a identificat următoarele lucrări de modernizare:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eliminarea Depozitărilor de Aluviuni din Dunăre prin lucrări hidrotehnice de regularizarea curenților Dunării, prin construirea de epiuri Mm 41 - Mm 42 mal stâng, ce vor avea drept rezultat diminuarea depunerilor de aluviuni în aval (Port Industrial, Port Comercial, Zona Faleză). 2. Crearea unui canal care va lega Mm 36 și Mm 42. Aceasta va determina decongestionarea traficului de nave în port prin devierea navelor fluviale și maritime cu destinație finală Galați sau Brăila. 3. Terminal de produse petroliere în Portul Tulcea: proiectul presupune realizarea unui plan investițional în Portul Tulcea Mm 36, având ca obiect o platformă industrială formată dintr-un terminal petrolier. 4. Terminal de produse cerealiere în Portul Tulcea: proiectul presupune realizarea unui plan investițional în Portul Tulcea Mm 35, având ca obiect o platformă industrială formată dintr-un terminal cerealier. 5. Lucrări necesare de dragare în 2014 – 74.000 mc <p>Portul Tulcea – Portul Central Industrial Lucrări de reparație pe cheiul râului; crearea unei dane de amarare de 320 ml la o rată de -7.00 etiaj zero în ceea ce privește lucrările tehnice ale operațiunilor generale de cargo/ vase în Tulcea.</p> <p>Portul Tulcea – Portul Central Comercial Reabilitarea companiei feroviare din portul comercial (operațiuni specialitate de dană a cargourilor în localitățile din Deltă). Lucrări de reparare și transformare a cheiurilor înclinate în chei verticale (-3.50 etiaj cota de lucru tehnic zero în Tulcea) pentru operațiuni generale de cargo și vase;</p> <p>Portul Tulcea – Compania Centrală de Construcții (IEAMC) Lucrări de reparare și transformare a cheiurilor înclinate în chei verticale pentru operațiuni de cargo cu containere. Dotarea cu echipament pentru transbordarea containerelor, construirea unei platforme pentru transport multimodal și reabilitarea drumurilor de acces către platforma portului, precum și conectarea la</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>drumul de centură a județului Tulcea.</p> <p>Portul Tulcea – Interfața Râului Extinderea zonei de plimbare a orașului Tulcea prin construirea unei platforme suspendate de aprox. 100m de piloni de-a lungul zonei împrejmuite, cu posibilitatea de creare a unor spații de staționare a vaselor de agrement.</p> <p>Lucrări de reparare și transformare a cheiurilor înclinate în cheiuri verticale pentru operațiuni fluviale-maritime și a transporturilor subvenționate pentru localnicii din Deltă; Un sistem 24/7 de monitorizare video permanentă pentru securitate.</p> <p>Tulcea – Portul Marina Modernizarea portului existent pentru ambarcațiuni de agrement - în partea de sud-est a portului Tulcea.</p>
Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii aeroportuare	Județul Tulcea în comuna Mihail Kogălniceanu	POIM Axa Prioritară 2	<p>Aeroportul Tulcea înlesnește transportul rapid al persoanelor și al unei bune părți din mărfurile perisabile, ducând la creșterea comerțului și a transporturilor de tip cargo. Un aeroport cu servicii necostisitoare oferite de către operatori va crește dezvoltarea turismului în regiune.</p> <p>Aeroportul din Tulcea primește în acest moment un număr redus de pasageri prin servicii de charter. Aeroportul poate susține industria de croaziere pe Dunăre însă liniile aeriene sunt momentan reticente în a folosi aeroportul datorită spațiului redus de parcare și întoarcere a avioanelor.</p>
Reabilitarea și modernizarea Canalului Sulina	Canalul Sulina	POIM Axa Prioritară 2	<p>Canalul Sulina, care este menținut pentru navigația maritimă, preia aproximativ 19% din volumul de apă al Dunării. Are o lungime de 64 km, o lățime maximă de 250 m, o adâncime maximă de 18 m și o adâncime minimă de 7,32 m.</p> <p>Reabilitarea malurilor este necesară pentru a asigura condiții de navigație și protecția malurilor canalului Sulina împotriva eroziunii prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lucrări tehnice care să conducă la stabilizarea albiei fluviului, restaurarea șenalului navigabil și protecția malurilor canalului Sulina, reducerea riscului scăderii apelor și a cantității de aluviuni ce intră pe canal la joncțiunea cu canalul Sfântu Gheorghe; • Optimizarea lucrărilor de dragare pentru a asigura adâncimile minime pentru navigare la deschiderea canalului în mare; redirectionarea depozitelor de aluviuni în amonte de bara Sulina și direcționarea curenților în mare; <p>Lucrările necesare vor completa lucrările anterioare și în curs, astfel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Protecția malurilor pe Canalul Sulina - Etapa I”, începută în anul 1986, - „Protecția malurilor pe Canalul Sulina, măsurători topografice și sistem de semnalizare pe Fluviul Dunărea”

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			- „Lucrări hidrotehnice pentru restaurarea, întărirea și apărarea malului drept al Canalului Sulina în localitățile Maliuc - Gorgova - Vulturul distruse de inundații în perioada martie – aprilie 2000, județul Tulcea”.
Reabilitarea drumurilor județene și sprijinirea mobilității urbane	și Întreg teritoriul RBDD	PO Regional Axa Prioritară 6 Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională și locală	<p>Infrastructura de transport trebuie să asigure fluxul de persoane, bunuri și servicii între zone, regiuni și țări diferite, să îmbunătățească confortul și să reducă costurile. Vremea aspră duce adesea la perturbarea traficului pe drumurile de pietriș sau pământ. Asemenea drumuri sunt de multe ori singura legătură între o comunitate și serviciile de urgență.</p> <p>În inima Deltei există câteva constrângeri majore în ceea ce privește construirea de drumuri din cauza dificultăților fizice, ecologice și economice.</p> <p>Cu toate acestea, există o nevoie socială de a crea un drum bun pentru orice tip de vreme, care să lege partea de nord a inimii Deltei Dunării din Chilia până în Tulcea, astfel încât să ofere localnicilor acces la centrele economice și sociale.</p> <p>Modernizarea drumului județean DJ229E, Secțiunea I și II, Niculițel – intersecție cu DN22 – ZEBIL – Sarichioi (int. DJ222), KM 3+300 - 54+795, L = 51,495 km. Acesta va spori potențialul economic al localităților Niculițel, Valea Teilor, Alba, Izvoarele, Iulia, Nicolae Bălcescu, Turda, Mihai Bravu, Satu Nou, Zebil, și Sarichioi cu un număr de 17,313 locuitori, oferindu-le acces la rețeaua RTTE (Constanța - Tulcea - Brăila - Galați).</p> <p>Modernizarea drumului județean DJ222N, Tulcea-Pardina-Chilia Veche, Km 0 – 66 km. În comparație cu localnicii din zonele limitrofe, locuitorii din inima Dunării nu au acces la o rețea de drumuri.</p> <p>Această reabilitare va oferi acces către serviciile de bază din Tulcea în condiții meteo nefavorabile și va duce la dezvoltarea turismului în partea de nord a inimii Deltei Dunării (în comunele Chilia Veche, Pardina și Ceatalchioi), cu un număr de 3.252 locuitori, oferindu-le acces la rețeaua RTTE (Constanța - Tulcea - Brăila - Galați).</p>

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Modernizarea porturilor
- Reabilitarea drumurilor județene și sprijinirea mobilității urbane

Obiective Sectoriale

- Asigurarea accesului deplin la rețeaua de internet în bandă largă
- Sprijin pentru utilizarea pe scară largă a TIC în mediul privat, în mediul de afaceri și în sectorul public
- Asigurarea sinergiilor cu alte sectoare pentru a promova transferul de cunoștințe, servicii și dezvoltare economică

Obiectivul de dezvoltare al intervenției propuse în ceea ce privește TIC este acela de a crește beneficiile pentru cetățeni și afaceri printr-o participare accelerată în cadrul societății informaționale și în economie. Intervenția se va baza pe o abordare în trei etape, cu obiective specifice: primul, acela de a asigura conectivitatea la internet a comunităților nedeservite și îmbunătățirea accesului cetățeanului și comunității de afaceri la TIC prin Rețelele electronice ale comunităților locale (RECL), cu puncte de acces în școli, administrația publică, biblioteci publice și puncte de acces public la internet (PAPI). Cel de-al doilea, îmbunătățirea competențelor digitale și a altor competențe în vederea creșterii participării la societatea informațională. În al treilea rând, dezvoltarea și îmbunătățirea calității și beneficiilor pe care le poate aduce utilizarea TIC în școli, mediul de afaceri și administrația publică prin punerea la dispoziție a conținuturilor electronice și serviciilor cu plus de valoare, care răspund nevoilor locale. Două priorități sunt așteptate să contribuie cel mai mult, după cum urmează:

- Creșterea accesului la internetul în bandă largă/ internet ultra-rapid pentru turismul verde
- Suport TIC pentru mediul de afaceri prin intermediul unui e-portal și prin facilitarea obținerii unui grant

Nevoile legate de investițiile materiale se leagă de sporirea gradului de acces la internetul în bandă largă, inclusiv de echiparea cu PAPI-uri, mai ales în inima Deltei. Chiar dacă există dificultăți fizice de a furniza acces la internet în bandă largă la prețuri accesibile în inima Deltei, aceasta este zona care ar beneficia cel mai mult de pe urma extinderii accesului. Acest lucru ar putea fi realizat prin crearea Rețelelor electronice ale comunităților locale (RLEC) cu puncte multiple de acces public la internet (PAPI), după cum s-a mai procedat deja în România, în defavoarea opțiunii celei mai costisitoare de a conecta fiecare locuință la internet în bandă largă.

Accesul comunității de afaceri la cunoștințe poate fi facilitat prin intermediul unui e-portal și printr-o facilitate de finanțare. Un portal poate promova comerțul electronic și rețelele de afaceri, oferind IMM-urilor informații relevante și consultanță de afaceri, mijloace de afaceri, instruire, referințe etc.; o facilitate ar putea contribui la diseminarea cunoștințelor, la stabilirea de contacte pentru comercializarea de noi produse și la dezvoltarea lanțurilor de furnizare. O schemă de împrumut ar putea fi creată special pentru IMM-uri, pentru persoane care desfășoară activități independente, asociații familiale și consorții de întreprinderi, pentru accelerarea procesului de adoptare a afacerilor prin sistem electronic.

Tabel 14: Tehnologia Informației și Comunicațiilor – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Acces crescut la conexiune prin internet/internet cu acces foarte rapid pentru turismul eco	Locuri Albe	POC Axa Prioritară 2 (POC va finanța doar 500 de PAPI la nivel național și va viza comunitățile mai mari, în special comunitățile dezavantajate)	Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor identificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor, secțiunea III.2.4, și sprijină toate cele trei obiective sectoriale, inclusiv îmbunătățirea accesului la informație. Justificare: necesitățile de investiții materiale se referă la extinderea accesului la internet, incluzând și echiparea PAPI-urilor îndeosebi în Deltă. Deși există provocări fizice în oferirea de acces la internet în inima Deltei, aceasta reprezintă totuși o zonă care ar avea multe beneficii din extinderea accesului. Aceasta ar putea fi făcută prin crearea de Rețele Electronice ale Comunităților Locale (RECL) cu multiple puncte de acces public la internet (PAPI), așa cum s-au mai creat și în alte zone din România, comparativ cu opțiunea costisitoare de a oferi fiecărei gospodării conexiune la internet.
Suport TIC pentru afaceri prin e-portal și scheme de finanțare	Întreg teritoriul RBDD	POC Axa Prioritară 2 (Acțiunea 2.2.2 va finanța doar dezvoltarea unei infrastructuri de monitorizare pentru tranzacțiile on-line și va sprijini procedurile de certificare)	Intervenția vine în întâmpinarea nevoilor identificate în secțiunea III.2.7 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și sprijină obiectivele sectoriale 2 și 3. Justificare: accesul mediului de afaceri la cunoaștere poate fi îmbunătățit printr-un e-portal și prin facilitarea obținerii de finanțare. Un portal poate promova e-comerțul, rețeaua de afaceri, oferind IMM-urilor informații relevante și sfaturi pentru afacerile lor, instrumente, procese de formare, referințe etc.; o modalitate de a împărtăși cunoștințe, de a stabili contacte de comercializare a produselor noi și de dezvoltare a lanțurilor de aprovizionare. Ar putea fi înființat un centru de finanțare pentru IMM-uri, liber profesioniști, asociații familiale (AF-uri) și asociații ale companiilor care să accelereze adoptarea comerțului electronic.
Formularea și implementarea politicilor de date deschise	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 2	Această intervenție adresează nevoile specificate în secțiunea III.2.5 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și contribuie la obiectivele sectoriale 2 și 3. Justificare: datele deschise legate de managementul de mediu și cel economic vor fi piatra de temelie pentru consolidarea

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			participării la luarea deciziilor și va contribui la o împărțire transparentă a beneficiilor din regiunea Delta Dunării. Disponibilitatea datelor locale va permite și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere.
Îmbunătățirea serviciilor de e-guvernare și a sistemelor locale de monitorizare publică	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 1 și Axa Prioritară 2	Această intervenție adresează nevoile specificate în secțiunea III.2.6 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și contribuie la toate obiectivele sectoriale. Justificare: autoritățile publice locale au depus eforturi pentru a crește prezența pe internet, și cele mai multe dintre ele mențin un site web, deși acestea nu sunt întotdeauna actualizate, nici nu oferă, în general, un serviciu on-line. Acestea ar trebui să aplice o abordare de tip „date deschise”, să crească numărul și calitatea serviciilor de e-guvernare pe care le oferă și să fie integrate în RECL. Sistemele locale de monitorizare a datelor publice ar trebui să poată fi inter-conectate și să furnizeze informații complete.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Acces crescut la conexiune prin internet/internet cu acces foarte rapid pentru turismul eco
- Suport TIC pentru afacerile prin e-portal și scheme de finanțare
- Formularea și implementarea politicilor de date deschise
- Îmbunătățirea serviciilor de e-guvernare și a sistemelor locale de monitorizare publică

Pilonul IV: Asigurarea serviciilor publice

Această subcategorie cuprinde evaluarea nevoilor următoarelor servicii de bază: alimentare cu apă și canalizare, managementul deșeurilor solide, învățământ, sănătate și incluziune socială. Investițiile și programele prezentate se bazează pe necesitățile evaluate, însă opțiunile tehnice specifice și alternative pentru îmbunătățirea serviciilor trebuie studiate în continuare pentru a le evalua fezabilitatea și durabilitatea.

Alimentarea cu apă, canalizarea și managementul integrat al apei

Obiective Sectoriale

- Furnizarea de apă potabilă pentru a respecta standardul de calitate a vieții și a îndeplini obiectivele de dezvoltare economică ținând seama de cerere, de fezabilitate financiară și de constrângerile de operare și mentenanță
- Sprijinirea colectării apelor uzate în mod centralizat (în funcție de cerere, fezabilitate financiară și de constrângeri de operare și mentenanță) și renunțarea la sistemul actual de utilizare a latrinelor cu fosă, care constituie un pericol pentru sănătate în zonele predispușe la inundații
- Adoptarea de metode de epurare a apelor reziduale colectate centralizat într-o manieră convențională sau mai ieftină

În interiorul zonei de studiu și mai ales în zonele rurale din inima Deltei, discrepanțele în privința accesului la alimentarea cu apă și la canalizare sunt covârșitoare. În privința managementului integrat al apei este esențial să se ajungă la o stare chimică și ecologică bună a corpurilor de apă, pentru a proteja sănătatea oamenilor, furnizarea apei, ecosistemele naturale și biodiversitatea.

Mai sunt încă sate mici, mai ales în partea de nord-est a inimii Deltei, care nu sunt racordate la rețeaua de apă potabilă. Alimentarea cu apă este un serviciu indispensabil așezărilor umane și dezvoltării economice a acestora, cu impact major asupra sănătății, mediului, turismului, agriculturii, transportului și managementul riscurilor asociate dezastrelor.

În majoritatea localităților prevăzute cu sisteme de alimentare cu apă, starea infrastructurii și calitatea serviciilor s-au deteriorat în ultimele decenii, din cauza lipsei cronice a activităților de întreținere. Obiectivul principal este acela de a oferi acces universal la servicii în cadrul zonei de studiu și de a asigura calitatea serviciilor, în conformitate cu normele naționale și UE: racordarea individuală la rețeaua de alimentare cu apă a gospodăriilor, nivel adecvat al calității tratării apei și al epurării apelor uzate; sisteme colective de canalizare sau instalații individuale de canalizare în satele mai mici.

La nivelul proiectării infrastructurii ar trebui să se țină cont de problemele tehnice specifice zonei de studiu (densitatea populației, nivelul crescut al apei freatică, lipsa resurselor corespunzătoare de apă freatică etc.) și ar trebui să se aplice – acolo unde este necesar – soluții cu cost redus și soluții tehnice de complexitate redusă (în mod special pentru colectarea și epurarea apelor uzate). Epurarea la fața locului ar putea fi folosită pentru aglomerările mai mici, prin utilizarea de latrine ridicate sau fose septice, care să fie golite periodic. O atenție deosebită trebuie acordată utilizării sistemelor

centralizate de canalizare, care au nevoie de un anumit debit de auto-curățare și sunt predispuse la înfundare în cazul în care nu este asigurat acest debit. Deși conectarea tuturor gospodăriilor la sistemele de canalizare ar putea suna tentant, trebuie avută în vedere evitarea înlocuirii poluării difuze cauzate de latrine cu poluarea localizată, cauzată de blocarea sistemului de canalizare în mijlocul satului, de exemplu, ca urmare a lipsei debitului de auto-curățare. O soluție mai costisitoare ar putea fi repomparea conținutului de canalizație sau sistemul de transport în vid, ambele cu avantajele lor, dar cu siguranță cu costuri ridicate de întreținere, care ar putea împinge orice astfel de proiect peste pragul de suportabilitate. În cazul în care este suficient debit și încărcătură pentru un sistem convențional de canalizare centralizată, acest lucru trebuie să fie legat de o stație de epurare a apelor uzate, care ar putea folosi ca treaptă secundară un sistem de zone umede construite, beneficiind de întinderile vaste de stof și folosind capacitățile lor de filtrare pentru tratarea încărcăturii biologice în comunitățile mici. Selecția tratamentului adecvat în ceea ce privește canalizarea dintre mai multe opțiuni – a) abordare convențională în 2 etape, b) containere modulare c) platforme construite cu lagune sau d) o îmbinare a soluțiilor de mai sus se va face în faza de fezabilitate, atunci când o analiză completă a condițiilor locale, precum și o analiză a costurilor și beneficiilor vor fi efectuate.

Tipul de tehnologie aleasă pentru tratarea apei / epurarea apelor uzate va fi decisă în etapa studiului de fezabilitate, o etapă viitoare în cadrul acestui program de investiții. Cu toate acestea, tehnologiile care vor fi folosite pentru tratarea apei / epurarea apelor uzate sunt relativ cunoscute și simple. Principala problemă în Delta Dunării este partea de transport și distribuție a apei tratate și, desigur, colectarea și transportul apei uzate la stația de epurare (acolo unde este cazul). Având în vedere nivelul pânzei freatice și gradul de împrăștiere al satelor, se vor folosi soluții adecvate pentru transportul și distribuția apei potabile tratate (cel mai probabil cu ajutorul unui turn central de apă, alimentând apoi locuitorii pe baza gravitației) și colectarea apei uzate (fie prin re-pompăre sau prin canalizare în vid). În cazul în care satele au o populație foarte împrăștiată, colectarea individuală și tratarea apelor uzate *in situ* ar putea fi luate în considerare pentru o gospodărie sau pentru o grup de gospodării.

Ordonarea după prioritate a investițiilor ar trebui să ia în considerare gradul de disponibilitate de plată pentru servicii îmbunătățite, precum și potențialul economic al zonei și gradul de pregătire a viitorilor beneficiari în ceea ce privește studiile de fezabilitate / proiectele tehnice deja pregătite pentru viitoarele nevoie de investiții. Finanțarea investițiilor propuse ar putea fi acoperită de două Programe Operaționale majore ale UE: Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) pentru comunități cu mai mult de 2.000 de locuitori echivalenți (PE) și Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) pentru comunitățile mai mici. Cum prioritatea României este de a fi în conformitate cu Directiva-cadru privind tratarea apelor urbane reziduale, însemnând epurarea obligatorie a apelor uzate în comunități mai mari de 2.000 PE, fondurile UE vor trebui direcționate cu prioritate spre aceste comunități. Finanțarea colectării și epurării canalizării din comunitățile mai mici de 2.000 PE ar putea fi realizată în mod excepțional de Programul Național de Dezvoltare Rurală sau din bugetul național prin Planul Național de Dezvoltare Locală. Dat fiind că fondurile UE sunt strict orientate spre servicii publice, nu este loc pentru implicarea sectorului privat în sectorul de apă.

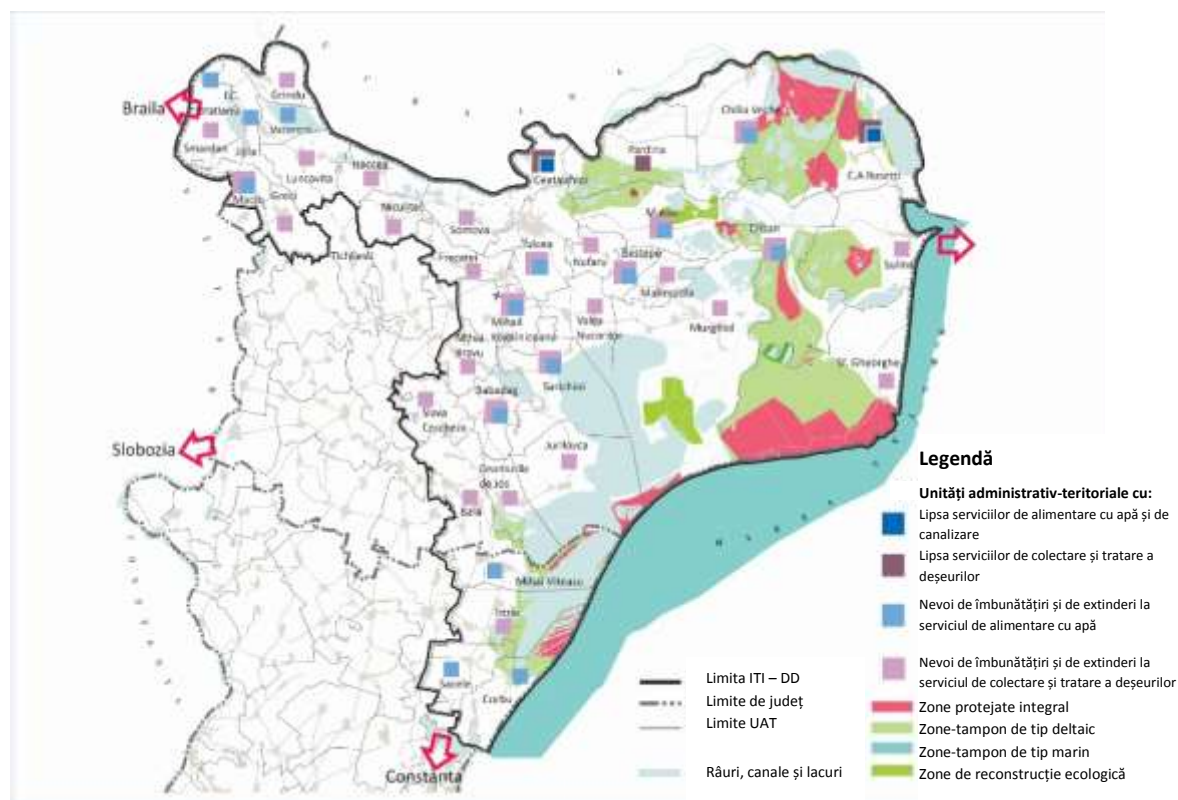
Regionalizarea serviciilor, parțial realizată în județ, ar trebui continuată, deoarece reprezintă singura posibilitate de a finaliza infrastructura necesară pentru alimentarea cu apă și canalizare și pentru furnizarea de servicii durabile de înaltă calitate în localitățile mici. Pe baza constrângerilor actuale și

a provocărilor existente în satele din inima Deltei, includerea tuturor comunelor printre membrii ADI Apă este puternic recomandată. Dincolo de investițiile materiale în rețelele de apă și canalizare sau în stații de tratare sau epurare, se anticipează că ar putea fi necesară întărirea capacității tehnice a operatorului regional de apă. Acest lucru ar putea fi realizat prin stabilirea unui serviciu de dispecerat, care să monitorizeze în timp real serviciul de alimentare cu apă și canalizare, permițând un proces mai rapid de luare a deciziilor. În continuare, pot fi luate în considerare îmbunătățiri ale eficienței energetice pentru sistemele de alimentare cu apă și de canalizare, precum și contorizarea completă în domeniul consumului de apă.

Factura de apă (atât pentru alimentarea cu apă, cât și pentru canalizare) este subvenționată în proporție de 50% în inima Deltei. Deși măsura este menită să sprijine condițiile de viață ale populației sărace din zonă, această subvenție ar putea duce la risipă, întrucât apă tratată este utilizată pentru irigare, pe când sursele netratate de apă ar fi putut fi o alternativă mai eficientă. Datorită extinderii sale „teritoriale”, această subvenție acoperă și hoteluri și pensiuni turistice, care nu ar intra în mod normal în categoria pentru care subvenția a fost proiectată. Prin urmare, subvenția va fi revizuită ca parte a unei reexaminări generale a subvențiilor pentru a se asigura accesibilitatea la aceste servicii a segmentelor mai sărace ale populației.

Un aspect important, care ar putea ajuta la asigurarea serviciilor de canalizare și de alimentare cu apă la prețuri accesibile este acela de a folosi panouri fotovoltaice pentru alimentarea cu energie a stațiilor de tratare sau epurare de dimensiuni mici și medii, în scopul de a reduce consumul de energie de la rețeaua centrală. Acest lucru va avea inclusiv un efect benefic asupra creșterii rezistenței la schimbări climatice.

Figura 20: Situația actuală privind alimentarea cu apă, canalizarea și managementul integrat al apei

Tabel 15: Sistemele de alimentare cu apă și de canalizare – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare (în conformitate cu ordonarea după prioritate din cadrul PNDL)

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată de pe teritoriul ADI ITI Delta Dunării	Tulcea, Babadag, Măcin, Sulina, Isaccea, Greci, Văcăreni, Somova, Maliuc, Sarichioi, Chilia Veche, Crișan Smârdan + I.C. Brătianu, Grindu, Jijila, Luncavița, Mahmudia, Niculițel, Slava Cercheză	POIM Axa Prioritară 3 + Fondul de Mediu și PNDL	<p>În cea mai recentă anchetă realizată la solicitarea Băncii Mondiale în anul 2014, rata de conectare la sistemele de alimentare cu apă a ajuns la 95% din totalul populației, cele mai importante probleme fiind raportate în comunele C.A. Rosetti și Ceatalchioi. Canalizarea este asigurată în mare parte în sate pe baza unor sisteme individuale, iar conectarea la sistemele centralizate nu are relevanță în multe cazuri din cauza densității reduse a populației.</p> <p>Delta Dunării este zona cea mai deficitară din perspectiva accesului la apă potabilă. Apa freatică poate fi găsită la adâncimi de 2-5 m, dar din cauza naturii sedimentare a solului din Delta Dunării, apa este bogată în numeroase substanțe generate de descompunerea sedimentelor, precum sulfurile, în zona Ceatalchioi, spre exemplu. În acest context, localnicii din zonele lipsite de fântâni cu apă de calitate au obiceiul de a consuma apă netratată direct din Dunăre, după fierberea prealabilă a acesteia. Această situație se înregistrează în cazul a 17% dintre locuitorii zonelor lipsite de apă curentă. În zonele lipsite de alimentare cu apă în sistem centralizat, școlile și primăriile au puțuri proprii de mare adâncime, cu o calitate variabilă a apei.</p> <p>În altă ordine de idei, deversarea apelor uzate netratate sau</p>

		<p>insuficient epurate din localitățile rurale în Dunăre și în alte cursuri de apă adiacente acesteia, precum și infiltrațiile din rețelele de canalizare învechite, existente la nivelul orașelor, reprezintă o amenințare la adresa calității apei fluviului și a biodiversității din zonă. În plus, municipiul Tulcea nu a beneficiat până recent de o stație de epurare, apele uzate fiind deversate direct în fluviu; investițiile trebuie însă continuate pentru ca toate apele uzate să ajungă la singur colector principal, care să le transporte la stația de epurare. La nivelul anului 2015, stația de epurare a municipiului funcționează la 45% din capacitatea proiectată, restul volumelor fiind deversate direct în Dunăre.</p> <p>Chiar și în localitățile care dispun de o rețea centralizată de alimentare cu apă și canalizare, preponderent urbane, se înregistrează probleme legate de vechimea conductelor, care conduc la pierderi în rețea, infiltrații în sol, întreruperi frecvente ale furnizării, presiune scăzută etc., la care se adaugă existența unor zone rezidențiale care nu dispun de rețele de utilități și unde proprietarii și-au improvizat soluții temporare pe cont propriu.</p> <p>Proiectul de extindere și reabilitare a rețelei de apă și canalizare, axat cu precădere pe aglomerările de peste 2.000 de locuitori, urbane și rurale, va aduce beneficii însemnate în privința calității vieții locuitorilor, stării de sănătate a populației și protecției resurselor și biodiversității Deltei Dunării.</p>
--	--	---

Ordonarea după prioritate a proiectelor din sectorul de alimentare cu apă și canalizare

Nevoile populației din zona de studiu cu privire la alimentarea cu apă și la canalizare sunt numeroase, aceste subiecte regăsindu-se și în Raportul de Evaluare a Nevoilor. Acestea pot fi împărțite în următoarele domenii:

- Stații noi de tratare a apei, dotate cu rețea de transport și de distribuție pentru comunitățile care nu au apă potabilă
- Îmbunătățirea sursei de apă/a echipamentului folosit în stațiile de tratare a apei pentru creșterea calității apei potabile furnizate
- Îmbunătățirea rețelei de distribuție a apei prin înlocuirea conductelor vechi în vederea reducerii scurgerilor și întreruperilor în serviciul de furnizare a apei
- Colectarea și epurarea apelor uzate pentru comunitățile mai mari de 2.000 de locuitori
- Soluții locale privind colectarea și epurarea apelor uzate în comunitățile mai mici

Analiza nevoilor arată că fiecare comunitate prezintă necesități la nivelul uneia sau a mai multora din categoriile mai sus menționate. Au fost folosite următoarele criterii în scopul ordonării după prioritate a proiectelor:

- Toate comunitățile ar trebui să beneficieze de serviciul de furnizare a apei în conformitate cu standardele naționale (cu prioritate acordată finanțării stațiilor de tratare a apei și a rețelelor de distribuție a apei pentru comunitățile care nu sunt în prezent aprovizionate cu apă potabilă)
- Stațiile existente de tratare a apei ar trebui reabilite pentru a crește calitatea apei potabile furnizate
- Gradul de pregătire pentru lansarea investiției (au avut prioritate comunitățile care au efectuat studii de fezabilitate în conformitate cu nevoile lor)
- Economia locală și potențialul turistic au fost luate în considerare, dat fiind că potențialul economic / turistic sunt semne ale dezvoltării durabile
- Pe baza criteriilor menționate mai sus, s-a calculat un scor și comunitățile au fost clasate ierarhic în două grupe : (a) comunități cu o populație mai mare de 2.000 de locuitori (pentru a fi finanțate de UE prin POIM); și (b) comunități cu o populație mai mică de 2.000 de locuitori (pentru a fi finanțate de UE prin Programul Național de Dezvoltare Rurală).

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea intervențiilor privind extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în localitățile care nu au fost acoperite până în 2020.

Managementul deșeurilor solide

Obiective Sectoriale

- Îmbunătățirea ratei de reciclare, astfel încât să se atingă obiectivul corespunzător al UE de 50%, la care România s-a angajat
- Reducerea efectivă a nivelului de deșeuri, reutilizarea și reciclarea acestora în comunitățile locale, asigurând o gestionare eficientă și durabilă, economisirea resurselor, protecția mediului și dezvoltarea destinațiilor turistice
- Gestionarea deșeurilor plutoare
- Creșterea gradului de valorificare a deșeurilor colectate de la populație și agenți economici

Având în vedere că este vorba de un centru vital al biodiversității din Europa și de o zonă recunoscută drept patrimoniu natural mondial, guvernul și comunitățile locale din zona de studiu trebuie să depună eforturi concertate în vederea prevenirii poluării și asigurării protecției mediului. În România, acoperirea incompletă cu servicii de colectare și separare a deșeurilor din gospodării, în mod special în zonele rurale, a fost semnalată de către Comisia Europeană³⁷. Sistemul actual municipal de management al deșeurilor solide în zona de studiu înregistrează o rată scăzută de colectare a deșeurilor, cu precădere în satele din Delta (RBDD), cu servicii de transport al deșeurilor insuficiente și costisitoare între Tulcea și inima Deltei și cu o rată de reciclare foarte mică. În orașul Tulcea, de exemplu, rata estimată a reciclării era de 6-7% în 2013, probabil peste media națională, dar mult sub normele UE (Germania și Olanda înregistrează o rată de reciclare mai mare de 50%). Deșeurile plutitoare pe Dunăre provenind din zonele din amonte reprezintă o altă problemă în Delta Dunării și ar trebui abordate prin investiții și prin punerea în funcțiune a unor instalații adecvate de colectare și prelucrare. Mai sunt necesare multe îmbunătățiri în ceea ce privește managementul deșeurilor solide, pentru a avea un patrimoniu natural bine protejat și, în același timp, o dezvoltare economică locală.

România trebuie să respecte normele Directivei UE privind deșeurile și să îndeplinească obiectivul UE de a atinge o rată de reciclare a deșeurilor municipale solide de 50% până în 2020. Zona de studiu ar trebui să își stabilească ținte înalte și să se străduiască să devină un model național, promovând un management durabil al deșeurilor solide, prin: (i) atingerea obiectivului UE de a atinge o rată de reciclare de 50% (pe care România și-a asumat-o) și (ii) dovedirea aplicării efective a principiului 3R (reducerea deșeurilor, reutilizare și reciclare) în cadrul comunităților locale pentru o gestionare durabilă a deșeurilor, economisirea resurselor și protecția mediului. Un sistem integrat, funcțional de management al deșeurilor solide este esențial pentru a îmbunătăți gradul de colectare și separare a deșeurilor atât la sursă, cât și în mod centralizat, în toată zona de studiu. Obiectivele specifice privind deșeurile, impuse de legislația națională și UE (obligația de a realiza colectare selectivă și sortare, cel puțin pentru hârtie, metal, plastic și sticlă) nu pot fi realizate dacă în zona de studiu nu se continuă luarea de măsuri în privința consolidării sistemului de management al deșeurilor solide. În zonă sunt necesare: (i) îmbunătățirea ratei de colectare a deșeurilor menajere, în special în zonele rurale, prin furnizarea unor servicii adecvate și durabile de colectare și transportare a deșeurilor pentru următoarea tranșă bugetară UE; (ii) îmbunătățirea separării la sursă a deșeurilor prin creșterea gradului de conștientizare și a schimbării comportamentului localnicilor și turiștilor; (iii) minimizarea cantității de deșeurii depozitate la groapa de gunoi, prin promovarea reciclării deșeurilor și prin alte mijloace de tratare a deșeurilor; și (iv) colectarea și eliminarea deșeurilor plutitoare din cadrul Deltei.

Administrațiile publice locale din zona de studiu s-au angajat să soluționeze problemele MDS și să depună toate eforturile pentru a crea un sistem integrat de MDS. O serie de programe recente de investiții în regiune au îmbunătățit situația. Se derulează în prezent un program de investiții pentru dezvoltarea unui sistem de management integrat al deșeurilor în județul Tulcea, finanțat printr-un grant al UE de peste 20 milioane euro pe perioada 2014-2015, prin care se preconizează o îmbunătățire semnificativă a ratei de reciclare și soluționarea mai multor probleme legate de fluxul

---

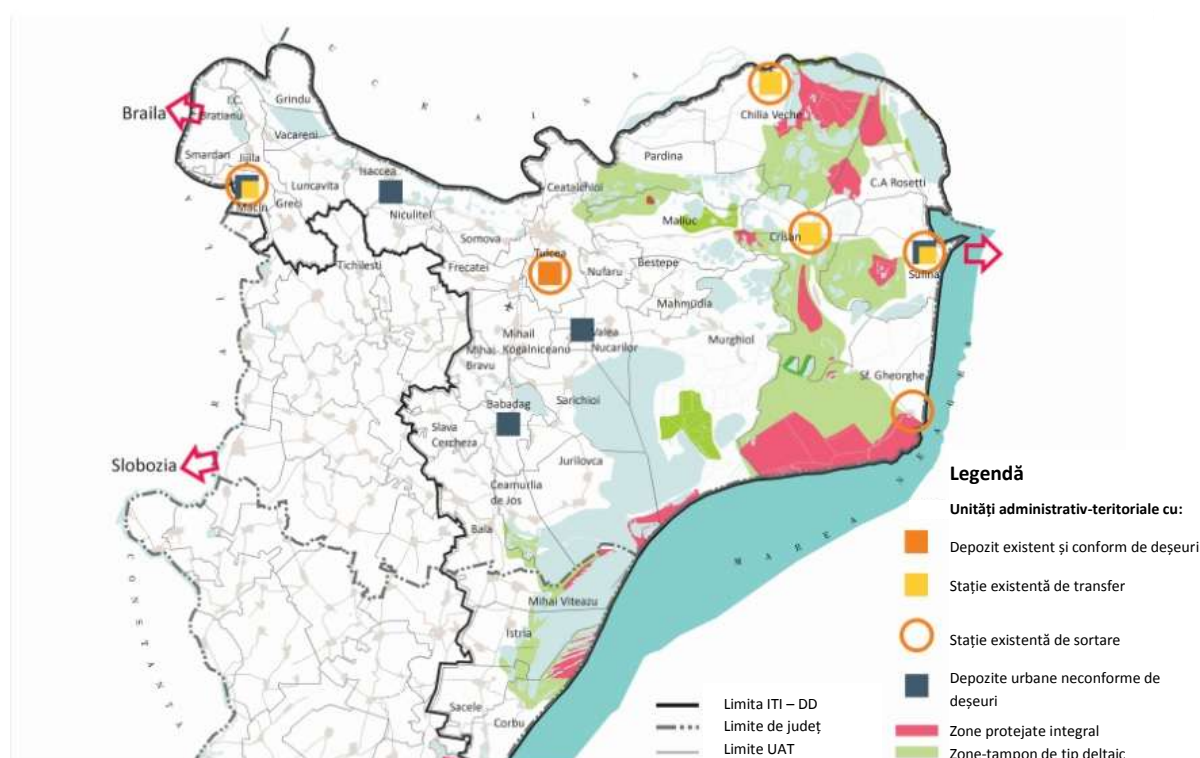
³⁷ Comisia Europeană (2011), Roadmap for Romania, 070307/2011/606502/SER/C2.

de deșuri în județ. Se preconizează că acesta va deveni pe deplin operativ până în 2016. Cu toate acestea, până nu demult, în zona de studiu nu se depuneau eforturi semnificative de a încuraja separarea deșeurilor la sursă, la nivel de gospodărie, în: materiale reciclabile (cel puțin), deșuri organice și alte deșuri/gunoaie.

Vor mai fi necesare investiții materiale suplimentare pentru a reduce și mai mult depozitarea deșeurilor și pentru a asigura atingerea obiectivelor privind reciclarea deșeurilor provenite din ambalaje, chiar dacă programul de investiții în derulare prevede extinderea colectării selective a deșeurilor reciclabile de la populație, societăți comerciale și instituții atât în zonele urbane, cât și în zonele rurale.

Figura 21: Situația actuală privind managementul deșeurilor solide

Aceste investiții ar trebui să vizeze separarea deșeurilor la sursă și dezvoltarea infrastructurilor durabile pentru colectarea separată a deșeurilor, transferul, sortarea și transportul acestora. Aceasta presupune punerea la dispoziția gospodăriilor de saci menajeri de plastic de culori diferite sau de tomberoane mai mici sau colorate în funcție de diferite tipuri de deșuri, precum și proiectarea și construcția de dotări suplimentare pentru gestionarea colectării selective a deșeurilor și pentru reciclarea acestora. Acestea, vor include, în mod special: (i) sisteme MDS pentru preluarea deșeurilor solide, sortate de la gospodării; (ii) containere de compost pentru gospodăriile din mediul rural în vederea procesării gunoiului organic; (iii) echipamente/utilaje de colectare a deșeurilor plutoare din deltă; (iv) instalații de tratare și eliminare a deșeurilor rezultate din construcții și demolări; și (v) programe educaționale și de sensibilizare privind gestionarea deșeurilor.

Tabel 16: Managementul deșeurilor solide – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Investiții în Sistemele MDS privind tratarea separată a deșeurilor (separarea deșeurilor la sursă, colectarea, modalități de sortare și transportare).	Întreg teritoriul RBDD	PO Infrastructură Mare Axa Prioritară 4 (4.2.1 + 4.2.2)	Vor fi necesare investiții materiale adiționale pentru a reduce eliminarea deșeurilor și a atinge obiectivele de reciclare. Investițiile ar trebui să vizeze separarea deșeurilor la sursă, dezvoltarea procesului de colectare a deșeurilor, transferul, sortarea și metodele de transportare. Acest proces poate fi inițiat într-un program pilot în câteva dintre comunități pentru o perioadă de 2-3 ani pentru ca mai apoi să fie extins în toată zona de studiu. Vor fi necesare un studiu la nivel de fezabilitate, un plan și un design atent structurate. Activități specifice includ furnizarea de saci de plastic de diverse culori pentru gospodării sau containere mai mici de diverse culori pentru separarea deșeurilor, precum și crearea, furnizarea și construirea unor centre noi de separare a deșeurilor și de reciclare.
Achiziția de containere de compost pentru gospodăriile din mediul rural pentru procesarea deșeurilor organice	Întreg teritoriul RBDD	POIM Axa Prioritară 4 (4.2.1 + 4.2.2)	Până în 2020, România trebuie să reducă în proporție 35% deșeurile municipale biodegradabile (DMB) lăsate la gropile de gunoi, din ce era produs în 1995. DMB din gospodării este aruncat în prezent împreună cu celelalte tipuri de gunoi; în acest moment nu există o metodă separată de colectare sau tratare a deșeurilor lăsate la gropile de gunoi. Compostul folosit la domiciliu reprezintă o metodă eficientă de a devia deșeurile biodegradabile și poate fi efectuat cu costuri limitate pe o scală redusă, în curțile multor gospodării din zona de studiu. Este necesară asistență oferită gospodăriilor din zonele rurale, precum și entităților locale din turism și suplimentarea containerelor de compost pentru a asigura că procesul se desfășoară în fiecare gospodărie și pentru a încuraja compostul în agricultură. Toate acestea ar putea fi atinse treptat, începând cu turismul local și entitățile de afaceri și avansând către modalitățile de compost la domiciliu pentru a îngloba întreaga zonă de studiu. În timp ar putea fi create centre urbane specializate de compostarea a deșeurilor.
Colectarea deșeurilor plutitoare de pe canalele râurilor	Întreg teritoriul RBDD	POIM 4.2.1 + 4.2.2	Deșeurile care plutesc în josul Dunării din amonte reprezintă o problemă în Deltă și ar trebui abordate prin investiții în construirea și operarea unor centre adecvate de colectare și procesare. Curățarea deșeurilor plutitoare din RBDD ar trebui să fie făcută de către nave, folosind echipamente de colectare deșeurilor. Deșeurile colectate de către nave ar trebui duse la mal, sortate și reciclate în continuare (de exemplu, materiale plastice, lemn etc.) sau trimise la groapa de gunoi.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Investiții în metodele de tratare și eliminare a deșeurilor provenite din construcții și demolări	Întreg teritoriul RBDD	POIM POCA	Producătorii de deșeuri și autoritățile din administrația publică au obligația să recicleze 70% din deșeurile care provin din construcții și demolări până în 2020, conform art. 11 din Directiva 2008/98/EC și a Legii nr. 211/2011. În acest moment nu există nici un centru de tratare sau refolosire a deșeurilor din construcții sau demolări în județul Tulcea; acestea sunt lăsate la gropile de gunoi. În plus, doar o parte din aceste deșeuri este luată în considerare, restul fiind depozitate în zone neautorizate. Autoritățile publice trebuie să asigure la nivel județean tratarea și eliminarea deșeurilor provenite din construcții și demolări, promovând reciclarea și refolosirea.
Dezvoltarea de programe de educație și conștientizare la nivelul populației privind managementul deșeurilor	Întreg teritoriul RBDD	POCA	Nu se poate realiza o practică durabilă de gestionare a deșeurilor fără schimbări de comportament în rândul localnicilor și al turiștilor în ceea ce privește separarea și reciclarea deșeurilor. Învățământul de stat (inclusiv programele de învățământ pentru copii) și sensibilizarea sunt esențiale pentru a induce schimbări comportamentale în rândul localnicilor, precum și al vizitatorilor.
Valorificarea deșeurilor colectate de la populație și agenți economici	Întreg teritoriul RBDD	POIM	Deși în ultimii ani s-au înființat noi puncte de colectare selectivă a deșeurilor de PET și materiale plastice sau de hârtie-carton (31 de IMM-uri sunt autorizate în acest sens), valorificarea materialelor reciclabile se realizează într-o foarte mică măsură. În anul 2013, s-au valorificat doar 511 tone de plastic, 204 tone de sticlă, 386 tone de hârtie-carton, 12 tone de metal, 9 tone de lemn. Una dintre cauzele acestei stări de fapt este lipsa unor unități de procesare a acestui tip de deșeuri la nivel local (IMM-urile existente se ocupă exclusiv cu colectarea, sortarea, presarea, balotarea, tocarea, mărunțirea, transportul, livrarea deșeurilor etc.), context în care operatorii de salubritate din zonă sunt nevoiți să transporte deșeurile colectate selectiv către procesatori din alte zone ale țării. În condițiile în care la nivel județean se află în implementare un proiect de implementare a unui sistem de management integrat al deșeurilor, în valoare de peste 100 mil. lei, cofinanțat din POS MEDIU 2007-2013, care va presupune, printre altele, construcția unor noi stații de transfer și de tratare a deșeurilor, achiziționarea de vehicule de transport specializate, amenajarea de puncte de precollectare a deșeurilor reciclabile și dotarea cu recipiente, este de așteptat ca gradul de colectare selectivă să crească simțitor, ceea ce va atrage și dezvoltarea sectorului privat pe partea de valorificare a acestora.

Având în vedere că este vorba de centru vital de biodiversitate în Europa, precum și de un recunoscut patrimoniu natural universal, guvernul și comunitățile locale din zona de studiu a Deltei Dunării trebuie să întreprindă acțiuni comune de prevenire a poluării și de protejare a mediului înconjurător. Pe termen lung, studiul ar trebui să aibă aspirații înalte pentru a deveni un model național în ceea ce privește managementul deșeurilor: (i) prin atingerea obiectivului UE de reciclare în proporție de 50%, la care România s-a angajat; și (ii) prin demonstrarea aplicării efective a principiului de 3R (reducere a deșeurilor, re folosire, și reciclare) în comunitățile locale pentru susținerea gestionării deșeurilor, economisirea de resurse și protejarea mediului înconjurător. Sistemul actual are o rată de colectare redusă, cu precădere în satele din Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD), o rată scăzută de reciclare și servicii insuficiente și costisitoare de colectare și transportare a deșeurilor din inima Deltei la groapa de gunoi din Tulcea. Există loc de mai bine în ceea ce privește sistemul de MDS din Rezervația Biosferei Deltei Dunării (RBDD) pentru a proteja corespunzător patrimoniul natural mondial și pentru dezvoltarea economică locală. Mai exact, zona trebuie să: (i) îmbunătățească semnificativ rata de colectare, cu precădere în zonele rurale, prin furnizarea de servicii de colectare și transportare eficiente în următorul ciclu bugetar; (ii) sporească separarea deșeurilor la sursă prin sensibilizare publică și schimbări ale comportamentului localnicilor și ale turiștilor; și (iii) scăderea volumului de deșeuri aruncate la groapa de gunoi prin promovarea reciclării acestora, precum și prin alte metode de tratare.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Colectarea deșeurilor plutitoare de pe canalele râurilor
- Dezvoltarea de programe de educație și conștientizare în rândul populației privind managementul deșeurilor
- Valorificarea deșeurilor colectate de la populație și agenți economici

Sănătatea

Obiective Sectoriale

- Îmbunătățirea accesului la serviciile de asistență medicală primară (AMP), axate pe măsuri de prevenție și detectare timpurie și tratare a bolilor cronice
- Sprijinirea unui control eficient al epidemiilor, avertizare rapidă și răspuns coordonat, supravegherea bolilor transmisibile și netransmisibile și monitorizarea factorilor de risc
- Îmbunătățirea infrastructurii de sănătate pentru asistența medicală primară, secundară și terțiară și un sistem de furnizare a serviciilor adaptat la tehnologii moderne

Scopul este de a îmbunătăți rezultatele din domeniul sănătății locale pentru a crește echitatea, eficacitatea, eficiența și sustenabilitatea sistemului local de sănătate, prin obiectivele sectoriale.

Provocări care necesită o abordare specifică. Starea precară a drumurilor, lipsa mijloacelor de comunicare și transport, absența furnizorilor de servicii de sănătate în zonele îndepărtate și costurile

neacoperite prin sistemele de asigurare pot împiedica accesul populației rurale la servicii de asistență medicală primară. Pentru a veni în întâmpinarea nevoilor comunităților rurale este necesar să se pună accentul pe dezvoltarea unor servicii complete de asistență primară (care ar încorpora efectiv educația pentru sănătate, servicii de prevenție, servicii curative și paliative pentru toate categoriile de vârstă, indiferent de vârstă, sex sau starea clinică), o mai mare disponibilitate a laboratoarelor și a capacității de diagnosticare la nivel local și o coordonare mai bună între spital și serviciul de urgență. Sustenabilitatea serviciilor constituie un motiv serios de îngrijorare, generat de disponibilitatea redusă a angajaților din sistemul de asistență medicală din localitățile rurale selectate, de lipsa unei infrastructuri adecvate și de lipsa stimulentei care să motiveze performanța în mod efectiv și eficient. Factorii sociali, accesul la educație, condițiile de trai și dezvoltarea economică, toate acestea influențează furnizarea serviciilor de asistență medicală. Prin urmare, provocările legate de furnizarea serviciilor de asistență primară pot fi soluționate doar printr-o abordare integrată, multisectorială și susținută prin politici adecvate, la nivel local și național.

În vederea soluționării acestor constrângeri și în vederea îndreptării strategice către realizarea obiectivelor sectoriale, au fost identificate trei proiecte prioritare. Primul proiect se referă îmbunătățirea accesului la serviciile de asistență medicală primară (AMP) prin concentrarea asupra măsurilor de prevenție, depistare precoce și tratare a bolilor cronice. Cel de-al doilea combină aceste măsuri cu investițiile materiale în infrastructura pentru serviciile medicale de asistență primară, secundară și terțiară și sistemul de furnizare a acestor servicii. Infrastructura medicală publică disponibilă pentru pacienții din Tulcea este veche și mult sub standardele moderne. Spitalul Județean de Urgență Tulcea funcționează în 4 clădiri: o clădire principală cu 20 de secții și 3 clădiri separate pentru secțiile: psihiatrie, pneumologie și TBC, boli infecțioase, respectiv dermatologie. În cadrul clădirii principale, dispunerea inadecvată a secțiilor aflate în stare precară împiedică circuitul funcțional și căile de acces la serviciile medicale pentru pacienți. Saloanele sunt slab echipate și lipsite de servicii elementare. Această situație are un impact negativ sever asupra calității serviciilor de asistență medicală prestate și nu permite să se utilizeze resursele disponibile într-un mod integrat și eficient. Este posibilă, însă, reorganizarea infrastructurii disponibile la nivel unitar și general, care să pună la dispoziție și servicii de cazare accesibile (de exemplu, pentru mame, atunci când copiii acestora primesc îngrijiri medicale sau pentru pacienții care locuiesc în zone îndepărtate). În acest sens o oportunitate importantă de a dezvolta un astfel de adăpost se poate crea prin reorganizarea pavilionului pneumologie și TBC³⁸ într-un model de adăpost comunitar (tip centru social rezidențial) care să permită accesul populației din zonele rurale și izolate și să ofere servicii de cazare la prețuri accesibile (de exemplu, pentru mame în timp ce copiii lor primesc îngrijiri medicale sau pentru pacienții care locuiesc în zone izolate).

În același timp, este recomandat să se creeze condițiile necesare, prin legislație și infrastructura adecvată, pentru dezvoltarea serviciilor de ambulatoriu într-o rețea integrată cu secțiile spitalicești (volum mare servicii – costuri scăzute – calitate), care pot conduce ulterior la creșterea eficienței serviciilor prin reducerea duratei și numărului de spitalizări. Spitalul municipal Măcin necesită lucrări de reabilitare a clădirii, aparatură medicală, mobilier, precum și dezvoltarea unui centru de tratament paliativ. Spitalul are o capacitate bună, de 65 de paturi pentru internare și 20 de paturi

---

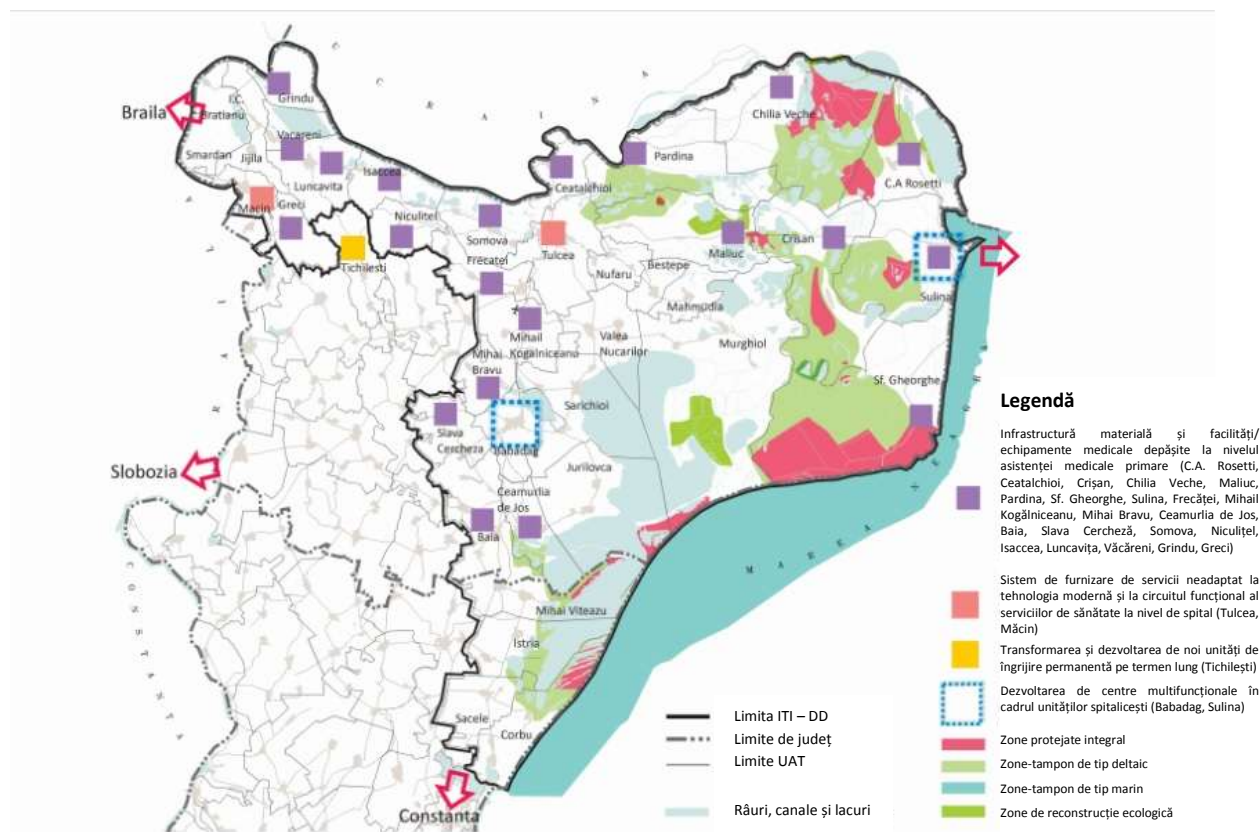
³⁸ Centrul de Tuberculoză din Spitalul de Urgență Tulcea este extrem de nepotrivit din cauza riscului ridicat de contaminare, precum și în contradicție cu scopul de a reduce ratele de spitalizare.

pentru internare temporară. Serviciul ambulatoriu cu 8 secții din cadrul spitalului a fost dezvoltat prin fonduri structurale europene. Există încă suficient spațiu pentru înființarea unui centru paliativ la ultimul etaj al clădirii spitalului. Prin aceste îmbunătățiri, spitalul Măcin poate furniza servicii medicale la un nivel mai înalt.

În al treilea rând, susținerea unui control eficient al epidemiilor, monitorizarea bolilor, avertizarea timpurie și coordonarea măsurilor de răspuns sunt esențiale. Asigurarea disponibilității de informație strategică epidemiologică este esențială pentru consolidarea Direcției de Sănătate Publică. Având în vedere rolul central pe care îl joacă informațiile epidemiologice strategice în funcționarea eficientă a sistemelor de sănătate, se impune acordarea unui atenții sporite pentru dezvoltarea capacității instituționale locale pentru crearea și integrarea datelor și gestionarea acestor sisteme. Scăderea resurselor destinate sectorului de sănătate atât la nivel local, cât și la nivel național, precum și riscul geografic specific pentru apariția unor boli infecțioase (holera, virusul West Nile, febra butunoasă, gripa aviară) determină ca întărirea Direcției Publice de Sănătate să devină o prioritate. Datele ce estimează riscul de apariție a unei boli, urmărirea statisticilor vitale, evaluarea factorilor comportamentali de risc și a altor factori determinanți, monitorizarea și evaluarea impactului intervențiilor în materie de sănătate, furnizează informații care sunt vitale și care asigură faptul că investițiile în sănătate sunt eficiente în privința costurilor și că politicile guvernamentale care susțin eforturile de sănătate sunt fundamentate pe cele mai bune informații disponibile. Sunt necesare de asemenea studii și cercetări asupra factorilor de risc de la nivelul mediului, asupra expunerii și efectelor.

Anumite reglementări legislative de la nivel național trebuie să fie revizuite în scopul de a face în mod real eficient sectorul sănătății în aceste zone specifice. Pentru a asigura o planificare adecvată a resurselor umane, există o nevoie puternică de a îmbunătăți calitatea, capacitatea organizatorică și accesibilitatea medicinei de familie. Astfel de intervenții ar putea include: contracte cu medici rezidenți, salarii fixe pentru personalul medical care lucrează în zone izolate, stimulente pentru personalul medical care utilizează sistemul de telemedicină, precum și un sistem de stimulare financiară a asistenței medicale primare în zone care par neatractive pentru personalul medical. De asemenea, pentru a crea un mecanism adecvat de îmbunătățire a sistemului ambulatoriu în cadrul spitalelor, sunt recomandate intervenții legislative specifice, care să permită o mai mare flexibilitate în contractarea serviciilor secundare.

Figura 22: Situația actuală și propuneri de modernizare a sistemului de sănătate în județul Tulcea

Tabel 17: Sănătatea – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare ³⁹	Sursa de finanțare	Justificare
Reabilitarea infrastructurii de sănătate și dotarea acesteia cu echipamente moderne și vehicule, și bărci	Întreg teritoriul RBDD	POR Axa Prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	<ul style="list-style-type: none"> - Consolidarea capacității sistemului local de supraveghere a sănătății publice, precum și de alertare precoce și de răspuns coordonat. - Pentru a asigura disponibilitatea informațiilor epidemiologice strategice critice. - Pregătirea și răspunsul la situații de urgență de sănătate publică, dezastre naturale și umane, detectarea și controlul focarelor de boli infecțioase, precum și boli neinfecțioase (cum ar fi evenimentele de toxicitate). - În conformitate cu proiectul de Strategia Națională de Sănătate, cu recomandările Băncii Mondiale din cadrul Analizei Funcționale a Sectorului de Sănătate

³⁹ Zonele pentru lucrările de construcții civile propuse sunt specificate în Raportul de Evaluare a Nevoilor.

Tipul intervenției	Localizare ³⁹	Sursa de finanțare	Justificare
			(2011) și cu obiectivele Proiectului Băncii Mondiale de Reformă Sanitară.
Reabilitarea/modernizarea cabinetelor de medicină de familie și echiparea acestora, inclusiv asigurarea de locuințe pentru familiile doctorilor din localitățile Deltei Dunării	CA Rosetti, Letea, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Mila 23, Partizani, Maliuc, Isaccea, Ceamurlia de Jos, Frecăței, Cataloi, Greci, Grindu, Mihai Bravu, Turda, M. Kogălniceanu, Rândunica, Sf. Gheorghe, Somova, Minerii, Văcăreni, Niculițel, Slava Rusă, Camena, Plopu, Sarinasuf, Valea Nucarilor, Nufăru, Mahmudia	MDRAP (PNDL) POR– Axa Prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	În vederea întăririi calității serviciilor de sănătate la nivelul asistenței medicale primare.
Modernizare și achiziție de echipamente în vederea organizării unui circuit funcțional la Spitalul Clinic de Urgență Tulcea (inclusiv pentru departamentul ambulator), precum și pentru Spitalul Măcin	Tulcea, Măcin	POR– Axa Prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	Investiții pentru a crea facilități integrate și funcționale. Se are în vedere și transformarea pavilionului TBC din cadrul Spitalului de Urgență Tulcea într-un centru de cazare socială (îngrijire rezidențială), pentru a oferi servicii de cazare, de exemplu, mamei în timp ce copiii lor primesc îngrijire medicală, sau pentru pacienții care locuiesc în zone izolate.
Crearea de centre multifuncționale, reabilitarea clădirilor închise	Babadag Sulina Isaccea	POR– Axa Prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	Îmbunătățirea serviciilor necesare într-o manieră ieftină, prin utilizarea bunurilor existente.

Tipul intervenției	Localizare ³⁹	Sursa de finanțare	Justificare
Asigurarea interoperabilității sistemelor informatice medicale la nivel de asistență medicală (telemedicină și e-sănătate)	Întreg teritoriul RBDD	POC Axa Prioritară 2: Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitală competitivă	Crearea mijloacelor de comunicare pentru prestarea de servicii, ca și răspuns la indisponibilitatea resurselor umane în zonele izolate.
Furnizarea de servicii de asistență tehnică pentru a crește rentabilitatea sectorului de guvernare / administrare (mecanism de plată în spital pentru stimularea ambulatoriilor publice, medicilor de familie, precum și a sistemelor de telemedicină)	Ministerul Sănătății	POCA Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente - Axa Prioritară 2: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente POCU Axa Prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei	- Mecanismul de plată în spitale trebuie să fie ajustat pentru a stimula: sistemul public de ambulatoriu, medicii de familie din zonele izolate, utilizarea telemedicinii de către personalul medical. - În conformitate cu proiectul de Strategie Națională de Sănătate, cu recomandările Băncii Mondiale din cadrul Analizei Funcționale a Sectorului de Sănătate (2011) și cu obiectivele Proiectului Băncii Mondiale de Reformă Sanitară.
Organizarea de campanii de informare, educare și comunicare cu privire la un mediu sănătos și igienic	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axele Prioritare 1 și 2 POCU Axa Prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei	Este nevoie de cunoștințe publice mai bune cu privire la aceste subiecte.
Achiziționarea de echipamente specifice pentru îmbunătățirea capacității și calității serviciilor ISU	Întreg teritoriul RBDD	POR Axa Prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	Zona Deltei prezintă caracteristici speciale în ceea ce privește situațiile de urgență: - o mare parte din localități sunt încă expuse riscului de inundații, precum cele produse în anul 2010, când s-au soldat cu ruperea unui dig pe Brațul Chilia, sau cele care afectează frecvent zona Ceatalchioi; - practica incendierii vegetației de stof de către crescătorii de animale, la care se adaugă vitezele ridicate ale vântului din zonă, conducând la riscul de incendiu în

Tipul intervenției	Localizare ³⁹	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>zone protejate și locuite;</p> <ul style="list-style-type: none"> - intervențiile în zonă sunt foarte dificile din cauza terenului mlăștinos și a lipsei unor ambarcațiuni de intervenție rapidă; - creșterea numărului de turiști și de unități de cazare amplifică numărul de solicitări, ca urmare a unor scufundări de ambarcațiuni, incendii, accidente de tot felul. <p>Dotarea ISU este una deficitară. Echipamente de intervenție sunt vechi (circa 70% ar fi trebuit deja casate), unele fiind din anii 70 și insuficiente în raport cu numărul solicitărilor. Cele mai mari probleme se înregistrează în cazul intervențiilor pe apă, cu precădere în zona Deltei Dunării, în condițiile lipsei unei ambarcațiuni fluviale rapide de intervenție PSI. Nava existentă este deservită în total de 32 de angajați și are o vechime de peste 15 ani. În acest context, durata de intervenție crește, siguranța personalului este pusă în pericol, iar costurile cu mentenanța echipamentelor sunt foarte ridicate.</p> <p>Pe de altă parte, spațiile existente la nivelul detașamentelor și pichetelor din județ sunt insuficiente și inadecvate pentru volumul tot mai mare de activitate a inspectoratului. Nu în ultimul rând, nu există încă un centru județean de coordonare a intervenției cu alte instituții cu atribuții în domeniul situațiilor de urgență (Serviciul Județean de Ambulanță, Inspectoratul Județean de Poliție etc.) și nici un centru de pregătire a populației în domeniul situațiilor de urgență, care să pună accent pe componenta de prevenție.</p> <p>Implementarea proiectului este vitală pentru dezvoltarea durabilă a zonei Deltei Dunării, în vederea reducerii riscului de pierderi materiale și de vieții omenești – localnici și turiști, precum și a afectării ecosistemului, ca urmare a unor hazarde naturale și incidente de tip antropoc.</p>

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Reabilitarea infrastructurii de sănătate și dotarea acestora cu echipamente moderne, vehicule și bărci
- Asigurarea interoperabilității sistemelor informatice medicale la nivel de asistență medicală (telemedicină și e-sănătate)
- Organizarea de campanii de informare, educare și comunicare cu privire la un mediu sănătos și igienic.

Educația

Obiective Sectoriale

- Oferirea de oportunități de învățare pe tot parcursul vieții pentru crearea de abilități de muncă necesare în economia secolului 21
- Sprijinirea învățământului secundar, profesional și tehnic care să pregătească elevii atât pentru o economie globală a cunoașterii, cât și pentru o economie locală cu anumite particularități
- Îmbunătățirea calității sistemului educațional primar și preșcolar

Un obiectiv sectorial pentru regiunea Delta Dunării, în conformitate cu strategiile educaționale naționale, este obținerea unei cât mai largi, de calitate și eficiente educații pentru toți și furnizarea de competențe mai bune pentru locuitori pentru ca aceștia să sprijine o creștere inteligentă și favorabilă incluziunii locale și dezvoltarea unei economii ecologice. Mai mult decât atât, în scopul de a răspunde mai bine provocărilor demografice și migrației specifice zonei, se recomandă îmbunătățirea procesului de coordonare inter-sectorială. Rațiunea este aceea de a contribui la o creștere inteligentă în România, inclusiv prin reducerea numărului de persoane expuse riscului de șomaj, sărăcie și excluziune socială prin creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții și la îmbunătățirea relevanței sistemelor de educație și formare profesională pentru piața forței de muncă.

Șase priorități sectoriale sunt alinate priorităților naționale stabilite pentru România. Acestea susțin cele două obiective strategice principale, stabilite pentru Delta Dunării:

1. creșterea gradului de participare la învățarea pe tot parcursul vieții;
2. crearea unei rețele de educație și formare, elevii ce locuiesc în zone izolate;
3. sprijin pentru unitățile de învățământ profesional și tehnic (ÎPT);
4. creșterea accesului la servicii de îngrijire și educație timpurie;
5. reducerea părăsirii timpurii a școlii;
6. asigurarea unei performanțe mai bune în sistemul de educație pentru a răspunde nevoilor pieței muncii.

Primul obiectiv referitor la învățarea pe tot parcursul vieții este, în mod clar, o prioritate, pentru o regiune ce trece de la activități dependente de resurse naturale la activități cu valoare adăugată ridicată. Cel de al doilea obiectiv se referă la crearea unei rețele de elevi, prin care să se rezolve constrângerile educaționale legate de accesul limitat și densitatea mică a populației din Inima Deltei. Procentual sunt mai puțini profesori calificați în Deltă (67%) comparativ cu restul țării (de 89%). În anumite comune au fost închise școli din cauza numărului redus de elevi și a costurilor ridicate de funcționare, transportul spre alte școli devenind astfel o provocare. Învățământul profesional și tehnic reprezintă o prioritate națională și este relevant pentru sectoarele incluse în Strategie. Se pot îmbunătăți infrastructurile pentru îngrijirea și educația timpurie a copilului prin restructurarea infrastructurilor aferente grădinițelor, care, datorită scăderii numărului de copii, vor deveni disponibile pentru reamenajare.

Părăsirea timpurie a școlii (PTȘ) are importante implicații sociale și economice. PTȘ reprezintă un factor ce contribuie la excluderea socială involuntară mai târziu, pe parcursul vieții. Previziunile legate de cererea de competențe la nivel european sugerează că doar 1 din 10 locuri de muncă va

putea fi ocupat de un elev care nu a absolvit învățământul obligatoriu. Tinerii care renunță prematur la învățământ sunt mai predispuși la șomaj sau la obținerea de venituri mai mici ca angajați. Acestea generează costuri publice și sociale mari, cum ar fi asistența medicală, justiție și plăți pentru asigurări sociale, precum și venituri din taxe și câștiguri mai mici. Nu în ultimul rând, la nivel național și cu atât mai mult în regiunea Delta Dunării sunt esențiale legături mai solide ale învățământului cu nevoile pieței muncii.

Tabel 18: Educația – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Furnizarea de programe de ÎPV (învățare pe tot parcursul vieții) relevante, accesibile și cu stimulente în turism, agricultură și pescuit prin centrele comunitare de învățare permanentă	Beștepe, Ciucurova, Jijila, Luncavița, Peceneaga, Ceatalchioi, Grindu, Jurilovca, Nufăru, Topolog	POCU Axa Prioritară 6 – Educație și competențe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ⁴⁰	Intervenția satisface nevoile specificate în secțiunea IV.3.3 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivul sectorial # 1. Justificare: această intervenție contribuie la creșterea inteligentă și favorabilă incluziunii în România prin reducerea numărului de persoane aflate în risc de șomaj, sărăcie și excludere socială, prin creșterea participării în domeniul învățării pe tot parcursul vieții și prin îmbunătățirea relevanței sistemelor de învățământ și formare profesională pentru piața muncii. Strategia ÎPV se focalizează pe grupuri dezavantajate sau slab reprezentate (de exemplu, șomerii, persoanele care părăsesc timpuriu școala, romii și alte minorități, femeile, adulții de peste patruzeci de ani cu calificări reduse, tinerii în tranziție de la școală la piața muncii, muncitorii în vârstă, persoanele cu dizabilități), care vor fi principalii beneficiari ai acestui program. Pe lângă atingerea obiectivelor naționale, această intervenție vizează de asemenea să ofere sprijin în tranziția locală de la o economie bazată pe extracție la o economie bazată pe servicii. Activitățile vor include recunoașterea competențelor dobândite anterior, formare certificată și cursuri de educație și formare profesională, curriculum îmbunătățit, obținerea competențelor de viață și de competențe transversale, subvenții pentru stagiile de ucenicie și plasarea forței de muncă, programe de limbă minoritară ⁴¹ .

⁴⁰ PNDR prevede sprijin pentru cursuri de scurtă durată de formare profesională în domeniul agricol și agro-alimentar (de exemplu: inițiere, instruire), vizând agricultori, tineri fermieri, procesatori din industria agro-alimentară, agricultori care au angajamente de agro-mediu și climatice, precum și alte subiecte în cadrul unui program de formare profesională.

⁴¹ Pentru copii, programele de limbă minoritară se desfășoară la nivel național.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Crearea unei Rețele de Educație și Formare Profesională pentru a asigura accesul la un învățământ primar și gimnazial de calitate	Comunități izolate sau comunități cu o populație mai mică de 2.000 de locuitori și orașul Tulcea ca centru al rețelei ⁴²	POC Axa Prioritară 2: TIC pentru o economie digitală competitivă POCU Axa Prioritară 6: Educație și competențe POR Axa Prioritară 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale	Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor specificate în secțiunea IV.3.3 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivele sectoriale # 2 și # 3. Justificare: sectorul educațional din zona de studiu, mai exact din inima Deltei, întâmpină constrângeri legate de accesul limitat și de densitatea mică a populației. Sectorul educațional are provocări semnificative în ceea ce privește lipsa de acces și scăderea numărului de elevi. Procentual, există mai puțini profesori certificați în Deltă (în procent de 67%), comparativ cu restul țării (în procent de 89%). Mai multe comune și-au închis școlile din cauza numărului mic de elevi și a costurilor ridicate de întreținere, iar transportul către alte școli a devenit o provocare. Totodată, elevii întâmpină dificultăți din lipsa igienei, a căldurii și, în unele zone, a apei potabile.
Crearea de unități de învățământ profesional și tehnic, care să fie relevante, atractive și favorabile incluziunii	Județul Tulcea	POCU Axa Prioritară 6: Educație și competențe POR Axa Prioritară 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)	Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor specificate în secțiunea IV.3.3 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivul sectorial # 2. Justificare: învățământul profesional și tehnic (ÎPT) constituie o prioritate națională de dezvoltare. Aceasta se adresează atât învățământului secundar (dezvoltarea tehnologică), cât și celui postliceal pentru a crea competențe și abilități care să ofere o mai bună accesibilitate la oportunitățile de angajare și constituie un punct de plecare pentru învățarea ulterioară. Este de asemenea esențial ca programele ÎPT să formeze abilitățile și cunoștințele care sunt necesare economiei locale și care să corespundă standardelor internaționale ale turismului bazat pe natură și ale pescuitului recreativ. La nivel național, MEN a dublat numărul de locuri disponibile în cadrul unităților ÎPT

⁴² Faza de selecție la nivel național pentru soluții de e-learning și infrastructuri educaționale conexe este în curs de pregătire la momentul scrierii acestui document. Comunitățile specifice vor fi sugerate în propunerea ITI atunci când există claritate în ceea ce privește procesul de național.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>pentru anul școlar 2014-2015. Principala provocare o reprezintă asigurarea unui ÎPT de calitate și relevant, cu o legătură clară, și directă fie cu forța de muncă sau cu educația și formarea ulterioară. Se vor identifica alternative viabile pentru copiii și tinerii care iau bacalaureatul cu note foarte mici sau nu au rezultate școlare destul de bune pentru a fi acceptați în liceele pe care le preferă. Activitățile vor include servicii de consiliere, sprijin pentru parteneriatele cu companii prin stagiaturi și ucenicie, mecanisme de formare și oferirea de stimulente, punerea la dispoziție de spații pentru ateliere în școlile ÎPT.</p>
Reabilitarea și echiparea grădinițelor creșelor	și și Întreg teritoriul RBDD	<p>POCU Axa Prioritară 6: Educație și competențe</p> <p>POR Axa Prioritară 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale</p> <p>Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)⁴³</p>	<p>Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor specificate în secțiunea IV.3.3 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivul sectorial # 3.</p> <p>Justificare: o importantă oportunitate este oferită de disponibilitatea grădinițelor pentru a fi utilizate și adaptate ca spații pentru creșă datorită scăderii ratei natalității. O prioritate națională o constituie înscrierea și finalizarea învățământului preșcolar (de la 3 la 5 ani) de către toți copii și extinderea asigurării serviciilor de educație și îngrijire timpurie (EÎT) pentru ante-preșcolari (de la 0 la 2 ani). Studiile arată că accesul la o educație de calitate de la o vârstă fragedă facilitează dezvoltarea competențelor primare și că un EÎT de calitate crește performanța școlară și reduce riscul de PTȘ într-o etapă ulterioară. Activitățile vor include sprijin adecvat pentru înscriere și transpunerea scopurilor în EÎT, educația parentală și asigurarea disponibilității profesorilor calificați (educator, puericultor) în toate zonele geografice prin stimulente financiare pe parcursul implementării proiectului.</p>
Dezvoltarea de programe de tip	Întreg teritoriul	POCU	Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor specificate în secțiunea IV.3.3 din

⁴³ PNDR prevede sprijin pentru înființarea și modernizarea (inclusiv echipamente) grădinițelor, dar doar a celor din afara spațiilor școlare, în mediul rural.

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
„Școală după Școală” și „A Doua Șansă”	RBDD	Axa Prioritară 6: Educație și competențe	<p>Raportul de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivul sectorial 2.</p> <p>Justificare: părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice importante. PTȘ este un factor care contribuie la excluderea socială involuntară ulterioară. Previțiunile privind abilitățile ce vor fi cerute în viitor în Europa arată că doar 1 din 10 locuri de muncă vor fi accesibile pentru persoanele care au abandonat timpuriu școala. Tinerii care abandonează școala timpuriu vor fi, cel mai probabil, șomeri sau vor avea câștiguri modeste atunci când devin angajați. Acest lucru generează costuri sociale, scăderea veniturilor și încetinirea creșterii economiei, dar și reducerea veniturilor fiscale și creșterea costurilor pentru serviciile publice, cum ar fi sănătatea, justiția penală și alocațiile sociale. Grupurile-țintă ale acestui program sunt copiii cu vârste între 11 și 17 ani, dar și adulții, mai ales cei cu o situație materială precară, care provin din zone rurale, comunități de romi sau alte comunități minoritare. Activitățile vor include îmbunătățirea condițiilor și a calității școlilor, a programelor de tip „Școală după Școală”, oferite elevilor cu risc crescut de părăsire timpurie a școlii, a programelor „A Doua Șansă”, a materialelor și pregătirii profesorilor.</p>
Crearea de parteneriate între angajatori, furnizori de educație & formare și organisme de cercetare	Întreg teritoriul RBDD	POCU Axa Prioritară 6: Educație și competențe	<p>Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor specificate în secțiunea IV.3.3 din Raportul de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivul sectorial # 1.</p> <p>Justificare: viziunea strategică pentru învățarea continuă în România constă în oferirea de oportunități de participare deplină la viața economică, socială și civică tuturor persoanelor de-a lungul vieții lor și ajutarea acestora să își atingă potențialul personal. Este nevoie de o bună colaborare pentru creșterea accesului și îmbunătățirea calității și relevanței ÎPT. Activitățile preconizate includ coordonarea, finanțarea și reglementarea pentru depășirea constrângerilor ÎPT - informare deficitară, stimulente slabe,</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			capacitate scăzută -, crearea de parteneriate între actorii relevanți și o schimbare de atitudine privind ÎPT. Parteneriatul dintre organismul de formare și firme rezultă în contracte de ucenicie și aptitudini specifice locului de muncă. Măsurile necesare pentru implementarea practică și extinderea uceniciei pot include, spre exemplu, stimulente financiare (cum ar fi reduceri de taxe) pentru angajatori care intră în parteneriate.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Furnizarea de programe de ÎPV (învățare pe tot parcursul vieții) relevante, accesibile și cu stimulente în turism, agricultură și pescuit, prin centrele comunitare de învățare permanentă
- Dezvoltarea de programe de tip „Școală după Școală” și „A Doua Șansă”
- Crearea de parteneriate între angajatori, furnizori educație & formare și organisme de cercetare

Incluziunea și protecția socială

Obiective Sectoriale

- Reducerea disparităților legate de piața muncii și de capitalul uman în rândul persoanelor de etnie romă prin furnizarea de servicii îmbunătățite la nivelul fiecărei dimensiuni a excluziunii și în ansamblu
- Conservarea patrimoniului cultural al minorităților etnice din zona de studiu
- Îmbunătățirea rezultatelor sociale prin creșterea relevanței și a eficacității programelor de protecție socială derulate în teritoriul ITI Delta Dunării

Incluziunea socială este strâns legată de intervențiile în sectorul educației și cel al sănătății. A fost folosită o abordare integrată în rezolvarea problemelor specifice acestor domenii. Integrarea este reflectată în abordarea dimensiunilor multiple ale excluziunii, precum și în includerea de soluții de acces în sectoarele educației și sănătății.

Următoarele intervenții sunt luate în considerare pe baza principiilor strategice ale Strategiei:

1. Emanciparea locuitorilor: sprijin (conștientizare și informare) pentru apărarea drepturilor populației sărace și marginalizate și pentru accesul lor la resurse, sprijin pentru informare participativă și responsabilă și pentru implicarea în procese de consiliere, înlesnirea participării pe piață, sprijin pentru participarea persoanelor sărace în procesele de politici publice și de guvernare; mecanisme de soluționare a plângerilor; ÎPV pentru grupuri vulnerabile.
2. Instituții mai transparente, responsabile și orientate spre incluziune socială: activități orientate către beneficiar, combinate cu acțiuni de informare în educație, sănătate și servicii sociale.
3. Servicii mai accesibile din punctul de vedere al costurilor prin creșterea eficienței: abordarea integrată oferă servicii sociale de bază (educație, sănătate și servicii sociale) este puternic recomandată. Furnizarea serviciilor de prevenție este mai puțin costisitoare decât furnizarea serviciilor de protecție (educație, sănătate, protecție socială) și cu rezultate mai durabile pentru bunăstare.
4. Capacitate de plată prin generarea de venituri: servicii adaptate pentru creșterea șanselor de angajare mai ales pentru populația săracă și dezavantajată și pentru locuri de muncă care necesită un nivel scăzut de competențe.
5. Integrare teritorială: oferirea de subvenții pentru persoanele sărace, care locuiesc în zone izolate pentru a asigura accesul la serviciile de bază.

Intervențiile prioritare identificate pentru atingerea obiectivelor strategice, propuse în această etapă mai ales la nivelul incluziunii sociale sunt:

- Dezvoltarea infrastructurii instituționale preșcolare (0-6 ani) în comunitățile cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile.
- Creșterea numărului de mediatori școlari în toate școlile cu procent mare de romi și alte minorități și grupuri vulnerabile
- Implementarea burselor comunitare pentru intervenții educaționale
- Facilitarea reglementării drepturilor de proprietate (sistem cadastral complet)

În conformitate cu prioritățile educaționale propuse, intervențiile educaționale ce vizează comunitățile cu pondere mare de populație romă și alte grupuri vulnerabile se concentrează pe asigurarea infrastructurii necesare, dar și pe extinderea sprijinului de tip „soft”, cum ar fi mediatorii și schemele de grant. Drepturile de proprietate reprezintă o altă zonă de prioritate pentru intervenții, dat fiind impactul acestora asupra altor aspecte ale vieții populației romă și altor populații vulnerabile, precum accesul la servicii și la credite.

O identificare prealabilă a grupurilor vulnerabile este preconizată ca parte a următorilor pași în proiectul Delta Dunării. Odată ce profilul specific și nevoile acestor grupuri vulnerabile sunt mai bine înțelese, vor fi sugerate intervenții specifice pentru a face politicile naționale de protecție socială mai relevante și mai eficiente.

Tabel 19: Incluziunea și protecția socială – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare ⁴⁴

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Dezvoltarea infrastructurii instituționale preșcolare (0-6 ani) în comunitățile cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile de pe întreg teritoriul RBDD	POR Axa Prioritară 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale POCU Axa Prioritară 4: Incluziune socială și combaterea sărăciei	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Raportului de Evaluare a Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: aceasta este o prioritate națională. Investițiile materiale vor fi combinate cu alte tipuri de suport.
Extinderea mediatorilor școlari în instituțiile de învățământ cu un procent mare de romi și alte grupuri vulnerabile	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile de pe întreg teritoriul RBDD	POCU Axa Prioritară 4: Incluziune socială și combaterea sărăciei	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Raportului de Evaluare a Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: mediatorii școlari s-au dovedit a fi de succes.
Implementarea fondurilor comunitare pentru intervenții educaționale	Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile de pe întreg teritoriul RBDD	POCU Axa Prioritară 4: Incluziune socială și combaterea sărăciei	Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Raportului de Evaluare a Nevoilor și este în conformitate cu toate obiectivele sectoriale. Justificare: transferurile condiționale de bani au avut mult succes în întreaga lume.
Crearea de locuri de muncă pentru grupurile vulnerabile prin promovarea și dezvoltarea economiei	Întreg teritoriul RBDD	POCU Axa Prioritară 4: Incluziune socială și combaterea sărăciei	Proiectul urmărește creșterea numărului de oportunități de angajare calitative, în sectorul pescuit, pentru grupurile vulnerabile din cadrul teritoriului

⁴⁴ Identificarea altor categorii vulnerabile se preconizează pentru stadii mai avansate ale lucrării.

<p>sociale legată de domeniile prioritare de dezvoltare ale RBDD</p>			<p>RBDD. Totodată susține diversificarea activităților agricole și non-agricole, încurajând implicarea activă a comunităților locale și integrarea socială și pe piața muncii a grupurilor vulnerabile.</p> <p>Scopul proiectului este dezvoltarea de structuri de economie socială, în vederea susținerii integrării pe piața muncii a persoanelor din grupurile vulnerabile. Dezvoltarea economiei sociale va contribui la crearea de noi locuri de muncă și la dezvoltarea serviciilor locale.</p> <p>Acțiunile vor avea drept scop asigurarea sprijinului necesar pentru înființarea întreprinderilor sociale de inserție, dar și a promovării economiei sociale. Totodată, antreprenorii în domeniul social, atât din entitățile nou înființate, cât și cei din entitățile deja existente, vor putea beneficia de activități de consiliere/mentorat, precum și de formare profesională în domeniul social.</p> <p>Intervenția va fi una integrată, realizată la nivelul întregului teritoriu și cu implicarea tuturor factorilor locali.</p>
<p>Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de servicii sociale</p>	<p>Întreg teritoriul RBDD</p>	<p>POR Axa Prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale</p> <p>PNDR</p>	<p>Starea de degradare a clădirilor și dotarea deficitară a unor centre sociale fac ca oferta de servicii oferită beneficiarilor să fie relativ restrânsă (de ex. servicii de ergoterapie pentru persoanele cu dizabilități), iar confortul beneficiarilor instituționalizați să fie redus, din cauza deficitului de spații de relaxare și petrecere a timpului liber.</p>
<p>Facilitarea regularizării drepturilor de proprietate</p>	<p>Zone cu pondere mare de romi și alte grupuri vulnerabile de pe</p>	<p>POR Axa Prioritară 11: Extinderea geografică a proprietăților și</p>	<p>Intervenția îndeplinește cerințele specificate în secțiunea IV.5.3 a Raportului de Evaluare a Nevoilor și este în conformitate cu toate</p>

	întreg teritoriul RBDD	înregistrarea terenului (alte fonduri decât prin ITI)	obiectivele sectoriale. Justificare: o condiție necesară pentru multe alte intervenții.
--	------------------------	---	--

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Extinderea mediatorilor școlari în instituțiile de învățământ cu un procent mare de romi și alte grupuri vulnerabile
- Implementarea fondurilor comunitare pentru intervenție educațională
- Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de servicii sociale

Pilonul V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității

Această secțiune se referă la intervențiile care vizează realizarea eficientă și sustenabilă a proiectelor și programelor sugerate în Strategie. Raportul de Evaluare a Nevoilor a stabilit că în Regiunea DD condițiile demografice și climatice limitează investițiile și serviciile caracteristice economiilor de scară și de aceea este nevoie să fie luate în calcul abordări inovative, poate prin folosirea cu eficiență a internetului (Pilonul III). Deja costul serviciilor a atins pragul posibilităților financiare în mai multe gospodării din zona de studiu și flexibilitatea fiscală a autorităților locale este de asemenea foarte redusă; de aceea împovărarea lor cu alte costuri de operare și mentenanță (O&M), care nu pot fi recuperate de la utilizator, nu este o soluție viabilă. Raportul de Evaluare a Nevoilor a argumentat de asemenea că lipsa posibilităților financiare la gospodării poate fi cel mai bine adresată prin subvenții testate, gestionate prin programele guvernamentale de protecție, iar în situații rare, este recomandabil să fie administrate subvenții nediferențiate pe zonă. Cea mai bună soluție pentru constrângerile legate de capacitatea de plată ar reprezenta-o creșterea numărului de oportunități (Pilonul II) pentru locuitori. Toate investițiile propuse trebuie adaptate pentru a fi relevante, accesibile la preț și durabile pentru comunitate.

Capacitatea administrativă și managementul de program

Obiective Sectoriale

- Asigurarea unor servicii publice eficiente și rentabile
- Îmbunătățirea planificării strategice și bugetare bazate pe dovezi, la toate nivelurile de guvernare din regiunea DD, în vederea sprijinirii obiectivelor economice și de mediu
- Intensificarea utilizării modalității participative de luare a deciziilor, în sinergie cu obiectivele de mediu și cele economice

Regiunea Delta Dunării are nevoi mari de reforme și de dezvoltarea capacității administrative, din cauza provocărilor de mediu și economice specifice. Luarea deciziilor în regiunea DD trebuie să se bazeze pe dovezi în special în ceea ce privește gestionarea elementelor de patrimoniu natural. Planificarea strategică și bugetară pentru managementul de mediu și dezvoltarea turismului este deosebit de contestată din cauza multor straturi de guvernare (Consiliul Județean Tulcea, Consiliul Județean Constanța, ARBDD, precum și unitățile administrației locale) și unități teritoriale. Mai mult decât atât, managementul biodiversității și resurselor de ecosistem se bazează foarte mult pe mecanismele de comandă și control, decât pe un proces decizional mai participativ și mai responsabil. Sarcinile administrative pentru întreprinderi și cetățeni sunt deosebit de mult determinate de permisele ARBDD în acest domeniu. Taxele de intrare pentru utilizarea RBDD atrag de asemenea costuri ridicate de tranzacție sau de colectare și nu sunt optimizate. Monitorizarea și punerea în aplicare a reglementărilor de ARBDD se desfășoară de asemenea cu costuri ridicate și ineficiențe și ar trebui să evolueze spre o altă abordare – de împărțire a beneficiilor cu utilizatorii de resurse (a se vedea secțiunea III, Pilonul I, Biodiversitatea și serviciile ecosistemice). Serviciile publice sunt deficitare și sunt deosebit de greu de furnizat în regiunea DD din motive ce țin de economiile de scară și de accesibilitate, după cum s-a discutat în Raportul de Evaluare a Nevoilor. Serviciile publice trebuie să fie gestionate în moduri inovatoare și să utilizeze abordări TIC în materie de educație și sănătate. Subvențiile actuale pentru utilități trebuie să fie reformate și ele, așa cum s-a susținut în Raportul de Evaluare a Nevoilor, secțiunea V.1.2.1. Sunt necesare reforme de reglementare similare

în alte sectoare pentru a răspunde nevoilor unor zone precum Delta Dunării (a se vedea secțiunea IV privind sănătatea pentru reformele propuse pentru acest sector). Managementul resurselor umane se confruntă de asemenea cu nevoi speciale în ceea ce privește atragerea și reținerea talentelor, în special în sectoarele sănătății și educației.

Asistența tehnică (AT) pentru îmbunătățirea capacității administrative. Principalii beneficiari instituționali sunt Consiliul Județean Tulcea, alte aproape patruzeci (40) de autorități locale (inclusiv Tulcea și patru orașe), precum și Administrația Rezervației Biosferei Deltei Dunării (ARBDD) și alte entități guvernamentale naționale situate în zona ITI. În plus, se așteaptă să existe diverși beneficiari din sectorul privat. Majoritatea beneficiarilor au o experiență și capacitate de implementare limitate în ceea ce privește tipul și amploarea proiectelor prevăzute în programul ITI, precum și în ceea ce privește necesitatea de a le opera și întreține ulterior. Resursele bugetare limitate și provocările în menținerea personalului în zone izolate (de exemplu, în sectorul de sănătate și educație) au pus presiune asupra sistemelor administrative. Necesitatea unei coordonări eficiente a inițiativelor și intervențiilor va determina cereri administrative suplimentare către beneficiari, astfel că este propusă înființarea de noi organizații (de exemplu, organizațiile de management al destinației pentru sectorul turismului). Gestionarea unui element de patrimoniu natural, precum RBDD, necesită anumite competențe și sensibilități din partea ARBDD și a altor entități de mediu, din partea autorităților locale și a comunităților în general.

Prin urmare, există nevoi semnificative de dezvoltare a unor entități guvernamentale eficiente, transparente și accesibile. Aceasta presupune: (a) îmbunătățirea generală a **capacității de management de proiect** atât în sectorul privat, cât și în cel public, incluzând pregătirea și implementarea proiectelor ce primesc finanțare (de exemplu, dezvoltarea de ghiduri pentru achiziții publice și de sisteme de control, recrutarea și gestionarea de personal, consultanți, competențe de documentare tehnică și economică, realizarea de parteneriate și integrarea inițiativelor finanțate ITI cu alte activități ale beneficiarilor); (b) promovarea unui **sistem eficient de implementare** (mecanisme de coordonare între beneficiari și sisteme de management și control) incluzând contractarea, managementul financiar, monitorizarea și implementarea controlului; (c) asigurarea unor **măsuri de sprijin specifice**, legate de investițiile în cadrul fiecărui program operațional (PO), în special pentru sectorul public (potrivit funcției sau potrivit mandatelor). De exemplu: a permite dezvoltarea unui mediu competitiv de afaceri (incluzând în turism) la nivel local, gestionarea educației și a altor servicii publice și a asigura angajamentul eficient al actorilor (implicați) locali în gestionarea zonelor reconstruite ecologic; (d) sporirea metodelor, strategiilor și instrumentelor pentru un **acces facil** al publicului la informații și servicii publice; și (e) contribuirea la întărirea **sentimentului de proprietate** asupra proceselor și rezultatelor intervențiilor în rândul beneficiarilor, pregătindu-i pentru O&M și viitoarele îmbunătățiri. Se anticipează că randamentul va fi consolidat prin: (i) servicii de consultanță (pentru verificări operaționale, dezvoltarea de politici și proceduri etc.); (ii) programe de învățare și instruire, cu evaluări ale impactului; (iii) structuri de reacție și dezvoltare de web-site pentru informare și dialog public; și (iv) spații pentru birouri, vehicule și echipamente.

Asistența tehnică (AT) pentru managementul de program. Pe lângă nevoile de asistență tehnică (AT) definite pentru fiecare sector și legate de capacitatea administrativă generală, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), recent stabilită, precum și beneficiarii ITI vor avea nevoie de AT extinsă pentru a pregăti și implementa programul ITI în timp util, pentru a asigura utilizarea eficientă

a resurselor economice și financiare și pentru a disemina informațiile necesare. Activitățile pentru educarea și instruirea personalului ADI, precum și a beneficiarilor locali se vor referi la pregătirea proiectelor, managementul de proiect, achizițiile publice, gestionarea contractelor, gestionarea financiară, realizarea și managementul parteneriatelor (împreună cu sectorul privat, precum și cu organizații ale societății civile), coordonarea proiectului, monitorizarea și evaluarea proiectului. O atenție deosebită va fi îndreptată către: proiectele mari (de exemplu, reabilitarea a trei drumuri județene); aplicarea instrumentelor financiare inovatoare (de exemplu, pentru promovarea IMM-urilor și implicarea comunității în management-ul de mediu); și mecanismele de coordonare pentru asigurarea unei implementări eficiente a strategiei teritoriale integrate. Servicii de consultanță vor fi necesare pentru studiile de fezabilitate, dezvoltare organizațională, dezvoltarea de birouri de asistență și a website-ului, informare publică și activități de promovare, organizarea de vizite de studii și evaluări ale impactului. ADI va avea nevoie de asemenea de spații pentru birouri, vehicule și echipamente.

A răspunde eficient la nevoile definite va constitui o provocare pentru autorități. Autoritățile locale din zona de studiu au capacitate administrativă și financiară limitate în ceea ce privește implementarea investițiilor noi și de reabilitare, cât și privind activitățile de operare și mentenanță. Scăderea continuă a populației și îmbătrânirea în zona de studiu vor reduce veniturile fiscale și economiile de scară în furnizarea de servicii, adăugând o presiune suplimentară asupra autorităților. În plus, capacitatea locuitorilor de a plăti pentru servicii publice îmbunătățite este slabă. Acest lucru ridică întrebări privind politica viitoare de subvenționare a guvernului. Gestionarea viitoare a Deltei va depinde de asemenea de capacitatea ARBDD de a monitoriza și aplica regulamentele. Prin urmare, este subliniată în raport o nevoie de consolidare și de suport prin asistență tehnică, presupunând că entitatea (entitățile) este responsabilă de procesul de coordonare și colaborare cu autoritățile naționale privind implementarea programului în ansamblu.

Tabel 20: Capacitatea administrativă și managementul de program – Tipuri prioritare de intervenție / proiecte și justificare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
Furnizarea de Asistență Tehnică (AT) pentru îmbunătățirea capacității administrative	Întreg teritoriul RBDD	POAT POCA	Principalii beneficiari instituționali sunt Consiliul Județean Tulcea, alte aproape patruzeci (40) de autorități locale (inclusiv Tulcea și patru orașe), precum și Administrația Rezervației Biosferei Deltei Dunării (ARBDD) și alte entități guvernamentale naționale, situate în zona ITI. Aceste autorități au capacitate administrativă și financiară limitată pentru a pregăti și implementa investiții noi și reabilitate și pentru a asigura în mod eficient operarea și mentenanța viitoare a acestora. Este necesară consolidarea substanțială a capacității și a

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			sprijinului oferit prin asistență tehnică pentru o dezvoltare eficientă, transparentă și accesibilă a entităților guvernamentale. Câteva dintre funcțiile administrative includ (dar fără a se limita la) actualizarea/completarea instrumentelor de gestiune teritorială, precum planuri de oraș/sat, baza de date a orașului/satului, cadastrul și cartea funciară etc.
Planul de Management și Regulamentul de Funcționare pentru Rezervația Biosferei Delta Dunării.	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 1 (1.1)	Acesta include mecanisme pentru participarea semnificativă a comunităților locale și a altor factori de decizie importanți, în aspectele cheie ale managementului RBDD, inclusiv stabilirea obiectivelor, dezvoltarea planurilor de management zonal și cel al resurselor naturale, implementare și monitorizare. Adoptarea unei politici și a unei legislații adecvate în legătură cu structurile de guvernare al RBDD și accesul rezidenților la resurse naturale, care este crucial pentru instaurarea unei relații mai cooperante și mai funcționale între ARBDD și comunitățile locale.
Implementarea și dezvoltarea unui sistem de management al riscurilor în Rezervația Biosferei Delta Dunării.	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 1 (1.1)	Necesitatea unui sistem informatic dedicat managementului riscurilor este justificată nu numai de importanța RBDD la nivel național și internațional, ci și prin modul și impactul pozitiv pe care l-ar avea un astfel de sistem pentru activitate decizională a ARBDD, venind în sprijinul ARBDD cu privire la estimarea impactului, a gradului de probabilitate a fenomenelor hidro-meteorologice cu grad ridicat de risc asupra patrimoniului natural. Având o imagine mai clară a impactului pe care sedimentele transportate și schimbările morfologice din zonă le au asupra

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>patrimoniului natural, ARBDD va beneficia de funcționalități extinse de analiză, agregare, afișare și prognozare a acțiunilor și măsurilor propuse conducând la eficientizarea procesului decizional.</p>
<p>Revizuirea reglementărilor privind schemele de subvenționare a gospodăriilor pentru îmbunătățirea capacității de plată a serviciilor și pentru o direcționare și utilizare mai eficiente a resurselor financiare și naturale</p>	<p>Administrația centrală</p>	<p>POCA Axa Prioritară 1 (1.1)</p>	<p>Această intervenție vine în întâmpinarea nevoilor specificate în secțiunea V.1.2.1 a Raportului de Evaluare a Nevoilor și susține obiectivul sectorial # 1.</p> <p>Justificare: politica actuală în domeniul subvențiilor este ineficientă, nu este orientată spre cei săraci și poate genera stimulente perverse privind abuzul de resurse. Jumătate (50%) din totalul facturii de utilități în inima Deltei (inclusiv apa, electricitatea și încălzirea, dacă este cazul) este subvenționată, indiferent de venitul gospodăriei. Acest lucru a generat, de exemplu, în cazul apei, risipă sub formă de apă curentă utilizată pentru irigare, în condițiile în care sursele netratate de apă ar fi putut fi o alternativă mai eficientă din punctul de vedere al costului. Având în vedere amploarea îmbunătățirilor planificate privind serviciile din zonă, va fi esențial să se asigure că acestea pot fi menținute din plata facturilor și că aceste facturi pot fi plătite de rezidenți.</p> <p>Activități prioritare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza mecanismelor de subvenționare existente, aplicate la nivel central și județean - analiza performanței mecanismelor de subvenționare existente, vizând inclusiv eficiența (erori de includere și excludere) - analiza eficienței administrative a subvențiilor existente - recomandarea de criterii

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>instituționale deja testate la nivel de mijloace pentru administrarea subvențiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - pregătirea unui studiu de fezabilitate cuprinzător, inclusiv o strategie de recuperare a costurilor pentru servicii - consultări publice cu privire la reforma tarifelor <p>Sinergiile vor asigura sustenabilitatea financiară în materie de: (i) investiții în apă și canalizare; (ii) colectare și eliminare a deșeurilor; (iii) furnizare de energie electrică și internet; și (iv) servicii de transport.</p>
Reformele instituționale ARBDD	ARBDD	POCA Axa Prioritară 1 (1.1)	Vezi secțiunea I. Biodiversitate și managementul ecosistemelor
Intervenții privind schimbările climatice	A se vedea secțiunea I. Schimbările climatice	POCA	A se vedea secțiunea I. Schimbările climatice
Instituționalizarea unei Organizații de Management al destinației în Delta Dunării (OMD)	A se vedea secțiunea II. Turismul	POCA	A se vedea secțiunea II. Turismul
Reforme de creștere a rentabilității la nivelul administrării sectorului	A se vedea secțiunea IV. Sănătatea	POCA Axa Prioritară 1 (1.1 și 1.2)	A se vedea secțiunea IV. Sănătatea
Îmbunătățirea planificării strategice și bugetare bazate pe dezvoltarea de sisteme și instrumente de management, în vederea sprijinirii obiectivelor economice și de mediu	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 2 (2.1)	Acordul de parteneriat 2014-2020 a identificat printre principalele deficiențe transversale care afectează administrația publică: existența de „Sisteme de planificare strategică inadecvate în cadrul instituțiilor publice, care conduc la prioritizări deficitare”, respectiv „Capacitate instituțională slabă de coordonare a politicilor, manifestată prin mecanisme neclare de monitorizare și evaluare

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>a politicilor implementate, axate pe reguli și proceduri, și nu pe rezultate și obținerea de performanțe”.</p> <p>Nu în ultimul rând, prin asigurarea accesului publicului la instrumentele de monitorizare a performanței în administrația publică, proiectul va contribui și la atingerea obiectivului specific 2.2. al POCA Creșterea transparenței, eticii și integrității în cadrul autorităților și instituțiilor publice.</p> <p>Intervenția va fi una integrată, realizată la nivelul întregului teritoriu și cu implicarea tuturor administrațiilor publice locale.</p>
Creșterea transparenței în administrația publică prin dezvoltarea abilităților și instrumentelor de comunicare din instituțiile publice	Întreg teritoriul RBDD	POCA Axa Prioritară 2 (2.2)	<p>Pentru dezvoltarea unei administrații publice moderne, eficiente, transparente și deschise în relația cu cetățenii și mediul de afaceri, tehnologia informației și a comunicațiilor are un rol foarte important, acela de a fundamenta soluția tehnică aferentă preluării, procesării și stocării, după caz, a datelor relevante pentru problemele ridicate de cetățeni/mediu de afaceri.</p> <p>Gradul scăzut de transparență și de consultare și implicare a cetățenilor/societății civile în luarea deciziilor care îi influențează în mod direct, conduce atât la necorelarea între nevoile reale ale acestora și prioritățile administrației la un anumit moment, cât și la o imagine negativă a administrației în fața cetățenilor.</p> <p>Intervenția va fi una integrată, realizată la nivelul întregului teritoriu și cu implicarea tuturor administrațiilor publice locale.</p>
Furnizarea de Asistență Tehnică (AT)	Întreg teritoriul RBDD	POAT	Este nevoie de consolidarea semnificativă a capacității

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
pentru managementul programului			administrative și de sprijin financiar pentru ca entitatea (entitățile) să se ocupe de coordonarea implementării programului, precum și de legăturile conexe cu autoritățile naționale. Asociația recent înființată de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) și beneficiarii ITI vor avea nevoie de AT extinsă pentru a pregăti și implementa proiecte în timp util și în mod eficient, a se asigura utilizarea eficientă a resurselor financiare și economice, precum și pentru a disemina informații conexe, toate pentru punerea în aplicare efectivă a abordării teritoriale integrate. ADI va avea nevoie de asemenea de: facilități de birou, mașini și echipament, consolidarea capacității de administrare a proiectului în ceea ce privește elaborarea documentelor tehnice și de altă natură; achiziții publice; contabilitate; evaluare de mediu; supravegherea construcțiilor; alte funcții de management de proiect vor fi de asemenea necesare.
Acțiuni menite să asigure coordonarea între instituțiile publice cu atribuții în conservarea biodiversității și reconstrucția ecologică a Deltei Dunării	Întreg teritoriul RBDD	POAT	Sistemul instituțional de administrare a Deltei Dunării este unul extrem de complex, atât pe verticală, cât și pe orizontală, prin prisma statutului special al acesteia. Cele mai multe dintre acestea, situate la diferite niveluri de guvernare, au atribuții în problematica mediului și a biodiversității. În acest context, comunicarea și coordonarea dintre diferiți actori instituționali este o mare provocare și un risc pentru protejarea patrimoniului natural al Deltei. În pofida unor măsuri de descentralizare, nivelul administrației centrale rămâne unul vital pentru administrarea

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			<p>Deltei, 5 ministere având responsabilități în zonă, fără însă a exista un mecanism centralizat de coordonare în problematica Dunării, care nu poate fi compensat de colaborarea de la nivel local dintre diferitele structuri teritoriale ale acestora. De asemenea, între organizațiile administrației centrale și cele ale administrației județene / locale există mai multe falii legate de eficiență și legitimitate, acestea din urmă fiind nevoite să implementeze o serie de politici centrale, adesea fără a fi implicate în procesul de elaborare a acestora, având o capacitate administrativă extrem de redusă, în special în termeni de resurse financiare și umane. În plus, în multe cazuri, interesele diferiților actori instituționali diferă.</p>
Dezvoltarea și de implementarea servicii online	Întreg teritoriul RBDD	POAT	<p>În prezent, aproximativ 50% din cetățenii din zona ITI DD au acces la rețeaua de internet în bandă largă (prin diferite tehnologii, precum Wimax, xDSL, FTTP etc.). Totuși, există comunități în care nu există infrastructura necesară în acest sens: Baia, Beștepe, C.A. Rosetti, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Frecăței, Jijila, Jurilovca, Luncavița, Maliuc, Mihail Kogălniceanu, Nufăru, Pardina, Sarichioi, Smârdan, Valea Nucarilor, Văcăreni etc. Există investiții pentru extinderea infrastructurii de internet în bandă largă prin proiectul RO-NET în: Baia, Ceatalchioi, Crișan, Frecăței, Jurilovca, Maliuc, Mihai Bravu, Mihail Kogălniceanu, Sarichioi și Smârdan. De asemenea, în cadru strategiei sunt avute în vedere investiții suplimentare pentru restul localităților în actuala perioadă de programare.</p>

Tipul intervenției	Localizare	Sursa de finanțare	Justificare
			Chiar dacă numărul cetățenilor care utilizează internetul este în creștere, accesul acestora la servicii publice online este încă foarte limitat. În 2015, doar 5 primării furnizează facilități online pentru plata taxelor locale (Tulcea, Isaccea, Frecăței, Luncavița, Niculițel), în timp ce altele nu au nici măcar site propriu (C.A. Rosetti, Maliuc, Sfântu Gheorghe etc.). În plus, multe dintre site-urile existente nu au fost actualizate în ultimii ani și nu există un sistem integrat pentru schimbul de informații între diferitele autorități locale.

Pentru orizontul 2030 se recomandă continuarea următoarelor tipuri de intervenții:

- Furnizarea de Asistență Tehnică (AT) pentru îmbunătățirea capacității administrative
- Intervenții pentru Schimbările climatice
- Furnizarea de Asistență Tehnică (AT) pentru gestionarea programului
- Acțiuni menite să asigure coordonarea între instituțiile publice cu atribuții în conservarea biodiversității și reconstrucția ecologică a Deltei Dunării
- Dezvoltarea și implementarea de servicii online

4. Măsuri de implementare și mecanismul de monitorizare și evaluare

4.1. Măsuri de implementare a Strategiei

Conform protocolului semnat de Ministerul Fondurilor Europene, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, și Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ITI DD, cele patru entități împart responsabilități comune privind implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării (SIDD), precum urmează:

(1) **MDRAP** reprezintă autoritatea națională responsabilă de formularea și monitorizarea procesului de implementarea SDDI, fiind și Autoritatea de Management (AM) pentru Programul Operațional Regional (POR), pentru PO Capacitate Administrativă și pentru Programele Europene de Cooperare Teritorială;

(2) **MFE** este coordonatorul național al Fondurilor Structurale și de Investiții Europene 2014-2020, precum și Autoritatea de Management pentru următoarele Programe Operaționale: Asistență Tehnică (POAT), Infrastructură Mare (POIM), Capital Uman (POCU) și Competitivitate (POC);

(3) **MADR** este autoritatea națională responsabilă de coordonarea procesului de implementare a Politicii Agricole Comune și a Politicii Comune în domeniul Pescuitului, fiind și Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) și PO pentru Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM);

(4) **ADI – ITI DD** va coordona implementarea Planului de Acțiune a SIDD.

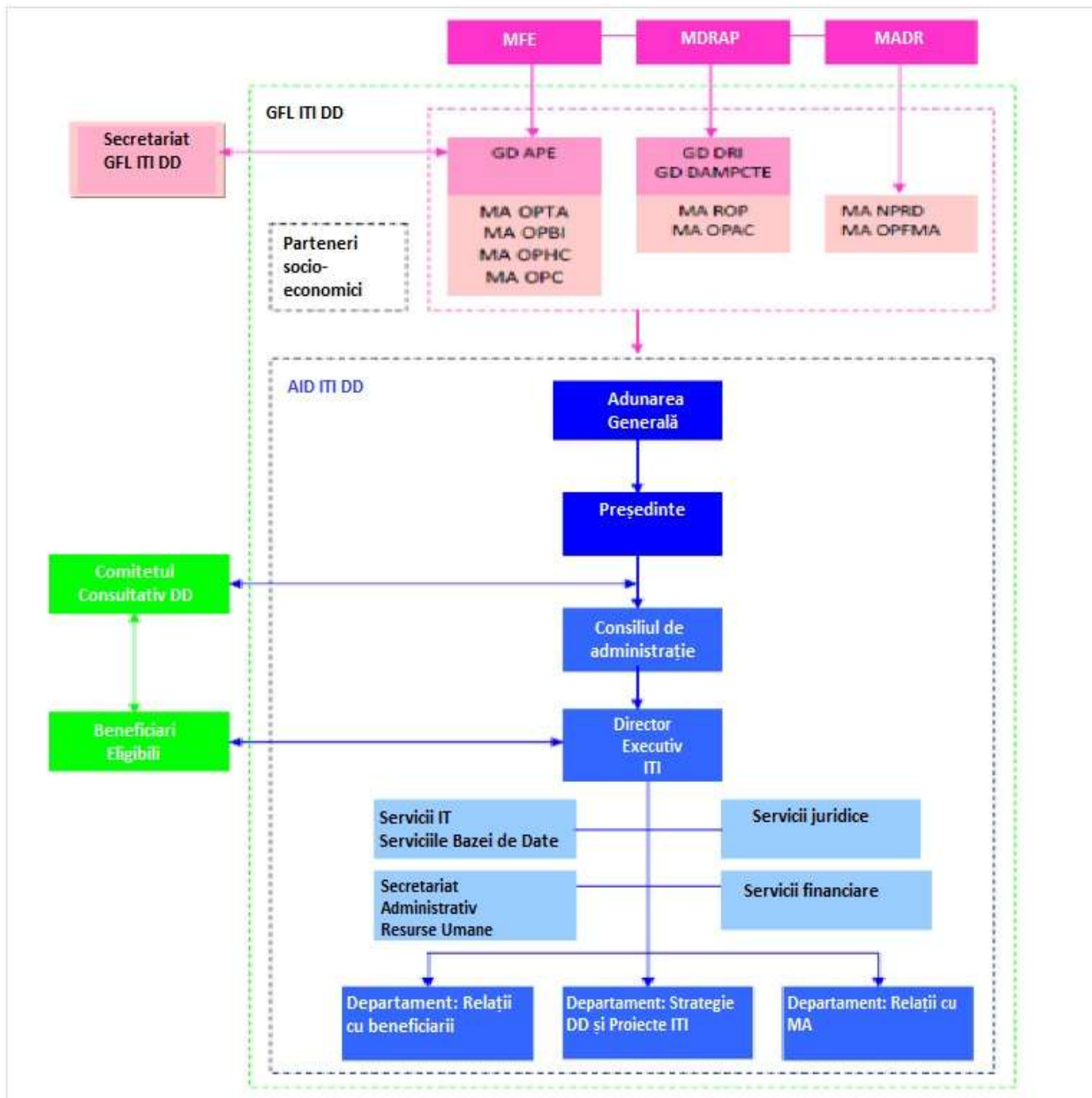
Coordonarea activităților celor trei ministere va fi realizată de Grupul Funcțional de Muncă (GFM) a ITI Delta Dunării, având reprezentanți în fiecare minister. Secretariatul GFM va fi stabilit de Departamentul de Analiză, Programare și Evaluare din cadrul MFE. Acordurile instituționale sunt evidențiate în **Figura 23**.

AID ITI DD este o structură reprezentativă a autorităților publice din Regiunea Deltei Dunării (zona ITI). Conform statutului, susține beneficiarii locali - administrațiile publice locale, instituțiile private și publice, membrii și non-membrii – pentru implementarea proiectelor strâns legate de SIDD, aprobate în cadrul Planului de Acțiune. Responsabilitățile directe privind pregătirea proiectului și implementarea sunt descrise în **Tabel 21**.

Beneficiarii locali – administrațiile publice locale, instituțiile private și publice – reprezintă părțile responsabile de implementarea strategiei. Trebuie să stabilească Unități de Implementare a Proiectului (UIP) în cadrul organizațiilor lor, responsabile cu coordonarea și implementarea activităților proiectului. Managementul Proiectului poate fi asigurat prin contractarea de companii specializate, conform procedurilor de achiziții aplicabile.

Figura 23: Măsurile instituționale

Tabel 21: Responsabilitățile Asociației pentru Dezvoltare Intercomunitară – ITI Delta Dunării

Pregătire	ADI ITI susține beneficiarii locali (autoritățile locale, instituțiile private și publice, membrii și non-membrii) pentru a dezvolta cereri de finanțare pentru proiecte, conform Planului de Acțiune aprobat:
Proiecte:	<ul style="list-style-type: none"> - Extindere: Organizează întâlniri cu personalul din ADI ITI DD pentru a prezenta și explica tuturor potențialilor beneficiari locali conținutul și criteriile de eligibilitate din Ghidul Solicitantului, specific fiecărui PO pentru proiectele ITI. - Îmbunătățirea capacității: Dezvoltarea și consolidarea capacităților caracteristice proiectului în zona ITI prin demersuri de calificare a personalului din consiliile locale și județene (orașe și comune). - Monitorizare: Creează și distribuie către toți beneficiarii planul de lucru pentru elaborarea proiectului ITI, indicând principalele puncte pe care trebuie să le respecte. - Conducere: Monitorizează performanța fiecărui beneficiar în timpul perioadei de elaborare și ia măsuri pentru a evita întârzierile, oferind suport beneficiarilor după caz. - Serviciu de asistență (Helpdesk): Oferă servicii de asistență beneficiarilor (informații despre documentația necesară, procedurile de achiziții publice, consultanță etc.). <p>ADI ITI face parte din Comitetul Tehnic al unităților administrației publice locale. Aceste comunități sunt responsabile de aprobarea studiilor tehnice și a indicatorilor de performanță a proiectului.</p> <p>ADI ITI primește cererile de finanțare pentru proiecte de la beneficiari, conform planului de lucru.</p> <p>ADI ITI realizează analize administrative eligibile privind propunerile de proiecte ITI, aplicând proceduri relevante pentru aprobarea formală și trimite raportul corespunzător către Grupul de Lucru ITI / Secretariatul AM-urilor.</p> <p>ADI ITI organizează întâlniri publice în timpul fazei de elaborare a proiectelor pentru a asigura transparența activității sale, menținând deschise toate canalele de comunicare legate de subiectul ITI.</p> <p>Conform atribuțiilor, AID ITI oferă beneficiarilor clarificări privind procesul de evaluare tehnică sau financiară realizat de AM-uri cu evaluatori externi.</p> <p>ADI ITI sprijină beneficiarii în trimiterea unui proiect care se află pe lista de rezervă, dacă cererea inițială de finanțare a eșuat (nu a fost trimisă sau a fost respinsă).</p>
Implementare	ADI ITI oferă direcții orientative beneficiarilor privind formularea specificațiilor tehnice, a termenilor de referință etc. privind execuția proiectelor ITI și pentru a derula procedurile corespunzătoare de achiziții.
Proiecte:	ADI ITI încurajează și sprijină beneficiarii să organizeze în comun achiziții

publice și activități de implementare cu scopul de a eficientiza procesele și de a face economii.

ADI ITI monitorizează procesul de implementarea a proiectului și trimite rapoarte la fiecare 45 de zile către Grupul Funcțional de Muncă (GFM)/ Secretariat și, la fiecare 3 luni, către Adunarea Generală ADI ITI, evidențiind rezultatele, elaborând previziuni privind riscurile, întârzierile etc.

ADI ITI efectuează verificări ale contractelor la întâmplare (prin intermediul unui expert extern) sau dacă apar diverse probleme privind implementarea proiectelor.

ADI ITI asigură vizibilitatea informațiilor privind desfășurarea proiectelor prin informări publice permanente.

4.2. Monitorizare și evaluare (M&E)⁴⁵

4.2.1. Introducere

Monitorizarea și evaluarea au fost dezvoltate în contextul cadrului instituțional existent (Protocolul cvadripartit), cu ajutorul criteriilor de evaluare și cu următoarea bibliografie:

1. Ghidul pentru Analiza Cost – Beneficiu a Proiectelor de Investiții, Comisia Europeană, Directoratul General pentru Politica Regională, 2008.
2. Manualul de Management al Ciclului de Proiect, Metode de Livrare a Ajutoarelor, Comisia Europeană, 2004.
3. Identificarea Modelelor de Selecție a Proiectelor pentru Programele Operaționale Regionale 2014-2020, Banca Mondială, 2013.
4. Documentul de Îndrumare pentru Monitorizare și Evaluare, Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune, pentru perioada de proiecte de 2014-2020, Concepte și Recomandări, Comisia Europeană, 2014.

Sistemul propus de monitorizare și evaluare face legătura între proiecte și rezultatele documentului de analiză a nevoilor, dezvoltarea obiectivelor din cadrul Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării și indicatorii referitori la fiecare PO. Sistemul de M&E recomandat se axează pe implementarea Strategiei DD, fiind bazat pe atributele de calitate din cadrul programului și a proiectelor, cu focus prioritar pe relevanță, eficiență și utilitate/sustenabilitate.

Criteriile de evaluare a calității din document răspund eventualelor comentarii făcute de către client, furnizând următoarele informații: lista criteriilor de evaluare, întrebări cheie care răspund la fiecare criteriu de evaluare, lista indicatorilor prin care se măsoară criteriile de evaluare și lista părților implicate în procesul de monitorizare/evaluare. De asemenea, pentru fiecare criteriu sunt menționate riscurile prevăzute care pot apărea în cadrul procesului de implementare a strategiei și măsurile necesare pentru a diminua/rezolve eventualele probleme.

---

⁴⁵ Referințe: Guide to Cost benefit Analysis of Investment Projects, European Commission, Directorate General Regional Policy, 2008; Project Cycle Management Guidelines, Aid Delivery Methods, European Commission, 2004; Identification of Project Selection Models for the Regional Operational Programme 2014-2010, World Bank, 2013 Guidance Document on Monitoring and Evaluation, European Regional Development Fund and Cohesion Fund, for the programming period 2014-2020; Concepts and Recommendation, European Commission, 2014.

Sistemul oferă o listă de verificare pentru procesul de monitorizare în cele 3 etape ale implementării strategiei: monitorizarea etapei de început, a etapei de implementare și a etapei de încheiere. Etapa de implementare și Planul de Acțiune sunt conectate. Acest sistem ar trebui să ofere indicatori cheie ai proiectelor în conformitate cu particularitățile fiecăruia.

Procesul de M&E ar trebui să fie creat bazat pe „managementul transparent și responsabil al resurselor umane, naturale și financiare pentru o dezvoltare echitabilă și durabilă în contextul unui mediu politic și instituțional care susține drepturile umane, principiile democratice și statul de drept”.⁴⁶

Mecanismul de monitorizare și evaluare susține actorii ITI DD pentru a: (i) analiza implementarea procesului pe baza specificațiilor proiectului, indicatorilor și cerințelor Programului Operațional; (ii) facilita îmbunătățirea continuă a proceselor de pregătire și implementare a proiectului și (iii) îmbunătăți mecanismele existente. Criterii de evaluare calitativă sunt necesare în fiecare stadiu al proiectului pentru asigurarea eficienței sistemului de M&E.

Acest capitol identifică un sistem de M&E pentru strategia de implementare DD, bazat pe atributele programelor și proiectelor. Procesele de monitorizare și evaluare se vor efectua la două niveluri.

La nivelul proiectului, evaluarea ajută ADI-ITI și AM-urile să urmărească performanța proiectului finanțat prin intermediul mecanismului ITI (și de asemenea pentru orice sursă de finanțare) și să urmărească în ce măsură proiectele se aliniază la Strategia de Dezvoltare Durabilă Integrată a Deltei Dunării 2030 și ating indicatorii specifici fiecărui PO.

La acest nivel evaluarea se axează pe:

- relevanța proiectului, de ex. așa cum se relaționează la nevoile și obiectivele sectoriale;
- utilitatea proiectului, de ex. impactul proiectului (sustenabilitatea);
- eficiența proiectului, de ex. relația dintre inputurile folosite pentru proiect și outputurile create de proiect;
- eficiența proiectului, de ex. relația dintre obiectivele și rezultatele proiectului.

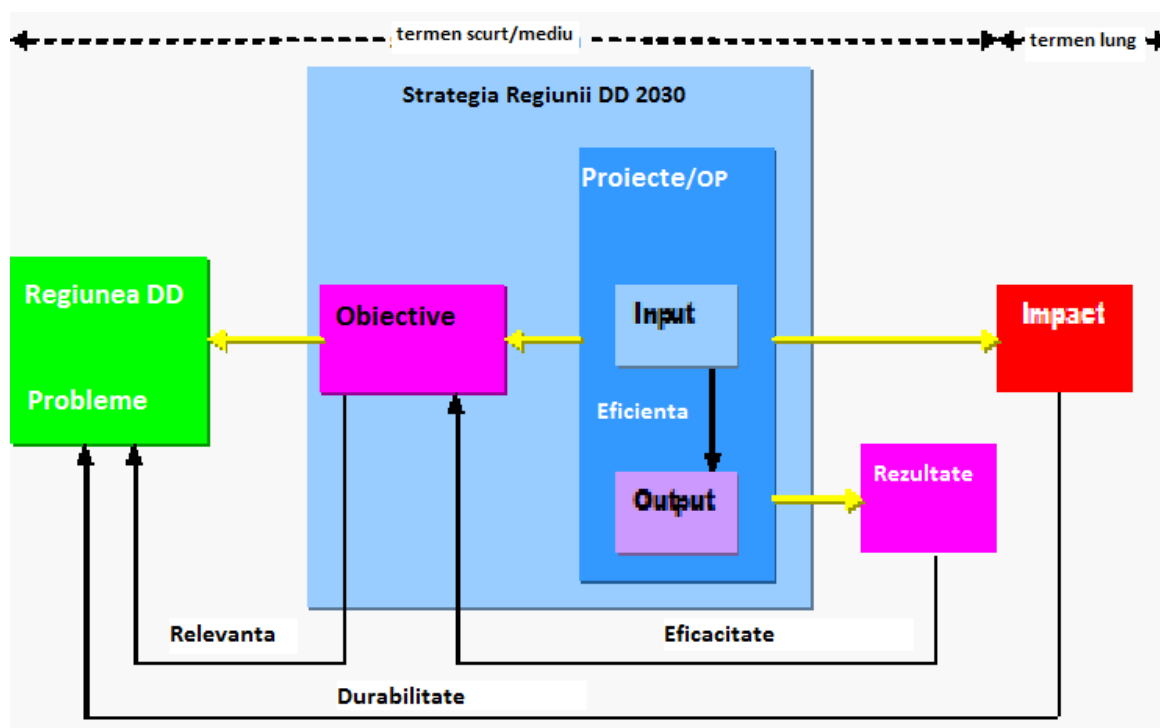
„Ghidul privind Monitorizarea și Evaluarea Programelor pentru perioada 2014-2020, Concepte și Recomandări” publicat în martie 2014, prezintă în Anexa 1 o listă cu indicatorii generali, folosiți pentru evaluarea proiectelor (indicatori pentru transport, TIC, mediu înconjurător etc.).

La nivelul programului, datorită procesului de evaluare, AM-urile pot măsura rezultatele și în ce măsură un anumit PO influențează zona ITI-DD. AM-urile vor evalua și nivelul de integrare a dezvoltării de-a lungul axelor PO.

---

⁴⁶ Metode de acordare a ajutorului, volumul 1, în *Direcții orientative privind managementul ciclului de proiect*, Comisia Europeană, 2004.

Figura 24: Principalele criterii de evaluare din matricea logică a proiectului⁴⁷

„Ghidul privind Monitorizarea și Evaluarea Programelor pentru perioada 2014-2020, Concepte și Recomandări”, publicat în martie 2014, prezintă în Anexa 3 o structură care se concentrează de patru elemente folosite pentru evaluare, precum urmează:

- (a) Activitățile de evaluare trebuie organizate și susținute corespunzător pentru a-și atinge scopurile;
- (b) Activitățile de evaluare trebuie planificate într-un mod transparent pentru ca rezultatele evaluării să fie disponibile în timp util;
- (c) Designul evaluării trebuie să stabilească obiectivele împreună cu metodele și mijloacele corespunzătoare pentru managementul evaluării și al rezultatelor; și
- (d) Activitățile de evaluare trebuie să ducă la rezultate de încredere și realiste.

4.2.2 Criterii de evaluare a calității

Criteriile de evaluare a calității (evaluare ex post) vin în sprijinul unei analize consistente și de luare a deciziilor pe bază de informații solide, documente-cheie și capacitate a părților interesate. Procesul permite factorilor de decizie de la nivelul AM-urilor și ITI-DD să adapteze criteriile în conformitate cu prioritățile locale și cu mediul de lucru.

Cadrul calitativ este format din trei secțiuni principale. Prima secțiune, **relevanța**, evaluează dacă proiectul îndeplinește cerințele de prioritate în baza următoarelor criterii:

⁴⁷ Matricea logică a proiectului este formată din: (i) cadrul obiectivelor, indicatorilor și surselor de informații; (ii) lista principalelor ipoteze care trebuie monitorizate; și (iii) referințe solide. Sursa: *Direcții orientative privind managementul ciclului de proiect*, Comisia Europeană, 2004.

- Proiectul a fost formulat în conformitate cu politicile/planurile de la nivelul UE și de la nivel național și local.
- Mecanismul actorilor implicați este operațional.
- Grupurile-țintă au fost identificate și problemele lor analizate.
- Principalele probleme legate de capacitatea instituțională au fost adresate.
- Este stabilită responsabilitatea relevantă și demonstrată locală.

Cea de a doua secțiune, **fezabilitatea**, evaluează calitatea proiectului creat și implementat pentru a întâmpina nevoile grupului de referință bazându-se pe următoarele criterii:

- Planul de lucru privind activitățile este pregătit și acceptat de toate părțile pentru a se asigura coordonarea, acordurile de finanțare și suportul din partea altor instituții și organizații.
- Resursele și costurile sunt bine definite în studiul de fezabilitate și proiectul are rentabilitate economică pozitivă.
- Diversele scenarii și riscuri sunt adresate în detaliu în studiul de fezabilitate și mecanismul de gestionare a riscurilor este finalizat.
- Proiectul îndeplinește cerințele tehnice și standardele, este sigur din punct de vedere social și de mediu și este acceptat la nivel local.

A treia secțiune, **utilitatea**, evaluează beneficiile ulterioare și aspectele de management pe durata implementării procesului. Această secțiune este mai complexă și se referă la următoarele aspecte:

- Proiectul rămâne relevant și fezabil până la sfârșitul procesului.
- Obiectivul/obiectivele proiectului este/sunt atins/atinse.
- Aspectele de sustenabilitate, cum ar fi cele financiare și de resurse umane care vor fi implicate în operarea și mentenanța proiectului, sunt adresate în mod eficient și rezolvate până la sfârșitul implementării proiectului.

4.2.3. Criteriile de evaluare a calității – Recomandări pentru DD-ITI

Tabel 22: Secțiunea 1 – Relevanța

Criterii de evaluare	Întrebare cheie	Indicatori	Actori implicați
A. Relevanță: 1. Proiectul sprijină obiectivele PO 2. Proiectul se adresează unei probleme reale a grupurilor-țintă din regiunea DD	Răspund obiectivele strategice la problemele identificate în regiunea DD?	Planul de acțiune este susținut de fișa individuală a proiectului Aprobarea Strategiei DD de către Comisia Inter-ministerială	Părți semnatare ale Protocolului ADI, MDRAP, MFE, MADR, ADI-ITI

Riscuri și măsuri corespunzătoare. Riscurile pot apărea dacă proiectele incluse în planul de acțiune sunt schimbate cu altele care nu corespund obiectivelor strategice. În acest caz, ITI-DD va informa părțile semnatare ale Protocolului ADI, prezentând: (i) motivele pentru care proiectul a eșuat să

îndeplinească cerințele; (ii) noua listă de proiecte. Părțile semnate ale Protocolului ADI, prin consultare cu AM-urile specifice, vor trebui să aprobe noua listă.

Tabel 23: Secțiunea 2 – Fezabilitatea

Criterii de evaluare	Întrebare cheie	Indicatori	Actori implicați
B. Eficacitate 3. Proiectele sunt fezabile și se așteaptă în mod realist ca ele să atingă obiectivele strategice și ale PO	Corespund rezultatele proiectului cu obiectivele sectoriale formulate în Strategia DD? Sunt rezultatele proiectului în concordanță cu obiectivele PO?	Indicatorii proiectului ⁴⁸ specificați în planul de acțiune al Strategiei Indicatori specifici din studiile de fezabilitate și analiza cost-beneficiu ⁴⁹ Raporturi anuale de activitate ⁵⁰	Părți semnate ale Protocolului, MDRAP, MFE, MADR, ADI-ITI Solicitant al Proiectului (public sau privat) ADI-ITI și AM-uri

Riscuri și măsuri corespunzătoare. Riscurile pot apărea din cauza constrângerilor de la nivel operațional și din motive legate de capacitatea agenților de implementare –i de exemplu, locuri de muncă vacante accidental, nivelul scăzut de calificare a personalului și întâzieri în procesul de recrutare. În acest caz, sunt necesare anumite măsuri, ca, de exemplu, sporirea canalelor de comunicare între actori; dezvoltarea resurselor umane prin programe de formare și/sau proceduri de recrutare.

Tabel 24: Eficiența

Criterii de evaluare	Întrebare cheie	Indicatori	Actori implicați
C. Eficiență 4. Proiectele sunt măsurate pe baza raportului input/output	Au fost atinse rezultatele proiectului cu resursele alocate?	Cerințele din Termenii de Referință, formulate de solicitant Indicatorii din studiul de fezabilitate: a. Informații tehnice b. Informații financiare (e.g. cost/unitate) c. Calendar Rapoarte anuale de activitate	Părți semnate ale Protocolului, MDRAP, MFE, MADR, ADI-ITI Solicitant al Proiectului (public sau privat) Evaluator independent de proiect Supraveghetorul independent (în timpul implementării) ADI-ITI și AM-uri.

⁴⁸ Indicatorii ar trebui să răspundă de indicațiile PO, acolo unde pot fi aplicate. Raportul existent de Evaluare a Nevoilor oferă indicatori relevanți pentru toate sectoarele analizate.

⁴⁹ Analiza cost-beneficiu oferă indicatori de financiare ex ante și indicatori economici (a se vedea Guide to Cost Benefit Analysis of Investment Projects, European Commission, Directorate General regional Policy, 2008). Studiul din 2013 al Băncii Mondiale, „Identificarea Modelelor de Selectare ale Proiectului pentru Programul Operațional Regional 2014-2020”, prezintă în capitolul XI - Monitorizare și Evaluare indicatorii de performanță folosiți pentru perioada de programare 2007-2013.

⁵⁰ Raportul operațional include locația, activitățile, programarea resurselor și bugetul. Indicatorul ratei de absorbție va trebui de asemenea inclus.

Riscuri și măsuri corespunzătoare. Riscurile pot apărea din cauza întârzierilor în stadii diferite ale implementării proiectului. Aceste întârzieri pot, spre exemplu, să fie generate de calitatea informației din specificații sau de termenii de referință pregătiți de solicitant, de lipsa informațiilor de proprietate, documente statutare neclare în materie de planificare, condiții climatice nefavorabile, accesul limitat în zona proiectului sau lipsa coordonării dintre actorii implicați în implementarea proiectului. Unele situații pot genera costuri adiționale care, în conformitate cu condițiile de eligibilitate, vor putea sau nu să fie finanțate din fonduri UE. Un nivel rezonabil de risc ar trebui totuși să fie acceptat, dar trebuie să fie atenuat; de exemplu, prin date fiabile și informații care să sprijine luarea de decizii și implementarea proiectului; și un sistem de monitorizare al proiectului aplicat la fiecare etapă din proiect.

Tabel 25: Secțiunea 3 – Utilitatea

Criteria de evaluare	Întrebare cheie	Indicatori	Actori implicați
D. Sustenabilitate 5. Această evaluare se referă la impactul pe termen lung în ceea ce privește sustenabilitatea intervenției.	Au fost rezolvate problemele/îmbunătățite situațiile? Sunt beneficiile proiectului cel mai probabil durabile?	Existența operatorilor după implementarea proiectului Existența fondurilor pentru operare și mentenanță după implementarea proiectului Indicatori specifici de impact pentru fiecare proiect Rapoarte de Evaluare și de Audit	Beneficiarul proiectului Parti semnatore ale Protocolului, MDRAP, MFE, MADR, Firme specializate

Riscuri în timpul implementării și măsuri corespunzătoare. Din cauza resurselor umane și financiare limitate din instituțiile publice și câteodată a capacității reduse de recuperare a costurilor de la utilizatorii de utilități, unele proiecte sunt în riscul de a nu fi durabile pe termen lung. Pentru a adresa parțial aceste situații, proiectele definite ca fiind “proiecte majore”, e.g. având costuri estimate la 25 sau 50 de milioane de euro, în funcție de sector, trebuie să aibă o analiză cost-beneficiu amplă, în concordanță cu regulile UE. Operatorii trebuie să aibă resurse umane și tehnice pentru a furniza servicii de utilitate la standarde naționale.

4.2.4. Monitorizare și raportare – lista de verificare recomandată pentru implementarea Strategiei

Monitorizarea ajută la livrarea rezultatelor, contribuie la obiectivele totale ale proiectului, administrează eficient resursele existente și raportează progresul. De aceea raportarea ar trebui să fie legată de sistemul de monitorizare. Procesul de monitorizare și raportare conține activitățile axate pe progresul proiectului, propune inițiative și ia acțiuni de remediere, păstrează planul de lucru actualizat în mod continuu. Este un proces permanent executat de unitățile administrative de la nivelul AM și ITI-DD, care urmăresc inputul, activitățile și rezultatele, incluzând rata anuală de absorbție per proiect și locație.

Scurtă listă de verificare pentru pregătirea proiectului, pentru implementare și pentru faza inițială:

1. Monitorizarea în timpul fazei inițiale a proiectului/etapa de pregătire

- Asigurarea aranjamentelor instituționale, includerea relațiilor de lucru și a canalelor de comunicare între actori
- Stabilitatea indicațiilor și aranjamentelor contractuale (în conformitate cu dispozițiile legale și direcțiilor orientative ale fiecărui PO)
- Resurse la dispoziția ITI-DD (financiare, umane, logistice)
- Pregătirea unui plan de implementare a proiectului pentru 2014-2020 și a unui sistem de M&E corespunzător

2. Monitorizarea în timpul fazei de implementare a proiectului⁵¹

- Desfășurarea resurselor pentru fiecare proiect (resurse logistice, umane și financiare)
- Progresul proiectului bazat pe planul de implementare a proiectului
- Revizuri ale planului de implementare, așa cum s-a solicitat
- Raportarea operațională periodică a progresului

3. Monitorizarea în timpul stadiului inițial al fazei operaționale

- A se asigura că beneficiarul operează output-urile proiectului în baza unor planuri adecvate de O&M
- A se asigura că există o capacitate adecvată a resurselor umane la nivel de beneficiar
- A se asigura că acoperirea cheltuielilor recurente la nivelul beneficiarului este securizată

Indicatori de evaluare și monitorizare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării pentru perioada 2014-2020:

În vederea realizării monitorizării strategiei, se va avea în vedere utilizarea unui set minimal de indicatori care să reflecte cu prioritate impactul proiectelor propuse spre implementare și contribuția strategiei la atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020:

Nr. Crt.	Denumirea indicatorului	Unitatea de măsură	Sursa datelor
1.	Rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani	%	INS, ANOFM
2.	Procentul din PIB alocat activităților de Cercetare – Dezvoltare – Inovare	%	INS
3.	Volumul total al emisiilor de gaze cu efecte de seră	Tone echivalent	ANPM
4.	Ponderele energiei produse din resurse regenerabile	%	TRANSELECTRICA, ANRE
5.	Volumul emisiilor de CO ₂ generat	Tone echivalent	Audituri energetice

⁵¹ Aceasta este o etapă în desfășurare și va urma să înceapă după aprobarea Planului de Acțiune (2015).

	de sectorul rezidențial și public		
6.	Rata abandonului școlar	%	ISJ, INS
7.	Ponderea populației de 30-34 de ani cu studii superioare	%	INS
8.	Numărul persoanelor cu risc de sărăcie și de excluziune socială	Persoane	INS
9.	Valoarea agregată a Indicelui de Dezvoltare Umană Locală la nivelul teritoriului ITI Delta Dunării	Valoare	Banca Mondială
10.	Valoarea agregată a Indicelui de Dezvoltare Teritorială la nivelul teritoriului ITI Delta Dunării	Valoare	MDRAP

* indicatorii vor fi revizuiți în conformitate cu modificările care vor fi aduse prezentei Strategii Europa 2020, pentru următorii 10 ani.

** recomandăm stabilirea de ținte pentru fiecare indicator în parte, pentru orizontul 2020 și 2030, după aprobarea listei de proiecte prioritare

Acțiuni de monitorizare a implementării strategiei ar fi oportun să se realizeze în anul 2017, respectiv în 2019 (pentru perioada de programare 2014-2020), respectiv 2024 și 2027 (pentru orizontul 2030), în strânsă corelare cu procesul de examinare a performanțelor de la nivel național, impus de Comisia Europeană pentru toate Statele Membre (în condițiile prevederii, în premieră, a unei rezerve de performanță).

Documentarea valorii indicatorilor de monitorizare selectați, prezentați în tabelul de mai jos, pe baza surselor secundare: datele statistice puse la dispoziție de Institutul Național de Statistică (de ex. Baza de date TEMPO Online) și din Rapoartele Anuale de Implementare ale Programelor Operaționale aferente perioadei 2014-2020, elaborate de Autoritățile de Management/Organismele Intermediare (pe baza datelor din SMIS), în contextul în care majoritatea proiectelor strategice prioritare sunt propuse spre finanțare din Programe Operaționale.

În contextul în care se va constata că informațiile disponibile la nivelul surselor de informații existente (bazele de date ale INS, rapoartele anuale de implementare) nu sunt suficiente pentru a reflecta progresul implementării strategiei, se poate opta, complementar, pentru aplicarea de chestionare de monitorizare organizațiilor care implementează proiecte relevante pentru măsurile Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării pentru perioada 2014-2020. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere că procesul de colectare a informațiilor din surse primare, pe bază de chestionar, este un proces anevoios, iar rezultatele pot fi viciate de rata ridicată de non-răspuns.

IV. Anexe

Anexa 1: Definițiile zonelor

Delta Dunării (DD) este suprafața cunoscută sub denumirea de Rezervația Biosferei Delta Dunării (RBDD). Suprafața RBDD se observă în harta de mai jos. Aceasta cuprinde:

- (i) Zona dintre brațele Sf. Gheorghe și Chilia ale fluviului Dunărea care se numește **Inima Deltei** datorită caracteristicilor socio-economice;
- (ii) Complexul lagunar Razim – Sinoe – Babadag și suprafețele de teren adiacente; și
- (iii) Zona situată de-a lungul fluviului Dunărea, la vest de orașul Tulcea, către Galați.

Figura 25: Harta Rezervației Biosferei Deltei Dunării (RBDD)

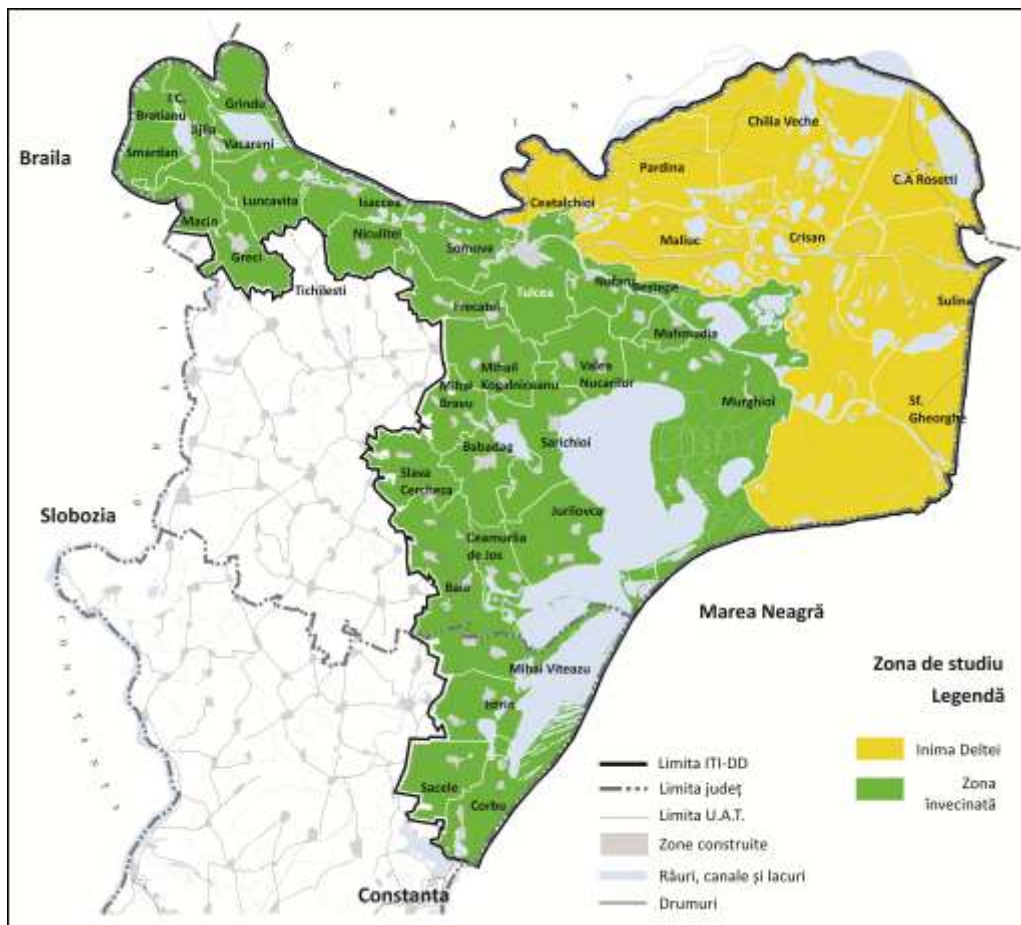
Zona de Studiu (denumită și **Regiunea Deltei Dunării**) este evidențiată cu culorile verde și galben pe hartă. Aceasta acoperă **RBDD** și **Zonele Limitrofe** și cuprinde orașul Tulcea, patru orașe (Babadag, Isaccea, Măcin, și Sulina) și treizeci și două de comune. Patru dintre aceste comune (Corbu, Istria, Mihai Viteazu și Săcele) aparțin județului Constanța din punct de vedere administrativ, toate cele patru fiind limitrofe golfului lacului Razim –Sinoe.

Zona de studiu (Regiunea Deltei Dunării) poate fi împărțită astfel:

Zona   Zona

1	Inima Deltei: Delta situată între brațele Chilia și Sfântu Gheorghe (canale)
2	Zona de sud, incluzând zona de lacuri/ lagune, ex. L. Razim, L. Sinoe și L. Babadag
3	Zona situată de-a lungul Dunării, din amonte de orașul Tulcea

Figura 26: Zona Deltei Dunării

Zona 1 este denumită **Inima Deltei** (colorată cu galben), iar Zonele 2 și 3 (incluzând orașul Tulcea) sunt cunoscute sub denumirea de **Zonele Limitrofe** (colorate cu verde) ale Deltei.

Anexa 2: Aplicarea abordării participative

Implicarea comunității

Comunitățile au fost implicate prin ateliere și interviuri în cadrul vizitelor echipelor sectoriale în diferite comunități în fiecare stadiu al procesului de dezvoltare strategică: la nivelul Raportului Diagnostic pentru identificarea problemelor și constrângerilor, la nivelul elaborării Viziunii pentru identificarea scenariului preferat de dezvoltare și la nivelul Raportului de Evaluare a Nevoilor prin identificarea de idei de proiect.

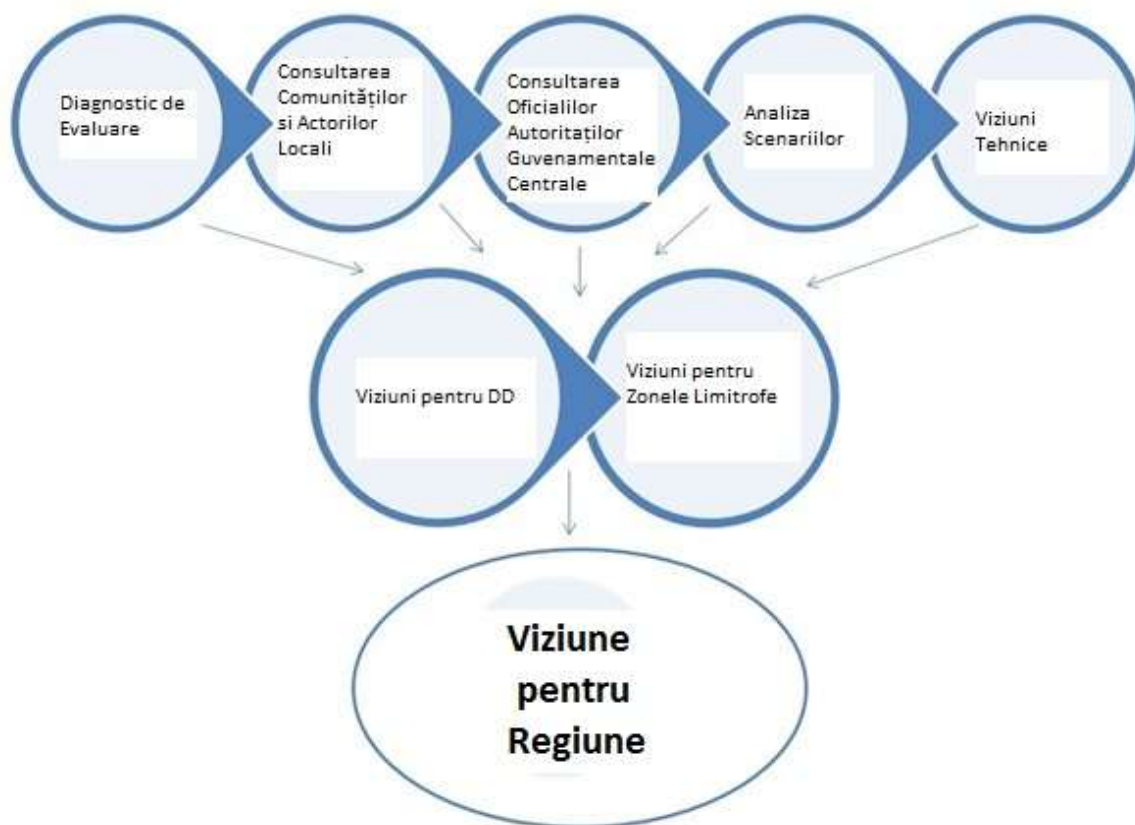
Implicarea comunității în Raportul de Diagnostic. Între septembrie și decembrie 2013 au fost ținute consultări în toate comunele din Inima Deltei (de ex. zona dintre canalele Chilia și Sf. Gheorghe) și în toate orașele din regiunea Delta Dunării (Babadag, Isaccea, Măcin și Sulina). Două întruniri au fost ținute în fiecare localitate, una cu primarul și câțiva funcționari publici (consilieri, profesori, asistente, poliția de frontieră etc.) și una cu cetățeni din mai multe domenii (oameni de afaceri, pescari, văcari, pensionari, prestatori de servicii etc.). În cadrul consultărilor din Babadag, Măcin și Isaccea au participat și oficiali din comunele vecine. Întâlnirile au avut două obiective: (a) aflarea problemelor importante, preocupărilor, nevoilor de dezvoltare și a oportunităților care se întâlnesc în oraș/comună/sat; și (b) aflarea părerilor participanților în legătură cu viziunea lor pentru oraș/comună/sat și pentru Delta („Cum ne dorim să arate comuna și Delta în 2030?”).

Viziunea pentru Regiunea Delta Dunării a fost obținută printr-un proces extins de consultare și diagnoză. Au fost ținute ateliere consultative în opt locații din regiune cu un total mai mare de 300 de participanți din comunele și orașele regiunii. Acestea au fost urmate de două ateliere similare în București, unul cu tineri care au părăsit Delta pentru educație sau locuri de muncă și altul cu reprezentanți ai organizațiilor guvernamentale.

Raportul de Evaluare a Nevoilor (EN) s-a bazat pe ideile de proiect identificate în timpul atelierelor consultative menționate. Echipa a preluat de la rezidenți aproape 800 de idei de proiecte în timpul exercițiilor de elaborare a viziunii, aceste idei fiind apoi luate în considerare de către experții sectoriali pentru EN.

Activitatea de colaborare cu Guvernul României și cu autoritățile publice locale

Strategia a fost pregătită de experții sectoriali în colaborare strânsă cu autoritățile locale și pe baza discuțiilor cu experții principali de la nivel guvernamental. Sub umbrela Comitetului Interinstituțional Delta Dunării, echipa a primit feedback cu referire la rezultatele anterioare. Dialoguri puternice în materie de politici publice există între membrii Comisiei și experții sectoriali. De asemenea, Consiliul Local Tulcea a întocmit o listă de proiecte provenite de la actorii locali în contextul pregătirii pentru această strategie. Această listă a fost revizuită și este folosită pentru selectarea proiectelor prioritare (a se vedea rezumatul sectorial). În timpul vizitelor pe teren ale echipei, alte nevoi au fost identificate și discutate cu primarii de la nivel local. Pentru o viziune clară s-a acordat atenție mărită stabilirii unui echilibru între abordările „bottom-up” (de jos în sus) și „top-down” (de sus în jos) prin desfășurarea de interviuri adiționale cu reprezentanți ai Guvernului.

Anexa 3: Aplicarea principiilor prioritare – exemplu doar pentru ilustrarea scopului

Pondere	1 Îmbunătățirea Mediului (35%)	2 Dezvoltare Economică (35%)	3 Amplourea geografică (10%)	4 Nivelul de dificultate și sustenabilitate financiară (15%)	5 Nivel de pregătire (5%)	Scor Total
Proiect						
Proiect A	6.4 (2.2)*	6.6 (2.3)	7 (0.7)	4 (0.6)	3.5 (0.2)	6.0**
Proiect B						
Etc.						

*(pondere x scor)

**suma de(...)

Calcularea scorului pentru Criteriul 1 pentru Proiect A:

Sub-criteriu	a Pondere	b Scor (1-10)	Scor Sub-criteriu (a x b)
Proiectul are un impact pozitiv asupra mediului în zona de dezvoltare	30%	10	3
Proiectul reduce riscurile de mediu a lungul timpului	10%	5	0.5
Proiectul previne pierderea biodiversității și pierderea serviciilor ecosistemice	30%	7	2.1
Proiectul consolidează managementul de mediu	15%	3	0.5
Proiectul împuternicește comunitățile locale	15%	2	0.3
Total	100%	NA	6.4

Calcularea scorului pentru Criteriul 2 pentru Proiect A:

Sub-criteriu	a Pondere	b Scor (1-10)	Scor Sub-criteriu (a x b)
Proiectul îmbunătățește destinația și va atrage vizitatori în regiune	40%	10	4
Proiectul îmbunătățește calitatea vieții prin servicii îmbunătățite	40%	5	2
Proiectul contribuie la sinergiile pentru dezvoltarea regiunii	10%	2	0.2
Proiectul are eficiență energetică / impact cu emisii reduse de carbon	10%	4	0.4
Total	100%	NA	6.6

Anexa 4: Tabele de integrare a Programelor Operaționale și a Axelor Prioritare din cadrul acestora

PO	Axe prioritare	Pilonii Strategiei				
		Pilon I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Pilon II: Îmbunătățirea economiei	Pilon III: Îmbunătățirea conectivității	Pilon IV: Asigurarea serviciilor publice	Pilon V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității
		1. Mediu, biodiversitate, păduri 2. Schimbări climatice și Eficiență energetică 3. Managementul riscurilor în caz de dezastre și Situațiile de urgență cauzate de poluare	1. Turism 2. Pescuit și acvacultură 3. Agricultură și dezvoltare rurală	1. Transport 2. Tehnologia informației și comunicațiilor	1. Alimentarea cu apă și canalizarea 2. Managementul deșeurilor solide 3. Educație 4. Sănătate 5. Incluziunea socială	1. Capacitatea administrativă 2. Asistență tehnică pentru implementarea programului
POR	AP 2: Sprijinirea competitivității mediului de afaceri					
	AP 3: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon					
	AP 5: Conservarea patrimoniului cultural					
	AP 6: Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională și locală					
	AP 7: Diversificarea economiilor locale prin					

	dezvoltarea durabilă a turismului					
	AP 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale					
	AP 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale					
POIM	AP 2 - Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient					
	AP 3 - Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor					
	AP 4 - Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric					
	AP 5 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor					
	AP 6 - Promovarea energiei curate și					

	eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon					
POCA	AP 1 - Administrație publică și sistem judiciar eficiente					
	AP 2 - Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente					

PO	Axe prioritare	Pilonii Strategiei				
		Pilon I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Pilon II: Îmbunătățirea economiei	Pilon III: Îmbunătățirea conectivității	Pilon IV: Asigurarea serviciilor publice	Pilon V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității
		1. mediu, biodiversitate, Păduri 2. Schimbări climatice și Eficiență energetică 3. Managementul riscurilor în caz de dezastre și Situațiile de urgență cauzate de poluare	1. Turism 2. Piscicultură și acvacultură 3. Agricultură și dezvoltare rurală	1. Transport 2. Tehnologia informației și comunicațiilor	1. Alimentarea cu apă și canalizarea 2. Managementul deșeurilor solide 3. Educație 4. Sănătate 5. Incluziune socială	1. Capacitatea administrativă 2. Asistența tehnică pentru implementarea programului
POC	AP 1 - Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor					
	AP 2 - Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitală competitivă					
POCU	AP 1 - Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri”					

	AP 1 - Inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri (EYF)”					
	AP 3 - Locuri de muncă pentru toți					
	AP 4 - Incluziunea socială și combaterea sărăciei					
	AP 6 - Educație și competențe					
POAT	AP 1 - Întărirea capacității beneficiarilor de a pregăti și implementa proiecte finanțate din FESI și diseminarea informațiilor privind aceste fonduri					

PO	Axe prioritare	Pilonii Strategiei				
		Pilon I: Protejarea mediului și resurselor naturale	Pilon II: Îmbunătățirea economiei	Pilon III: Îmbunătățirea conectivității	Pilon IV: Asigurarea serviciilor publice	Pilon V: Promovarea eficienței, accesibilității și sustenabilității
		1. Mediu, biodiversitate, păduri 2. Schimbări climatice și Eficiență energetică 3. Managementul	1. Turism 2. Piscicultură și acvacultură 3. Agricultură și dezvoltare rurală	1. Transport 2. Tehnologia informației și comunicațiilor	1. Alimentarea cu apă și canalizarea 2. Managementul deșeurilor solide 3. Educație	1. Capacitatea administrativă 2. Asistența tehnică pentru implementarea

		riscurilor în caz de dezastre și Situațiile de urgență cauzate de poluare			4. Sănătate 5. Incluziune Socială	programului
PNDR	M 4 – Investiții în active fizice					
	M 6 – Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor					
	M 7 – Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale					
	M10 – Agro-mediu și climă					
	M 19 – LEADER					
POPAM	Investiții în acvacultură					
	Porturile maritime de pescuit / puncte de colectare în Sulina, Gura Portiței, Periboina, Corbu					
	Punctele de colectare din Murighiol, Jurilovca, Crișan					
	3 zone pentru activitățile FLAG; in Dunărea de Jos; Delta; Razim-Sinoe					
	Investițiile în					

	reconstrucție ecologică în zonele cu reproducere naturală a peștelui și alte investiții conexe (dragare, canale, de renaturalizare)					
--	---	--	--	--	--	--